

398 354

8 1146

1.3

วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอดงหลวง จังหวัดดงหลวง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

ปริญญาโท

ของ

จกมล เกตุมะบุตร

4 ก.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

194495

วิถีชีวิตของชาวบ้านในถิ่นบ้าน อาเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

บทคัดย่อ

ของ

จنگล เกี่ยมะยูร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2538

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน
อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยใช้ข้อมูลจากนิทาน 83 เรื่องที่ได้จากการให้ปากคำของ
วิทยากร 25 คน

ผลของการวิเคราะห์ที่นิทานพบว่าด้านสภาพความเป็นอยู่ มีความสอดคล้องกับสภาพ
ความจริงในด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ด้าน
บทบาทตัวละคร พบว่านิทานให้ความสำคัญของบทบาทบุรุษในฐานะที่เป็นบุตร สามี และผู้
นำในสังคม ส่วนสตรีมีบทบาทสำคัญในการเป็นมารดา และภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพจริง
ด้านโลกทัศน์ พบว่าโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ได้แก่มนุษย์จะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ปฏิบัติตามขนบประเพณีอย่างเคร่งครัด โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ
ได้แก่ การที่มนุษย์ตระหนักว่าธรรมชาติให้ทั้งคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่ง
เหนือธรรมชาติ ได้แก่ มนุษย์เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เรื่อง โสยศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ
วิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

WAYS OF LIFE IN FOLKTALES, AMPHOE KHLONG YAI, CHANGWAT TRAT :
AN ANALYSIS SYUDY

AN ABSTRACT
BY
JONGKON KETMAYOON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

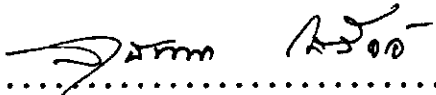
March 1995

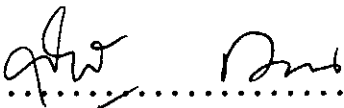
This purpose of this reasearch was to analuze the ways of life in folk tales of the vilagers residing in Khlong Yai District, Trat Province. The data were gathered From 83 Folk tales retold by 25 resource persons.

The main research findings were summarized as follow : In the living-condition aspect it was found that the villagers' ways of life were in line with reality in family, lielihood, traditional, norm and belief aspects. In the characters aspect it was found that the tales emphasized of the roles of males as sons, husbands, and social leaders ; while females as mothers, and wives which were in line with the real condition. In the aspect of the worldviews towards human-beings it was found that human-beings had to be benevolent to one another, be good members of society and strictly observe custom and tradition. In the aspect of world views towards the nature it was found that the human-beings realized that nature could be advantageous and dis adventageous to human-beings. In the world views towards the super-nature it was found that the human-beings believed in laws of good and bad deeds and supernaturalism, which was in line with the ways of life of villagers in Khlong Yai District, Trat Province.

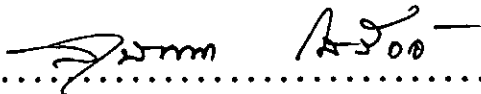
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

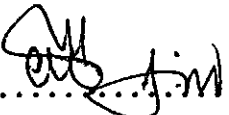

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์สุนันtha ไสรัจจุ)


.....กรรมการ
(อาจารย์ภิญโญ กองทอง)

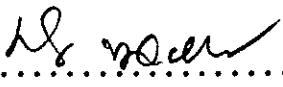
คณะกรรมการสอบ


.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์สุนันtha ไสรัจจุ)


.....กรรมการ
(อาจารย์ภิญโญ กองทอง)


.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์วินัย กุระหงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ


.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริบุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 10 เดือน มิถุนายนพ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณ รศ. สันantha โสรัจจ์ และอาจารย์ภิญโญ กองทอง ผู้ควบคุมการทำปริญญานิพนธ์
ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และขอกราบ
ขอบพระคุณ อาจารย์วินัย ภู่ระหงษ์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม และกราบขอบพระคุณ
คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์อารมณ์ อิมโอไร อาจารย์สุวิทย์ จันทะมา อาจารย์ลาโย
จันทะมา อาจารย์จรรยาพร คล้ายเชื่องษ์ อาจารย์สุเดช ขำปณี นายสมคิด จันนาค
ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิทยากรทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการวิจัย

ขอขอบคุณ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ช่วยในการถ่ายถอดเทป

ขอขอบคุณ ดร.มานิตย์ ไชยกิจ ดร.ประภา สิทธิธนา อาจารย์สมทรง นุ่มนวล
อาจารย์บุญตา ยิ้มน้อย อาจารย์บังอร บัวเมือง คุณบุญเกื้อ แพนวันชัย อาจารย์สรใน
รอดนิตย์ อาจารย์เจริญทิพย์ เปี่ยมทองคำ อาจารย์สุภาภรณ์ แสงอรุณ คุณพัชรินทร์ บุระนกร
คุณนริศรา เกตวัลห์ และคุณจุลลิสสร พนมวัลย์ ณ อยุรยา ที่ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย
เสมอมา

ขอขอบคุณสมนึก ตั้งก่อเกียรติ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์การจัดพิมพ์ปริญญานิพนธ์นี้

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดา ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

จنگล เกติมะบุตร

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า และการจัดกระทำข้อมูล	5
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	6
2	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังท้องถิ่น และวิทยาการ	9
	ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับจังหวัดตราด	9
	สภาพทางภูมิศาสตร์	10
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอคลองใหญ่	14
	ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการ	22
3	วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	28
	สภาพความเป็นอยู่	28
	สถาบันครอบครัว	29
	การประกอบอาชีพ	34
	ประเพณี	42
	ค่านิยม	47
	ความเชื่อ	49

บทที่	หน้า
บทบาทตัวละคร	67
บทบาทบุรุษ	67
บทบาทบุตร	67
บทบาทพี่ชาย - น้องชาย	77
บทบาทสามี	77
บทบาทบิดา	83
บทบาทผู้นำในสังคม	87
บทบาทสตรี	90
บทบาทธิดา	90
บทบาทพี่สาว - น้องสาว	92
บทบาทภรรยา	93
บทบาทมารดา	96
โลกทัศน์	100
โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์	101
โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ	107
โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ	110
4. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	127
ประวัติย่อของผู้วิจัย	244

ภูมิหลัง

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และบางเรื่องก็แพร่กระจายกว้างขวางไป เมื่อนิทานตกไปอยู่ยังท้องถิ่นแถบใดก็จะมี การปรับเรื่องให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของแถบลำน้ำนั้น แต่สะท้อนถึงต่างก็มีขนบธรรมเนียมประเพณี สุภาษิต คำนิยม ความเชื่อ และจริยธรรมเป็นของตนเอง แต่ก็จะมีลักษณะที่เหมือนกันในบางเรื่อง เช่น สภาพความเป็นมนุษย์ ที่มีรัก มีเกลียด มีตลก มีเศร้า มีดี มีชั่ว มีโง่ มีฉลาด ลักษณะเหล่านี้ สืบทอดกันมานานแสนนาน และปรากฏให้เห็นเสมอจากนิทานพื้นบ้าน ดังนั้นการศึกษานิทานพื้นบ้าน ทำให้เราเข้าใจอดีตเพื่อใช้เป็นแนวสร้างสรรค์ปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านยังมีคุณค่าในด้านให้ความเพลิดเพลิน ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมแก่สังคมอีกด้วย

การเล่านิทานประกอบไปด้วยผู้เล่านิทาน ผู้ฟังนิทาน เนื้อหานิทาน และบริบททางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการเล่านิทานพื้นบ้านนั้น ผู้เล่ามักจะไม่ใช่ข้อปฏิบัติใด ๆ นิทานแต่ละเรื่อง หรือแม้กระทั่งเรื่องเดียวกันจะมีรายละเอียดของนิทานแตกต่างกัน เนื่องจากผู้เล่านิทานจำเรื่องราว ได้ไม่เหมือนกัน แต่ละคนมีลีลาในการเล่านิทานแตกต่างกันไป บางคนชอบพรรณนารายละเอียด บางคนชอบรวบรัด บางคนชอบเล่าให้แปลก บางคนชอบเล่าเรียบ ๆ ผู้เล่าบางคนอาจจำเรื่อง บางตอนที่ตนฟังมาไม่ได้ ก็ข้ามเนื้อความตอนที่ลืมเสีย หรือแต่งใหม่เพิ่มเติม ผู้ฟังนิทานก็มีส่วน ทำให้เรื่องราวของนิทานแตกต่างกันออกไป นิทานเรื่องเดียวกันเล่าให้เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย หรือ ผู้หญิงฟัง ผู้เล่าจะปรับเรื่องให้เหมาะสมกับผู้ฟัง เรื่องของนิทานก็อาจแตกต่างกัน นอกจากนี้ ความสนใจของผู้ฟังขณะที่ฟังก็มีส่วนสำคัญ ถ้าผู้ฟังแสดงความสนใจด้วยการตั้งใจฟัง มีสีหน้า ทำทางพอใจ ชักถาม ก็อาจมีส่วนทำให้เรื่องที่เล่ามีความยาวเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านโดยทั่วไปประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง เนื้อหา จาก และตัวละคร ตัวละครในนิทานพื้นบ้านมีลักษณะแปลก และพิสดารกว่าตัวละครในวรรณกรรม โดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งตัวละครเหล่านี้ มีพฤติกรรม เช่นเดียวกับมนุษย์ มีรัก โลภ โกรธ หลง มีดี

มีข้าว รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตรงข้ามกันอย่างเด่นชัด เช่น โง่กับฉลาด โลกกับไม่โลก ขยันหมั่นเพียรกับเกียจคร้าน กตัญญูกับอกตัญญู เป็นต้น

ตัวละครในนิทานพื้นบ้านมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์ และแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การเรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละครก็ช่วยให้ได้เรียนรู้เรื่องชีวิตมากขึ้น สามารถทนมีความเพียรพยายามเพื่อหาทางเอาชนะ เมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิต

ตัวละครในนิทานพื้นบ้านย่อมแสดงบทบาทและหน้าที่ตามสถานภาพของตน ดังนั้นตัวละครในนิทานพื้นบ้านจึงเป็นตัวชี้แนะสำหรับผู้คนในสังคม เช่น บิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตร บุตรต้องกตัญญูต่อบิดามารดา ผู้นำในสังคมต้องยุติธรรม ผู้อยู่ในปกครองต้องเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง เป็นต้น นิทานพื้นบ้านจึงเป็นการจำลองวิถีชีวิตของคนในสังคมตามความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ฟังนิทาน และผู้ศึกษานิทานเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยสนใจศึกษาตัวละครในนิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ด้วยเห็นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอนี้เป็นแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา และเป็นแหล่งวัฒนธรรมผสมระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม ปัจจุบันนี้ชาวอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ยังนิยมเล่านิทานเป็นอย่างยิ่ง นิทานในท้องถิ่นนี้มีอยู่มากมายหลายประเภท วิทยากรผู้ให้ข้อมูลนิทานส่วนใหญ่มักเป็นผู้สูงอายุ และมีจำนวนน้อยลงทุกที ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษา และการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด จะมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง เพราะแสดงให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต และเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาชาวบ้าน ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ทำให้เข้าใจวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ รวมทั้งภูมิปัญญาของชาวบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่ความมีสัมพันธภาพที่ดีงามของการอยู่ร่วมกันในสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้รวบรวมนิทานประเภทยานชาละวันในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยการเล่าจากวิทยากรอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ในช่วงเดือนตุลาคม 2534 - เดือนพฤษภาคม 2535 รวมระยะเวลา 7 เดือน รวมนิทาน 83 เรื่อง ดังนี้

- | | |
|-----------------------------------|-----------------------------------|
| 1. มรดกพ่อ | 2. ชายชากจน |
| 3. เมียบ้านนอก | 4. พ่อค้าใจดี |
| 5. เศรษฐีใจบุญ | 6. แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (ส่วนที่ 1) |
| 7. แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (ส่วนที่ 2) | 8. คนจนกับคนรวย |
| 9. ผี | 10. ทาสใจบุญ |
| 11. ตาแก่มีเมียสาว | 12. อวดฉลาด |
| 13. ลูกชายเจ้า | 14. เมียน้อยเมียหลวง (ส่วนที่ 1) |
| 15. เมียน้อยเมียหลวง (ส่วนที่ 2) | 16. แม่เป็นหมา |
| 17. ชายผู้ยากจน | 18. บุรุษผู้ซื่อสัตย์ |
| 19. เจ้าคดกับเจ้าคง | 20. หัวเมียอิจฉากับหัวเมียซื่อ |
| 21. หัวเมีย (ส่วนที่ 1) | 22. หัวเมีย (ส่วนที่ 2) |
| 23. ปลาตะเพียนทอง | 24. ทาญได้ทอง |
| 25. ชายผู้เมตตา | 26. ท้าวแสนบม |
| 27. ลิงผู้ซื่อสัตย์ | 28. ลูกหนูเลือกคู่ |
| 29. ตายายใจบุญ | 30. หนองกับเทวดา |
| 31. เจ้าโลกกับเจ้าริษยา | 32. กระต่ายบนดวงจันทร์ |
| 33. ดาวไถ | 34. ไอ้ประเสริฐ |

- | | |
|-------------------------------------|---------------------------|
| 35. เสือยังกลัว | 36. ลูกกตัญญู |
| 37. นกรอยใจกับนกเหยี่ยว | 38. อโหสิ |
| 39. เพื่อนแท้ | 40. กานีตคน |
| 41. น้ำเปลี่ยนนิสัย | 42. พระพุทธเจ้าสิบชาติ |
| 43. สองฟัวเมีย | 44. นางสาวร้ายกับเจ้าค่อม |
| 45. นางเมตตาคารา | 46. เจ้าจี้เกียจ |
| 47. สุนัขขู่ได้ถุนบ้าน แมวขู่บนบ้าน | |
| 48. เล่ห์ของคน | 49. เวรกรรม |
| 50. กระจกเงางามใหม่ | 51. แรงเวรแรงกรรม |
| 52. ลูกชายเจ้าเมือง | 53. ลิงเจ้าปัญญา |
| 54. บาบ | 55. ผีโหลง |
| 56. ผีกระสือ | 57. ขมเล็บมือนาง |
| 58. โรคริดสีดวง | 59. พ่อลูกหามลา |
| 60. ลูกลิม | 61. นางกะเชอกันร้ว |
| 62. แก่นขน | 63. เจ้าบอดเจ้าอ่าง |
| 64. ชายขี้เมา | 65. หลานกบ |
| 66. เจ้ากาพรา | 67. นางผมหอม |
| 68. เพื่อนเกลอ | 69. สองตาบย (สำนวนที่ 1) |
| 70. สองตาบย (สำนวนที่ 2) | 71. เขาสมิง |
| 72. พระพุทธเจ้าสิบชาติเป็นวานร | 73. ตัวบาบ |
| 74. หมามีบุญ | 75. อนิจจัง |
| 76. นกกระยาง | 77. ถาขี้ขุมหมา |
| 78. สุวรรณสาม | 79. ท้าวสามลกับนางมณฑา |
| 80. ฟัวเมีย | 81. กากับนกยูง |
| 82. เต่ากระดองลาย | 83. นางอุทัย |

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

วิถีชีวิต หมายถึง บรรทัดฐานของแนวปฏิบัติของกลุ่มชนในสังคม เช่น สภาพความเป็นอยู่ บทบาทและโลกทัศน์ เป็นต้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. สืบค้นและศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า โดยรวบรวมจากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. สืบค้นงานที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และเลือกวิทยากรที่เหมาะสมเป็นผู้ให้ข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากวิทยากร โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แอบบันทึกเสียง
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 สัมภาษณ์วิทยากรด้านข้อมูลส่วนตัว ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชนที่วิทยากรอาศัยอยู่ในด้านอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การศึกษา ศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ และจริยธรรมของชาวอำเภอคลองใหญ่
 - 4.2 เก็บข้อมูลนิทานพื้นบ้านโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างเดือนตุลาคม 2534 - เดือนพฤษภาคม 2535
5. นำข้อมูลที่ได้จากแอบบันทึกเสียงมาถอดเสียง แล้วจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
6. วิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
 - 6.1 สภาพความเป็นอยู่
 - 6.2 บทบาทตัวละคร
 - 6.3 โลกทัศน์
7. เสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2516 : 99 - 100) สรุปลักษณะนิทานพื้นบ้านไว้ 3 ประการ คือ

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลัง เมื่อมีการเขียนเจริญขึ้น ก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เล่าด้วยปาก
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าพังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง ผิดกับนิยายสมัยใหม่ที่ทราบผู้แต่ง แม้นิทานที่ปรากฏชื่อผู้แต่ง เช่น นิทานของกริม ก็อ้างว่า เล่าตามคำนิทานที่มีมาแต่เดิมไม่ใช่ของตนเอง แต่งขึ้นเอง

กิ่งแก้ว อรรถากร (2514) ได้รวบรวม และศึกษาวรรณกรรมบ้านในตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี รวบรวมวรรณกรรมได้ 5 ประเภท คือ นิทาน นิยาย ประวัติ แผล และมหากาพย์ สำหรับนิทานนั้นแบ่งตามเนื้อหา และโครงสร้างได้ 6 ชนิด คือ นิทานไม่รู้จบ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานคติ มขตลก เรื่องไม้ และนิทานทรงเครื่อง พบว่า โครงสร้างของนิทาน แม้จะมุ่งความบันเทิง แต่ก็ชี้ให้เห็นหลักศีลธรรมจรรยา อันเป็นความเชื่อ และการปฏิบัติต่าง ๆ ของคนในสังคม

ประจักษ์ สายแสง (2516) ได้ศึกษาคติชาวบ้านจากตำบลศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย รวบรวมวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น นิยาย นิทาน ประวัติ แผล ขวัญ เพลง และมหากาพย์ ทั้งยังได้จำแนกประเภทวรรณกรรม และวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรม ซึ่งปรากฏว่าเป็นเรื่องของจริยธรรมมาก วรรณกรรมทุกเรื่องให้ความเพลิดเพลิน และสาระอันก่อให้เกิดความเข้าใจ ในเพื่อนมนุษย์กับทั้งทำให้ผู้ศึกษาเกิดความซาบซึ้ง ภาควิชาในศิลปกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้ดียิ่งขึ้น

ปรีชา อุยตระกูล (2521) ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวบรวมนิทานได้ 88 เรื่อง จำแนกตามประเภทได้เป็น นิทาน ทรงเครื่อง 8 เรื่อง ประวัติ 3 เรื่อง นิยาย 7 เรื่อง นิทานคติ 11 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 5 เรื่อง นิทานมขตลก 54 เรื่อง จากการวิเคราะห์พบว่า นิทานนอกจากสะท้อนให้เห็นถึงประวัตินิ

และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ แล้วยังแสดงให้เห็นสภาพชีวิตของชาววังกาใหญ่ในด้านต่าง ๆ เช่น ความเชื่อทางพุทธศาสนา ค่านิยม และผลจากการวิเคราะห์โครงสร้าง พบว่า นิทานทรงเครื่องส่วนใหญ่มีลักษณะสอดคล้องกับกฎอลริต และมีวรรณกรรมพื้นบ้านบางเรื่องมีโครงสร้างและเนื้อหาคล้ายวรรณคดีแบบฉบับ

สมบูรณ์ บารุงเมือง (2529) ได้วิเคราะห์นิทานตลกจังหวัดกำแพงเพชร พิชญ์โลก และสุโขทัย พบว่า นิทานตลกมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะสุขนาฏกรรมของอริสโตเติลในด้านโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง วิธีการสร้างขบขัน ลักษณะตัวละคร และการใช้ภาษา แต่มีรูปแบบของฉันทลักษณ์ไม่เป็นไปตามทฤษฎีสุขนาฏกรรมของอริสโตเติล ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า นิทานจากสามจังหวัดมีหลายเรื่องที่เป็นเรื่องเดียวกัน มีวิธีการสร้างเรื่องตลกจากแง่มุมแบบเดียวกันมีแก่นของเรื่องเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดของเรื่อง และแนวคิดในบางเรื่องเท่านั้น

ทองสุข บุญธรรม (2530) รวบรวมนิทานได้ 103 เรื่อง ศึกษาสิทธิมนุษยชนทางแพ่ง และทางการเมือง สิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่านิทานพื้นบ้านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการสนองเจตนารมณ์ สิทธิมนุษยชน และการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวตำบลชัยนาท จังหวัดชัยนาท

เตือนใจ สันทะเกิด (2520) ได้วิเคราะห์วรรณคดีชาวบ้านจากวัดเกาะ ในส่วนที่วิเคราะห์ตัวละคร โดยวิเคราะห์ลักษณะ อุปนิสัย และความนิยมในเรื่องต่าง ๆ ของตัวละคร ความเชื่อของตัวละคร ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตัวละครยึดถือปฏิบัติ พบว่า ตัวละครมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือคนทุกข์ยาก ขบถยังนับถือคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ขบถยังมีความกตัญญู นิยมการมีภรรยาหลายคน นิยมรับราชการ มีความเชื่อในเรื่องผีสา่งเทวดาสังศักดิ์สิทธิ์ และนรกสวรรค์ มีความเชื่อในโชคกลาง และความฝัน มีความเชื่อไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ บิดมั่นในประเพณีการเกิด ทาขวัญ การตั้งชื่อ การโกนจุก การแต่งกาย การเลือกคู่ และการแต่งงาน การทาขวัญเวียนเทียน การทำศพ การสวดกริ่งเรึงของส่วนรวม และธรรมเนียมเกี่ยวกับจารีตนครบาล

เรณู อรรถาเมศร์ (2528) ได้ศึกษาโลกทัศน์ชาวล้านนาไทยจากวรรณกรรมในส่วนที่เป็นโลกทัศน์เกี่ยวกับบทบาท และสถานภาพ พบว่า บุรุษกับสตรีมีสถานภาพแตกต่างกันทั้งในทางปฏิบัติตามขนบประเพณี และกฎหมาย สตรีในฐานะโสด ภรรยา และมารดา มีสถานภาพทางสังคมด้อยกว่าบุรุษ ทั้งที่สืบเนื่องมาจากกฎบัตรในสังคมตามที่ปรากฏในวรรณกรรม เป็นผู้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสตรี ทำให้สถานภาพด้อยกว่าบุรุษแทบทุกด้าน

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2529) ได้วิเคราะห์บทบาทสตรีในนิทานชาวบ้านไทย พบว่า สตรีในนิทานชาวบ้านที่ได้รับอิทธิพลของอินเดียมีลักษณะเป็นสตรีในอุดมคติ และมีบทบาทจำกัดเฉพาะในครอบครัวเท่านั้น บทบาทดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมบทบาทของตัวละครชายมากกว่าสตรีในนิทานชาวบ้านของไทย ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมอินเดีย ยังคงมีลักษณะเป็นอุดมคติอยู่บ้าง แต่มีบทบาทในการทำงาน เช่น ชาวบ้านและสามัญชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น สำหรับสตรีในนิทานชาวบ้านที่เป็นนิทานไทยแท้ นั้น มีบทบาทหลายด้าน เช่น บทบาทในครอบครัว เศรษฐกิจ การทำบุญในพระพุทธศาสนา รวมทั้งมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของสตรีในนิทานชาวบ้านยังคงเป็นบทบาทเสริมตัวละครฝ่ายชาย ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยยอมรับความสำคัญของบุรุษมากกว่าสตรี

จินดา เม่นประเสริฐ (2530) ศึกษา นิทานชาวบ้าน ตำบลดู่ยายหมี อำเภอสันามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยวิเคราะห์ตัวละครบุรุษและสตรี เกี่ยวกับบทบาทตามสถานภาพ พบว่า นิทานชาวบ้านให้ความสำคัญบุรุษมากกว่าบทบาทสตรี

ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับจังหวัดตราด

เกี่ยวกับชื่อ "เมืองตราด" นั้นมีเรื่องเล่ากันว่า เดิมมีป่าไม้ที่เรียกว่า "ไม้กราด" อยู่มาก ไม้กราดคือไม้ที่ใช้ทำไม้กวาด เมื่อสร้างเรื่องจึงชื่อว่า เมืองตราด ไม่มีหลักฐานว่า ตั้งขึ้นตั้งแต่สมัยใด ในสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จัดหัวเมืองออกเป็นชั้นเอก ไทตรี และจัดว่า ก็ไม่ปรากฏว่าเมืองตราดเป็นหัวเมืองชั้นใหม่ หรือต้องเป็นเมืองอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้ชื่อว่าเมืองตราด แต่มีชื่อว่า หัวเมืองชายทะเล ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เรียกหัวเมืองชายทะเลแถบตะวันออกว่า "บ้านบางพระ" ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลายได้ปรากฏหลักฐานในพงศาวดารว่า บรรดาเสนาบดี จัดสดมภ์ แบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ไปขึ้นกับ สมุหนายก สมุหกลาโหม และโกษาธิบดี และปรากฏชื่อ "เมืองตราด" ขึ้นกับโกษาธิบดี หรือพระคลังสินค้า เมืองกรุงศรีอยุธยา เสียแก่พม่า พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้มาอยู่ที่เมืองจันทบุรี และพระองค์ได้ทรงยกกองทัพเรือไปเมืองตราด พวกคณะกรรมการเมืองรวมทั้งราษฎรทั้งหลายได้พากันอ่อนน้อมแต่โดยดี

ในครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประเทศไทยเสียดินแดนให้แก่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2446 (ร.ศ. 122) ไทยต้องยอมยกจังหวัดตราดและเกาะทั้งหมด ตั้งแต่แหลมสิงห์ไปถึงเกาะกูด ตลอดจนเมืองประจันตคีรีเขต (เกาะกง) ให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อให้ฝรั่งเศส กรมทหารออกจากจังหวัดจันทบุรี สัญญาฉบับนี้ได้ให้สัตยาบันกันเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2447 (ร.ศ. 123) และกองทหารฝรั่งเศสออกจากจันทบุรีตามสัญญา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2447

ประเทศไทยได้มอบจังหวัดตราด ตลอดจนเกาะต่าง ๆ ให้แก่ฝรั่งเศส เข้าปกครองตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2447 เป็นลำดับมา จนกระทั่งถึง วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 126) ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาฉบับใหม่ขึ้น โดยยอมยกเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้แก่ฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสได้ยอมคืนจังหวัดตราด ตลอดจนเกาะต่าง ๆ ตั้งแต่แหลมสิงห์ ลงไปถึงเกาะกูด ให้แก่ไทย เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2499

สภาพทางภูมิศาสตร์

ขนาดและที่ตั้ง

ตราดเป็นจังหวัดชายแดนทางฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $10^{\circ} 34'$ ถึง $12^{\circ} 45'$ เหนือ เส้นแวงที่ $102^{\circ} 15'$ ถึง $102^{\circ} 55'$ ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามถนนสายสุขุมวิท เป็นระยะทาง 400 กิโลเมตร จังหวัดตราดมีเนื้อที่ตามหลักฐานของกระทรวงมหาดไทย 2,191.221 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,724,513.125 ไร่ แต่ถ้าคำนวณพื้นที่ของกรมแผนที่ทหารบก จะมีพื้นที่ประมาณ 2,702.23 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ตราดมี 5 อำเภอ กับอีก 1 กิ่ง ได้แก่ อำเภอเมือง แหลมงอบ เขาสมิง บ่อไร่ คลองใหญ่ และกิ่งอำเภอเกาะกูด มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดอำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี

ทิศใต้ จดอ่าวไทย

ทิศตะวันออก จดประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยโดยมีเทือกเขาบรรทัดกั้นเขตแดน

ทิศตะวันตก จดอำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี โดยมีแม่น้ำเวฬุเป็นเส้นกั้นเขตแดน

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดตราดมีสภาพภูมิศาสตร์หลายลักษณะตั้งแต่บริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ อยู่ตอนกลางของจังหวัดมีแม่น้ำหลายสายครอบคลุมเนื้อที่เกือบครึ่งหนึ่งของจังหวัด และที่ราบต่ำ ชายฝั่งทะเลไม่กว้างนัก ตอนเหนือเป็นที่ราบสูงบริเวณภูเขา มีทิวเขาบรรทัดทอดตัวเป็นแนวยาว ในอำเภอบ่อไร่ไปสุดที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ตอนใต้เป็นเกาะใหญ่น้อยไม่ต่ำกว่า 60 เกาะ ในเขตอำเภอแหลมงอบ อำเภอเมืองตราด และอำเภอคลองใหญ่

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดตราด ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาและเนินสูงสลับกัน พื้นที่ทางตอนเหนือเป็นป่า โดยเฉพาะแถบทิวเขาบรรทัด เป็นป่าดงดิบ ทางตอนกลางของจังหวัดมีที่ราบซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกอยู่บ้าง ด้านที่ติดกับทะเลเป็นชายหาดเว้าแหว่งบางแห่งเป็นโคลนเลนและหาดทราย

ภูมิอากาศ

สภาพภูมิประเทศที่มีทิวเขาบรรทัด ซึ่งตั้งขวางอยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด จึงเป็นเสมือนจากกั้นกั้นทิศทางลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีอากาศไม่หนาวจัด และไม่ร้อนจัด มีฝนตกชุกตลอดปีโดยเฉลี่ยแล้ว ในปีหนึ่ง ๆ มีฝนตกประมาณ 132 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 4,161.0 มิลลิเมตร

ทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากที่ดินอันเป็นทรัพยากรสำคัญของจังหวัดแล้ว ยังมีป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่งของจังหวัดที่ไม่มีค่าหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้กระยาเลย ส่วนป่าใหญ่มีลักษณะเป็นป่าดิบ มีทั้งสิ้น 19 ป่า ในจำนวนนี้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้ว 12 ป่า และมีแร่ธาตุกับอัญมณีต่าง ๆ

ด้านแหล่งน้ำ จังหวัดตราดมีแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย ไหลผ่านตลอดปี คือ แม่น้ำตราด และแม่น้ำเวฬุ มีโครงการชลประทานป้องกันน้ำเค็ม และโครงการอ่างเก็บน้ำเขาระกา ซึ่งใช้ประโยชน์เฉพาะทางด้านการประปาได้ตลอดปี

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ประชากรในจังหวัดตราด มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนตามลักษณะของพื้นที่ทำกินเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในเขตเทศบาล สุขาภิบาลซึ่งมีอาชีพค้าขายมาก ประชากรจะตั้งบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่นในบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล การตั้งบ้านเรือนจะเป็นลักษณะเป็นแนวยาวตามฝั่งทะเล บริเวณที่เป็นไร่ จะมีการตั้งบ้านเรือนที่กระจาย บ้านเรือนแต่ละหลังอยู่ห่างกัน

ศาสนา

ประชากรในจังหวัดตราดส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ มีวัดเกือบทุกหมู่บ้าน ในบางท้องที่มีสุเหร่า และโบสถ์คริสต์อยู่บ้าง ประชากรในจังหวัดตราด เป็นผู้ที่เคร่งครัดทางศาสนาที่ตนนับถือ

อาชีพ

การประกอบอาชีพของประชากร ส่วนใหญ่ในจังหวัดตราด มีหลายอาชีพคือ การประมง การทำนา การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ยางพารา ส้มเขียวหวาน สับปะรด มันสำปะหลัง มะพร้าว เงาะ และทุเรียน การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น โรงสี โรงงานผลิตถ่านมันสำปะหลัง โรงงานไม้แปรรูป ฯลฯ การปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงกระบือ และสัตว์ปีก อาชีพที่ทำมากที่สุดคือ เกษตรกรรม มีการทำนา ทำสวนยาง สวนผลไม้ ไร่มันสำปะหลัง สับปะรดและพืชล้มลุกอื่น ๆ

การคมนาคม

การคมนาคมในท้องถิ่น จังหวัดตราด มีถนนราดยางติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ สะดวกพอสมควรยกเว้นตำบลเกาะช้าง เกาะหมาก และเกาะกูด เพราะตำบลเหล่านี้ ตั้งอยู่บนเกาะจึงไม่สามารถติดต่อทางบกได้ ต้องอาศัยทางเรือ ซึ่งไม่มีเรือโดยสารประจำ นับว่าขาดความสะดวกเป็นอย่างมากสำหรับหมู่บ้านต่าง ๆ มักมีถนนลูกรังติดต่อกันได้เป็นส่วนใหญ่แต่บางหมู่บ้าน อาจใช้การไม่ได้ตลอดปี เช่น มีน้ำท่วม ทางขาดหรือขาดในฤดูฝน เป็นต้น การคมนาคมติดต่อกับท้องถิ่นอื่น ๆ จังหวัดตราด สามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้เพียงด้านเดียวคือ ทางทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี โดยทางบก และทางเรือ

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอคลองใหญ่

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นตำบลคลองใหญ่ ขึ้นอยู่กับเมืองปัจจันตคีรีเขต (ปัจจุบันนี้ เป็นจังหวัดกึ่งประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย) ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2447 ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองเมืองปัจจันตคีรีเขต และเมืองตราด ตำบลคลองใหญ่ จึงตกอยู่ในการยึดครองของฝรั่งเศสด้วย

เมื่อทางรัฐบาลไทยยกเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้ฝรั่งเศส และขอเมืองตราดรวมทั้งตำบลคลองใหญ่มา ได้ทำพิธีส่งมอบกัน ณ เมืองตราด เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2450

ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2454 ตำบลคลองใหญ่ได้ยกฐานะเป็น "กิ่งอำเภอคลองใหญ่" ขึ้นอยู่กับอำเภอเมืองตราด โดยมีเขตการปกครองเพียงตำบลเดียวคือ ตำบลคลองใหญ่ จนถึงปี พ.ศ. 2470 ทางราชการได้โอนตำบลแหลมกลัด ให้ขึ้นกับกิ่งอำเภอคลองใหญ่ รวมเป็น 2 ตำบล จนถึง ปี พ.ศ. 2477 ตำบลแหลมกลัดจึงได้กลับมาขึ้นกับอำเภอเมืองตราดตามเดิม

เมื่อปี พ.ศ. 2501 - 2502 ทางราชการกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า กิ่งอำเภอคลองใหญ่เป็นอำเภอชายแดน สมควรที่จะให้มีตำบลในการปกครองมากขึ้น ประกอบกับมีประชากรเพิ่มขึ้นทางราชการกระทรวงมหาดไทย จึงอนุมัติตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล คือ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก จนถึง พ.ศ. 2502 จึงได้ยกฐานะกิ่งอำเภอคลองใหญ่ขึ้นเป็น "อำเภอคลองใหญ่"

อาณาเขต

อำเภอคลองใหญ่ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเทือกเขาบรรทัดเป็นเส้นกันเขตแดน มีหลักเขตแดนที่ 71 และ 72 เป็นเครื่องหมายและทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอแหลมงอบ

ลักษณะภูมิอากาศ

อุณหภูมิโดยทั่วไปไม่ต่างกันมากนักไม่ว่าจะเป็นฤดูร้อน ฤดูฝน หรือฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 26 - 29 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกประมาณ 8 เดือน ต่อปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 5,000 มิลลิเมตรต่อปี

จำนวนประชากร

ประชากรอำเภอคลองใหญ่ทั้งหมด 13,288 คน แยกเป็นชาย 6,785 คน หญิง 6,503 คน สํารวจเมื่อ ธันวาคม 2533 (อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. 2535 : 11)

ตำบลคลองใหญ่	8,372	คน	1,264	หลังคาเรือน
ตำบลไม้รูด	2,867	คน	456	หลังคาเรือน
ตำบลหาดเล็ก	2,049	คน	389	หลังคาเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

เนื่องจากอำเภอคลองใหญ่ อยู่ติดกับทะเลประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพประมง

ตาราง 1 การใช้พื้นที่สำหรับการเกษตรอำเภอคลองใหญ่ (อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.
2535 : 16)

พืชสำคัญที่ นิยมปลูก	ตามลุ่มน้ำ	ตามคลองใหญ่	ตามหาดเล็ก
1. ข้าว	1,338 ไร่	125 ไร่	150 ไร่
2. มะพร้าว	1,083 ไร่	761 ไร่	271 ไร่
3. เงาะ	218 ไร่	54 ไร่	-
4. ทุเรียน	265 ไร่	92 ไร่	-
5. ขางพารา	1,973 ไร่	1,610 ไร่	916 ไร่
6. มังคุด	12 ไร่	5 ไร่	-
7. ขนุน	8 ไร่	3 ไร่	10 ไร่
8. ไม้ตง	10 ไร่	5 ไร่	6 ไร่
9. ส้มโอ	5 ไร่	5 ไร่	5 ไร่
10. มะม่วงหิมพานต์	529 ไร่	319 ไร่	450 ไร่
11. มะม่วง	12 ไร่	4 ไร่	3 ไร่
12. สวนหลังบ้าน	269 ไร่	135 ไร่	52 ไร่

ด้านปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อใช้งาน บริโภค และการค้าขายดังนี้

โค	376 ตัว
กระบือ	62 ตัว
สุกร	83 ตัว
เป็ด	2,604 ตัว
ไก่	7,129 ตัว
เป็ดเทศ	163 ตัว

(อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. 2535 : 16)

สภาพบ้านเรือน

เนื่องจากอำเภอคลองใหญ่เป็นอำเภอที่อยู่ในเขตชายแดนการสร้างบ้านเรือน มักจะปลูกแบบง่าย ๆ เนื่องจากอาจได้รับผลกระทบจากภัยสงครามระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน บ้านเรือนในตำบลคลองใหญ่ และตำบลหาดเล็กจะคล้ายคลึงกัน คือ ปลูกอยู่ในพื้นที่ใกล้กัน และมีการปลูกบ้านเรือนอยู่ในทะเล เนื่องจากพื้นดินมีน้อยมาก ส่วนตำบลไม้รูด สภาพบ้านเรือนจะอยู่ใกล้กันมาก หลังคาส่วนใหญ่มุงด้วยสังกะสี มุงด้วยหญ้าคา หรือจากและมีบางส่วนมุงด้วยกระเบื้องส่วนใหญ่เป็นบ้านใต้ถุนสูง

ภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารในอำเภอคลองใหญ่ ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลางแต่มีสำเนียงที่แตกต่างจากภาษาไทยกลางไปบ้าง เช่น ในการออกเสียงวรรณยุกต์

กะปี่ ออกเสียงว่า กะปี้

เกาะ ออกเสียงว่า เก้าะ

บางคำเป็นภาษาถิ่นที่มีความหมายต่างจากภาษาไทยกลาง เช่น

แอบ แปลว่า ใกล้ แต่ในภาษาไทยกลาง แปลว่า ซุกซ่อน บางคำเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น เช่น ก่อง หมายถึง ชี สงาด แปลว่า มาก เสงิด แปลว่า อยาก เป็นต้น

ศาสนา

ประชากรชาวอำเภอคลองใหญ่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จากการสำรวจของอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เมื่อเดือนธันวาคม 2533 พบว่า มีประชากรนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม 10 คน

จำนวนศาสนสถาน จำนวนได้ดังนี้

1. วัด 6 วัด เป็นวัดมหานิกาย 5 วัด ธรรมยุติ 1 วัด สำนักสงฆ์ 2 แห่ง
2. โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี 3 แห่ง

ประเพณี

ประเพณีสำคัญที่ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดยึดถือเป็นแบบแผนและปฏิบัติสืบต่อมา มีดังนี้

ประเพณีสงกรานต์

วันสงกรานต์ ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี จะมีการทำบุญตามวัดวาอารามต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัด บางแห่งจะมีการทำบุญเพียงวันเดียว คือในวันที่ 13 เมษายน บางแห่งก็ทำบุญ 3 - 4 วัน ในอำเภอคลองใหญ่นั้น ทำบุญ 3 - 4 วัน ในทุกปี เมื่อทำบุญกันเสร็จแล้ว ก็จะมีการแห่ทางสงกรานต์ และมีการประกวดนางงามวันสงกรานต์ มีการแห่ทางสงกรานต์ในภาคบ่ายจะมีการแห่พระและมีการสรงน้ำพระ และมีการเล่นกีฬาพื้นบ้าน ซึ่งทางคณะกรรมการจัดการแข่งขันก็จะเชิญไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ให้ทำการคัดเลือกนักกีฬามาร่วมการแข่งขันกัน กีฬาพื้นบ้านที่นิยมเล่นกันในวันนี้ ได้แก่ สะบ้าล้อ ขนไก่ ตะกร้อ ขนควายตะไล และสะบ้าหัวข้าง (สะบ้าทอย) เป็นต้น

ประเพณีทำบุญฉลองพระทราย

ประเพณีทำบุญฉลองพระทราย จะกำหนดหลังวันมหาสงกรานต์ ประมาณ 5-14 วันก่อนที่จะถึงวันทำบุญนั้น จะมีชาวบ้านรวมทั้ง เด็ก ๆ ในละแวกนั้น จะมาช่วยขนทรายมาก่อเป็นพระเจดีย์ขึ้น และจะมีการนำธงสีต่าง ๆ มาตกแต่งกองพระทรายให้แลดู สวยงาม ซึ่งอาจจะก่อขึ้นมาเป็นรูปเล็กบ้าง ใหญ่บ้างตามสมควร ก็เป็นที่สนุกสนานกันพอสมควร วันรุ่งขึ้นชาวบ้านก็จะมาร่วมทำบุญฉลองพระทราย พอทำบุญเสร็จก็จะมีการสรงน้ำพระ หรืออาจจะรดน้ำให้ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านนั้น เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และขอพรจากผู้ใหญ่ พอตกเย็นก็จะมีการเล่นสาดน้ำกัน เป็นที่สนุกสนานกันทั้งหมู่บ้าน ซึ่งบางแห่งประชาชนในหมู่บ้านก็จะมีกรรวมกลุ่มกันเพื่ออวยพรให้กับเจ้าของบ้านที่จะไปเยือน เช่นนี้ทุกบ้าน และในการไปเยือนครั้งนี้ ก็จะมีการสาดน้ำกันพอเป็นพิธี เมื่อถึงเวลาพอสมควรก็พากันแยกย้ายกลับบ้าน

ประเพณีการทำบุญวันสารท

ประเพณีการทำบุญวันสารท ทำในเดือนสิบ มีวันสารทเล็กและวันสารทใหญ่ วันสารทเล็กตรงกับวันขึ้น 14-15 ค่ำ จะประกอบพิธีเล็กน้อย ที่สำคัญคือวันสารทใหญ่ตรงกับวันแรม 14 ค่ำ มีการทำบุญตักบาตรทำบุญอุทิศ ส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีวันออกพรรษา

ประเพณีวันออกพรรษา จะมีการตักบาตรเทโว ซึ่งประเพณีนี้นับว่า เป็นประเพณีที่สำคัญมากของชาวอำเภอคลองใหญ่ ถือว่าเป็นประเพณีที่ได้รับความนิยมอย่างมาก มีการจำลองสรวงสวรรค์ และนรกชายหนุ่ม แต่งตัวเป็นพระอินทร์ ยมบาล หญิงสาวแต่งตัวเป็นนางฟ้า จำนวนมากมาย เด็กผู้หญิง แต่งตัวเป็นนางฟ้าเช่นกัน ส่วนเด็กผู้ชายแต่งตัวเป็นเปรต ลงมาขอส่วนบุญ มีการเรียไ้เงิน โดยให้เปรตไปขอส่วนบุญ ทานบุญตักบาตร ข้าวสาร อาหารแห้งต่าง ๆ

ประเพณีการเทศน์มหาชาติ

เมื่อออกพรรษาแล้วก็จัดพิธีเทศน์มหาชาติ โดยชาวบ้าน แบ่งกันเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ เพราะมีความเชื่อว่าถ้าฟังเทศน์มหาชาติจบภายใน 1 วัน จะได้ขึ้นสวรรค์

ประเพณีการบวช

ประเพณีการบวช เป็นประเพณีที่ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นการบวชทดแทนบุญคุณบิดามารดาโดยเชื่อว่า จะได้ผลบุญ ทำให้ผู้ให้กำเนิดได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นไปสู่สรวงสวรรค์ โดยจัดพิธีการบวชแก่บุตรชายที่อายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ในปัจจุบันนี้ มีการบวชเป็นหมู่ เช่น ญาติพี่น้องที่มีบุตรหลานอายุครบบวชจะจัดให้วันเดียวกัน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดวันและฤกษ์ยามตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ และมีการเตรียมงานจัดสถานที่ในเวลากลางคืน จะมีพิธีสงฆ์ และมีการทำขวัญนาคโดยมีผู้ทำขวัญ เรียกกันว่า หมอขวัญ ในวันรุ่งขึ้นมีการแห่ นาคไปวัดชบวนแห่งนี้ จะจัดอย่างยิ่งใหญ่เพียงใด ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจทางเจ้าภาพ เมื่อถึงเวลาบวชจะมีการแห่ นาคเข้าโบสถ์ มีผู้อาสาให้นาคซึ่งคือพาเวียน ขวารถอบพระอุโบสถ พร้อมด้วยผ้าไตรบริวาร และญาติมิตรร่วมขบวนอย่างคับคั่ง เมื่อบวช 1 พรรษา หรือประมาณ 3 เดือน แล้วสึกออกมาจะเรียกว่า "ทิด" ซึ่งจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บวชแล้ว

ประเพณีการแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงานของชาวอำเภอคลองใหญ่ ถ้าชายใดรักชอบกับสาวใดก็ต้องไปขอร้องตามประเพณี ก่อนแต่งงานต้องมีการหมั้นพ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะเรียกสินสอด กับฝ่ายชายตกลงก็จะนำของมาหมั้นและแต่งงาน มักจะทำขนมข้าวเหนียวแดง และกะละแม สำหรับพิธีแต่งงานนั้น ตอนเข้ามีการทำบุญตักบาตร ผูกข้อมือตอนกลางวันและมีการเลี้ยงฉลองในเวลาเย็นแต่บางคนก็ไม่จัดการเลี้ยงฉลอง เมื่อแต่งงานแล้วส่วนใหญ่จะอยู่กับพ่อแม่ ของฝ่ายหญิงสักพักหนึ่ง แล้วก็แยกครอบครัว ส่วนลูกคนสุดท้ายทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมักจะอยู่กับพ่อแม่ เพราะส่วนใหญ่ลูกคนสุดท้ายจะเป็นผู้ดูแลพ่อแม่

ประเพณีทำศพ

ในสมัยก่อนนั้นชาวอำเภอคลองใหญ่ ใช้พิธีฝังในพื้นที่ของตนเอง แต่เนื่องจากประชากรมีเพิ่มขึ้นที่ดินมีจำนวนจำกัด และเริ่มมีการสร้างเมรุกันแล้ว ประชากรส่วนใหญ่จึงใช้พิธีทำศพโดยการเผาศพที่วัด ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียกว่าปลงศพ สำหรับรายละเอียดต่าง ๆ ของพิธีทำศพนั้นก็คล้ายคลึงกับพิธีที่ประกอบขึ้นในภาคกลาง สำหรับบางครอบครัวที่มีฐานะยากจนมากไม่มีโลงใส่ศพ จะใช้มุ้งกาง แล้วประกอบพิธีไปตามปกติ แต่ศพที่เป็นผู้สูงอายุ จะมีลักษณะแตกต่างกันไป คือ จะมีการตกแต่งและสร้างเป็นเรือนโบราณ แกะสลักเป็นลายไทยสวยงามมาก

ความเชื่อ

ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีปรากฏอยู่ดังนี้ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น ความเชื่อเรื่องการเสก เช่น การเสกตะปูเข้าท้อง ซึ่งทางการแพทย์ได้ตรวจพบตะปูในท้องคนไข้ ความเชื่อเกี่ยวกับการเสกแป้งเช่น เจ้าสาวถ้าต้องการให้ทุกคนมองว่าสวยงามให้ใช้แป้งปลุกเสก และเมื่อทรัพย์สินหรือสิ่งของต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งญาติพี่น้องของใครหาย จะมีการไปหาหมอดูประจำหมู่บ้านนั้น ๆ ยามเจ็บป่วยบางรายนิยมใช้ยาสมุนไพรต่าง ๆ หรือใช้ยากลางบ้านแต่บางรายก็นิยมส่งโรงพยาบาล นอกจากนี้ ชาวอำเภอคลองใหญ่ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์บาปกรรม ซึ่งเชื่อว่ามีจริงและจะส่งผลในชาตินี้หรือส่งผลในชาติหน้า

ค่านิยม

ปัจจุบันนี้ แม้ว่าความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้เข้าไปมีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น แต่ชาวอำเภอคลองใหญ่ก็ยังมีย่านที่มีค่านิยมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา กล่าวคือนิยมการมีบุตร ในด้านครอบครัว บิดา มารดามักให้ความสำคัญกับบุตรชายมากกว่าบุตรสาว เนื่องจากบุตรชายสามารถช่วยในการประกอบอาชีพประมงได้ ส่วนบุตรสาวจะได้รับการฝึกฝนเพื่อเป็นแม่บ้านที่ดี ดังนั้นถ้าครอบครัวใดที่มีบุตรชาย จะนำมาซึ่งความปลื้มปิติต่อบิดามารดาเป็นอย่างยิ่ง

ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร

ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากวิทยากร 25 คน เป็นผู้เล่านิทาน ส่วนใหญ่เป็นชาวอำเภอคลองใหญ่มาแต่กำเนิดเป็นวิทยากรชาย 20 คน และหญิง 5 คน ดังนี้

1. นายฟุ้ง อินทเกษร
อายุ 83 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอคลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง หลานกบ ท้าวสามลกับนางมณฑา นางสาหร่ายกับเจ้าค่อม และนางเมตตาอาจารย์
2. นายเหรียญ บุญลอย
อายุ 81 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอคลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง พระพุทธเจ้าสิบชาติ อนิจจัง และ ลูกชายเจ้าเมือง

3. นายอรุณ คีรีทวีป
อายุ 72 ปี
อาชีพ รับจ้าง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง ลูกสืม น้ำเปลี่ยนนิสัย
4. นายเปลื้อง พานุรักษ์
อายุ 72 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทานเรื่อง ชายขี้เมา
5. นายเฟื่อง วรรณรัตน์
อายุ 71 ปี
อาชีพ รับจ้าง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง สุนัขขี้ขี้ได้ทุนบ้านแมวอยู่บนบ้าน
6. นายพิว สิงห์พันธ์
อายุ 68 ปี
อาชีพ ค้าขาย
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง กาเน็คคน และขนมเล็บมือนาง
7. นายจำลอง คัมปลี
อายุ 68 ปี
อาชีพ ค้าขาย
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง หามลา และเศรษฐีใจบุญ

8. นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ
อายุ 64 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง โรคริตสีดวง คนจนคนรวย อวดฉลาด และกากับนกยูง
9. นายอารมณ์ อิ่มอุไร
อายุ 63 ปี
อาชีพ รับราชการ (เกษียณอายุราชการแล้ว)
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่องลิงเจ้าปัญญา ทาสใจบุญ เล่ห์ของคน
ตัวเบา และเมียบ้านนอก
10. นายอานนท์ สุรินทร์
อายุ 56 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เพื่อนแท้ สุวรรณสาม
11. นายเฉลิม แสงจันทร์
อายุ 51 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง แรงเวรแรงกรรม นกกระยาง ชายผู้เมตตา
และลูกชายเจ้า
12. นางเลียบ สังข์ทอง
อายุ 54 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เวรกรรม บาป ฤทธิชุบหมา แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง
(สัปดาห์ที่ 2) และพ่อค้าใจดี

13. นางมณี พัททอง
อายุ 53 ปี
อาชีพ ค้าขาย
ภูมิลำเนา อำเภอดงหลวงใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง ลิงผู้ซื่อสัตย์ ชายผู้ยากจน นางอุทัย พัวเมียอิจฉากับพัวเมียซื่อ และแม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 1)
14. นายเสวียง แสงจันทร์
อายุ 51 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอดงหลวงใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เขาสมิง พัวเมีย สองพัวเมีย พัวเมียงู (สำนวนที่ 1) และเมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 1)
15. นายเตียน บัวแก้ว
อายุ 50 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอดงหลวงใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เจ้าคดเจ้าโกง สองตาบ (สำนวนที่ 1) และเพื่อนเกลอ
16. นายบุญชู แสงจันทร์
อายุ 49 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอดงหลวงใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง สองตาบ (สำนวนที่ 2)
17. นายสมชาย สุขสวัสดิ์
อายุ 48 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอดงหลวงใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เจ้าขี้เกียจ และพระพุทธรูปเจ้าเสวยชาติเป็นวานร

18. นายบุญ สุขสวัสดิ์
อายุ 45 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เจ้าบอดกับเจ้าอ่าง และท้าวแสนบม
19. นางสาวล เมตตา
อายุ 40 ปี
อาชีพ ค้าขาย
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง เสือขังกลัว ทาบุญได้ทอง และหมามีบุญ
20. นายภุมรินทร์ สารสังข์
อายุ 38 ปี
อาชีพ รับจ้าง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง นางผมหอม เจ้าภาพร้า และบุรุษผู้ซื่อสัตย์
21. นางสาวปารัตน์ ราชสมบูรณ์
อายุ 37 ปี
อาชีพ ค้าขาย
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง แม่เป็นหมา ปลาดะเพียนทอง และผีโหลง
22. นายสมคิด จันทนาค
อายุ 34 ปี
อาชีพ ประมง
ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง ผี ผีกระสือ หัวเมี่ยง (สำนวนที่ 1) และตาแก้วมีเมียสาว

23. นายสังวาลย์ หอยสังข์
 อายุ 33 ปี
 อาชีพ ประมง
 ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
 ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง แก่นขน ตายายใจบุญ และเมียน้อยเมียบหลวง
 (สำนวนที่ 2)
24. พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ
 อายุ 31 ปี
 อาชีพ -
 ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
 ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง ลูกกตัญญู และนอนกับเทวดา เจ้าโลภเจ้าริษยา ดาวใด
 ไ้อัประเสริฐ กระต่ายบนดวงจันทร์ ลูกกตัญญู
25. นางสาวจรวพร คล้ายเชื้อวงษ์
 อายุ 31 ปี
 อาชีพ รับราชการครู
 ภูมิลำเนา อำเภอกลองใหญ่
 ให้ข้อมูลนิทาน เรื่อง มรดกพ่อ ขาขยาจน เต่ากระดองลาย และลูกหนูเลือกคู่

บทที่ 3

วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้านอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ในสังคมชนบทของไทย การดำเนินชีวิตของคนชนบทเป็นไปอย่างเรียบง่าย คนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก แต่ก็มีควมสามัคคีปรองดอง มีความโอบอ้อมอารี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และเป็นสังคมที่ยึดมั่นในขนบประเพณี นับว่าสังคมชนบทเป็นแหล่งรวมของคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามเป็นสังคมที่น่าอยู่ น่าศึกษาวิถีชีวิตเป็นอย่างยิ่ง

ในบทนี้จะวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ใน 3 ประเด็น คือ

1. สภาพความเป็นอยู่
2. บทบาทตัวละคร
3. โลกทัศน์

1. สภาพความเป็นอยู่

โดยทั่วไปสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทเป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น การประกอบอาชีพ ถ้าอยู่ใกล้ทะเล แม่น้ำ มักมีอาชีพประมง ถ้าพื้นที่เป็นท้องทุ่งกว้างใหญ่มักจะประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ เป็นต้น ส่วนที่อยู่อาศัยก็มักจะปลูกใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หรือถนน โดยจะปลูกเป็นกลุ่ม ๆ เป็นหมู่บ้านและมีวัดประจำหมู่บ้าน เพื่อการทำงานร่วมกันในงานบุญต่าง ๆ

ในการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ จากนิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด จะวิเคราะห์ในด้านต่อไปนี้

- 1.1 สถาบันครอบครัว
- 1.2 อาชีพ
- 1.3 ประเพณี
- 1.4 ค่านิยม
- 1.5 ความเชื่อ

1.1 สถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุดเพราะครอบครัว เป็นแหล่งผลิตสมาชิกให้แก่สังคม เป็นแหล่งอบรมและขัดเกลาสมาชิกของสังคมให้มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผนสังคม

สถาบันครอบครัวแบ่งได้ 3 ประเภท ประเภทแรกเรียกว่าครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา หรือครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตร

ประเภทที่ 2 เรียกว่า ครอบครัวขยาย (Extended Family) หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย ครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง

ประเภทที่ 3 เรียกว่า ครอบครัวรวม (Polygamous Family) หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีหนึ่งคน และภรรยาหลายคน (สุพัตรา สุภาพ. 2518 : 23-25)

1.1.1 ครอบครัวเดี่ยว

นิทานที่กล่าวถึงครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยสามี และภรรยา โดยไม่ได้กล่าวถึงบุตรและญาติคนอื่น ๆ เลบพบในนิทานจำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง เจ้าขี้เกียจ แรงเวรแรงกรรม ลิงเจ้าปัญญา ปลาตะเพียนทอง ผีกระสือ ผัวเมีย ทานบุญได้ทอง นางเมตตา จารา เศรษฐีใจบุญ สองตาบาย (สํานวนที่ 1) เพื่อนแท้ ขมเกลืมนีองาง และผัวเมียอิจจากับผัวเมียชื่อ

มีนิทาน 10 เรื่อง กล่าวถึงครอบครัวเดี่ยว ที่มีสามี ภรรยา คู่เดียว ตลอดเรื่อง ส่วนที่กล่าวถึงครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัวในนิทานเรื่องเดียวกัน มี 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง เพื่อนแท้ ขมเกลืมนีองาง และผัวเมียอิจจากับผัวเมียชื่อ นิทาน 3 เรื่อง กล่าวถึงครอบครัวเดี่ยวที่เป็นผู้สูงอายุ โดยใช้คำว่า ตาและยายในนิทานได้แก่ เรื่อง สองตาบาย (สํานวนที่ 1) ลิงเจ้าปัญญา และปลาตะเพียนทอง

ลักษณะครอบครัวเดี่ยวในนิทานทั้ง 13 เรื่อง ถ้าแยกตามโครงสร้างชนชั้นในสังคมไทย ซึ่งแบ่งไว้ 3 ระดับ คือ คนยากจน คนที่มีฐานะปานกลาง และคนร่ำรวย (ทวี ทองสว่าง และคนอื่น ๆ. ม.ป.ป. : 26) พบว่า ระดับชนชั้นของคนในสังคมในนิทานส่วนใหญ่ เป็นระดับคนยากจนมากที่สุด ซึ่งเป็นครอบครัวในชนบทที่ทํามาหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรม เช่น หาบปลา ในนิทานเรื่อง ปลาตะเพียนทอง, ผีกระสือ, และสองตาบาย (สํานวนที่ 1)

ทำไร่ทำสวน ในนิทานเรื่อง ลิงเจ้าปัญญา เจ้าชู้เกียจ นิทานหลายเรื่องไม่ได้กล่าวเรื่องอาชีพ เพียงแต่บอกว่า เป็นครอบครัวยากจน แต่เหตุที่จนวิเคราะห์จากเรื่องพบว่า เพราะชู้เกียจไม่รู้จักทำมาหากิน เช่น เรื่องเจ้าชู้เกียจ เรื่องพัวเมีย และจนเพราะใช้จ่ายเงินทองสุรุ่ยสุร่าย เช่น เรื่องเพื่อนแท้

ส่วนระดับชนชั้นที่ร่ำรวยเป็นเศรษฐีนั้น มีกล่าวไว้ในนิทานหลายเรื่อง เช่น เรื่องเศรษฐีใจบุญ แรงเวรแรงกรรม นิทานบางเรื่อง กล่าวถึงครอบครัวที่ฐานะยากจน ก่อนแล้วมาร่ำรวยภายหลัง เพราะเป็นคนดีใจบุญใจกุศล ช่วยเหลือผู้คน เทวดาจึงบันดาลให้ร่ำรวย เป็นการตอบแทน นิทานบางเรื่องกล่าวถึง สามภรรยาที่ฐานะต่างกันมาก ภรรยาเป็นบุตรสาวเจ้าเมืองแต่สามีเป็นคนรับใช้ เมื่อแต่งงานกันก็อยู่ในฐานะครอบครัวที่ยากจน

ครอบครัวเดียวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตร นับว่าเป็นครอบครัวที่คนโดยทั่วไปปรารถนา ถือว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์มีบุตรเป็นโช่ทองคล่องใจ มีบุตรไว้สืบสกุลและเลี้ยงดูบิดา มารดาเมื่อยามชรา

สำหรับลักษณะครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตร ในนิทานพื้นบ้าน อาเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราดนั้น ปรากฏในนิทานจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องหามลา สุวรรณสาม น้ำเปลี่ยนนิสัย บุรุษผู้ซื่อสัตย์และ เล่ห์ของคน

ในนิทาน 4 เรื่อง กล่าวถึงสามี ภรรยา และบุตรอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน มี 1 เรื่อง มีภรรยาและบุตรอยู่ด้วยกันเพียงสองคนโดยสามีออกไปประกอบอาชีพ หาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเดินทางไปต่างถิ่นเป็นเวลานาน เมื่อประสบความสำเร็จจึงกลับมารับบุตรและภรรยาไปอยู่ด้วยกัน

จำนวนบุตรในนิทานทั้ง 5 เรื่อง กล่าวถึงสามี ภรรยา มีบุตรเพียงคนเดียวจำนวน 1 คนทุกเรื่อง เป็นเพศชาย 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สุวรรณสาม น้ำเปลี่ยนนิสัย และหามลา ซึ่งอยู่ในวัยเด็ก 2 เรื่อง วัยรุ่นหนุ่ม 1 เรื่อง พบว่า บุตรที่อยู่ในวัยเด็กมีความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดา ช่วยปรนนิบัติบิดามารดา ส่วนบุตรที่อยู่ในวัยหนุ่มช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ นิทานกล่าวถึงบุตรที่เป็นเพศหญิง 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเล่ห์ของคน ส่วนเรื่อง บุรุษผู้ซื่อสัตย์ ไม่ได้กล่าวว่ามีบุตร และไม่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของบุตร แต่อย่างใด

จากการวิเคราะห์ครอบครัวเดี่ยวที่ปรากฏในนิทานนั้น สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา หรือครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตร โดยไม่ได้กล่าวถึงญาติคนอื่น ๆ เลย ปรากฏในนิทานเป็นจำนวนมาก ลักษณะครอบครัวเดี่ยวของอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ก็ปรากฏอยู่เช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่ เมื่อบุตรมีครอบครัวมักจะแยกครอบครัวเป็นของตนเอง ส่วนบิดามารดามักจะอยู่กับบุตรคนสุดท้อง สำหรับสาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ในการเล่นนิทานนั้นวิทยากรมักจะ เน้นเหตุการณ์ตัวละครที่สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ตัวละครที่สำคัญ ประมาณ 2-3 ตัว ดังนั้นจึงปรากฏลักษณะครอบครัวเดี่ยวในนิทานเป็นจำนวนมาก

1.1.2 ครอบครัวขยาย

นิทานที่กล่าวถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว และญาติพี่น้องที่เรียกว่าครอบครัวขยายนี้จะอยู่รวมกันภายใต้หลังคาเดียวกันก็ได้ หรือแยกบ้านอยู่คนละหลังซึ่งอยู่บริเวณเดียวกันก็ได้

นิทาน 7 เรื่อง เป็นลักษณะครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตรสาว และบุตรเขย ได้แก่ เรื่อง ท้าวสามลกับมณฑา บาบ แม่เป็นหมา พัวเมียบู (สันวนที่ 1) พัวเมียบู (สันวนที่ 2) สองตายาย และอนิจจัง ส่วนเรื่องแม่เป็นหมาเป็นครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยภรรยา บุตรสาวและบุตรเขย

ลักษณะครอบครัวขยายที่ปรากฏมากที่สุด คือ ครอบครัวที่คู่สมรสใหม่อาศัยร่วมกับบิดา มารดาของฝ่ายเจ้าสาว พบ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สองตายาย (สันวนที่ 1) พัวเมียบู (สันวนที่ 1) พัวเมียบู (สันวนที่ 2) แม่เป็นหมา และท้าวสามลกับมณฑา

นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา และเรื่องแม่เป็นหมา พบว่า มีลักษณะครอบครัวขยายเป็นประเภทคู่สมรสใหม่อยู่กับบิดามารดาของเจ้าสาว และแยกครอบครัวอยู่ต่างหาก เนื่องจากมีบุตรหลายคน เรื่องแม่เป็นหมามีบุตรสามคน เรื่องท้าวสามลกับมณฑามีบุตรเจ็ดคน ซึ่งบุตรสาวที่ท่า 6 คน พร้อมทั้งบุตรเขย อยู่กับครอบครัวของฝ่ายเจ้าสาว ส่วนบุตรสาวคนสุดท้องแยกครอบครัวเป็นของตนเอง เพราะว่าเลือกคู่ครองไม่เป็นที่พอใจของบิดามารดา ส่วนเรื่องแม่เป็นหมานั้น เดิมบุตรสาวแยกครอบครัวเป็นของตนเองท่าสามคน แต่ภายหลังแม่ได้ไปขออยู่ด้วยบุตรคนพี่ทั้งสองคนไม่ยอมให้อยู่ด้วย จึงอยู่กับบุตรคนสุดท้องและทำให้ครอบครัว บุตรคนสุดท้องพบกับความสุขโดยไม่มีปัญหาใด ๆ

สำหรับความเป็นใหญ่ในครอบครัวขายนั้น พบว่า อำนาจในการตัดสินใจเป็นของบิดามารดาของฝ่ายหญิง โดยถ้าบุตรสาว และบุตรเขยมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่พอใจของบิดามารดา จะถูกไล่ออกจากบ้าน ได้แก่ เรื่อง พัวเมียง (สำนวนที่ 1) ทำวสามล กับมณฑา

ครอบครัวขายที่คู่สมรสใหม่อาศัยอยู่กับครอบครัวของฝ่ายเจ้าบ่าวพบ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องบาว และอนิจจัง จากเรื่องพบว่า นิทาน 2 เรื่องนี้ ครอบครัวฝ่ายเจ้าบ่าว เรื่องอนิจจัง เป็นครอบครัวของชนชั้นสูงในสังคมคือเป็นเจ้าเมือง ส่วนเรื่องบาว เป็นเรื่องของคู่สมรสใหม่ กลับไปเมืองของฝ่ายเจ้าบ่าว ซึ่งเป็นพญาแครง

ลักษณะครอบครัวขายที่พบในนิทานนั้น แสดงให้เห็นลักษณะของครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยญาติพี่น้อง ได้แก่ ญาติของฝ่ายหญิงคือ บิดา มารดา และมีอำนาจการตัดสินใจในการให้อยู่ร่วมบ้านเดียวกันหรือไล่ออกจากบ้าน ถ้าบุตรสาวหรือบุตรเขยทำในสิ่งที่บิดามารดาไม่พอใจ

จากการวิเคราะห์ครอบครัวของชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีลักษณะครอบครัวขายที่รวมบุคคลต่าง ๆ ไว้ด้วยคือ บิดา มารดา บุตร นอกจากนี้ยังมีญาติพี่น้องและคนอื่น ๆ เช่น พ่อตา แม่ยาย น้องภรรยา พี่ภรรยา น้องสามี พี่สามี แม่สามี พ่อสามี ครอบครัวขายที่พบในนิทานส่วนใหญ่ จะปรากฏครอบครัวขายที่มีพ่อตา แม่ยาย น้องภรรยา พี่ภรรยา เพราะในนิทานมักจะกล่าวถึงบิดามารดา มีบุตรสาวหลายคน เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณธรรมของบุตรสาวคนสุดท้าย ส่วนแม่สามี พ่อสามี น้องสามี พี่สามี พบเป็นจำนวนมายน้อยมาก เนื่องจากที่อยู่หลังแต่งงานส่วนใหญ่จะอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิง

1.1.3 ครอบครัวรวม

ครอบครัวประกอบด้วย สามีหนึ่งคน ภรรยาหลายคน พบในนิทานจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เวรกรรม นกกระยาง เมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 1) และเมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 2)

นิทานที่พบส่วนใหญ่ สามีจะมีภรรยา 2 คน มีเรื่องนกกระยางเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่มีสามีภรรยา 5 คน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวรวมนี้ เมื่อวิเคราะห์ในนิทานแล้วพบว่า ความขัดแย้งระหว่าง ภรรยาหลวง และภรรยาน้อย พบ 2 เรื่องได้แก่ เรื่องเวรกรรม และเมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 2) มีการฆ่าและจองเวรจองกรรม ซึ่งกันและกัน สามัญถูกเสนอทำให้การเอาใจใส่ลูกและ ภรรยาหลวงไม่ดีพอ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ ส่วนนิทานอีก 2 เรื่องนั้นไม่ปรากฏความ ขัดแย้งระหว่างภรรยาหลวง และภรรยาน้อย

นิทานที่ปรากฏครอบครัวรวมนั้น ตัวละครส่วนใหญ่มีฐานะ เศรษฐกิจดี ซึ่งพบในนิทาน เรื่องเวรกรรม เมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 2) และเป็นคนในชนชั้นสูงคือ พระอินทร์ จาก เรื่องนกกระยาง

จากการวิเคราะห์ลักษณะครอบครัวรวมของชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ก็ มีปรากฏอยู่เช่นเดียวกัน และส่วนใหญ่จะปรากฏในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย บางครอบครัวสามี และภรรยาร่วมกันสร้างฐานะตั้งแต่มีฐานะยากจน แต่เมื่อเริ่มมีฐานะร่ำรวยก็มีภรรยาน้อย ทำให้ เกิดความเศร้าโศกเสียใจแก่ภรรยาหลวงเป็นอย่างมาก และมักจะขัดแย้งกับภรรยาน้อย ถ้าสามีไม่ มีการจัดการที่ดี ไม่มีความยุติธรรม แต่ถ้าสามีมีความสามารถในการปกครองอย่างดีพอก็มี ความสงบในครอบครัวได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องลักษณะครอบครัวที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พอสรุปได้ว่า เป็นครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด รองลงมาก็คือครอบครัวขยาย และ ครอบครัวรวมน้อยที่สุด เหตุที่ปรากฏครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด เนื่องจากนิทานพื้นบ้านส่วนใหญ่จะ เน้นพฤติกรรมตัวละครในแต่ละ เรื่องนั้นมีตัวละครสำคัญประมาณ 2-3 ตัว ดังนั้นทำให้เนื้อหามัก เน้นพฤติกรรมตัวละครน้อยตัว ซึ่งทำให้ปรากฏลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด สำหรับครอบครัว ขยายที่พบนั้นมักจะ เป็นบิดามารดาของตัวละครที่เป็นฝ่ายหญิงที่มีบทบาทในการอนุญาต และไม่ อนุญาตให้บุตรสาว บุตรชายอยู่ร่วมบ้านเดียวกับตน ถ้าบุตรสาวเลือกคู่ไม่เป็นที่ถูกใจบิดา มารดา ก็จะถูกขับไล่ออกจากบ้าน สำหรับครอบครัวรวมนั้นพบน้อยที่สุด และมักจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะ ทางเศรษฐกิจดี ส่วนในด้านที่อยู่อาศัยนั้นพบว่า การปลูกสร้างบ้านเรือนที่ปรากฏในนิทานนั้นจะมี ลักษณะใต้ถุนสูงเพื่อเน้นประโยชน์ในการเก็บอุปกรณ์การเกษตร และเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง นอก จากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นป่า และมีแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น ทะเล ทะเลสาบ และแหล่งน้ำต่าง ๆ ซึ่งตัวละครได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญ ในการประกอบอาชีพ

หากจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลในนิทานกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อาเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จะเห็นว่ามีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม เช่นเดียวกับนิทาน เหตุที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะมีบุตรหลายคนและเมื่อบุตรมีครอบครัว มักจะอยู่กับบิดามารดาของตนประมาณ 2-3 ปี หรือเมื่อบุตรมีครอบครัวมักจะแยกครอบครัวเป็นของตนเอง ดังนั้นจึงพบทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ส่วนครอบครัวรวมนั้นพบจำนวนน้อยที่สุด ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวในนิทานนั้นพบในครอบครัวรวมมีความขัดแย้งรุนแรงที่สุด รองลงมาคือครอบครัวขยาย ครอบครัวเดี่ยวมีความขัดแย้งรุนแรงน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน

1.2 การประกอบอาชีพ

การทํามาหาเลี้ยงอาชีพของคนในชนบทมักจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม, เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจาก สภาพทางภูมิศาสตร์ มีห้วยหนอง คลองบึง ทุ่งนา ป่าเขา ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เหมาะสมกับอาชีพทางการเกษตร และเป็นการเกษตรที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติหากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์นิทาน พบจะประมวลการทํามาหาเลี้ยงชีพหรืออาชีพของตัวละครได้ดังนี้

1.2.1 อาชีพเกษตรกรรม

เกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สำคัญและเป็นอาชีพหลัก ปรากฏหลักในนิทาน อาเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้แก่ การทํานา ทำไร่ ทำสวน ประมง และเลี้ยงสัตว์

การทํานา

จากนิทานที่นำมาวิเคราะห์พบว่าตัวละครประกอบอาชีพ ทํานา มี 15 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเจ้าขี้เกียจ ไร่ประเสริฐ นกรอยไถกับนกเหยี่ยว พัวเมียอิจฉากับพัวเมียชื้อดาวไถ แรงเวอร์แรงกรรม ท้าวสามลกับมณฑา สองพัวเมีย เขาสมิง ลูกลิม มรดกพ่อ เพื่อน-เกลอ เจ้าบอดเจ้าอ่าง อดฉลาด และเรื่องคนรวยคนจน

สำหรับขั้นตอนการทํานา ได้แก่ การเตรียมพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูกข้าว การเกี่ยวข้าว การนวดข้าว (ชนัญ วงศ์วิภาค. 2518 : 40 - 41)

นิทานที่กล่าวถึงการเตรียมพันธุ์ข้าว มีการคัดเลือกพันธุ์ข้าวจากเรื่อง เจ้าขี้เกียจ ต่อจากนั้นจะเป็นการเตรียมดิน เพื่อการเพาะปลูก มีการไถนา โดยใช้ควายเป็นพาหนะ และมีการกล่าวถึงคันไถ พบในนิทาน 10 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง ไอ้ประเสริฐ นกรอยไถกับนกเหยี่ยว พัวเมียอิจฉากับพัวเมียชื้อ ดาวไถ แรงเวรแรงกรรม ท้าวสามลกับมณฑา สองพัวเมีย เจ้าบอดเจ้าอ่าง อวดฉลาด และบาป

จากการวิเคราะห์นิทานพบว่า ผู้ที่ออกไปไถนา เป็นเพศชาย ได้แก่ บุตรชายและสามี ไอ้ประเสริฐ ดาวไถ บุตรชายออกไปไถนา ส่วนเรื่องพัวเมียอิจฉากับพัวเมียชื้อ สามีไปไถนา ส่วนเรื่องแรงเวรแรงกรรม จ้างคนไปไถนา เพราะว่า เจ้าของนามีฐานะร่ำรวยเป็นเศรษฐี

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงภรรยานำอาหารไปให้สามี จากเรื่อง พัวเมียอิจฉากับพัวเมียชื้อ แรงเวรแรงกรรม และมารดานำอาหารไปให้จากเรื่องไอ้ประเสริฐ

การปลูกข้าว จากนิทานพบว่ามีลักษณะ การปลูกข้าว แบบนาหว่าน ดังปรากฏเรื่อง เจ้าขี้เกียจ บางเรื่อง กล่าวถึงการใส่ปุ๋ย ได้แก่เรื่อง คนจนคนรวย เพราะการทำงานไปเป็นเวลานานทำให้ดินจืด การใส่ปุ๋ย แสดงถึงความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เริ่มมีบทบาทในการทำงานมากขึ้น

นิทานที่กล่าวถึงการเกี่ยวข้าว คือ เรื่อง แรงเวรแรงกรรม โดยมี การจ้างคนมาเกี่ยวข้าว เพราะการเกี่ยวข้าวต้องรีบเกี่ยวให้เสร็จในเร็ววัน ถ้าชาวนามีกำลังงานไม่เพียงพอ จะทำให้เสียหายได้เพราะจะทำให้ข้าวกรอบ และไม่มีน้ำหนัก

ปัญหาของชาวนาที่พบจากการวิเคราะห์ได้แก่ ปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม และหนี้สิน จากเรื่อง ชายผู้ยากจน ปัญหาการขโมยควาย เรื่องเจ้าบอดเจ้าอ่าง และปัญหาศัตรูพืชจากเรื่อง เจ้าขี้เกียจเป็นเหตุให้ผู้ที่มีอาชีพทำนาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ยกเว้นเรื่องแรงเวรแรงกรรม เพียงเรื่องเดียวมีฐานะร่ำรวยเป็นเศรษฐี

นิทานอีก 4 เรื่อง ได้แก่ มรดกพ่อ เขาสมิง ลูกลิม เพื่อนเกลอ ไม่ได้กล่าวรายละเอียดเกี่ยวกับการทำนา กล่าวแต่เพียงว่าตัวละครมีอาชีพทำนา

อาชีพทำนาปรากฏในนิทานเป็นจำนวนมาก แต่ในสภาพสังคมของชาวอำเภอคลองใหญ่ ก็ยังมีการประกอบอาชีพ ทำนา แต่มีไม่มากนัก เพราะพื้นดินทำการเกษตรมีน้อย และเนื่องจาก

อาชีพการทอผ้า มีปัญหามากมา และทอขายได้ให้ชาวบ้านไม่มากนัก ทำให้เกษตรกรมีฐานะยากจน ในปัจจุบันนี้เกษตรกรจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากการทอผ้าขาว มาเป็นทอผ้ากึ่ง

การประมง

การประมงเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย ผู้ที่มีอาชีพนี้มักจะมีที่อยู่อาศัยติดกับทะเลหรือแม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งจะเป็นการทำอาชีพประมงน้ำจืด และน้ำเค็ม บางครั้งต้องออกทะเลไปเป็นเวลานานทำให้ผู้ประกอบการอาชีพนี้ มีความอดทน และความชำนาญในการออกทะเลมาก แต่ถ้ามีที่อยู่ติดกับแม่น้ำลำคลอง ก็จะทำให้ทำประมงจืดแทน

นิทานที่พบอาชีพประมงมี 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่องหลานกบ นางสาวรำกับเจ้าจอม นางอุทัย เพื่อนเกลอ สองตายาย (สำนวนที่ 1) ปลาตะเพียนทอง เมียบ้านนอก และผี

จากนิทานบ้านของตัวละครอยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีการจับสัตว์น้ำเป็นการทำประมงน้ำจืด 5 เรื่อง และประมงน้ำเค็ม 3 เรื่อง ประมงน้ำจืดได้แก่ เรื่อง หลานกบ นางอุทัย สองตายาย (สำนวนที่ 1) ปลาตะเพียนทอง เมียบ้านนอก และประมงน้ำเค็ม ได้แก่ เรื่อง สาวรำกับเจ้าจอม ผีและเพื่อนเกลอ

สัตว์น้ำที่พบในนิทานได้แก่ กุ้ง ในนิทานเรื่อง หลานกบ บู จากเรื่อง นางอุทัย และเพื่อนเกลอ และปลา จากเรื่อง ปลาตะเพียนทอง สองตายาย (สำนวนที่ 1) นางอุทัย เมียบ้านนอก ผี และนางสาวรำกับเจ้าจอม โดยใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำได้แก่แห จากเรื่องปลาตะเพียนทอง และสองตายาย (สำนวนที่ 1) อวน จากเรื่องผี และลอบ จากเรื่อง เมียบ้านนอก

ตัวละครที่ทำอาชีพประมง พบว่า เป็นเพศชายทุกเรื่อง แต่มีบางเรื่องที่เพศหญิงไปช่วยด้วย ได้แก่ นางสาวรำกับเจ้าจอม นางอุทัย สองตายาย (สำนวนที่ 1) ปลาตะเพียนทอง ซึ่งตัวละครไปหาปลาด้วยกัน ส่วนเรื่องเมียบ้านนอกแสดงให้เห็นว่านอกจากผู้ชายหาปลาได้แล้ว ผู้หญิงก็ไปหาปลาได้เช่นเดียวกัน โดยไปเพียงลำพังพี่น้อง

ผู้ประกอบการอาชีพประมงที่พบในนิทานส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีนิทานที่ตัวละครมีฐานะยากจน แล้วกลับกลายเป็นเศรษฐีมีฐานะร่ำรวย เพราะมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ เรื่องปลาตะเพียนทอง สองตายาย (สำนวนที่ 1) นางอุทัย และหลานกบ

จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพประมงนี้ในตอนจบของเรื่องตัวละครในนิทานส่วนใหญ่จะมีฐานะร่ำรวยเนื่องจากความเป็นคนดีมีคุณธรรม

อาชีพประมงนับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เนื่องจากมีภูมิประเทศที่ติดทะเล และมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติต่าง ๆ มากมาย เพราะมีฝนตกชุกตลอดปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน ฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานานมาก แต่ชาวบ้านมักจะไม่สามารถออกไปทะเลได้ เนื่องจากอาจได้รับอันตรายจากพายุ และคลื่นลมแรงมาก ทำให้เรือจมได้ ทำให้ผู้ประกอบอาชีพประมงต้องได้รับความเดือดร้อน และทำให้รายได้น้อยในช่วงฤดูฝน แต่ถ้าสามารถประกอบอาชีพประมงในช่วงสภาพอากาศเป็นปกติก็สามารถหารายได้เป็นอย่างดี

สำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่ในการประกอบอาชีพประมงในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย เพราะอาชีพนี้ต้องใช้คนที่มีกำลังแข็งแรงนอกจากนี้ชาวคลองใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับแม่ย่านางเรือ เมื่อเสร็จหึ่งขึ้นหัวเรือถือว่าเป็นอัมมงคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือขนาดใหญ่ ทั้งการออกทะเล บางครั้งไปหลายวัน หากเป็นหญิงจะลำบาก

อาชีพทำสวน

การทำสวนเป็นการประกอบอาชีพทำภายในครอบครัว โดยการปลูกพืชผักสวนครัว หรือพืชสวนต่าง ๆ ซึ่งบางครอบครัว อาจปลูกไว้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งสามารถนำไปขายหารายได้ให้แก่ครอบครัวการทำสวนนั้นจะต้องมีภูมิอากาศที่เหมาะสมกับพืชชนิดนั้น ๆ และมีทรัพยากรที่สำคัญหรือดินและน้ำ ต้องอุดมสมบูรณ์ ตลอดจากผู้ประกอบอาชีพนี้ต้องมีความรู้ เป็นอย่างดีเกี่ยวกับการปลูกพืชชนิดนั้น ๆ การบำรุงรักษา และสามารถทำได้เป็นอย่างดี บางครอบครัวก็ประสบความสำเร็จแต่ในขณะที่เดียวกันส่วนใหญ่แล้วจะมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน

อาชีพทำสวนที่พบในนิทาน มี 10 เรื่อง ได้แก่ มรดกพ่อ

ทาสีใจบุญ แม่เป็นหมา พระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นวานร กาเนิดคน เจ้าคดเจ้าก่ง อโหสิ น้ำเปลี่ยนนิสัย สองตายาย (สำนวนที่ 2) และนกกระยาง

พืชที่ปลูกได้แก่ มะขามหวาน ในเรื่องมรดกพ่อ เจ้าคด

เจ้าก่ง ระกำ จากเรื่องอโหสิ ลูกตาล เม็ดพริกไทย ลูกกระวาน จากเรื่อง น้ำเปลี่ยนนิสัย กระเทียม ข่า จากเรื่องสองตายาย (สำนวนที่ 2) ผัก มะเขือ จากเรื่องเจ้าคดเจ้าก่ง ตลอดจนสวนดอกไม้ว จากเรื่องนกกระยาง

นิทานเรื่องพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นวานร และกำเนิดคน กล่าวถึงการ
ทำสวนผลไม้แต่ไม่ระบุว่าเป็นผลไม้ชนิดใด

ชาวสวนที่ปรากฏในนิทาน ส่วนใหญ่ฐานะยากจน มีนิทานเรื่องมรดกพ่อ ที่มี
ฐานะร่ำรวยเพราะความขยันขันแข็งและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา และเรื่องทาสใจบุญ ร่ำรวย
เพราะเป็นคนใจบุญใจกุศล

อาชีพทำไร่

การทำไร่เป็นอาชีพเกษตรกรรมอย่างหนึ่ง เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์
โดยทั่วไปของสังคมไทย เป็นสภาพท้องทุ่งที่กว้างใหญ่ มีภูมิอากาศแห้งแล้ง จึงมีการทำไร่และ
สภาพดินนั้นส่วนใหญ่ จะมีลักษณะดินปนทราย ซึ่งค่อนข้างขาดความอุดมสมบูรณ์ พืชไร่นิยมปลูกกัน
มาก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้น แต่มักจะมีราคาตกต่ำ ทำให้เกษตรกรมีฐานะยากจน
ตลอดจนผู้ประกอบการอาชีพนี้ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องการปรับปรุงดิน การปลูกพืชหมุนเวียนทำให้
ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร

อาชีพทำไร่พบในนิทาน 2 เรื่อง ได้แก่ การทำไร่เผือก มัน อ้อย จาก
เรื่อง ลิงเจ้าปัญญา และเรื่องเขาสมิง ที่กล่าวถึงการทำไร่ โดยสามภรรยาต้อง
ไปทำไร่ที่อยู่ไกลจากบ้าน แต่ไม่ได้ระบุว่าทำไร่ปลูกพืชชนิดใด

ในนิทานเรื่อง ลิงเจ้าปัญญา มีการกล่าวถึงการคัดเลือกพันธุ์ เผือก มัน
และการเตรียมดินในการเพาะปลูก โดยตัวละครพยายามหาพันธุ์ที่ได้ผลดี โดยเชื่อ
คำบอกเล่าของลิง ในที่สุดก็ถูกลิงหลอกโดยนำขอมมาปลูกแทน

อาชีพเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์นั้นเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งการเลี้ยงสัตว์
มีจุดประสงค์ในการเลี้ยงแตกต่างกัน เช่น สัตว์ใหญ่ เลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงานทางการเกษตร
เนื่องจากอาชีพหลักของคนไทยคือ เกษตรกรรม สัตว์ที่เลี้ยงไว้ได้แก่ ช้าง วัว ควาย เป็นต้น
สัตว์เล็ก เลี้ยงไว้เพื่อประกอบอาหาร เช่น กุ้ง หอย ปู ปลาต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อเลี้ยงไว้เป็นจำนวนมากก็สามารถนำไปขาย ทหารายได้ให้แก่
ครอบครัวได้อีกด้วย

อาชีพเลี้ยงสัตว์ที่พบในนิทานมีจำนวน 14 เรื่อง ได้แก่ เรื่องน้ำเปลี่ยนนิสัย ลิ้งผู้ซื้อสัตว์ เจ้าชู้เกียจ ชายผู้เมตตา ชายขี้เมา เพื่อนเกลอ ท้าวสามลกับนางมณฑา สองหัวเมีย เจ้าบอดเจ้าอ่าง อวดฉลาด บาบ พระพุทธเจ้าสิบชาติ หามลา และผีโหลง

สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ ไก่ จากเรื่อง น้ำเปลี่ยนนิสัย ลิ้งผู้ซื้อสัตว์ เจ้าชู้เกียจ และชายผู้เมตตา เป็ด จากเรื่อง น้ำเปลี่ยนนิสัย และลิ้งผู้ซื้อสัตว์ วัว จากเรื่อง ชายขี้เมา และเพื่อนเกลอ ควาย ท้าวสามลกับนางมณฑา สองหัวเมีย เจ้าบอดเจ้าอ่าง อวดฉลาด และบาบ หมู จากเรื่องผีโหลง ลา จากเรื่องหามลา และนกยูง จากเรื่องพระพุทธเจ้าสิบชาติ

สัตว์ที่เลี้ยงไว้จากนิทาน มี 4 ประเภทด้วยกันคือ สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน เป็นอาหาร เลี้ยงไว้ดูเล่น และการพนันขันต่อ พบว่าเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งานมากที่สุด ได้แก่ วัว ควาย และลา รองลงมาเลี้ยงไว้เป็นอาหาร ได้แก่ ไก่ เป็ด หมู และเลี้ยงไว้ดูเล่น เช่น นกยูง เป็นต้น

แต่จากนิทานบางเรื่อง สัตว์ที่เลี้ยงไว้สามารถใช้ประโยชน์ด้านอื่นอีก ได้แก่ การเล่นเกมการพนัน เช่น เรื่องเจ้าชู้เกียจ และนางหมหอม และเจ้าภาพร่ำ มีการพนันชิงบ้านเมืองและชีวิต โดยใช้สัตว์ ได้แก่ ไก่ วัว ช้าง เป็นต้นให้ต่อสู้กัน ซึ่งสัตว์ของตัวละครฝ่ายดีจะได้รับชัยชนะและการได้สัตว์เหล่านี้ได้ ต่างใช้คุณธรรม โดยความเมตตากรุณา คือไว้ชีวิต ไม่จับกินเป็น อาหาร สุดท้ายสัตว์เหล่านี้ก็จะกลับมาตอบแทนบุญคุณ ทำให้ผู้มีคุณตลอดภัยและได้พบกับความสุข

อาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด นอกจากสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อใช้แรงงาน ในการเกษตรกรรมแล้วยังนิยมเลี้ยงสุนัขหลังอาน ซึ่งทำรายได้เป็นอย่างดี สัตว์ที่เลี้ยงไว้ดูเล่นประเภทต่าง ๆ เช่น นกเขา นกแก้ว ฯลฯ สัตว์บางชนิดเลี้ยงไว้เพื่อการพนัน เช่น ไก่ชน มีผู้นิยมเล่นเกมการพนันประเภทนี้มาก จะเห็นได้ว่าสัตว์บางชนิดปรากฏว่ามีการเลี้ยง ทั้งในนิทาน และชาวอำเภอคลองใหญ่ก็เลี้ยงดูเช่นกัน ได้แก่ ไก่ วัว ควาย สุนัข แมว เป็นต้น บางชนิดพบในนิทานแต่ไม่พบในอำเภอคลองใหญ่ ได้แก่ ลา เป็นต้น

1.2.2 อาชีพค้าขาย

การค้าขายนับว่าเป็นอาชีพที่หารายได้ให้แก่ครอบครัวเป็นอย่างมาก ผู้ที่ค้าขายมักจะมีความเสี่ยงกว่าไรชาตุนเนื่องจากคนไทยมักไม่กล้าเสี่ยง ถ้าประกอบอาชีพนี้มักจะเป็นกิจการเล็ก ๆ ไม่ขยายใหญ่โต อาจเนื่องจากปัญหาการลงทุน และยึดมั่นอยู่ในอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าทั้ง ๆ ที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายส่วนใหญ่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

การทบทวนหาเลี้ยงชีพทางด้านการค้าขาย พบในนิทาน 7 เรื่อง ได้แก่ นางกะเชอกันร้ว แรงเวรแรงกรรม สุนัขขู่ได้ถุนบ้านแมวขู่บนบ้าน ขายยากจน พ่อค้าใจดี คนจนคนรวย และสองตายาย (สํานวนที่ 1)

นิทานที่ 6 เรื่อง กล่าวถึง การค้า โดยทางน้ำ ได้แก่ นางกะเชอกันร้ว แรงเวรแรงกรรม สุนัขขู่ได้ถุนบ้านแมวขู่บนบ้าน ขายยากจน พ่อค้าใจดี และคนจนคนรวย

มีการใช้พาหนะคือเรือสำเภาในการค้าขาย ส่วนเรื่องสองตายาย (สํานวนที่ 2) เป็นการค้าขายทางบกโดยการต้มเหล้าขายฐานะทางเศรษฐกิจของตัวละครอยู่ในเกณฑ์ดี สินค้าที่ทํามาขายนั้นส่วนใหญ่จะระบุไว้ในนิทาน นอกจากนี้มีการค้าขายถือว่าผิดกฎหมายคือการต้มเหล้าขาย ในนิทานไม่ระบุว่าผิดกฎหมายหรือไม่ แต่ถือว่าผู้มีอาชีพต้มเหล้าขายตายไปแล้วตกนรก

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนสินค้าจากเรื่องคนจนคนรวย โดยการนำสินค้าไปแลกเปลี่ยนกัน ในระยะแรกนางของมีค่าไปแลกเปลี่ยนกับของไม่มีค่า แต่ในครั้งสุดท้าย เมื่อผู้ที่แลกเปลี่ยนนั้นไว้วางใจจึงถูกหลอก โดยนางของไม่มีค่าไปแลกเปลี่ยนกับของมีค่า

สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันค้าขาย ได้แก่ สามภรรยา ช่วยกันค้าขาย ถ้ามีบุตร บุตรกันช่วยบิดามารดาด้วยเช่นกัน จากเรื่อง สองตายาย (สํานวนที่ 2)

อาชีพค้าขายเพื่ออาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด การค้าขายทางน้ำเป็นการค้าขายระหว่างคนไทย ซึ่งนำสินค้าไปขายที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ซึ่งนับว่าหารายได้แก่ประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก บางครอบครัวนำสินค้าผิดกฎหมายไปขาย ซึ่งทำให้ถูกปรับกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้มีชาวกัมพูชานำสินค้ามาขายให้คนไทยโดยทางน้ำเช่นเดียวกัน สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็น อาหารทะเล ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ สินค้าที่มาจากต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้การประกอบอาชีพค้าขายมักจะทํากันในบ้านชุมชน ส่วนใหญ่เป็นการค้าขายรายย่อย

1.2.3 อาชีพรับราชการ

อาชีพรับราชการ คนประกอบอาชีพนี้ต้องมีความรู้ความสามารถและจะต้องเป็นผู้มีการศึกษา ในสังคมชนบท ประชาชนทั่วไปมักจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้การประกอบอาชีพรับราชการมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

พินิตานที่กล่าวถึงอาชีพรับราชการเพียงเรื่องเดียวได้แก่ เรื่อง กระเจกเงางามไหม ซึ่งตัวละครเป็นนายอำเภอ และมีน้ำใจกับผู้ใต้ปกครอง เมื่อเข้าไปในเมือง จึงซื้อกระเจกเงามาให้ผู้ใหญ่บ้าน แสดงถึงผู้ปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชน ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชน

อาชีพรับราชการพินิตานเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อาจเนื่องจากนิทานเป็นการเล่าสืบกันต่อมาเป็นเวลานาน และอาชีพส่วนใหญ่ของคนไทยคือ อาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้พบอาชีพรับราชการเพียงเรื่องเดียว นอกจากนี้สังคมของชาวอำเภอคลองใหญ่ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ในนิทานที่เล่าถึงการรับราชการมีเพียงเรื่องเดียว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พอสรุปได้ว่าอาชีพที่ประกอบมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การประมง การทำสวน การทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นส่วนใหญ่ ที่มีอาชีพประมงเพราะมีสภาพภูมิประเทศอยู่ติดกับชายทะเล ส่วนอาชีพการทำนาก็ยังมีปรากฏอยู่ แต่น้อยกว่าในอดีต เพราะชาวบ้านเปลี่ยนแปลงจากการทำนาข้าว มาเป็นนาเกลือ ซึ่งทำรายได้ดีกว่าการทำนาเกลือ

ส่วนการประกอบอาชีพค้าขาย เป็นสะท้อนให้เห็นถึงความเก่าแก่ของนิทาน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้า และอาชีพค้าขายที่ปรากฏในนิทานนี้ มีทั้งการค้าขายทางบกและทางน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิทาน

อาชีพที่กล่าวถึงน้อยที่สุดคือ อาชีพรับราชการ ซึ่งในนิทานกล่าวถึงเพียงเรื่องเดียว เนื่องจากการประกอบอาชีพของชาวคลองใหญ่ จังหวัดตราด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้พบอาชีพรับราชการในนิทานน้อยที่สุด

1.3 ประเพณี

ประเพณี หมายถึง ความประเพณีของสังคมที่กระทำซ้ำ ๆ อยู่บ่อย ๆ จนเกิดความเคยชิน (พระยาอนุมานราชธน. 2505 : 8) ประเพณีจึงมีหน้าที่แฝงเร้นในการเป็นตัวควบคุมสังคม คนในสังคมชนบทนั้นว่าเป็นผู้ที่เคร่งครัดในกฎระเบียบประเพณีอันดีงาม เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้าน ๆ

ประเพณีของไทยเป็น 2 ประเภท คือ

1) ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ท้าวขวัญเรือน เรื่องบวช เรื่องแต่งงาน เรื่องตาย เป็นต้น

2) ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม เป็นประเพณีที่เนื่องด้วยเทศกาล คือ คราวสมัยที่กำหนดขึ้นเป็นประเพณีเพื่อทำบุญและการรื่นเริง เช่น ตรุษสงกรานต์ เข้าพรรษา และออกพรรษา เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว ที่พบในนิทาน ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน การบวช และการทำศพ

ประเพณีการแต่งงาน

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน คือ ถ้าชายใดรักชอบกับหญิงใดให้จัดผู้ใหญ่มาสู่ขอและแต่งงานตามประเพณี ถ้าใครไม่ปฏิบัติตาม จะถูกสังคมประณามว่าผิดจารีตประเพณี และเป็นที่อับอายแก่บุคคลทั่วไป

นิทานที่กล่าวถึงประเพณีการแต่งงานนั้นพบ 4 เรื่อง คือเรื่องแม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 1) เรื่องหลานกบ เรื่องบาป และนางสาวห่วยกับเจ้าค่อม

นิทานส่วนใหญ่เมื่อตัวละครพบกัน รูปร่างหน้าตาสวยงาม สติปัญญาดี ก็พอใจและรักกัน จะส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอ นิทานเรื่องหลานกบ และบาป แสดงให้เห็นการสู่ขอของฝ่ายชายที่มีชนต่างเผ่าพันธุ์ ทำให้บิดามารดาของฝ่ายหญิงไม่พอใจ คิดกลั่นแกล้งโดยการเรียกสินสอดที่แพงมาก และคนธรรดาสามัญจะไม่สามารถหามาได้ สินสอดของทั้งสองเรื่องคือ สะพานเงิน สะพานทอง เมื่อฝ่ายชายสามารถนำสินสอดมาสู่ขอให้สำเร็จก็จะจัดพิธีแต่งงาน การผูกข้อมือบ่าวสาวทั้งสองเพื่อเป็นสิริมงคล นิทานเรื่องแม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 1) กล่าวถึงที่อยู่หลังจากแต่งงานนั้นเรื่อง แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 1) และหลานกบ และอยู่เป็นครอบครัวของตนเอง แต่เรื่อง

บาบไปอยู่ร่วมกับครอบครัวของฝ่ายเจ้าม้าว ส่วนการรับมรดกนั้นของฝ่ายเจ้าสาวจะมอบทุนไว้สำหรับครอบครัวใหม่ตั้งตัว จากนั้นพบว่า ถ้าได้คู่ครองไม่เป็นลูกใจบิดามารดาจะให้สิ่งของที่ไม่ดี ไม่มีค่า ได้แก่ ขันแตก พานแตก จากเรื่องหลานกบ นิทานเรื่องนางสาหร่ายกับเจ้าค่อม ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการแต่งงานกล่าวในตอนจบว่าในที่สุดตัวละครในเรื่องแต่งงานกัน

นิทานส่วนใหญ่ที่พบเห็นจะเป็นครอบครัวที่อยู่กันมานานแล้วจนกระทั่งเป็นตาและยาย จากเรื่อง ตายายใจบุญ สองตายาย (สัณวนที่ 1) สองตายาย (สัณวนที่ 2) ลิงเจ้าปัญญา หลานกบ นางอุทัย

พบนิทานที่ไม่ได้กล่าวถึงพิธีการแต่งงาน แต่กล่าวถึงการใช้ชีวิตคู่ไม่ผ่านพิธีการแต่งงาน เมื่อรักชอบก็อยู่ด้วยกันเป็นสามีภรรยากันไปเลย เรื่อง เจ้าขี้เกียจ เจ้ากัพร้า

นิทานเรื่องเจ้าขี้เกียจกล่าวถึง เจ้าขี้เกียจ ซึ่งเมื่อได้พบกับนางงา ซึ่งเป็นสาวสวยเพื่อออกมาจากงาช้างก็หลงรัก และได้นางเป็นภรรยา โดยไม่ผ่านพิธีการแต่งงาน

ในสภาพสังคมของชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ยังยึดมั่นให้หญิงชายต้องแต่งงานกันตามประเพณี ถ้าใครมีชีวิตคู่โดยไม่ผ่านพิธีการแต่งงาน จะถูกครหานินทา ในนิทานกล่าวถึงตัวละครที่ไม่ได้แต่งงานตามประเพณี 2 เรื่อง ส่วนเรื่องอื่น ๆ ไม่ปรากฏแต่งงานหรือไม่ เพราะกล่าวว่าตัวละครเป็นสามีและภรรยา กัน บางคู่ใช้ชีวิตคู่มาจนกระทั่งอยู่ในวัยชรา โดยผู้เล่าไม่ได้กล่าวว่าแต่งงานกันหรือไม่

ประเพณีวันสงกรานต์

วันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย มีการทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่บิดามารดา และญาติมิตรต่าง ๆ ที่เสียชีวิตไปแล้ว โดยมีความเชื่อว่า วันสงกรานต์ เป็นวันที่บรรพบุรุษเหล่านั้นจะมารอรับส่วนบุญ ถ้าครอบครัวใดไม่บำเพ็ญบุญกุศลจะได้รับคำสาปแช่ง นอกจากนี้แล้วยังนิยมการปล่อยนกปล่อยปลาในวันสงกรานต์ เพื่อเป็นกุศลบุญ ต่อชีวิตสัตว์ ทำให้มีชีวิตยืนยาวนานโดยต่อไปแล้วในวันสงกรานต์ ชาวบ้านทั่วไปจะทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ในตอนบ่ายจะมีการสงฆ์พระ และรดน้ำค้ำหัวผู้ใหญ่ มีการปล่อยนกปล่อยปลา ตลอดจนมีการละเล่นพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น ปัจจุบันนั้นในบางแห่ง มีการประกวดสาวงามในวันสงกรานต์อีกด้วย

พบประเพณีสงกรานต์ในนิทาน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเมียน้อยเมียหลวง (สัณวนที่ 1) และเรื่องหามลา นิทานเรื่องเมียน้อยเมียหลวง (สัณวนที่ 1) กล่าวถึงสามีพา

ภรรยาบ่อย และภรรยาหลวงไปทำบุญในวันตรุษสงกรานต์ที่วัด และไปพบยักษ์ แต่ก็ปลอดภัย เพราะภรรยาบ่อยสามารถปฏิบัติตามความต้องการของยักษ์ คือการเปลี่ยนผ้าให้ยักษ์ดู ส่วน นิทานเรื่องหามลา กล่าวถึง พ่อ และลูกไปซื้อลาซึ่งตรงกับวันตรุษสงกรานต์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำบุญตักบาตร ปลอยนกปลอยปลา แต่เมื่อพ่อและลูกทรมานสัตว์ โดยการขี่หลังลา ทำให้ได้รับคำประณามจากชาวบ้านจนกระทั่ง พ่อและลูกจึงต้องช่วยกันหามลาเพราะเกรงคำครหา นิทาน ในนิทานกล่าวว่า

... พ่อดีวันสงกรานต์กันนะ ตลอดทางที่มาต้องผ่านหมู่บ้าน หลาย ๆ หมู่บ้าน สนุกสนาน สาดน้ำร้องรำทำเพลงเหมือนกัน ทำบุญทำทานกัน ผ่านหมู่บ้านที่เขากำลังสนุกสนานกันมาได้พวกคนที่ในหมู่บ้าน เขาเห็นสองคนพ่อลูกขี่ลามาสองคน ขึ้นหลังมาที่เดียวสองคน เขาก็ร้องตะโกนว่า 10 วันมันวันทำบุญ ทำทานกันเขาปลอยนกปลอยปลากัน เขาไม่ทรมานสัตว์กัน ไอ้สองคนพี่น้องดันขี่ลาที่เดียวถึงสองคน ลาจะทนไหวหรือ เขาสนุกสนานกันดันไปทำบาป ... ผู้เล่า นายจำลอง คุ่มปลี

จะเห็นได้ว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามประเพณีวันสงกรานต์ก็จะได้รับคำประณามจากสังคม จึงนับว่าประเพณีวันสงกรานต์เป็นประเพณีที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ประเพณีสงกรานต์นับว่าเป็นประเพณีที่ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ยังยึดถือปฏิบัติและเป็นประเพณีที่สำคัญ โดยจัดในวันที่ 13 เมษายน มีการทำบุญ 3-4 วัน แต่ในนิทานจัด 10 วัน เนื่องจากในปัจจุบันประชาชน ชาวอำเภอคลองใหญ่มีภารกิจต่าง ๆ มากมายเวลาอาจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่กิจกรรมที่ปฏิบัติสอดคล้องกัน ได้แก่ การทำบุญ การสรงน้ำพระ การร้องรำทำเพลงทั่ววัด และการปลอยนกปลอยปลา

ประเพณีการบวช

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ประเพณีการบวช จึงเป็นประเพณีที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งการบวชนี้ถือว่าเป็นตอบแทนบุญคุณผู้ให้กำเนิด จะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นไปสู่สวรรค์ โดยจัดพิธีบวช แก่บุตรชายที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ภาวนวัน และฤกษ์ยามตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ มีการเตรียมงานและ

จัดสถานที่ ในเวลากลางคืนจะมีพิธีสงฆ์ และมีการทำขวัญนาคโดยมีผู้ทำขวัญ เรียกกันว่า หมอขวัญ ในวันรุ่งขึ้นมีการแห่ นาคไปวัด เมื่อถึงเวลาบวช จะมีการแห่ นาคเข้าโบสถ์ มีผู้อสา ให้นาคชื่อ พยา เวียนขาวรอบโบสถ์ โดยมีมารดาถือโศทร และญาติต่าง ๆ ร่วมขบวนอย่างคับคั่ง เพื่อเข้าพิธีบวชเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีการทำบุญเพล เป็นการฉลองพระบวชใหม่ที่บ้านเจ้าภาพ ประเพณีการบวชที่พบในนิทาน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องไอ้ประเสริฐ และ เรื่องสองตายาย (สำนวนที่ 2)

นิทานเรื่องไอ้ประเสริฐ กล่าวถึง ไอ้ประเสริฐ ตัดสินใจบวชตลอดชีวิต เพื่อ อุทิศบุญกุศลให้แก่มารดา ที่ตนเองได้ประพฤติดนไม่เหมาะสมในขณะที่มารดามีชีวิตอยู่ที่ได้ทำร้าย ร่างกายมารดา และต้องเป็นเหตุให้มารดาเสียชีวิต แต่ในที่สุดก็คิดได้จึงบวชอุทิศส่วนกุศลให้ มารดาที่ล่วงลับไปแล้ว ส่วนนิทานเรื่อง สองตายาย (สำนวนที่ 2) กล่าวถึง ไอ้จ้อยที่เสีย ชีวิตแล้วไปพบยมบาลและขอร้องยมบาลกลับมาเมืองมนุษย์ เพื่อกลับมางานบวชบุตรชายของตน ที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ดังนิทานกล่าวไว้ว่า

"ไอ้จ้อยมีลูกชาย 19 ปี ไอ้จ้อยอายุ 40 ปี ปีหน้าลูกชายจะบวช"

ผู้เล่า นายบุญชู แสงจันทร์

จะเห็นว่าตัวละครให้ความสำคัญกับประเพณี การบวชเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่า เสียชีวิตแล้วยังตั้งใจอย่างที่จะประกอบประเพณีการบวช สำหรับตัวละครที่ได้บวชแล้ว และได้ซาบซึ้งในรสพระธรรม จนทำให้ตัวละครบางตัวบวชไปตลอดชีวิต

ประเพณีการบวชนับว่าเป็นประเพณีที่สำคัญและชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด ยังปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยบวชแก่บุตรชายที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เช่น เดียวกับที่ปรากฏในนิทาน นอกจากนี้ชาวอำเภอคลองใหญ่ มีความเชื่อว่า ถ้าบิดามารดามี บุตรบวชจะได้เกาะชายผ้าเหลือง และได้ไปสู่สุรวงสวรรค์

ประเพณีทศพ

ประเพณีทศพนั้นไทยมีความเชื่อมาจากคติอินเดีย กล่าวคือชาวอินเดียเชื่อว่า ไฟ จะชำระบาป หรือลบมลทิน ของคนตายให้มลายสิ้น นอกจากนั้นยังเชื่อว่าไฟจะพาวิญญาณ ของคนตายลอยตามควันไฟ ขึ้นสู่สุรวงสวรรค์ (อานนท์ อาภาภิรม. ม.ป.ป. : 17)

การเผาศพนั้นนับได้ว่าเป็นการทำลายร่างของคนตาย เท่ากับว่าเป็นการป้องกันมิให้คนตาย มีความผูกพันกับคนที่ยังมีชีวิตอยู่

ประเพณีทำศพที่พบในนิทานมีจำนวน 2 เรื่อง คือ เรื่อง ได้แก่ เรื่องมรดกพ่อ และเรื่องแม่เป็นหมา

นิทานเรื่องนี้ มรดกพ่อ กล่าวถึง ประเพณีการทำศพที่บุตรชายทั้งสามช่วยกันจัดทำขึ้น เมื่อบิดาเสียชีวิต ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"พอกลับไปบ้านแล้วไม่นานพ่อก็ตาย ทั้งสามพี่น้องก็ช่วยกันทำศพเรียบร้อยดี ลูกคนสุดท้องก็ขอร้องกระดูกของพ่อไว้บูชา"

ผู้เล่า นางสาวจรวบพร คล้ายเชื้อวงษ์

จากนิทานเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงการประกอบประเพณีทำศพ และเมื่อเผาศพเรียบร้อยแล้ว ก็จะเก็บกระดูกไว้บูชา

ส่วนนิทานเรื่องแม่เป็นหมา มีการกล่าวถึงประเพณีการทำศพเมื่อแม่หมาเสียชีวิต บุตรสาวก็ประกอบประเพณีการทำศพ ในนิทานกล่าวว่า

"พอใกล้จะตายก็บอกกับลูกสาวว่า พ่อเผาแล้วให้เอากระดูกใส่หม้อดินไว้สามหม้อ อย่าเอาไปทิ้งไหนเวลาวันพระที่ให้เปิดให้ที่หนึ่ง" ผู้เล่า นางปราณี ราชสมบูรณ์

แสดงให้เห็นว่าตัวละครได้ประกอบประเพณีการทำศพ โดยการเผาและเก็บกระดูกไว้บูชา เมื่อตัวละครคนสุดท้ายปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด และเป็นคนดี ก็ทำให้มีความสุขและความสำเร็จในชีวิต

ประเพณีทำศพของชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ยังคงปฏิบัติกันอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยการเผาศพ และบางครั้งครวก็เก็บอัฐิไว้ที่บ้าน บางครั้งครวเก็บอัฐิไว้ที่วัด มีการนำอาหารไปเช่นสรวงบูชาในวันสำคัญ ๆ เช่น ในวันสงกรานต์ วันพระ และเมื่อจัดงานสำคัญ

1.4 ค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกของสังคมที่ถือว่าสิ่งใดดี หรือไม่ดีและค่านิยมนี้มีใช้ความรู้สึกส่วนบุคคลเพียงคนเดียวคนหนึ่ง (รัชนีกร เศรษฐโชติ. 2523 : 112)

ค่านิยมยกย่องคนมีสติปัญญา

คนที่มีสติปัญญาเป็นคนที่น่ายกย่อง เพราะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ค่านิยมยกย่อง คนที่มีสติปัญญา พบในนิทาน เรื่อง นางสาวร้ายกับเจ้าจอม อวดฉลาด ถึงเจ้าปัญญา อนิจจัง

นิทานเรื่องนางสาวร้ายกับเจ้าจอม กล่าวถึง นางสาวร้ายกับจอมตกน้ำ แล้วไปพบท้าวเนกาฯ ๆ ให้ตอบปัญหาถ้าตอบถูกต้องจะไว้ชีวิต ในนิทานกล่าวไว้ว่า

... คนในถ้ำ ในมหาสมุทรนี้ ถ้าเป็นคนโง่งงไม่เอาไว้หรือปล่อยไปตามยถากรรม แต่ถ้าเป็นคนฉลาดก็จะเอาเข้ามาเลี้ยงได้เหมือนกัน... ต้องทายปัญหาสามข้อพอถึงจะให้เข้ามาได้ ให้ได้ใจความให้ได้เหตุผลว่า ปลาในมหาสมุทรและที่ในน้ำ บนบกไม่ว่าน้ำจืดน้ำเค็มมีกลิ่น รสชาติหนึ่ง ให้หาข้อนี้มาเฉลยพอ แล้วไม้ที่เกิดขึ้นในโลกทุก ๆ เขา ทุก ๆ ที่ก็มีใบ คนทุกวันนี้พูดได้ก็คำ ทำได้ก็อย่าง ...

ผู้เล่า นายพุ่ม อินทรเกษม

จะเห็นได้เมื่อตัวละครมีสติปัญญาดีและตอบปัญหาได้ถูกต้องสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย นิทานเรื่องอวดฉลาด กล่าวถึง ชายสี่คนที่ติดยาเสพติด มีสติปัญญาดี สามารถตอบปัญหาได้ถูกต้อง จึงสามารถมีชีวิตอย่างปลอดภัย ดังนิทานกล่าวว่า

"ถ้าไม่รู้ทั้งสี่คนเลยก็ต้องฆ่า ถ้าฉลาดตอบได้ก็ไม่ฆ่า"

ผู้เล่า นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

นิทานสะท้อนให้เห็นค่านิยมสติปัญญาตัวละครที่มีสติปัญญาดี จะทำให้มีอาหารกินอุดมสมบูรณ์ ดังปรากฏในนิทานเรื่อง ถึงเจ้าปัญญา กล่าวถึงถึงที่มีสติปัญญาดี สามารถหลอก

ตาและยาย ให้ต้มเผือกและมันให้กินโดยหลอกว่าจะได้เผือกมันพันธุ์ใหม่ ที่โตเร็ว โดยการนำ
บอนมาปลูกแทน นิทานกล่าวไว้ว่า

... หัวหนาลิงนี่ก็เป็นลิงที่ฉลาดและมีปัญญาดีตกลงกันว่าต้องไปบอกกับยายกับตาว่า
ตาขายหัวเผือกปลูกอย่างนี้โตช้า และหัวไม่ดีหรอก ถ้าปลูกให้ดีต้องเอาพันธุ์นั้นไปต้ม
เสียก่อน แล้วก็น้ำตาลเข้า แล้วก็เอามาปลูก ลิงนั้นจะออกอุบายจะกินเผือกต้ม ...
ผู้เล่า นายอารมย์ อัมบุไร

ในที่สุดความเป็นผู้มีสติปัญญาดีของลิงก็สามารถมีอาหารที่ตนต้องการได้สำเร็จ

เรื่องอนิจจัง กล่าวถึงตัวละครที่เป็นบุตรชายเจ้าเมืองเลือกคู่ครอง โดยการให้หญิง
สาวตอบปัญหาถ้าหญิงสาวคนใดสามารถตอบปัญหาได้ถูกต้องจะเลือกเป็นภรรยา ดังปรากฏใน
นิทานว่า

... มีอยู่เมืองหนึ่งพระธิดารูปชั่วตัวดำ แต่มีปัญญาดี ฉลาดตอบคำถามพระโอรสได้
พระโอรสตอนเช้าราศีอยู่ที่ไหน พระธิดาก็ตอบว่า ราศีอยู่ที่หน้า ตอนเช้าเราต้อง
ล้างหน้า ตอนเย็นราศีอยู่ที่ไหน อยู่ที่เท้า ต้องล้างเท้าก่อนนอน พระโอรสก็เลย
บอกว่า น้องตอบปัญหาได้พี่จะอภิเษกกับน้อง ... ผู้เล่า นายเหริบง บุญลอย

จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีสติปัญญา จะเป็นที่ยังปรารถนาของเพศตรงข้ามซึ่งจะนิยมเลือกเป็น
คู่ครอง

ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง

คนในสังคมโดยทั่วไป บิดามารดาส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญต่อการเลือกคู่ครอง
ของบุตรเพิ่มอย่างยิ่ง เพราะต้องการให้บุตรของตนได้คู่ครองที่เหมาะสม และสามารถประสบ
ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว

ในนิทานกล่าวถึงค่านิยมในการหาคู่ครอง โดยคู่ครองนั้นจะต้องมีปัญญาดี มีชาติพันธุ์เดียวกันและฐานะทางสังคมดี

ดังในนิทานเรื่อง ท้าวสามลกับมณฑา หลานกบ ลูกหนูเลือกคู่ อนิจจัง พัวเมียง (สัณวนที่ 1) พัวเมียง (สัณวนที่ 2)

นิทานเรื่องอนิจจัง สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ครองมีสติปัญญาดี โดยเลือกคู่ครองที่สามารถตอบปัญหาได้ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงรูปร่างหน้าตา

นิทานเรื่องลูกหนูเลือกคู่ สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ครองที่เป็นชาติพันธุ์เดียวกัน โดยไม่เลือกสัตว์ต่างเผ่าพันธุ์ นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา หลานกบ และพัวเมียง (สัณวนที่ 1) สะท้อนให้เห็นค่านิยมของบิดามารดาต้องการให้บุตรมีคู่ครอง โดยรังเกียจคนต่างเผ่าพันธุ์

นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา หลานกบ สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ครอง โดยต้องการให้บุตรมีคู่ครองมีฐานะทางสังคมดีเหมาะสมกัน และรังเกียจผู้ที่มีฐานะทางสังคมต่ำ อยู่ในฐานะทางสังคมสูง ส่วนเรื่องพัวเมียง (สัณวนที่ 2) แสดงให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ที่มีฐานะทางสังคมสูง เพราะคิดว่าผู้เป็นเจ้าชาย

และนิทานเรื่อง แม่เลี้ยง ลูกเลี้ยง (สัณวนที่ 2) สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ที่มีฐานะทางสังคมสูง โดยมีฐานะเป็นเมียเจ้าชาย

1.5 ความเชื่อ

ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนไทยเรามาแต่โบราณ ในปัจจุบันการศึกษาเจริญขึ้น วิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ได้อธิบายให้เหตุผล ทำให้ความเชื่อบางอย่างเปลี่ยนแปลงและล้มเลิกไป แต่ความเชื่อบางอย่างก็ยังมีผลทางจิตใจของมนุษย์อยู่ตลอด ความเชื่อ คือ การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ตามว่า เป็นจริงมีอยู่จริงการยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ (ประสาธ อิศรปรีชา และคนอื่น ๆ. 2518 : 5)

ความเชื่อที่พบในนิทานได้แก่ ความเชื่อพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐาน ความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ ความเชื่อเรื่องคำทำนาย และความเชื่อไสยศาสตร์

ความเชื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ดี ทำกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว พร้อมทั้งมีหลักคำสอนเกี่ยวกับ การอโหสิกรรม

ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

นิทานเรื่องหลานกบ กล่าวถึงตาและยายมีความเมตตากรุณาต่อกบ ทำให้ต่อมามีฐานะร่ำรวย

นิทานเรื่องเจ้าขี้เกียจ กล่าวถึงเจ้าขี้เกียจมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ทำให้ได้ครองเมือง ส่วนเจ้าเมืองทำกรรมชั่วจึงได้รับผลกระทบ

นิทานเรื่องนางอุทัย สะท้อนให้เห็นถึงการทำความดี มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ของตาและยาย และความเป็นคนดีมีคุณธรรมของนางอุทัย ทำให้ในที่สุดพบกับความสุข ส่วนนางสนมที่ประกอบกรรมชั่วทำให้ได้รับผลกระทบตอบสนอง

นิทานเรื่องผัวเมียขี้ (ส่วนวันที่ 1) สะท้อนให้เห็นการทำความดี ย่อมได้ดี ตอบสนอง โดยหญิงสาวมีความสงสารเมตตากรุณาต่อผู้ ทำให้ได้งูกลายร่างเป็นเจ้าชาย

นิทานเรื่องเมียอิจฉากับผัวเมียซื่อ สะท้อนให้เห็นถึงการทำความดีย่อมได้ดีของสามีภรรยา ที่ประพฤติตนเป็นคนดี และเห็นโทษของความอิจฉาริษยา ทำให้ไม่ได้ในสิ่งที่ปรารถนา

นิทานเรื่องสุวรรณสาม สะท้อนให้เห็นถึงการทำความดีได้ดี โดยมีความกตัญญูแก่เวทีของบุตรที่มีต่อบิดามารดา ผลแห่งกรรมดีทำให้บิดามารดา หายจากความพิการและตนเองมีชีวิตขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

นิทานเรื่องหนอนกับเทวดา สะท้อนให้เห็นทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ของเจ้าบุญและเจ้าบาป คนที่ทำกรรมดีได้เกิดเป็นเทวดา ส่วนทำกรรมชั่วเกิดเป็นหนอนที่หลุมส้วม

นิทานเรื่องแม่เป็นหมา กล่าวถึงการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วของบุตรสาวของหมา บุตรคนที่ 1 และบุตรคนที่ 2 ทำกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว ส่วนบุตรสาวคนที่ 3 ทำกรรมดีจึงมีฐานะร่ำรวย

นิทานเรื่องท้าวแสนปม สะท้อนให้เห็นการทำความดีได้ดีของท้าวแสนปม โดยการเมตตากรุณาต่อสัตว์ทำให้รูปร่างหน้าไม่น่าเกลียด มีภรรยางดงาม และมีฐานะร่ำรวย

นิทานเรื่องเศรษฐีใจบุญ สะท้อนให้เห็นถึงการทำดีได้ดี ของเศรษฐีทำให้ได้ผล
กรรมดีตอบสนอง เทวดามอบข้อวิเศษให้

นิทานเรื่องตาบอดใจบุญ สะท้อนให้เห็นการทำดีได้ดีของตาและยาย ที่มีความเอื้อ
เฟื้อเฟื่องแผ่ต่อชายหนุ่ม ทำให้ได้รับผลดีตอบสนอง

นิทานเรื่องสุนัขขี้ขลาดบ้าน แมวอยู่ข้างบนบ้าน แสดงให้เห็นการทำดีได้ดี ท้าว
ได้ชั่ว ของสุนัขและแมว โดยแมวทำกรรมดี แต่สุนัขทำกรรมชั่ว แมวจึงได้อยู่บนบ้าน ส่วนสุนัขขี้
ขลาดอยู่ใต้ถุนบ้าน

นิทานเรื่องชายผู้มีเมตตา สะท้อนให้เห็นการทำกรรมดีของชายคนหนึ่ง ซึ่งมีความ
เมตตากรุณาต่อสัตว์ ทำให้ได้รับกรรมตามสนอง

นิทานเรื่องนางผมหมอม สะท้อนให้เห็นถึงการทำดีได้ดี ของนางผมหมอม และสามีทำ
ให้รอดพ้นอันตราย

นิทานเรื่องทาสใจบุญ สะท้อนให้เห็นถึงการทำดีได้ดีของทาสที่มีจิตใจดี ทานบุญเป็น
ประจำ ทำให้มีฐานะร่ำรวย และได้ภรรยาเป็นบุตรสาวของเศรษฐี

นิทานเรื่องปลาตะเพียนทอง สะท้อนให้เห็นถึงการทำดีได้ดี ท้าวได้ชั่วของตาและ
ยาย เป็นคนดีมีคุณธรรม มีฐานะร่ำรวย ส่วนชาวบ้านทำกรรมชั่ว จึงได้รับผลกระทบชั่ว

นิทานเรื่องทนายไฉ่ทอง สะท้อนให้เห็นการทำดีได้ดี ของสามีภรรยา ทนายไฉ่
บุตรเป็นประจำ ทำให้กรรมดีตอบสนอง โดยไม่ว่าจะหยิบจับอะไรเป็นทองทำให้มีฐานะร่ำรวย

การโอฬารกรรม

ตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาไม่ควรมีการพยายามจองเวรจองกรรมกับนิทานที่
ปรากฏหลักธรรมโอฬารกรรม ได้แก่ นิทานเรื่อง โอฬาร เวรกรรม

นิทานเรื่องโอฬาร กล่าวถึงยายที่ปลุกผีไปเฝ้าวัด ทำให้แก่ลุ่มบ่วงลงทำให้ได้รับ
ความทุกข์ทรมาน แต่ต่อมาก็คิดได้ พระสงฆ์โอฬารกรรมให้ ทำให้ไม่ได้รับความทุกข์ทรมานอีกต่อไป
ในนิทานกล่าวว่า

" พระจึงมาบอกว่าโยมทำใจดี ๆ นะ ผมโอฬารให้ อาตมาโอฬารให้ โยมตั้งใจรับ
ศีลรับพรจากผม เมื่อรับศีลเสร็จแล้วก็สบายตัว ไม่มีอะไรมาทรมานทางแกอีกแล้ว"

ผู้เล่า นายผิว สิงห์พันธุ์

นิทานเรื่องเวรกรรม กล่าวถึงความพยายามของเวรจองกรรมของภรรยาและภรรยาหลวง และในที่สุดก็โอสิกรรม ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"จะของท่านแล้วท่านก็มาแล้ว ให้อโสิกรรม นางยักษ์นี้ก็ส่งสารสมเพชขึ้นมาร้องให้ขอลูกอ้อม เมื่ออ้อมแล้วก็บอกว่า โอ้หนอเราไม่นามิเวรมีกรรมกันมาถึง 3 ชาติเลย ต่อไปนี้หมดเวรหมดกรรมกันแล้วไม่ก่อเวรก่อกรรม"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

ความเชื่ออาชญาฐาน

เมื่อยามที่มนุษย์มีปัญหาก็ความเดือดร้อน ทางออกอย่างหนึ่ง คือ การอธิษฐาน ขอให้สิ่งที่ตนเคารพนับถือได้ช่วยเหลือให้พ้นจากความเดือดร้อน

พบในนิทานจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเขาสมิง สุวรรณสาม ท้าวแสนปม และบุรุษผู้ซื่อสัตย์

นิทานเรื่องเขาสมิง สะท้อนให้เห็นความเชื่อแรงอธิษฐาน โดยกล่าวถึง สามิและภรรยาเมื่อไม่มีบุตรจึงอธิษฐานขอบุตร ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"ฝ่ายเมียก็คิดออกมาได้น่าจะไปขอลูก เมียก็ไปจุดธูปจุดเทียนบูชา จนกระทั่งเมียดังท้อง" ผู้เล่า นายเสวียง แสงจันทร์

จากนิทานแสดงให้เห็นว่าเมื่อประสงค์สิ่งใดให้อธิษฐานจะได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา

นิทานเรื่องสุวรรณสาม กล่าวถึงความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐาน เมื่อสุวรรณสามเสียชีวิต บิดามารดาของสุวรรณสาม อธิษฐานให้บุตรกลับฟื้นคืนชีพปรากฏในนิทานดังนี้

"พ่อแม่สุวรรณสามก็ไปตามหาศพสุวรรณสามแล้วก็อธิษฐานว่า ขอให้ลูกฟื้น เพราะลูกเป็นคนดี" ผู้เล่า นายเสวียง แสงจันทร์

ในที่สุดสุวรรณสาม ก็ฟื้นคืนชีพเพราะเป็นคนดี มีคุณธรรมนิทานเรื่อง ท้าวแสนปม กล่าวถึงท้าวแสนปม อธิษฐานขอให้ตนเป็นคนที่มีรูปร่างหน้าตาดี ได้ครองบ้านเมือง และได้ภรรยาที่มีความงดงามที่สุด และมีบริวารมากมาย ในนิทานกล่าวว่า

"ได้แสนบมกิติใจ ก็อธิษฐานให้เป็นคนที่หล่อที่สุด แล้วก็ไปเป็นเจ้าของ มีเมียสวยที่สุด
ว่านั่นเถอะ มีสาวสี่สาวใช้บริวารเต็มเมือง"

ผู้เล่า นายบุญ สุขสวัสดิ์

นิทานเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์ กล่าวถึงความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐานโดยนายพรานบุญ
พันกับฤๅษีโดยการนั่งบนใบไม้พิสูจน์ว่าคนมีบุญกับคนถือความซื่อสัตย์ ใครจะเป็นฝ่ายชนะ
นายพรานบุญจึงอธิษฐาน ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"ฝ่ายพรานบุญก็ยังเก้ง ๆ จะนั่งได้หรือเปล่าเลยยกมือขึ้นอธิษฐาน ว่าด้วยความสัตย์
ของข้านี้ให้นั่งบนใบไม้ได้เหมือนฤๅษีเถอะ"

ผู้เล่า นายภุมรินทร์ สารสังข์

ในที่นี้นายพรานบุญก็สามารถทานใบไม้ได้แต่ฤๅษีต้องตกจากใบไม้เพราะพูด
โกหก ทำให้นายพรานบุญได้รับยกย่องให้เป็นคนดีหมู่บ้าน

สิ่งที่ตัวละครอธิษฐานเพื่อต้องการให้สมปรารถนาอีกอย่างหนึ่งก็คือต้องการมีบุตร
จึงอธิษฐานขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ได้บุตรสมความปรารถนา จากเรื่องเขาส้มิง ขอให้บุตรที่เสีย
ชีวิตแล้วมีชีวิตกลับมาอีกครั้งหนึ่ง จากเรื่องสุวรรณสาม ขอให้มียูปร่างหน้าตาที่งดงาม และมี
ภรรยาที่มีรูปร่าง เรื่องท้าวแสนบม และขอให้สามารถนั่งบนใบไม้ได้ จากเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์

คำอธิษฐานของตัวละครทุกตัวประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีบุญบารมี และประกอบ
คุณงามความดี ทำให้คำอธิษฐานนั้นเป็นจริงสมความปรารถนา

ความเชื่อเกี่ยวกับอมนุษย์

ตัวละครที่เป็นอมนุษย์นั้นมีปรากฏในนิทานเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ยมบาล พระ
อินทร์ เทวดา และผี แสดงให้เห็นถึง ความเชื่อเกี่ยวกับอมนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับยมบาล
ความเชื่อเกี่ยวกับพระอินทร์ ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา และความเชื่อเรื่องผี

ความเชื่อเกี่ยวกับยมบาล

ยมบาลเป็นเทพเจ้าแห่งความตาย หน้าที่ของยมบาลคือ ทาหน้าที่วินิจฉัย
ความดีความชั่วของคนตาย ถ้าความดีมากส่งไปสวรรค์ แต่ถ้ามีความชั่วมาก็จะส่งลงนรก

ในนิทานพบความเชื่อเกี่ยวกับยมบาล จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องสองตายาย
(สัณวนที่ 2) และชายผู้ยากจน

นิทานเรื่องสองตายาย สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับยมบาล เมื่อตัวละคร
ประหลาดคนไม่ดีล้มเหลว เมื่อเสียชีวิตไปพบกับยมบาล ซึ่งในนิทานพบว่ายมบาลได้พอใจในรสชาติ
ของเหล้าที่ไอ้จ๋อยสั่งให้ภรรยาหามาใส่โล่งแล้วให้ยมบาลดื่ม ยมบาลจึงอนุญาตให้ไอ้จ๋อยกลับไป
เอา เครื่องปรุงที่เมืองมนุษย์ เป็นเวลา 1 ปี แต่เขียนผิดคือ ขณะนั้นไอ้จ๋อยอายุ 40 ปี ยมบาล
เติมเลขหน้า เพิ่ม 401 ปี ทำให้ไอ้จ๋อยได้อยู่เมืองมนุษย์เพิ่มเวลานาน แต่ในที่สุดตัวละครก็กลับ
มาถูกลงโทษที่เมืองนรกในนิทานกล่าวไว้ว่า

... เมื่อตายไปก็ไปเจอยมบาล.....ยมบาลก็ไปเปิดสมุดบัญชีรายชื่อผู้ผิด
ให้อีกหนึ่งชุด แต่ลืมลบเลขศูนย์ทำอะไรไอ้จ๋อย มีชีวิต 401 ปี.....
ไอ้จ๋อยให้ไปป้อนใบดำ 401 ปี จึงลงโทษไอ้จ๋อย ...

ผู้เล่า นายบุญชู แสงจันทร์

แสดงให้เห็นถึงยมบาลมีอำนาจในการพิจารณาสั่งลงโทษมนุษย์ที่เสียชีวิตว่า สมัย
เมื่อมีชีวิตอยู่ประกอบกรรมไม่ดี จึงต้องรับใช้กรรม

นิทานเรื่องชายผู้ยากจน สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องยมบาลโดยกล่าวถึง
ตัวละครที่เป็นหนี้แล้วยังไม่ได้ใช้คืน เมื่อตายไปจึงตกนรก และไปพบยมบาล ในนิทานกล่าว
ไว้ดังนี้

"ที่นั่นล้มป่วยตายไป ตายไป ยมบาลก็บอกว่าคนนี้อาไปลงนรกใช้เวรใช้กรรม
ติดหนี้ติดสินก็ยังไม่ได้อะไร"

ผู้เล่า นางมณี พักทอง

แสดงให้เห็นว่า การเป็นหนี้ถ้าไม่ใช้คืนจะทำให้ตกนรกใช้กรรม

จะเห็นได้ว่าตัวละครที่ไปหาขมบาลนั้น มีพฤติกรรมที่ไม่ดีคือ ดื่มเหล้า จนกระทั่งติดเหล้า และสั่งให้ภรรยาเอาเหล้าไปให้ด้วย ตายไปจึงไปพบขมบาล และให้ขมบาลทดลองดื่ม ขมบาลติดใจในรสชาติ จากเรื่อง สองตายาย (ส่วนที่ 2) และตัวละครบางตัวที่ติดเหล้านี้ โดยยังไม่ได้ใช้คืน ตายไปจึงตกนรกและไปพบกับขมบาล จากเรื่องชายผู้ยากจน

ความเชื่อเกี่ยวกับพระอินทร์

พระอินทร์ อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ถือกันว่าพระอินทร์เป็นเทพผู้ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ มีความเก่งกล้าสามารถในการรบ มีน้ำพระทัยเมตตา เมื่อผู้ใดตกทุกข์ได้ยาก หรือพลัดพรากจากกัน พระอินทร์ก็จะช่วยให้พบทุกข์ หรือให้ได้พบกัน

ความเชื่อเรื่องพระอินทร์ พบในนิทาน จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เจ้าโลกกับเจ้าริษยา นางอุทัย หัวเมืองอิจจาและหัวเมียบื้อ และเรื่องนกกระยาง

นิทานเรื่อง เจ้าโลกกับเจ้าริษยา สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องพระอินทร์ในการช่วยบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ โดย เจ้าริษยาขอพรโดยให้ตนเองตาบอดหนึ่งข้าง ส่วนริษยาจึงขอให้พระอินทร์ให้พรเขามากกว่าเจ้าโลกหนึ่งเท่า ตาของเจ้าริษยาจึงบอดสองข้าง ในนิทานกล่าวว่า

"เมื่อไปพบพระอินทร์ก็บอกว่าข้าพเจ้าต้องการพรจากท่านพระอินทร์ที่เคารพ

พระอินทร์บอกว่า เจ้าต้องการอะไรเล่า.....ก็ตกลง"

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

แสดงให้เห็นว่าถ้าเป็นบุคคลที่ไม่มีคุณธรรม ก็จะได้รับผลแห่งความโลภและความอิจฉาริษยา ทำให้ต้องกลายเป็นคนพิการ

นิทานเรื่องนางอุทัย สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องพระอินทร์โดยพระอินทร์ช่วยเหลือนางอุทัยโดยการช่วยเหลือบุตรให้นางไว้เป็นอย่างดีในนิทานกล่าวว่า

"นางอุทัยตกกระสาปาก พระอินทร์มาช่วยเหลือลูกนางอุทัย"

ผู้เล่า นางมณี พัททอง

จะเห็นได้ว่าพระอินทร์จะมาคอยช่วยเหลือคนดีมีคุณธรรมในประสบความสุข

นิทานเรื่องผัวเมียอิจฉากับผัวเมียชื้อ กล่าวถึงความเชื่อ เรื่องพระอินทร์ที่ช่วยเหลือผู้มีภรรยาที่ประกอบคุณงามความดี โดยการเข้าฝันให้ไปชุดทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ที่ใต้ต้นไม้ไทร ดังในนิทานกล่าวว่า

"พี่ ฉันฝันว่าพระอินทร์ให้ไปชุดดินที่ใต้ต้นไม้ไทร จะมีเงินทองเต็มหมดเราไปชุดกันเถอะ สองคนดีในพอไปชุดเจอหีบสมบัติจริง"

ผู้เล่า นางมณี พักทอง

ในที่สุดภรรยาที่ประกอบการทำดีก็มีฐานะร่ำรวย และมีความสุขแต่สามีภรรยาที่มีความริษยา ก็พบกับความยากจนเช่นเดิม

นิทานเรื่อง นกกระยาง สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องพระอินทร์ โดยกล่าวถึงภรรยาของพระอินทร์ ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"เมียพระอินทร์ นางนกกระยางขาว เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์เขาจะไม่ทำกรรมบุญอะไร สร้างแต่สวนดอกไม้ มีนางสุจิตรา นางสุธาดา นางสุธรรมา และอะไรอีกทั้งหมดห้านาง"

ผู้เล่า นายเฉลิม สังข์ทอง

และได้กล่าวถึงการบำเพ็ญคือภาวนาของเมียพระอินทร์ ซึ่งจะได้ไปอยู่ที่สวรรค์ จะเห็นได้ว่าบทบาทของพระอินทร์นั้นจะช่วยเหลือตัวละครฝ่ายธรรมะที่ตกทุกข์ได้ยาก จากเรื่องนางอุทัย และผัวเมียอิจฉากับผัวเมียชื้อ โดยการช่วยเหลือบุตรให้กับตัวละครฝ่ายดี จากเรื่องนางอุทัย มีอำนาจในการเสกและบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้จากเรื่องเจ้าโลกกับเจ้าริษยา และผัวเมียอิจฉาและผัวเมียชื้อ นอกจากนี้บางเรื่องกล่าวถึงมเหสีพระอินทร์ จากเรื่องนกกระยาง

ความเชื่อเรื่องเทวดา

เทวดาเป็นเทพที่คอยอภิบาลคนดี เพื่อคนดี ตกทุกข์ได้ยาก เทวดาจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือ

ความเชื่อเรื่องเทวดาที่ปรากฏในนิทานมีดังนี้คือ เรื่อง ทาบุญได้ทอง หลานกับเจ้าข้าเก็บจ หนอนกับเทวดา ดาวไถ เศรษฐีใจบุญ แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 2)

นิทานเรื่องท้าวบุญได้ทอง สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องเทวดาที่คอยช่วยเหลือ
ความดีที่เป็นคนใจบุญ ในนิทานกล่าวว่า

"เทวดาก็เห็นใจตาบามากก็เลยคิดว่าจะต้องช่วยตาบาย ก็เลยแปลงตัวลงมาเป็น
คนแก่ เดินมาหาตาบ"

ผู้เล่า นางสาว เมตตา

เทวดาช่วยเหลือคนดีได้ให้ในสิ่งที่สมปรารถนา โดยการแปลงกายเป็นมา
หาตาบ และให้พรในสิ่งที่ตาบและยายปรารถนา เมื่อหยิบจับอะไรก็จะกลายเป็นทองมีฐานะ
ร่ำรวย

นิทานเรื่องหลานกบ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องเทวดา โดยเทวดาช่วย
หลานกบสร้างสะพานเงินสะพานทองไปยังบ้านเจ้าเมืองได้สำเร็จ ในนิทานกล่าวว่า

"สมมุติว่าจะแต่งพรุ่นนี้ กินนี้ กบนี่ก็แปลงตัวเป็นเทวดา ขึ้นไปหาพรรดพวกบน
สวรรค์ ให้ทำสะพานเงินสะพานทองแดงโล่ไปหมด"

ผู้เล่า นายฟุ้ง อินทเกษร

จะเห็นได้ว่ากบแปลงตัวเป็นเทวดาและพาเพื่อนที่เป็นเทวดาด้วยกันไปช่วยกัน
สร้างสะพานเงินสะพานทองและได้แต่งงานกับบุตรสาวเจ้า

นิทานเรื่องเจ้าขี้เกียจ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องเทวดา โดยเทวดาแปลง
ตัวมาช่วยเจ้าขี้เกียจซึ่งเป็นคนดี โดยมอบขนเพชรให้ ซึ่งเจ้าขี้เกียจนำไปเป็นห่วงผูกข้าง
และทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสัตว์ต่าง ๆ ในที่สุดก็พบกับความสุข นิทานเรื่องหนอนกับเทวดา
สะท้อนให้เห็นถึงการเกิดเป็นเทวดาโดยถ้าเป็นคนดีจะเกิดเป็นเทวดา แต่ถ้าเป็นคนชั่วจะเกิด
เป็นหนอน นิทานเรื่องดาวไถ สะท้อนให้เห็นถึงบุคคลที่ทำความดี เทวดาจะจารึก ในนิทาน
กล่าวไว้ว่า

"คนทำความดี เทวดาจะจารึก ความดีใส่พานทองคำไว้"

ผู้เล่า พระสมุหบุญมา วิฑูรย์

ดังนั้นทุกคนควรทำความดี เพราะความดีที่ทำไปนั้น เทวดา จะจารึกไว้
 นิทานเรื่องเศรษฐีใจบุญ กล่าวถึง ความเชื่อเรื่องเทวดาโดยเทวดาช่วย
 เศรษฐีที่เป็นคนใจบุญ ทำบุญทำทาน บริจาคสิ่งของต่าง ๆ ให้กับทุก ๆ คน จนกระทั่งยากจน
 เทวดาจึงช่วยเหลือในนิทานกล่าวว่า

"เทวดาสงสาร เออ.....ที่ดั่งต้องช่วยกันหน่อย เทวดาให้ข้อวิเศษ"

ผู้เล่า นายจำลอง กุ่มปลี

จะเห็นได้ว่าเทวดาจะช่วยเหลือคนดีมีคุณธรรม
 นิทานเรื่อง แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สำนวนที่ 2) สะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อเรื่อง
 เทวดาที่รักษาและช่วยเหลือคนดี เมื่อบุตรสาวของภรรยาหลวงถูกทำร้าย จากแม่เลี้ยงและ
 บุตรสาว เทวดาจึงให้ความช่วยเหลือในนิทานกล่าวไว้ว่า

"เทวดารักษาต้นไม้เห็นก็ช่วย แล้วก็พาเข้าไปในเมือง"

ผู้เล่า : นางเลียบ สังข์ทอง

จะเห็นได้ว่าในนิทานในอำเภอคลองใหญ่ ปรากฏให้เห็นความเชื่อเรื่องเทวดา
 ซึ่งเทวดามักจะช่วยคนดีให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ และคลันดาลาให้ตัวละครที่เป็นคนดี
 มีคุณธรรมมีฐานะร่ำรวย

ความเชื่อเรื่องผี

ภูติผีปีศาจมีอำนาจในการให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่
 ขำเกรง อาจถูกอำนาจของดวงวิญญาณและภูติผีปีศาจกระทำให้เป็นไปในทางเลวร้าย หรือไม่
 พบสิ่งอันพึงปรารถนา แต่ถ้าปฏิบัติถูกต้องหรือเคารพยำเกรง ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตนเอง

ความเชื่อเรื่องผี พบในนิทาน จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องผีกระสือ
 ผีโลง ไรครัดสีดวง และผี

นิทานเรื่องผี สะท้อนให้เห็นว่ามีความเชื่อเรื่อง ผี โดยกล่าวถึงประสบการณ์
 ในการไปหาปลาที่ทะเลพบผี ซึ่งวิทยากรเล่าไว้ดังนี้

... ตาก็คอยจับไปว่าที่มีผีหลอก และพอมานึกแล้ว ๆ เข้ามาคล้าย ๆ คนว่านั่นมา...
อีกคืนหนึ่ง ก็ไปกับไอ้เบ้ ปลานี้ติดอวนขาวไปหมด แต่เชื่อไหมปลาในอวนนั้นได้ตัวเดียว
ก็บอกว่าผีหลอก เมื่อฉายไฟไปที่ปลาตัวนั้นขาวไปหมด แต่พอสาวอวนไปไม่มี ...

ผู้เล่า นายสมคิด ชันนาค

ผีที่ปรากฏในนิทานเรื่องที่ไม่ได้ทำอันตราย อะไรเพียงแต่หลอกให้ตกใจกลัว
เท่านั้น

ส่วนนิทานเรื่องโรคริตสีดวง กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผี ที่อยากรู้ อยากเห็น โดย
การกล่าวถึง ผีเด็กออกมาเตือนเนื้อของคนที่เป็โรคริตสีดวง ในนิทานกล่าวได้ดังนี้

"ไอ้ผีมันก็มีจริง ๆ ด้วย.....เห็นตานันโง้งโคง
แลตากล่อแดงอยู่ ไอ้น้องก็นึกชอบ มันนึกว่าเป็นดอกไม้.....
เข้าไปถึงก็จับตากได้"

ผู้เล่า นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

นิทานเรื่องผีกระสือ แสดงให้เห็นความสงสารของสามีที่รักสงสารภรรยา มาก ถึง
แม้รู้ว่าภรรยาของตนเป็นผีกระสือก็ตาม ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

... ตัวเองก็รู้ว่า เป็นผีกระสือด้วย ต่อมาก็ตว่า เอ เมียจะไปไหน หัวก็ไม่มีด้วย
แต่ทำไมตายนะ พี่น้าก็ออกไปโดนโองก็รู้ว่าเมียนี่เป็นผีกระสือ ก็ร้องไห้กลัวพี่ทั้ง
พี่ก็สงสาร"

ผู้เล่า นายสมคิด ชันนาค

นิทานเรื่องผีโหลง สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่อง ผีโหลง ซึ่งถ้าบุตรสาวบ้านใด
มีเชื่อผีโหลง จะไม่มีใครเลือกเป็นคู่ครอง เพราะจะทำให้บุตรเขยเสียชีวิต แต่ถ้าปฏิบัติตนถูกต้อง
ก็จะทำให้ร่ำรวย แต่ถ้าประพฤติตนไม่ดี ก็จะทำให้ยากจนมากในนิทานกล่าวไว้ว่า

"มีผีโหลง เข่าว่ามีเชื้อผีโหลง ว่าถ้าแต่งงาน แล้วผู้ชายมีเชื้อผีโหลง แล้วเขาไม่เอาจะ
ไปชอบเวลาได้แล้ว จะกินเขย กินเครื่องในลูกเขย"

ผู้เล่า นางปราณี ราชสมบัติ

ผีบางชนิดก็มีส่วนช่วยทำให้มีฐานะร่ำรวย ถ้าปฏิบัติตนเป็นคนดี ก็จะทำให้คุณ
แต่ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องจะทำให้ยากจนมาก แสดงให้เห็นถึงความรักของผีกระสือที่มีต่อสามี และ
ยังสะท้อนให้เห็นถึงความไร้เดียงสาของผีที่ยากรู้อยากเห็น และรู้เท่าไม่ถึงการณ์เพราะเป็น
ผีเด็ก

ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาย

การทำนายโชคชะตานั้น หากมีเรื่องราวใดเกิดขึ้น และต้องการอยากรู้เรื่องใด
ก็ตาม ส่วนใหญ่จะไปหาโหรหรือหมอดู เพื่อให้ทำนายโชคชะตาให้และจัดข้อสงสัยต่าง ๆ ได้
ตามความคิดความเชื่อ ของคนในสังคมว่าจะเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

ความเชื่อเรื่องการทำนายพบในนิทานจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเจ้าขี้เกียจ
และเรื่องนางอุทัย

นิทานเรื่อง เจ้าขี้เกียจ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องการทำนายของเจ้าเมือง
โดยเชื่อโหรหลวง ซึ่งทำนายว่า เจ้าขี้เกียจ จะได้ครองเมืองจึงต้องการคิดกำจัดเจ้าขี้เกียจ
ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

... คนนี้แปลกกว่าเขามากในจำนวนข้าราชการด้วยกันก็เลยให้โหรหลวงดู
ทำนายดูว่าชายคนนี้มีบุญวาสนาจะได้ครองเมือง เจ้าเมืองนั้นก็กลัวว่า เจ้าขี้เกียจ
คนนี้จะแบ่งเมือง ก็หาวิธีที่จะกำจัดให้ออกไปเสีย ...

ผู้เล่า นายสมชาย สุขสวัสดิ์

ในที่สุดเจ้าขี้เกียจก็ได้ครองเมืองดังทำนาย เนื่องจากเจ้าขี้เกียจ มีผู้มีความ
เมตตากรุณา และมีคุณธรรม

นิทานเรื่องนางอุทัย สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ เรื่องการทนายของเจ้าชาย โดยหลงภรรยาบ่อย และเชื่อในคำนายของโหรที่รับคำสั่งจากนางสนมให้ทนายว่านางอุทัย เป็นกาลกิณีให้ไล่ออกจากเมือง เจ้าชายก็ทำตาม ดังในนิทานกล่าวว่า

"เจ้าชายมีสนมให้โหรทนายว่านางอุทัยเป็นกาลีสืบ กาลิเมืองให้ไล่ออกไปซะ"
ผู้เล่า นางมณี พักทอง

แต่ในที่สุดนางอุทัยก็ได้รับความช่วยเหลือจากพระอินทร์ ซึ่งคำนายของโหรภายใต้ คำสั่ง ของภรรยาบ่อย ไม่เป็นความจริง เนื่องจากนางอุทัยเป็นคนดีมีคุณธรรม

จะเห็นได้ว่าตัวละครที่มีหน้าที่ทนาย คือ โหร และผู้ที่เชื่อคำทนาย ได้แก่ เจ้า เมือง และเจ้าชาย ซึ่งเป็นคนชั้นปกครองจึงน่าจะเป็นคติสอนใจให้ผู้มีอำนาจในการปกครอง พิจารณาให้รอบคอบเพราะบางครั้งคำทนายที่ไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ก็จะทำให้ได้รับความเสียหาย และทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์นั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยที่ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังไม่ถึง จะปรากฏความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างเห็นเด่นชัด

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ปรากฏในนิทาน ได้แก่ เรื่อง กำนัดคน เขาสมิง เสริมขวัญบุญ เจ้าคดเจ้าก่ง ถาฮิซุบหมา สุนัขข่อยใต้ถุนบ้านแมวอยู่บนบ้าน ท้าวแสนปม บาบ เจ้าขี้เกียจ เมียน้อยเมียหลวง (สภวนที่ 2) และนางอุทัย

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเสก ได้แก่ เรื่องกำนัดคน ถาฮิซุบหมา เขาสมิง นิทานเรื่องกำนัดคน สะท้อนให้เห็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ โดยการเสกสิ่งต่าง ๆ และเสกดินให้เป็นมนุษย์ ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

... ตั้งแต่สมัยยังไม่สร้างฟ้าสร้างแผ่นดิน อากาศว่างเปล่า มีคนชั้นบนลงมาเขาก็ลงมาดูว่าอากาศว่างเปล่าเหลือเกิน ไม่มีอะไรเลย เขาก็เลยว่าให้มีแผ่นดินให้มีน้ำ ให้มีป่าไม้ ใ้หม่นก ใ้หม่นควาย ใ้หม่นอะไรทุกอย่างไปเลย ได้ครบหมดทุกอย่างแล้ว ที่นี้ก็ยังไม่มีคน เขาก็อยากใ้มีคน เขาก็หยิบดินขึ้นมาปั้น ปั้นใ้เป็นมนุษย์น้อย เสกเป่าขึ้นมา ...

ผู้เล่า นายพิว สิงห์พันธ์

จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจทางไสยศาสตร์ โดยการเสกสิ่งต่าง ๆ ใ้เกิดขึ้น จนกลายเป็นเมืองมนุษย์ที่มีหลายสิ่งหลายอย่างว่าปรากฏในนิทาน นิทานเรื่องเขาสมิง สะท้อนใ้เห็นถึงความเชื่อไสยศาสตร์ เกี่ยวกับการเสก โดยสามิเสกตัวเองใ้เป็นเสือเพื่อไปล่าเนื้อใ้เลี้ยงมาใ้ภรรยา ซึ่งกำลังแพ่ท้อง ในนิทานกล่าวไว้ ดังนี้

"วันหนึ่งเมียก็อยากกินเนื้อใ้เลี้ยงผ่าวกก็ตามใจ แต่ผ่าวไม่ได้ไปหาเหมือนกับคนอื่นหรือผ่าวกก็เสกตัวเองเป็นเสือ"

ผู้เล่า นายเสวียง แสงจันทร์

ในที่สุดสามิก็ต้องอยู่ในร่างเสือเพราะภรรยาไม่ปฏิบัติตามการแก้คาถาอาคม ใ้ลูกศิษระเสือสามิ เพราะความกลัว ทำให้สามิต้องกลายเป็นเสือ ,

นิทานเรื่องฤาษีขุมหมา สะท้อนใ้เห็นความเชื่อไสยศาสตร์ โดยฤาษีเสกหมา ใ้เป็นมนุษย์ ใ้รอดพ้นจากภัยอันตรายจากเสือ แต่เนื่องจากธรรมชาติของสุนัข ย่อมจะมีพฤติกรรมแบบสุนัข ทำให้สังกรรมังเกียจ สุนัขจึงขอกลับร่างเป็นมนุษย์ดังเดิม ในนิทาน กล่าวว่

"เจ้าหมอบอกว่ ข้าหนีเสือมาขอใ้ท่านฤาษีช่วย ช่วยข้าด้วยเถอะ ตอนนั้นเสือวิ่งมาถึงพอดี ฤาษีรับเสกหมาใ้เป็นคน"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

จะเห็นได้ว่า การเสกมีประโยชน์ในด้านทำให้พ้นจากภัยอันตรายได้
 ความเชื่อทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับของวิเศษ ได้แก่ เรื่องเศรษฐีใจบุญ
 เจ้าคดเจ้าก่ง สุนัขขู่ได้ถุนบ้านแมวขู่บนบ้าน ท้าวแสนปม
 นิทานเรื่องเศรษฐีใจบุญ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อกับของวิเศษโดยเทวดา
 มอบข้อวิเศษให้กับเศรษฐี ซึ่งมีอำนาจในการสนองความต้องการตามที่เศรษฐีปรารถนา
 เพราะเศรษฐีเป็นคนดีมีคุณธรรม แต่เมื่อข้อวิเศษ ตกไปอยู่ในความครอบครองของเจ้าเมือง
 ซึ่งเป็นคนชั่วข้อวิเศษ จึงเสื่อมอำนาจกลายเป็นข้อธรรมดาในนิทานกล่าวว่า
 "แล้วก็เอาข้อวิเศษไปพอได้ข้อวิเศษไปถึงมือเจ้าเมือง ข้อนั้นก็กลายเป็นข้อธรรมดา
 ตกอะไรไม่ได้เพราะไปอยู่กับคนชั่วก็เสื่อมหมด"

ผู้เล่า นายจำลอง กุ่มปลี

นิทานเรื่องเจ้าคดเจ้าก่ง สะท้อนให้เห็นความเชื่อไสยศาสตร์ เกี่ยวกับ
 ของวิเศษ โดยเทวดามอบข้อวิเศษให้ลุงแดงปลุกพืชผักสวนครัวทำให้เจริญงอกงามมีรายได้ดี
 ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"ข้าเข้าป่าไปตัดต้นไม้เทวดาออกมาบอกข้าว่าสงสารข้าแก่แล้ว ยังต้องทำงาน
 หนักจนเกิน เลยให้จอบวิเศษ"

ผู้เล่า นายเตียน บัวแก้ว

ผลจากการทำงานหนักและเป็นคนดีทำให้ได้ของวิเศษทำให้ปลุกพืชผักได้ผลดี
 นิทานเรื่องสุนัขขู่ได้ถุนบ้านแมวขู่บนบ้าน สะท้อนให้เห็นความเชื่อไสยศาสตร์
 เกี่ยวกับของวิเศษ คือ แก้วสารพัดนึก เศรษฐี มีความปรารถนา จะได้เป็นเจ้าของมากจึงให้
 แมวและสุนัขไปนำมาให้ได้ ในที่สุดก็สำเร็จ เพราะความสามารถของแมว อำนาจของแก้ว
 สารพัดนึก คือไม่ว่าจะปรารถนาอะไร ก็จะสมความปรารถนาทั้งสิ้น ในนิทานกล่าวว่า

"พ่อค้านี้มาขายในเมืองนี้มาเจอได้ของวิเศษชิ้นหนึ่งเรียกว่า แก้วสารพัดนึก เรียกว่า
 นิกอะไรก็ได้"

ผู้เล่า นายเฟื่อง วรรณรัตน์

สำหรับเรื่องท้าวแสนปม ก็เช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องของวิเศษ คือแก้วสารพัดนึก ซึ่งจะได้ในสิ่งที่ต้องการ โดยท้าวแสนปมต้องการให้รูปร่างหน้าตาดี มีอำนาจ ในการปกครองบ้านเมือง และได้ภรรยาที่มีหน้าตาสวยงาม

จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องของวิเศษนี้ทำให้บุคคลประเภทของวิเศษเหล่านี้ จะคลั่งคลานให้ได้ทุกอย่างแต่ต้องเป็นผู้มีคุณธรรมเท่านั้นจึงจะได้ครอบครอง

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เกี่ยวกับการแปลงร่าง พบในนิทานเรื่อง บาบ เจ้าข้าเกียจ

นิทานเรื่องบาบ สะท้อนให้เห็นถึงการแปลงร่างโดยพญาแร้ง แปลงร่างเป็นมนุษย์ และไปแต่งงานกับธิดาเจ้าเมือง ในนิทานกล่าวว่า

"พญาแร้งจำแลงกายเป็นมนุษย์สวย ว่าต้องเอาลูกสาวเจ้าทำเมียให้ได้ ที่นี้แปลงตัว เป็นหนุ่มสวย"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

นิทานเรื่อง เจ้าข้าเกียจ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อไสยศาสตร์เกี่ยวกับการแปลงร่าง โดยเทวดา แปลงร่างเป็นหญิงชราช่วยเจ้าข้าเกียจในนิทานกล่าวว่า

"เจ้าข้าเกียจเป็นคนมีบุญ ก็เดือดร้อนถึงเทวดา ขึ้นอยู่ไปคนเดียวอย่างนี้ ต่อไป ต้องตายแน่ จึงแปลงร่างมาเป็นคนแก่ หญิงแก่"

ผู้เล่า นายสมชาย สุขสวัสดิ์

จะเห็นได้ว่าการแปลงร่างมีประโยชน์ในการลองในผู้อื่น เช่น เทวดา แปลงร่างมาลองในเจ้าข้าเกียจ ว่าจะเป็นคนดีมีคุณธรรม หรือไม่เมื่อรู้ว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม ก็จะได้ให้ความช่วยเหลือ

ความเชื่อไสยศาสตร์เกี่ยวกับการทำเสน่ห์ ได้แก่ เรื่อง เมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 2)

นิทานเรื่อง เมียน้อยเมียหลวง (ส่วนที่ 2) สะท้อนให้เห็นความเชื่อไสยศาสตร์เกี่ยวกับการทำเสน่ห์ให้สามีหลงรัก โดยลืมนึกเอาใจใส่ดูแลบุตร และภรรยาหลวง ทำให้ภรรยาหลวงต้องเสียชีวิต ในนิทานกล่าวว่า

"ตัวก็ไม่สนใจหลงเสน่ห์อยู่นานไป นานไป ก็ยังหลงเมียน้อย"

ผู้เล่า นายสังวาลย์ หอยสังข์

การทำเสน่ห์เป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ให้โทษต่อบุคคลอื่นจากเรื่องจะเห็นได้ว่าการทำเสน่ห์ของภรรยาน้อย ทำให้เกิดผลร้ายต่อภรรยาหลวง และบุตรในที่สุดภรรยาน้อยจึงต้องรับกรรม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเชื่อทางไสยศาสตร์มีทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์ และเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์บางกลุ่มชนเนื่องมาจากมนุษย์ยังไม่สามารถพิสูจน์สิ่งที่เหมือนธรรมชาติได้

จากการวิเคราะห์พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของชาวอำเภอคลองใหญ่ ในด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ มีดังนี้คือ

1.1 ด้านสถาบันครอบครัว

จากการวิเคราะห์พบว่า มีลักษณะครอบครัวมีทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคมของอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยพบครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด ต่อมาคือครอบครัวขยาย และครอบครัวรวมมีจำนวนน้อยที่สุด ส่วนความขัดแย้งพบครอบครัวรวมมากที่สุด คือภรรยาน้อย ภรรยาหลวง อิจฉาริษยา และพยายามทวงจองกรรมซึ่งกันและกัน ต่อมาคือครอบครัวขยายคือ บิดา มารดา ของฝ่ายหญิง ไม่พอใจที่บุตรสาวเลือกคู่ครองไม่เหมาะสม ลงโทษโดยไล่บุตรและบุตรเขยออกจากบ้าน และความขัดแย้งพบในครอบครัวเดี่ยวน้อยที่สุด

1.2 ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพในนิทานพบมากที่สุดคือ อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การประมง การทำสวน การทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ โดยปรากฏอาชีพทำนามากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

สภาพสังคม อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด เนื่องจากมีการทํางานประมงมากที่สุด เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดกับชายทะเล สำหรับอาชีพอื่น ๆ ที่ปรากฏในนิทานได้แก่อาชีพค้าขาย มีการค้าขายทั้งทางบกและทางน้ำ อาชีพที่มีผู้ประกอบน้อยมาก อาชีพรับราชการ สอดคล้องกับสภาพสังคม อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

1.3 ด้านประเพณี

ประเพณีที่ปรากฏในนิทานได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน โดยพบว่าส่วนบิดา มารดา ของฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ประกาศหาคู่ครองให้บุตรสาว โดยอาจตัดสินใจเลือกคู่ครองของบุตรสาวว่าจะเลือกใครและมีการจัดพิธีแต่งงาน โดยมีเจ้าแม่มาสู่ขอ เรียบเรียงสอดทองหมั้น และมีพิธีผูกข้อมือ ซึ่งประเพณีในการแต่งงานของชาวอำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด มีพิธีเช่นเดียวกับนิทาน

1.4 ด้านค่านิยม

ค่านิยมที่พบในนิทานได้แก่ ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง โดยเลือกคู่ครองที่มีสติปัญญาดี รั้งเกียจคนต่างชาติพันธุ์ และมีฐานะทางสังคมดี ในสังคมอำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด นิยมเลือกคู่ครอง โดยมีฐานะทางสังคมดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานะเศรษฐกิจ บิดามารดาจะไม่พอใจถ้าบุตรของตนเลือกคู่ครองเป็นคนต่างชาติ

1.5 ด้านความเชื่อ

ความเชื่อที่พบในนิทานได้แก่ ความเชื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ในเรื่องารทชาติได้ดี ทาชั่วได้ชั่ว และการอโหสิกรรม ความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐานสิ่งที่ปรารถนา คือ บุตร รูปร่างหน้าตาดี ได้ครองเมือง มีคู่ครองงดงาม และมีบริวารรับใช้ คาถาธิษฐานจะเป็นจริงเมื่อตัวละครประพฤติดี ความเชื่อเรื่องอมนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องยมบาล พระอินทร์ เทวดาและผี ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาย โดยให้โหราทำนาย ในนิทานสะท้อนให้เห็นการทำนายจะเป็นจริง เช่น เรื่องเจ้าจ๊วเกียจ โหราทำนายว่าจะได้ครองเมืองก็เป็นจริง แต่ถ้ามีการกลั่นแกล้งทำนายกัน จะทำให้ได้ความเสียหาย ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการเสก เช่น เสกคน เสกสุนัข เป็นต้น ความเชื่อเรื่องของวิเศษ ได้แก่ ข้อนวิเศษ แก้วสารพัดนึก จอบวิเศษ เป็นต้น ความเชื่อเรื่องการทำเสน่ห์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชาว

บ้านอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราดมีความเชื่อเช่นนี้อยู่มาก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกัมพูชา ดังปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ที่ตรวจพบตะปูจำนวนมากอยู่ในห้องคนไข้ ของโรงพยาบาลคลองใหญ่ และจากคำบอกเล่าของชาวคลองใหญ่ เรื่องการทาส่งให้หญิงสาวหลงรัก เป็นต้น

2. บทบาทตัวละคร

มนุษย์แต่ละคนมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้ในสังคม เพราะสังคมมีบรรทัดฐานเป็นแนวทางในการปฏิบัติ บรรทัดฐานจึงเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนด เมื่อสมาชิกรู้จักบทบาททางสังคมของตนเอง สังคมจะดำเนินไปด้วยดี ซึ่งบทบาทคือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ (สัทรา สุป. 2518 : 30)

การวิเคราะห์นิทานในครั้งนี้จะวิเคราะห์บทบาทตัวละครในประเด็นต่อไปนี้คือ

2.1 บทบาทของบุรุษ

2.1.1 บทบาทของบุตร

2.1.2 บทบาทพี่ชาย - น้องชาย

2.1.3 บทบาทสามี

2.1.4 บทบาทบิดา

2.1.5 บทบาทผู้นำในสังคม

2.2 บทบาทสตรี

2.2.1 บทบาทธิดา

2.2.2 บทบาทพี่สาว - น้องสาว

2.2.3 บทบาทภรรยา

2.2.4 บทบาทมารดา

2.1 บทบาทของบุรุษ

บุรุษเป็นบุคคลที่มีความสำคัญสังคม สังคมจะยกย่องบุรุษและให้โอกาสบุรุษมากกว่าสตรี ในนิทานพบบทบาทบุรุษ ในบทบาทต่อไปนี้

2.1.1 บทบาทบุตร

ในครอบครัว ที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตรความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด บิดา มารดา บรรดาจะมีบุตร ครอบครัวใดที่มีบุตรแล้ว ถือว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ เพราะบุตรเป็นความรัก ความหวังของบิดามารดา ดังนั้นบทบาทบุตร จึงหมายถึง หน้าที่ที่บุตรพึงปฏิบัติต่อบิดามารดา จากนิทาน พบ 3 ประการด้วยกัน ดังนี้ กัตตัญญู กตเวทีต่อบิดามารดา ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ และ เชื้อหังคำสั่งสอนของบิดามารดา

กัตตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา

ความกัตตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี บิดามารดา เป็นผู้ให้กำเนิด ท่านเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักที่บริสุทธิ์ ตั้งแต่บุตรยังเป็นเด็กเล็ก จนกระทั่งเมื่อบุตรเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หรือยามที่บิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ บุตรที่ดีต้องมีความกัตตัญญูกตเวทีต่อท่าน พบในนิทานจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่องลูกกัตตัญญู สุวรรณสาม ไอ้ประเสริฐ กระต่ายบนดวงจันทร์ ดาวใจ และ เสือขงกลัว

๖ นิทานเรื่องลูกกัตตัญญู

บุตรมีความกัตตัญญูกตเวทีต่อบิดาที่เจ็บป่วย โดยเฝ้าปรนนิบัติดูแล เป็นอย่างดี แม้กระทั่งเมื่อจะกัศบิคาของตนจึงขอร้องให้ยุ้งกัศตนเองแทน ซึ่งปรากฏในนิทาน ดังต่อไปนี้

... พ่อก็ป่วยหนัก บ้านก็ไม่มีมั่ง เจ้าหนูน้อยตอนอยู่ข้าง ๆ พ่อ เวลายุ้งกัศเขาก็ไล่ยุ้งไม่ให้กัศพ่อเขาให้มากัศเขาแทน เมื่อมันอิ่มแล้วมันจะได้ไม่ไปกัศพ่อ พ่ออนน้าตาไหล เมื่อเห็นยุ้ง เขาจะบอกว่ายุ้งจ๋าอย่ากัศพ่อฉันเลย พ่อฉันแก่แล้วถ้ายุ้งอยากได้เลือดก็กัศฉันแทนเถิด ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ ,

จากนิทานเห็นได้ว่าบุตรมีความรัก ความกัตตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา บุตรยอมได้รับความเจ็บปวด และภัยอันตรายจากพิษร้ายจากยุ้ง แทนบิดาแสดงให้เห็นคุณธรรมในด้านความกัตตัญญูกตเวทีของบุตรที่มีต่อบิดา

นิทานเรื่องสุวรรณสาม

สุวรรณสามเป็นบุตรที่มีความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดาที่มีการถือตบอดทั้งสองข้าง ซึ่ง สุวรรณสามให้การเลี้ยงดูและคอยหาอาหารให้แก่บิดามารดา เป็นอย่างดี

... พ่อแม่สุวรรณสามตบอด ตอนนั้นไปหาหน่อไม้มากินกันไปที่ต้นกอไผ่ไม่เห็นงูเห่า งูเห่าพ่นพิษใส่ลูกตา ตบอดสนิทกันทั้งสองคน สุวรรณสามเป็นเด็กต้องเลี้ยงดูพ่อแม่หาอาหารให้พ่อแม่ทุกวัน สัมสกลูกไม้ หามาให้กินเยอะแยะ ...
ผู้เล่า นายอานนท์ สุรินทร์

ความกตัญญูทเวที่ของบุตรที่ต่อบิดามารดานั้นถึงแม้ว่า จะอยู่ในวัยเด็กก็สามารถแสดงความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดา โดยหาอาหารให้ท่านเมื่อท่านไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงเป็นหน้าที่ของบุตรที่ดีที่ต้องปรนนิบัติเลี้ยงดูเป็นการตอบแทนบุญคุณ

นิทานเรื่องไอ้ประเสริฐ

ประเสริฐเป็นบุตรที่อยู่ในระยะแรกปฏิบัติตนไม่เป็นบุตรที่ดี แต่ต่อมาก็สามารถกลับตัวกลับใจ รู้ซึ่งถึงบุญคุณของมารดาเป็นอย่างดี เมื่อมารดาเสียชีวิต จึงบวชอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้มารดา

... เจ้าประเสริฐตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ไถ่บาปที่เคยทำกับแม่ เดินธุดงค์ตลอดชีวิต โดยได้ฝากชีวิต ได้ได้ผ้ากาสาขาวพัตร และร่วมงานของพระพุทธศาสนา ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

จะเห็นว่า การคำนึงชีวิตของบุตรบางครั้งอาจจะผิดพลาดไป แต่ถ้าสำนึกได้ก็จะสามารถประพฤติดตนเป็นคนดีได้ เนื่องจากเมื่ออยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตหรือเป็นวัยพายุแถม เช่น ประเสริฐ อยู่ในวัยรุ่น เมื่อคิดไว้จึงบวชในพระพุทธศาสนาไปตลอดชีวิต เพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่มารดาผู้ล่วงลับไปแล้ว

... ท่านกินเราทั้งสอง จะอื่กว่ากินแม่ของเราตัวเดียว แล้วแม่กระต่ายก็บอกว่า ท่านโปรดกินเราเถอะ เราแก่แล้วอยู่ได้ไม่นาน แม่สุนัขจึงจวกได้ฟังจึงบอกว่า ลูกกระต่ายมีความกตัญญูต่อแม่กระต่าย และแม่กระต่ายก็รักลูกมาก เราจึงไม่ต้องทำบาป เราจะไม่กินใครเลย เราจะปล่อยแม่และเจ้าทั้งสองไป เพราะเราซาบซึ้งในความรักของแม่ที่มีต่อลูก และความกตัญญูของลูกที่มีต่อแม่ ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

บุตรที่มีความกตัญญูตเวทินันด้วยแรงแห่งความดีนี้ ทำให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง จากนิทานจะเห็นได้ว่าจัดกระต่ายทั้งสองตัวนอนตายแทนแม่ ซึ่งนับว่าเป็นคุณธรรมที่สูงส่ง ที่จะกระทำเป็นอย่างยิ่ง

นิทานเรื่องดาวไถ

บุตรซึ่งเป็นเด็กชายมีความกตัญญูตเวทิตอบิดาที่ป่วยเป็นอัมพาต โดยให้การดูแลเห็นอย่างดี

... วันหนึ่งเขาต้องหยุดเรียน เพราะพ่อของเขาเป็นอัมพาตกะทันหัน จึงต้องหยุดเรียนมาปรนนิบัติรับใช้พ่อ บ้อนข้าวบ้อนน้ำพ่อ ทนไคนั้นเองเท้าของเขาก็ไปสะดุดตอไม้ที่วางอยู่บนคันนาล้มลง เมื่อเขาสะดุดตอไม้ล้มลงคันไถที่เขาแบกมานั้นก็ทับก้นคอเขา จิตของเขาขณะนั้นนึกถึงแต่พ่อเขาจึงอุทานว่าพ่อจ๋า แล้วเขาก็สิ้นสติดับชีวิตลง ชาวบ้านได้มาดูเขา และเขาก็ารู้สึกยกย่องเจ้าหนูน้อยคนนั้น ชาวบ้านเหล่านั้นก็นำเรื่องนี้ไปเล่าให้ลูกหลานจดจำหนูน้อยคนนี้ไว้เป็นแบบอย่าง ให้รู้จักกตัญญูต่อบิดามารดา เมื่อเทวดาทราบข่าว เทวดาก็จะจารึกความดีของเขาโดยทำเป็นรูปคันไถที่หมายถึง ความกตัญญูไว้บนท้องฟ้า ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

จะเห็นได้ว่า สังคมให้การยกย่องบุตรที่มีความกตัญญูทเวทิต่อบิดามารดา เป็นอย่างยิ่งทั้งในขณะที่มีชีวิตอยู่ หรือแม้กระทั่งเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ในนิทานแสดงให้เห็นถึงการให้รางวัลสำหรับบุตรที่ดี มีความกตัญญูทเวทิต่อบิดามารดา

๖ นิทานเรื่องเสือยังกลัว

บุตรชายซึ่งยังอยู่ในวัยเด็กอยู่ มีความกตัญญูทเวทิต่อบิดา เมื่อเห็นเสือโคร่ง จะทำร้ายบิดาของตน จึงวิ่งเข้าไปกอดคอเสือ และร่ำว่ามันทบทที่ล่าตัวเสือทำให้เสือตกใจ และวิ่งหนีไป ด้วยแรงกตัญญูทเวทิต่อบิดาทำให้ได้รับความปลอดภัย ซึ่งปรากฏในตัวอย่างนิทาน ดังต่อไปนี้

... เมื่อเสือโคร่งลายพาดกลอนยืนอยู่เห็นสองพ่อลูกมันก็เดินเข้าไปใกล้ เดินเข้ามาเรื่อย ๆ ดวงตาจ้องเขม็งจับนั่งอยู่ที่สองพ่อลูก แล้วในที่สุดมันก็โดดเข้ามาตะบป้างของพ่อไว้ พ่อเสือเข้าตะบป้างเท่านั้นแหละ เจ้าลูกชายก็ตกใจ แต่ด้วยความรักที่มีต่อพ่อห่วงพ่อ ลูกชายก็ตะโกนเรียกพ่อสุดเสียง แล้ววิ่งเข้าไปกอดคอเสือ แล้วร่ำว่ามันทบทที่ล่าตัวเสือ เสือก็ตกใจใหญ่ เสือมันก็สลัดดินหนีไป ...

ผู้เล่า นางสีนวล เมตตา

จากนิทานจะเห็นได้ว่า ความกตัญญูทเวทิต่อบิดามารดาส่งผลทำให้ได้รับความปลอดภัยจากภยันตรายทั้งปวง

บุตรมีความกตัญญูทเวทิต่อบิดามารดาที่พบในนิทานมีการแสดงออกในหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การดูแลเลี้ยงดูและคอยหาอาหารให้บิดามารดา จากเรื่องสุวรรณสาม คอยปรนนิบัติรับใช้เมื่อท่านเจ็บป่วย ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จากเรื่องลูกกตัญญู คาวโก และสุวรรณสาม เมื่อมีสัตว์ร้ายมารบกวนก่อให้เกิดความรำคาญ หรืออาจจะเกิดโรคภัยได้ ก็ขอร้องให้สตรีนั้นเข้าไปหาอันตรายบิดาโดยบุตรยอมเจ็บแทน จากเรื่องลูกกตัญญู เมื่อมีภัยอันตรายบุตรยอมตายแทน จากเรื่องเสือยังกลัว และกระต่ายบนดวงจันทร์ และเมื่อบิดามารดาเสียชีวิตไปแล้ว บุตรบวชอุทิศส่วนกุศลไปให้ด้วย จากเรื่องไอ้ประเสริฐ

เมื่อพิจารณาตามวัย จะเป็นได้ว่าตัวละครอยู่ในวัยเด็กมีจำนวนมากที่สุด คือ 5 เรื่อง ได้แก่ ลูกกตัญญู สุวรรณสาม ดาวไถ กระต่ายบนดวงจันทร์ และเสือขี้กลัว

ซึ่งบุตรที่อยู่ในวัยเด็กเหล่านี้ความสามารถพิเศษในการปรนนิบัติดูแลและช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ เหมือนกับเป็นผู้ใหญ่ แสดงให้เห็น ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัยเด็กก็ตาม ก็สามารถมีบุคคลที่ช่วยเหลือบิดามารดา ได้เป็นอย่างดี อันควรนำไปเป็นแบบอย่างสำหรับเด็กและบุคคลโดยทั่วไป

บทบาทบุตรของชาวอำเภอคลองใหญ่ มักถูกฝังให้บุตรของตนเป็นคนมีความกตัญญู กตเวที ซึ่งเป็นเครื่องหมายของคนดี และถ้าบุตรใครมีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา เลี้ยงดูท่าน ยามชรา ยามเจ็บป่วยปรนนิบัติเป็นอย่างดีจะได้รับการยกย่องนำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้แก่บิดามารดา เป็นอย่างยิ่ง แต่ถ้าบุตรเป็นคนอกตัญญู จะถูกสังคมประณาม

ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ

บุตรที่ควรช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ ในนิทานพื้นบ้านปรากฏบทบาทบุตรเช่นเดียวกับชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มักจะยกย่องบุตรที่มีบทบาท เช่นนี้

พบบทบาทช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ ได้แก่ นิทานเรื่องดาวไถ ไอ้ประเสริฐ และสุวรรณสาม

นิทานเรื่องดาวไถ

บุตรช่วยบิดาประกอบอาชีพในการทำนา เพราะบิดาไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากเป็นโรคอัมพาต บุตรถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัยเด็กก็สามารถช่วยในการประกอบอาชีพได้ดังนี้

"เขาก็ออกไปไถนา เขาก็แบกคันไถไปปลายนา"

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

นิทานเรื่อง ไอ้ประเสริฐ

ประเสริฐช่วยมารดาประกอบอาชีพทำนา ถึงแม้ว่าประเสริฐจะดื่มเหล้าและเล่นการพนัน แต่ประเสริฐก็มีความรับผิดชอบในการช่วยมารดาประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

"เจ้าประเสริฐจะเป็นคนชั่วอย่างไรมันก็ไปโดนา เพราะบ้านมันมีนา แม่มันจะตก
เป็นทาสของการพัน มันก็จะโดนาให้เสร็จ แล้วมันจึงไปเล่นการพัน"

ผู้เล่า สมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

จะเห็นได้ว่าบุตรมีหน้าที่ในการช่วยมารดาประกอบอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
อาชีพเกษตรกรรม การไถนามักจะให้บุตรชายเป็นผู้กระทำ

นิทานเรื่อง สุวรรณสาม

สุวรรณสาม ช่วยบิดามารดา ทำงานอย่างขยันขันแข็ง แต่ยังอยู่ในวัยเด็ก

"เขาอยู่กับในป่าลึก สองฟัวเมียเป็นคนดี ต่อมาก็มียูชื้อสุวรรณสาม สุวรรณสาม
เป็นเด็กดีมาก ช่วยพ่อแม่ทำงานทุกอย่าง ตั้งแต่เล็กแต่น้อย"

ผู้เล่า นายอานนท์ สุรินทร์

การช่วยบิดามารดาทำงานควรช่วยตั้งแต่วัยเด็ก ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัด
ตราด มักปลูกผักให้บุตรมีส่วนช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ โดยให้ทำงานตามกำลังความ
สามารถของบุตร ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตามอาชีพของบิดามารดา

เชื่อกันว่าสั่งสอนของบิดามารดา

บิดามารดาเป็นผู้ให้กำเนิด และเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดีด้วยความรักความห่วงใย
นอกจากนี้ท่านมีประสบการณ์มากกว่ามีโลกทัศน์ที่กว้างกว่า ดังนั้นบุตรจึงมีหน้าที่เชื่อกันว่าสั่งสอน
และปฏิบัติตาม จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

พบในนิทาน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องมรดกพ่อ และเรื่องนกรอยไถกับ

นกเหยี่ยว

นิทานเรื่องมรดกพ่อ

บุตรชายสามคน ซึ่งแต่ละคนต่างก็มีครอบครัวเป็นของตนเองแล้ว ซึ่งบิดาผู้ที่กำลังป่วย เมื่อใกล้จะเสียชีวิตได้ส่งเสียให้บุตรทุกคน ช่วยรักษา มรดกไว้ให้นานที่สุด บุตรคนโต และคนที่สองไม่ปฏิบัติตาม มีเพียงบุตรคนสุดท้อง เท่านั้นที่ปฏิบัติตามคำสั่งของบิดาอย่างเคร่งครัด ดังต่อไปนี้

... แล้วของสำคัญอีกอย่างเจ้าต้องเก็บรักษาให้ดีเอ้า ใ้ไปเมืมมะขาม พ่อเก็บมานานแล้ว ถ้าใครเก็บรักษาได้นานที่สุดเจ้าก็จะร่ำรวย.....พี่ชายสองคนได้เมืมมะขามไปกึ่ง บอกว่าพ่อให้อะไรไม่รู้เมืมมะขามไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไรเลย เออ! เป็นทรัพย์สิ้นเงินทางก็ไม่อย่างว่าแล้วก็เลยเอาเมืมมะขามไปต้มกินจนหมด ฝ่ายน้องคนสุดท้องก็เก็บมาคิดว่าหาอย่างไร ก็จะมีมะขามได้นานที่สุด ก็เลยคิดได้ว่า เอามะขามไปปลูกก็ออกงามขายได้จนร่ำรวย เป็นเศรษฐี ส่วนพี่ชายสองคนยากจนลงทุกที ...

ผู้เล่า นางสาวจรรยาพร คล้ายเชื้อวงษ์

จะเห็นได้ว่านิทานแสดงให้เห็นถึงผลดีของการปฏิบัติตามคำสั่งของบิดาอย่างเคร่งครัดทำให้มีฐานะร่ำรวยและดังไม่ปฏิบัติตามจะทำให้มีฐานะยากจน

นิทานเรื่องนกรอยไถกับนกเหยี่ยว

แสดงให้เห็นถึงบุตรที่เชื่อถือนคำสั่งสอนของบิดามารดา จะทำให้ได้รับความปลอดภัยโดยกล่าวถึงนกรอยไถ ซึ่งตอนแรกไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ โดยไม่ให้ออกมาเหินรอยไถ แต่นกรอยไถไม่ปฏิบัติตามทำให้ถูกนกเหยี่ยวจับและกินเป็นอาหาร นกรอยไถจึงบอกอ้ายนกเหยี่ยวว่าถ้าเชื่อฟังคำสั่งของแม่ก็คงไม่ถูกนกเหยี่ยวจับ ซึ่งนกเหยี่ยวไม่เห็นด้วย เพราะคิดว่าถ้านกเหยี่ยวจะจับไม่ว่าอยู่ที่ไหนก็จับได้ จึงมีการพิสูจน์กันโดยนกเหยี่ยวยอมปล่อยนกรอยไถ และเมื่อนกรอยไถอยู่ใต้เห่ล้อมรอยไถ ก็ปลอดภัยจากนกเหยี่ยว เพราะมีเห่ล้อมรอยไถ^{ไว้}อยู่ ส่วนนกเหยี่ยวตั้งใจจะจับนกรอยไถให้ได้ จึงบินลงมาอย่างไม่ระวังตัวทำให้ออกกระแทกกับเห่ล้อมรอยไถตายดังตัวอย่างต่อไปนี้

... ท่านพิสุจน์คำสอนของแม่เราไหมล่ะ ท่านลองปล่อยเราไปซิ ถ้าเราจับเจ้าได้ จะฉีกเจ้าทิ้งเป็น ๆ ตกลงท่านจะพิสุจน์คำสอนของแม่เรา อย่าช้าเลย เจ้านกเหยี่ยว กีบินโฉบลงมาค่อย ๆ ปล่อยนกรอยไถ เจ้าพร้อมรึยัง เราจะได้รับคำทำของเจ้า เรา พร้อมแล้ว ท่านโฉบลงมา เจ้านกรอยไถก็หลบอยู่ใต้หลังมรอยไถ เจ้านกเหยี่ยวก็โฉบ ลงมา เจ้านกรอยไถก็พร้อมที่จะหลบอยู่ใต้รอยไถ เมื่อเจ้านกเหยี่ยวโฉบลงมา เจ้านกรอยไถเห็นเงาก็หลบวูบอยู่ใต้รอยไถทันที นกเหยี่ยวก็โฉบลงมาเต็มที่ ไม่ทันที่จะสังเกต ว่าเจ้านกรอยไถได้หลบไปแล้ว หน้าอกเจ้าเหยี่ยวก็เลบกระแทกกับรอยไถตายไป เจ้านกรอยไถก็ออกมาดู แล้วก็ถึงแม่ ที่รอดตายก็เพราะแม่แท้ ๆ ...

ผู้เล่า พระสมุหบุญมา ฐิตบุญโญ

จากนิทานพบบุตรเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา เรื่องมรดกพ่อ และ คำสั่งสอนของ มารดา จากเรื่องนกรอยไถกับนกเหยี่ยวนั้นอาชีวะของบุตรนั้นเป็นอาชีพเกษตรกรรม ทานา จาก เรื่องมรดกพ่อ และนกรอยไถกับนกเหยี่ยว และทาสวน จากเรื่องมรดกพ่อ

การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จากเรื่องมรดกพ่อกับบุตรคนใดไม่ปฏิบัติตามก็จะพบกับความลำบากและ ฐานะยากจน นอกจากนี้คำสั่งสอนของบิดามารดาให้บุตรรอดพ้นจากภยันตรายต่าง ๆ ถ้าไม่ปฏิบัติ ตามจะไม่ปลอดภัย และถึงแก่เสียชีวิต จากเรื่อง นกรอยไถกับนกเหยี่ยว

· ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผู้เป็นบิดุมารดา จะมีความพอใจเป็นอย่างยิ่ง ถ้ายุตรเชื่อฟังคำสั่งสอนของตน และมักจะปลุกฝังให้บุตรอยู่ในโอวาทของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิดามารดา เมื่ออยู่ในวัยชราจะเศร้าโศกเสียใจจากที่บุตรที่เชื่อฟังและมักจะนอใจเป็นอย่างยิ่ง และจะชื่นชมบุตรที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของตน

2.1.2 บทบาทพี่ชายและน้องชาย

บุตรชายที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะพี่น้องกันในสังคมชนบท มักนิยมมีบุตรชาย เพื่อไว้ใช้ช่วยกิจการทำไร่ทำนา ซึ่งต้องอาศัยกำลังแรงงานเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อมีพี่ชายหรือน้องชายทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานได้มากขึ้น

บทบาทพี่ชาย - น้องชายพบในนิทาน 1 เรื่อง คือ เรื่องมรดกพ่อ ซึ่งสะท้อนให้เห็นบทบาทพี่ชาย ที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน และร่วมกันจัดงานศพให้บิดาอย่างเรียบร้อย และไม่มีปัญหาในการแบ่งมรดก เพราะบิดาแบ่งมรดกไว้อย่างยุติธรรม ในนิทานกล่าวว่า

... ชายคนหนึ่งอายุมากแล้วอยู่ในกลางคน สุขภาพไม่ค่อยดีมักจะเจ็บป่วยอยู่เป็นประจำก็มีลูกชายอยู่สามคน ลูกทั้งสามคนของแกก็ขยันขันแข็งกันทุกคน พอกลับไบบ้านแล้วไม่นานพ่อก็ตาย ทั้งสามพี่น้องก็ช่วยกันทำศพเรียบร้อยดี ...

ผู้เล่า นางสาวจรรยาพร คล้ายเชื้อวงศ์

จะเห็นได้ว่าเมื่อพี่ชาย น้องชายมีความเคารพในหน้าที่และช่วยเหลือกันทำงาน ทำให้ไม่เกิดปัญหา และสามารถมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

บทบาทพี่ชายน้องชายในสภาพสังคมอำเภอคลองใหญ่ บางครั้งก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน และมีปัญหาในเรื่องการแบ่งมรดก ถ้าบิดามารดา แบ่งให้ไม่ยุติธรรม

2.1.3 บทบาทสามี ในสถาบันครอบครัว สามี เป็นหัวหน้าหรือผู้นำครอบครัว มีสิทธิอำนาจและมีหน้าที่ในการทะนุถนอมเลี้ยงครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น เป็นหลักชัยของครอบครัว ความรัก ความอบอุ่นของสามีที่มีต่อภรรยาและบุตร ย่อมเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้ครอบครัวไม่เกิดปัญหา ในสังคมชนบทสามีจะมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาซึ่งทรัพย์สินเงินทองที่แลกรมาจากหยาดเหงื่อและแรงงาน และกำลังความสามารถของผู้เป็นสามี ถ้าสามีปฏิบัติ เป็นคนดีมีความขยันขันแข็งไม่หลั่งมัวเมาไปกับอบายมุขครอบครัวนั้นก็จะมีความสุข

บทบาทสามีที่พบในนิทาน มี 3 ประการ คือร่วมทุกข์ร่วมสุขกับภรรยาจนอยู่ในวัยชรา เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว และมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านแก่ภรรยา

ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับภรรยาจนแก่ชรา

สามีภรรยาควรมีสายใยผูกพันกันไว้ตลอดไป สามีไม่คิดนอกใจภรรยา โดยการไปมีภรรยาใหม่ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ขามที่ความทุกข์ต้องคิดหาทางแก้ปัญหา จัดความทุกข์ให้ได้ และควรครองรักกันไปตราบนานเท่านาน

สามีที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับภรรยาจนแก่ชรา พบในนิทานจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง ตายายใจบุญ หลานกบ นางอุทัย ลิงเจ้าปัญญา สองตายาย (สัณวนที่ 1) สองตายาย (สัณวนที่ 2)

นิทานเรื่องตายายใจบุญ

ตาและยายร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งอยู่ในวัยชรา และมีผู้มีจิตใจดี ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ทั้งหลงทางมา โดยให้การเลี้ยงดูเป็นอย่างดี

นิทานเรื่อง หลานกบ

สามีและภรรยา อยู่ด้วยกันมาจนกระทั่งอยู่ในวัยชราโดยผู้เล่าใช้สรรพนามเรียกว่า ตาและ ยาย ดังนี้

"มีตากับยายสองคน นิทานที่ชื่อเรื่องว่าหลานกบ มีตากับยายสองคนอยู่กระท่อมหลังหนึ่ง ก็พากันหากินกันมาไม่มีลูก มีแต่อะไร"

ผู้เล่า นายพั่ง อินทเกษร

จะเห็นได้ว่าสามีและภรรยาอยู่ด้วยกันมาร่วมกันทุกข์ร่วมสุขกันมาจนกระทั่งสูงอายุ โดยร่วมกันประกอบอาชีพถึงแม้ว่า จะมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีบุตรก็ตามแต่ก็ครองรักกันอย่างมีความสุข

นิทานเรื่องนางอุทัย

สามีและภรรยามีชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความรัก และร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาโดยตลอด และช่วยกันทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรดังตัวอย่างในนิทาน

"ทุกวันนี้ตากะบาย ไปหาปลาмаกินกัน ไปที่ไร ก็ไปเจอทางคก แถมเป็นทางคก
แปลกประหลาดพูดได้"

ผู้เล่า นางมณี พักทอง

นิทานเรื่องลิงเจ้าปัญญา

สามีและภรรยามีความรักความผูกพัน และครองรักกันมาจนกระทั่งอยู่ในวัยชรา
ช่วยกันประกอบอาชีพหาไร แต่เสียรู้ลิงโดยลิงหลอกกินเผือก มัน ของตาและยายและใช้บอนปลูก
ขึ้นแทนพร้อมทั้งหลอกว่าเป็นพันธุ์ใหม่

... เจ้าลิงเจ้าปัญญาที่บอกยายกับตาที่ปลูกห้วมันนี้เราหาอย่างไรเราจะได้กินมันนี้
เจ้าลิงซึ่งสัตว์แต่ก่อนนี้ไม่ว่าสัตว์ประเภทไหนก็หัดได้ ห้วหน้าลิงนี้ก็เพิ่มลิงที่ฉลาด และ
มีปัญญาดี ก็ตกลงกันว่าต้องไปบอกกับยายกับตาว่า ตายายห้วเผือกปลูกอย่างนี้โตช้า
และห้วไม่มีหрок ถ้าปลูกให้ดี ต้องเอาพันธุ์นั้น เสียก่อนแล้ว น้ำตาลเข้า แล้วก็เอา
มาปลูก ...

ผู้เล่า นายอารมณ อิมอุไร

จะเห็นได้ว่า "ตา" และ "ยาย" อยู่ด้วยกันนานมาจนกระทั่งสูงอายุและเป็นผู้ที่
เชื่อใจและไว้วางใจผู้อื่นมากเกินไป จนกระทั่งทำให้เสียรู้ลิงเจ้าปัญญา

นิทานเรื่องสองตายาย (สำนวนที่ 2)

สามีและภรรยาเริ่มทุกข์ร่วมสุขกันมาจนกระทั่งอยู่ในวัยชรา และไปหาปลา
และได้ปลาหลด โดยนำมาเลี้ยงด้วยความเมตตากรุณาทำให้มีฐานะร่ำรวย

... ตายายหาอาหารให้หมกินทีละอะ ตายายก็หาได้เท่าที่จะหาได้ ต่อไปถ้าผมโตขึ้น
กว่านี้ ผมจะหาให้ตายาย เมื่อปลาหลดโตขึ้นปลาหลดจึงขอให้ตายายเข้าไปที่ทะเล
พอถึงทะเลกับปล่อยลง ปลาหลดก็เริ่มหาข้าวของเงินทองให้กับตายาย ...

ผู้เล่า นายเตียน บัวแก้ว

จะเห็นได้ว่าสามีภรรยามีความรัก และความเมตตาให้แก่กันและกันนอกนี้ยัง
เพื่อแผ่ความรักความเมตตา แก่สัตว์ทำให้กุศลบุญส่ง ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

นิทานเรื่อง สองตาบยาย (สัณวนที่ 1)

สามีและภรรยา ครอบรักกันมาจนกระทั่งอยู่ในวัยสูงอายุโดยมีอาชีพหัดม
เหล่าขาย สมาชิกในครอบครัวต่างก็ช่วยกันประกอบอาชีพ

"ตาบยายสองคนหัวเมี่ยมมีลูกชายอยู่คนเดียว ชื่อจ้อย อาชีพของแกคือ ต้มเหล่าขาย"

ผู้เล่า นายบุญชู แสงจันทร์

จะเห็นได้ว่านิทานทั้ง 6 เรื่องนี้ตัวละครที่เป็นสามีภรรยาเป็นคนสูงอายุ โดยผู้เล่า
ใช้สรรพนาม แทนว่า "ตา" และ "ยาย" ตาและยายร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาจนกระทั่งแก่ชรา
ก็ยังช่วยกันประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง พร้อมทั้งห่วงใยกันและกัน ถึงแม้ว่าตัวละครที่เป็นตา
และยายเหล่านี้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีอยู่ในขั้นทางสังคมต่ำก็ตาม แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีปัญหา
หรือความขัดแย้งกันอยู่กันอย่างมีสุข และเป็นผู้ใจบุญใจกุศล มีความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์ทำให้มี
ฐานะร่ำรวย

ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามีและภรรยาก็อยู่ด้วยกัน จนกระทั่งอยู่ใน
วัยชราเช่นเดียวกับที่ปรากฏในนิทาน นิยมครอบครัวแบบหัวเมี่ยมเดียว เมี่ยมเดียว ในบันปลายของชีวิต
นิยมทานบุญถือศีล

เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว

สามีเป็นช่างทำหน้าภรรยาเป็นช่างทำหลัง ความเก่งกล้าสามารถของสามี
ในการคิดหาทางประกอบอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง ในสังคมชนบทนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม ต้องอาศัยกำลังแรงงาน ดังนั้นคนในชนบทต้องเป็นคนหนักเอาเบาสู้ไม่ยอมย่อท้อ
ด้วยความอดทน สามีนั้นเป็นผู้นำครอบครัวจึงเป็นกำลังสำคัญ ในการเป็นผู้นำในการประกอบ
อาชีพหาเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ดีกินดีมีความสุข

สามีเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว พบในนิทานเรื่องเขาสมิง
บุรุษผู้ซื่อสัตย์ และเจ้าคดเจ้าโกง

นิทานเรื่องเขาสมิง

สามีเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ โดยประกอบอาชีพหาไร่และปรนนิบัติดูแล
ภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ เมื่อภรรยาแพ่ท้องสามีมียาไปหาอาหารก็ภรรยาต้องการ โดยการ
ใช้เวทมนต์คาถา แปลงตัวเป็นเสือสมิง แต่ที่สุดก็ต้องกลายเป็นเสือสมิงตลอดไป เนื่องจาก
ภรรยาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสามี ทำให้ไม่สามารถคืนร่างเป็นมนุษย์ได้

นิทานเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์

สามีมียภพาทในการเป็นผู้นำครอบครัว โดยไปประกอบอาชีพต่างถิ่น เมื่อประสบ
ความสำเร็จได้เป็นหัวหน้าจึงกลับมารับบุตรและภรรยาไปอยู่ด้วยกัน ในนิทานกล่าวว่า

"แล้วก็มาหาพรานบุญกัน เชื้อเชิญให้มาเป็นหัวหน้าในหมู่บ้านนี้แหละ ตามบุญก็ขัดคำ
อ่อนวอนเขาไม่ได้ ก็พาลูกพาเมียมา "

ผู้เล่า นายภุมรินทร์ สารสังข์

นิทานเรื่องคนจนคนรวย

สามีมียภพาทเป็นผู้นำครอบครัว โดยการไปทำการค้าขายโดยครั้งที่ 1 และครั้งที่
2 นำสินค้ามีค่าแลกสินค้าไม่มีค่า แต่ครั้งที่สามกลับนำสินค้าไม่มีค่าไปแลก ทำให้มีฐานะร่ำรวย

ครอบครัวของชาวอำเภอคลองใหญ่ สามีมักเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งอาชีพประมง เพราะบางครั้งต้องออกทะเลไปเป็นเวลานาน ภรรยาและบุตรจะ
ไปรอรับที่ปลายสะพานหรือตามท่าจอดเรือ

มอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้แก่ภรรยา

ครอบครัวในสังคมชนบทนั้นเมื่อสามีออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อหาอาหาร และทรัพย์สินเงินทองต่าง ๆ มาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นงานบ้านทุกอย่างจึงมอบหน้าที่ให้แก่ ภรรยาในเรื่องการทำความสะดวก หุงหาอาหาร ตลอดจนการดูแลบุตร ตลอดจนสมาชิกอื่น ๆ ภายในครอบครัว

ในนิทานพบสามี่ที่มอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้แก่ภรรยา ได้แก่ เรื่องขม เล็บมือนาง และบุรุษผู้ซื่อสัตย์

นิทานเรื่อง ขมเล็บมือนาง

สามีมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้แก่ภรรยา โดยให้เป็นธุระจัดการเกี่ยวกับ งานบ้าน และการทำอาหารรับรองเพื่อนที่มาเยี่ยมเยือน ดังนี้

... เมียของเพื่อนตาอู่นะ ก็ออกมาต้อนรับทั้งผัวทั้งเมีย ต้อนรับอย่างดี เรียกว่า เขามีธรรมเนียมนะ ถึงกับน้ำท่ามาเลี้ยงดู แล้วก็มีขนมมีน้ำชากาแฟมาเลี้ยงดูว่าฉันจะ ทำขนมให้กิน ...

ผู้เล่า นายพิว สิงห์พันธ์

จะเห็นได้ว่าสามีมอบให้ภรรยาเป็นธุระจัดการเกี่ยวกับการทำอาหาร และการ ต้อนรับ賓ส่นธาร คือมอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้แก่ภรรยา เพื่อเป็นธุระในด้านการบ้าน การเรือนต่าง ๆ

นิทานเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์

สามีมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้แก่ภรรยา โดยการให้ดูแลบุตร เมื่อสามี่ ประสบความสำเร็จในชีวิตจึงกลับมารับภรรยาและบุตรไปอยู่ด้วยกัน ในนิทานกล่าวว่า

เชื่อเชิญให้มาเป็นหัวหน้าอยู่ในหมู่บ้านนี้แน่ๆ ตามบุญ ก็จัดค้ำอันวอนเขาไม่ได้ ก็ พาลูกพาเมียมา

ผู้เล่า นายภุมรินทร์ สารสังข์

จะเห็นได้ว่าสามีมอบหน้าที่การดูแลบ้านและดูแลบุตรตลอดจนการทำอาหารให้แก่ ภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่วนสามีนั้นจะไปประกอบอาชีพมาเลี้ยงครอบครัว

2.1.4 บทบาทบิดา

บิดาเป็นผู้ให้กำเนิดบุตรและธิดา ย่อมมีความรักความผูกพันอย่างใกล้ชิด ความรักของบิดาเพิ่มความรักที่ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์ กับบุตรธิดาอย่างแท้จริง เสียสละ กำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังปัญญาพามาเลี้ยงดูบุตรธิดาให้อยู่ดีมีสุข

จากนิทานหมอบทบาท บิดา 3 ประการด้วยกัน มีดังนี้คือ สนับสนุนและช่วยเหลือ ในการประกอบอาชีพ รัก ห่วงใย และให้การเลี้ยงดู มอบมรดกไว้ในเวลาอันสมควร

บิดาให้การสนับสนุน บุตรธิดา ในด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ สองตายาย (สำนวนที่ 1) และเรื่องคนจนคนรวย

นิทานเรื่อง สองตายาย (สำนวนที่ 2)

บิดาให้การสนับสนุนและสอนการประกอบอาชีพให้แก่บุตร โดยมีอาชีพต้มเหล้าขาย ซึ่งบุตรก็เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งมีอาชีพเช่นเดียวกับบิดา และกลายเป็นคนดีคนเล้า จึงต้องชดใช้กรรม เนื่องจากอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม ในนิทานกล่าวไว้ ดังนี้

... ตายายสองคนหัวเมียบีลูกขายอยู่คนเดียวชื่อจ้อย อาชีพของแกก็คือ ต้มเหล้าขาย เขาไม่เคยทำอะไรอย่างอื่นเลย ทว่าตั้งแต่ยังไม่มีลูกจเมียลูกหาไปวันกินไปวันก็ขายไปด้วย ขายได้กับซื้อข้าวซื้อเครื่องครัว แกก็ถ่างทอดวิธนาการต้มเหล้าให้ไว้ด้วย ไอ้จ้อยก็ไปช่วยพ่อแม่หาไปช่วยหัดไป ไปช่วยกว่น ทานแบบนั้นทานแบบนี้ จ้อยก็ช่วยหาจ้อยก็กิน เหล้าจนติด ...

ผู้เล่า นายบุญชู แสงจันทร์

จะเห็นได้ว่าบิดามารดามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้บุตรได้เรียนรู้และประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบิดามารดา แต่เป็นอาชีพที่ผิดศีลธรรมก็ยอมทำให้ผู้ประกอบอาชีพได้รับกรรม ซึ่งเมื่อจ่อมเสียชีวิต จึงต้องตกนรก จะเห็นได้ว่านิทานแสดงให้เห็นผลรับของการประกอบอาชีพที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมอย่างชัดเจน

นิทานเรื่องคนจนคนรวย

บิดาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการประกอบอาชีพของบุตรสาว แล้วแยกครอบครัวไปแล้วก็ตาม ก็คอยให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินลงทุน และคอยห่วงใยตลอดเวลาในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

... เจ้าหนุ่มมันก็คิดหาเงินมาหาเงินค่าขาย แต่เขาบอกเมียเขาว่าให้ไปขอเงินพ่อแม่เขา มาหน่อย เขาจะทำทุนต่อเรือ" น้อง ๆ ไปหาขอเงินพ่อ เพื่อพี่เขาหน่อย เขาจะทำทุนต่อเรือ น้อง ๆ ไปหาขอเงินพ่อ เพื่อพี่เขาเราเรือทำการค้า เศรษฐีก็ของอีหนูหัวแข็งหาอย่างไร เขาต่อเรือจะ พ่อ ไว้สักอาทิตย์หนึ่ง เศรษฐีก็จะแอบไปดูอีหนูหัวแข็งต่อเรือเสร็จหรือยัง ...

ผู้เล่า นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

จะเห็นว่า บิดาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ ทางด้านการเงิน ในการลงทุน ในกิจการค้าและคอยห่วงใย และต้องการในบุตรของตนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

บทบาทบิดาของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สอดคล้องกับนิทาน คือบิดามัก ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการประกอบการอาชีพ ตลอดจนการให้เงินลงทุน ส่วนใหญ่มัก ประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบิดา ถ้าบุตรแยกครอบครัวไปแล้ว ก็สามารถขอความช่วยเหลือ ในด้านการเงินได้อีกเช่นกัน

รักห่วงใยและให้การเลี้ยงดู

บิดามีความรักที่บริสุทธิ์ให้แก่บุตรธิดา คอยเอาใจใส่ดูแลตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเติบโต แต่บิดาก็ยังห่วงใยอยู่ตลอดเวลา เมื่อบุตรธิดามีความทุกข์ บิดามีความทุกข์ไปด้วย พยายาม ให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทาง เมื่อบุตรมีความสุข บิดาก็สุขไปด้วยเช่นกัน

พบบทบาทบิดาที่รักห่วงใยและให้การเลี้ยงดูบุตรธิดา พบในนิทานได้แก่ เรื่องน้ำ เปลี่ยนนิสัย ท้าวสามลกับมณฑา เกรกรรม มรดกพ่อ ลูกหนูเลือกคู่ อนิจจัง ผัวเมียงู (สำนวนที่ 2)

นิทานเรื่อง น้ำเปลี่ยนนิสัย แสดงให้เห็นความรักของบิดาที่มีต่อบุตร ดังนี้

"พ่อก็มีลูกชายอยู่คนหนึ่ง ก็แสนรักแสนห่วง"

ผู้เล่า นายอรุณ ศิริทวีป

แต่ในที่สุดตัวละครก็กระทำความผิดต่อบุตรโดยไม่มีสติสัมปชัญญะ เพราะดื่มเหล้า ด้วยความรักที่มีต่อบุตร ทำให้ตั้งใจเลิกดื่มเหล้าไปตลอดชีวิต

นอกจากนี้บิดายังห่วงใยในการเลือกคู่ครองของบุตรธิดา จากเรื่องท้าวสามล

กับมณฑา เวรกรรม มรดกพ่อ ลูกหนูเลือกคู่ อนิจจัง และผัวเมียบู (สัณวนที่ 2)

นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา และลูกหนูเลือกคู่ บิดามีความห่วงใยในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรเพราะเกรงว่าจะได้คู่ครองไม่เหมาะสม จึงพยายามป่าวประกาศให้บุคคลมาให้บุตรสาวเลือกเป็นคู่ครอง สำหรับเรื่องอนิจจัง บิดาห่วงใยในการเลือกคู่ครองของบุตรชาย จึงเปิดโอกาสให้หญิงสาวแสดงความสามารถโดยการตอบปัญหาได้ถูกต้อง สำหรับเรื่องเวรกรรมเมื่อบิดารู้ว่าสะกัไม่สามารถมีบุตรให้บุตรชายได้ จึงพยายามหาภรรยาคนใหม่ให้แก่บุตร เพื่อไว้ในการสืบสกุล และเรื่องผัวเมียบู (สัณวนที่ 2) สะท้อนให้เห็นถึงความรักความห่วงใย บุตรสาวโดยบิดาต้องการให้ภรรยาได้สามีที่ดี โดยคิดว่างูเหลือม จะกลับกลายเป็นเจ้าชาย ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"พ่อแม่ดีใจกันใหญ่บอกว่า เออ! อีหนู งูเหลือม มาอยู่บ้านเราแล้ว เอ็งต้องเป็นเมียมันนะ เอ็งจะได้เมียเจ้าชาย"

ผู้เล่า นายเสวียง แสงจันทร์

แต่ปรากฏว่า งูเหลือมกลับกินบุตรสาว เนื่องจากครอบครัวนี้ไม่มีคุณธรรมมีความอิจฉาริษยา บิดาต้องสูญเสียชีวิตบุตรสาวของตนไป

จะเห็นได้ว่าถ้าบิดาเป็นคนดีมีคุณธรรม ก็จะประสบความสำเร็จโดยบุตรธิดาจะตอบแทนบุญคุณ แต่ถ้าบิดาถึงแม้จะรักและห่วงใย บุตรธิดาอย่างไรก็ตามก็จะสูญเสีย บุตรธิดาของตน

บทบาทบิดาในนิทานสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด บิดามีความรักและความห่วงใยตลอดจนให้การเลี้ยงดูเป็นอย่างดีคืออย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อหวังให้บุตรประสบความสำเร็จในชีวิต

มอบมรดกไว้ในเวลาอันสมควร

เมื่อบุตรธิดา มีครอบครัวเป็นของตนเอง ไปประกอบอาชีพตามลำพัง หรือเมื่อยามบิดาอยู่ในวัยชรา และเจ็บป่วยใกล้เสียชีวิต บิดาจะมอบทรัพย์สินสมบัติให้เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพต่อไป

บทบาทบิดาที่มอบมรดกให้บุตรในเวลาอันสมควร ดังปรากฏ ในนิทานเรื่อง มรดกพ่อ โดยกล่าวถึง บิดาอยู่ในวัยชรา และสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง และบุตรชายทั้ง 3 คน แยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก บิดาจึงแบ่งมรดกให้แก่บุตรทั้ง 3 คน ด้วยความยุติธรรมโดยให้เท่ากันทุกคน มรดกที่ให้คือที่ดินและเมืงมะขาม ทำให้บุตรทั้ง 3 คน รักสามรดกไว้ให้ได้ตลอดไป ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"พ่อมีที่นาอยู่ไม่กี่ไร่พ่อจะแบ่งให้เท่ากันเลขทั้งสามคน แล้วของสำคัญอีกอย่างเจ้าต้องเก็บรักษาไว้ให้ดี เอา เอาไอนี้ไปเมืงมะขาม

ผู้เล่า นางสาวจรวพร คล้ายเชื่องค์

จะเห็นได้ว่าเมื่อบิดา มอบมรดกให้บุตรด้วยความยุติธรรมทำให้ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ของบุตร

2.1.5 บทบาทผู้นำในสังคม

การปกครองคนนั้นถ้าในสังคมใดที่มีผู้ปกครองที่เป็นคนดี มีคุณธรรม สังคมนั้นก็จะมีความสุข ผู้ปกครอง ก็อาจจะประพฤตินั้นไม่เหมาะสมเนื่องจากเป็นบุุชนธรรมดาย่อมจะมีกิเลส เช่นเดียวกับสามัญชน ทำให้เกิดปัญหาติดตามมา ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรต่าง ๆ ได้ ซึ่งความเป็นธรรมให้เป็นที่ศรัทธาสาหรับคนทั่วไป

จากนิทานพบบทบาท ผู้นำในสังคม ในลักษณะดังต่อไปนี้ ข้อสัต์ยต่อคาพูดและ ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข

ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญทำให้คนเคารพนับถือ การเป็นผู้นำในการปกครองคนในหมู่่มาก ย่อมต้องสร้างศรัทธาความเชื่อถือ ความเคารพและการปฏิบัติตามความต้องการของผู้ปกครอง เมื่อชนชั้นปกครอง กล่าววจาออกมาต้องปฏิบัติตามคำพูดนั้น ๆ จะได้สามารถเป็นผู้นำที่ดีในสังคม

พบความซื่อสัตย์ต่อคำพูดของผู้นำในสังคม ในนิทาน จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเจ้ากาพхра หลานกบ เจ้าซีเกียจ อนิจจัง สุวรรณสาม พระพุทธเจ้าสิบชาติ บาบ และอวดฉลาด

นิทานเรื่อง เจ้ากาพхра และเจ้าซีเกียจ สะท้อนให้เห็นผู้นำการปกครองที่ปฏิบัติตามคำพูดเมื่อแพ้พิน จากเรื่องเจ้ากาพхра พระยาบินยอมตัดคอตนเองเรื่องเจ้าซีเกียจ เจ้าเมืองยอมยกเมืองให้เจ้าซีเกียจทั้งหนึ่ง

นิทานเรื่อง หลานกบ อนิจจัง และเรื่องบาบ สะท้อนให้เห็นผู้นำการปกครองปฏิบัติตามคำพูดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองของบุตร เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ก็ยินยอมให้เป็นคู่ครองกันถึงแม้ว่าจะไม่เต็มใจก็ตาม ส่วนเรื่องสุวรรณสาม กล่าวถึงผู้นำในสังคมที่ปฏิบัติตามคำพูดที่สัญญาว่าจะเลี้ยงดูบิดามารดาของสุวรรณสามสำหรับเรื่อง พระพุทธเจ้าสิบชาติ ผู้นำในสังคมปฏิบัติตามคำพูดที่ขุนบำเห็จรางวัล แก่ผู้สามารถนันทกยุมาวายได้สำเร็จ ตลอดจนเรื่องอวดฉลาด สะท้อนให้เห็นผู้นำในสังคมยินยอมไว้ชีวิตแก่พวกติดยาเสพติดเพราะสามารถตอบปัญหาได้ถูกต้อง

จะเห็นว่าสถานภาพของผู้นำในสังคม ที่ปรากฏในนิทานได้แก่ ผู้นำในการปกครองมีสถานภาพเป็นพระมหากษัตริย์ จากเรื่องพระพุทธเจ้าสิบชาติ อวดฉลาด และน้ำเปลี่ยนนิสัย สถานภาพเป็นเจ้าเมือง จากเรื่อง หลานกบ เจ้าซีเกียจ อนิจจัง สุวรรณสาม และเรื่องบาบ สถานภาพและบรรดาศักดิ์ เป็นพระยา จากเรื่องเจ้ากาพхра

ผู้ปกครองปฏิบัติตามคำพูดเกี่ยวกับการเลือกคู่ของบุตร เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ก็ยินยอมให้ถึงแม้ว่าจะไม่เต็มใจก็ตาม เหตุที่ไม่เต็มใจเพราะไม่เหมาะสม

กันในด้านชนชั้นทางสังคม จากเรื่องหลานกบ อนิจจัง และบาบ นอกจากนี้เมื่อมีการพนันขันต่อ เมื่อแพ้กันก็ยอมปฏิบัติตามข้อตกลงถึงแม้ว่าเดิมพันถึงแก่เสียชีวิตก็ตาม จากเรื่อง เจ้ากาพริ้ายกเมืองให้ผู้หญิงหนึ่ง จากเรื่องเจ้าขี้เกียจ การปล่อยชีวิตให้ผู้มีสติปัญญาดี สามารถตอบปัญหาได้ถูกต้องทั้ง ๆ ที่ต้องการจะฆ่า เพราะเป็นผู้ที่ประหลาดตัวไม่ดีต่อบาเสพติดชนิดต่าง ๆ จากเรื่องอวดฉลาด และเมื่อคำปณิธานว่าจะเลิกดื่มเหล้า ตลอดชีวิตก็สามารถทำได้ จากเรื่องน้ำเปลี่ยนนิสัย

ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข

ชนชั้นผู้ปกครองความเป็นผู้สตรึงได้อยู่เสมอ เพราะถ้าขาดสติจะทำให้การบริหารบ้านเมืองเกิดความผิดพลาด และเสียหาย นอกจากนี้การเป็นผู้ปกครอง ควรปฏิบัติตามธรรมะของผู้ปกครอง คือมีทศพิธราชธรรมไม่หลงมัวเมาในอบายมุขทั้งปวง

บทบาทผู้นำในสังคมที่กล่าวถึงผลเสียของการลุ่มหลงในอบายมุข ปราภุ ในนิทานเรื่องน้ำเปลี่ยนนิสัย ซึ่งพระเจ้าแผ่นดิน เคยปกครองบ้านเมืองอย่างสงบสุข แต่เมื่อได้ทดลองดื่มเหล้าทำให้เกิดความเสียหาย จนกระทั่งถึงการบริหารบ้านเมืองผิดพลาด และต้องเสียโอรส ที่พระองค์โปรดมาก ในที่สุดจึงเลิกดื่มเหล้าตลอดไป และท่านก็สามารถทำได้สำเร็จ ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"ต่อไปนี้กูไม่กินมันแล้วเหล้า กินเข้าไปแล้วเปลี่ยนนิสัยจริง ๆ.....

...กูเสียลูกชายไปคนหนึ่งแล้ว กูไม่กินเป็นอันขาด ไม่เอาแล้วเลิกเหล้าตั้งแต่วันนี้มา"

ผู้เล่า นายอรุณ กิริทวีป

จะเห็นได้ว่าถ้าผู้นำในสังคมกลุ่มหลงในอบายมุขก็ทำให้ต้องให้รับกรรม โดยต้อง
สูญเสียบุตรไป

2.2 บทบาทสตรี

ในสังคมชนบทอาจในการตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้นำคือบุรุษ
สตรีเป็นฝ่ายปฏิบัติตาม และคอยให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมใจตลอดจนเป็นกำลังใจ ธรรมเนียม-
ชาติของสตรีมีความขอบบางไม่เหมาะสมกับการทำงานหนักเท่ากับบุรุษ แต่สำหรับในครอบครัวแล้ว
จะเป็นผู้คอยดูแลบุตรและรับผิดชอบการประกอบอาหาร และจัดการงานบ้านต่าง ๆ ให้เป็น
ระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนการดูแลสมาชิกภายในครอบครัว สตรีมีบทบาทในการดูแลสิ่งต่าง ๆ
พบในนิทาน บทบาทของธิดา พี่สาว - น้องสาว ภรรยา และมารดา

2.2.1 บทบาทของธิดา

ในสังคมชนบท ธิดามีความสัมพันธ์กับบิดามารดา ความใกล้ชิดสนิทสนม
การประจบเอาใจ ช่วยในการหุงหาอาหาร และช่วยมารดาทำงานบ้านต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ
เรียบร้อย สังคมคาดหวังกับบุตรสาวไว้มาก และมักจะเป็นผู้ปรนนิบัติดูแลบิดามารดา ความเจ็บ
ป่วย และเลี้ยงดูท่านยามแก่ชรา

ในนิทานพบ บทบาทธิดา จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแม่เป็นหมา เมียบ้านนอก
นางสาวร้ายกับเจ้าจอม ท้าวสามลักับมณฑา บาบ และลูกหนูเลือกคู่ พบบทบาทธิดาใน
3 ประเด็น ต่อไปนี้ กตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดา ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ เชื้อฟาง
และปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา

กตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดา

การเลี้ยงดูและปรนนิบัติดูแลบิดามารดานั้นเป็นหน้าที่ของบุตรธิดา เพราะบิดา
มารดา เป็นผู้ให้พระคุณท่านได้ อบรมเลี้ยงดูจนกระทั่งเติบโต ดังนั้นจึง ตอบแทนบุญคุณ

ถ้าไม่ตอบแทนบุญคุณก็ได้ชื่อว่าเป็นคนกตัญญู สังคมจะตำหนิติเตียน

พบในนิทานจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ แม่เป็นหมา

ความกตัญญูเกิดเวทีที่แสดงออกมานั้นปรากฏในลักษณะให้ที่พักอาศัยและอุปการะเลี้ยงดู ธิดาที่กตัญญูได้รับผลกระทบที่ก่อไว้กับมารดา

บทบาทธิดาที่มีความกตัญญูเวทีต่อบิดามารดา พบในนิทานในเรื่องแม่เป็นหมา กล่าวถึงแม่หมาที่ธิดาสามคน ซึ่งแยกครอบครัวเป็นของตนเอง เมื่อแม่หมาไปขออาศัยอยู่ด้วย ธิดาคนที่หนึ่ง และคนที่สองไม่ยอมให้อยู่ด้วย แต่คนสุดท้ายอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ในที่สุดธิดาคนที่สองต้องประสบความสำเร็จในชีวิตมีฐานะร่ำรวย เพราะกตัญญูต่อแม่หมาแต่ธิดาคนที่หนึ่งและคนที่สองก็ต้องรับกรรมเพราะเป็นคนอกตัญญู

ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ

ในสังคมชนบทเป็นสังคมเกษตรกรรม สมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำงาน ธิดาก็เป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือกิจการงานของบิดามารดา เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระและให้งานเสร็จอย่างรวดเร็ว เป็นการช่วยหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวอีกทางหนึ่ง

บทบาทธิดาที่ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ ปรากฏในนิทานจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเมียบ้านนอกและนางสาวร้ายกับเจ้าจอม

นิทานเรื่องเมียบ้านนอก ธิดาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพระมงโดยไปจับปลาที่แหล่งน้ำใกล้บ้าน ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"ลูกสาวเขาก็ทำลอบดักปลาอยู่ที่ลำธารนั้นวางลอบที่ลำธารนั้น เขาก็ได้ปลาเป็นจำนวนมากทุกวัน ๆ"

ผู้เล่า อารมณ์ อุ่มอะไร

จะเห็นว่าธิดาก็สามารถช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพระมงซึ่งตามปกติแล้วเพศชายจะมีความสามารถแต่ในเรื่องนี้ธิดาซึ่งเป็นเพศหญิง ก็สามารถหาปลาได้ดีเท่ากับเพศชาย

นอกจากนี้นิทานเรื่อง นางสาหร่ายกับเจ้าค่อม กล่าวถึง นางสาหร่ายมีความสามารถในการช่วยบิดามารดาโดยประกอบอาชีพประมงโดยการไปหาปลาหาปู

เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา

ธิดาควรจะอยู่ในโอวาทของบิดามารดา และเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน เพราะบิดามารดาบ่มมีความหวังดี และปรารถนาดีอย่างแท้จริง อีกทั้งมีประสบการณ์ในการดำเนินมากกว่า รู้เท่าทันเหตุการณ์และการชีวิตในสังคมที่ดีกว่า และท่านต้องการให้บุตรธิดาเป็นคนดี

บทพาทธิดาที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา พบในนิทาน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องท้าวสามลกับนางมณฑา แม่เป็นหมา ลูกหนูเลือกคู่

นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา สะท้อนให้เห็นถึงธิดาที่เป็นที่ของรจนานที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา ก็อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน บิดามารดา ส่วนนางรจนานที่ไม่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา ก็อาศัยอยู่บ้านเดียวกับบิดามารดา ส่วนนางรจนานที่ไม่เชื่อฟังบิดามารดา เลือกคู่ครองไม่เหมาะสมจึงถูกไล่ออกจากบ้าน ส่วนนิทานเรื่องแม่เป็นหมา สะท้อนให้เห็นธิดาคนสุดท้ายที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของมารดา โดยการนำกระดูกมารดา มารับไว้บูชาทุกวันพระ ทำให้มีฐานะร่ำรวยและประสบความสำเร็จในชีวิต นิทานเรื่องลูกหนูเลือกคู่ กล่าวถึงลูกหนูเลือกคู่ครองที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาและเมื่อบิดามารดาเห็นว่าอยู่ในวัยมีคู่ครองก็ปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา

2.1.2 บทพาทพี่สาว - น้องสาว

บทพาทพี่สาว น้องสาวพบในนิทานจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเมียบ้านนอก แม่เป็นหมา หลานกบ ท้าวสามลกับมณฑา และเวรกรรม

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง

นิทานที่ปรากฏบทพาทพี่สาว น้องสาว มีลักษณะที่ช่วยกันประกอบอาชีพ ได้แก่ เรื่อง เมียบ้านนอก

ส่วนเรื่องแม่หมา หลานกบ และท้าวสามลกับมณฑา บทพาทพี่สาวน้องเป็นไปในลักษณะเน้นพฤติกรรมที่เป็นน้อง คนสุดท้ายที่ประกอบความสำเร็จในชีวิต

สำหรับเรื่องเวรกรรมแสดงให้เห็นผลเสียของการอิจฉาริษยาของพี่สาวน้องสาว แต่ในที่สุดก็โอโหสิกรรมให้แก่กัน

บทบาทของพี่สาวน้องสาวที่ปรากฏในสภาพสังคม อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด มีทั้งการช่วยการทำงาน เช่นการทำงานภายในบ้าน การปรุงอาหาร ตลอดจนการดูแลบ้านให้สะอาด เรียบร้อย ปรึกษานัดหมายต่าง ๆ บางครอบครัว มีความอิจฉาริษยากันบ้าง ถ้าบิดามารดา เลี้ยงดูแบบไม่ให้ความยุติธรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตามพี่สาวน้องสาวส่วนใหญ่ มีความรักกัน เพราะความเป็นพี่น้องกันย่อมทำให้มีความรักความผูกพันกัน

2.1.3 บทบาทภรรยา

สามีและภรรยาเปรียบเสมือนเป็นบุคคลคนเดียวกัน มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ในสังคมชนบท ภรรยามีหน้าที่ ที่สามีมอบหมายให้จัดการต่าง ๆ ภายในบ้าน และดูแลสมาชิกภายในครอบครัว สามีจะเป็นผู้นำในกิจการนอกบ้าน เช่น การประกอบอาชีพ เป็นต้น ภรรยามีความรับผิดชอบดี และสามารถดูแลกิจการงานต่าง ๆ ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยดี ครอบครัวก็มีความสุข

บทบาทภรรยาที่ปรากฏในนิทาน มี 3 ประการ คือ ปรุงอาหารและทำความสะอาดบ้านเรือน เชื้อฟังสามี

ปรุงอาหาร และทำความสะอาดบ้านเรือน

บ้านเป็นสถานที่พักอาศัย ควรสะอาดเรียบร้อย เป็นที่สบายตา สบายใจแก่ผู้พบเห็น ภรรยามีหน้าที่สำคัญที่จะจัดการดูแลให้อยู่ในสภาพดี พร้อมทั้งหุงอาหารให้แก่สมาชิกภายในครอบครัว บัญหาและการทะเลาะกันระหว่างสามีภรรยาจะได้ไม่เกิดขึ้นทำให้ครอบครัวมีความสุข

บทบาทภรรยาที่ปรุงอาหาร และทำความสะอาดบ้านเรือนในนิทาน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เจ้ากาพริ้ว ขนมหีมีนาง และเจ้าขี้เกียจ

นิทานเรื่อง เจ้ากาพริ้ว และเจ้าขี้เกียจ สะท้อนให้เห็นถึงภรรยาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่ดี เป็นกุลสตรี ทำการประกอบอาหาร และดูแลทำความสะอาดบ้านเรือน ย่อมทำให้สามีรัก และทำให้ครอบครัวมีความสุข และเป็นที่ยินชมสำหรับคนทั่วไป สำหรับ

นิทานเรื่องขนมเล็บมือนาง แสดงให้เห็นถึงภรรยาทำหน้าที่ปรุงอาหาร เพื่อต้อนรับเพื่อนที่มาเยี่ยมเยือนในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"เมียบเขาออกมาถึง ก็ออกมาอยู่ข้างหลัง ข้าง ๆ พี่ แล้วถามแก่ท่านอะไรคืนนี้"
ผู้เล่า นายพิว สิงห์พันธ์

จากนิทานจะเห็นได้ว่าภรามีบทบาทในการทำอาหารถ้าภรรยา ไม่มีความสามารถในการปรุงอาหารจะได้รับคำตำหนิได้และสามีจะไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง

เชื้อฟังสามี

สามีเป็นผู้นำครอบครัว เป็นหลักในการประกอบอาชีพ และมีอำนาจในการตัดสินใจ ภรรยาที่สมควรเชื้อฟังสามี จะได้ไม่ทะเลาะกันอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

จากนิทานพบบทบาทภรรยาที่เชื้อฟังสามี จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง น้ำเปลี่ยนนิสัย เเวอร์กรรม นางกะเชอกันร้ว สองตายาย (สำนวนที่ 2) และคนจนคนรวย นิทานเรื่องน้ำเปลี่ยนนิสัย สะท้อนให้เห็นบทบาทภรรยาที่เชื้อฟังสามี ถึงแม้ว่าภรรยาจะไม่เห็นด้วยกับการกระทำของสามี แต่ก็ไม่ได้โต้แย้งกลับปฏิบัติตามแต่โดยดี แม้ว่าจะต้องสูญเสียบุตรที่เป็นที่รักไปก็ตาม ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"เมียบก็ร้องไห้ เขาจะทำอย่างไรได้ ก็ต้องทำอย่างนั้น ก็ตัดหัวเด็กนั้นเอาไปอย่าง
ย่างไปก็ร้องไห้ไป พออย่างสูกก็เอาไปให้พิว"

ผู้เล่า นายอรุณ ศิริทวีป

จะเห็นได้ว่าภรามีบทบาทในการเชื้อฟังสามี ทำให้ต้องสูญเสียบุตรสุดที่รักไป แต่ก็แสดงให้เห็นว่าการเชื้อฟังสามีทำให้ไม่เกิดปัญหาการทะเลาะกับสามี

นิทานเรื่องเวอร์กรรม กล่าวถึงบทบาทภรรยาที่เชื้อฟังสามี แม้กระทั่งสามีจะมีภรรยาน้อยก็ตาม ภรรยาขนิยอมและแนะนำน้องสาวให้เป็นภรรยาน้อย ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"เมียบลวงนั้นรู้ทันทีเลยว่าฉันเองไปขอใหม่ไปขอหรือ ก็ไปขอเอาที่น้องกันไปขอว่าจะให้แต่งงานกับพี่ของตัว เพราะเป็นหมั้น"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

จะเห็นได้ว่าภรรยาเชื่อฟังสามีมากต้องยินยอมให้สามีของตนมีภรรยาน้อย เพื่อให้สามีรักตนเองตลอดไป

นิทานเรื่อง สองตายาย (สัณวนที่ 2) สะท้อนให้เห็นบทบาทภรรยาที่เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของสามี ก่อนที่สามีจะเสียชีวิตสั่งว่าให้เอาเหล้าใส่ลงในโลงกับปฏิบัติตามปรากฏในนิทานดังนี้

"ทำตามทีบอกสั่งด้วยนะ อย่าลืมเอาน้ำอาบรด ใส่ในโลงไปสองลิตรล่ะ อดไม่ได้เลยมันกินเป็นอาชีวนะ"

ผู้เล่า นายบุญชู แสงจันทร์

ภรรยาที่เชื่อฟังสามีทำให้สามีรัก และทำให้ไม่เกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อปฏิบัติตามคำสั่งที่ผิดกฎระเบียบสังคม ก็เท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมให้สามีประพฤติตนไม่ดีทำให้สามีต้องได้รับกรรม ส่วนนิทานเรื่องคนจนคนรวย สะท้อนให้เห็นบทบาทของภรรยาที่เชื่อฟังสามี เมื่อสามีทำการค้าขายโดยไม่เหมือนพ่อค้าโดยทั่วไปคือ เอาของมีค่าไปแลกกับของไม่มีค่า ภรรยาก็ไม่คัดค้าน แต่ประการใดทำให้ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จในชีวิตและมีฐานะร่ำรวย

ช่วยเหลือสามี

ภรรยาที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสามีโดยใช้สติปัญญาในการหาทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ได้แก่เรื่องเด็กกัฬาร้า ที่ภรรยาคือนางจันสุดา คิดหาทางช่วยเหลือสามีโดยใช้อำนาจของวิเศษคือ แหวนธำมรงค์ ในนิทานกล่าวว่า

"น้องว่า ไม่เป็นไรหรอก น้องจะช่วย นางจันสุดาที่มีของกายสิทธิ์อยู่นั่นคือ แหวนธรรมรงค์ เมื่อระลึกสิ่งใด ก็ได้สิ่งนั้น

ผู้เล่า นายภูมรินทร์ สารสังข์

ภรรยาที่ช่วยเหลือสามีโดยให้มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนบ้านปรากฏในนิทานเรื่อง นางกะเชอกันร่ว ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"เมื่อกี้เลยคิดว่า เออหัวเรานี้ ไม่มีเพื่อนบ้านเลย ไม่ได้สังคมกับใครเลย ฉะนั้น เราต้องสร้างสังคมให้แก่หัว สร้างเกียรติให้แก่ผู้ปกครองของตัวก็เลยเอาปลานี้ไปแจกเพื่อนบ้าน

ผู้เล่า นายจำลอง กุ่มปลี

จะเห็นได้ว่าภรรยามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือสามี ทำให้ชีวิตครอบครัว ประสบความสุขความสำเร็จ

2.2.4 บทบาทมารดา

มารดาเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ธิดา จึงมีความรักความผูกพันกับบุตรและธิดา มาก ดังนั้นบทบาทของมารดาจึงหมายถึง หน้าที่ของมารดาที่พึงปฏิบัติต่อบุตรธิดา จากนิทานบทบาท มารดา 4 ประการคือ เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา เสียสละความสุข หากผู้ครองให้ เมื่ออยู่ในวัยสมควร แนะนำและหาอาชีพให้บุตร

เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา

มารดาต้องเลี้ยงดูและต้องห้ามปรามไม่ให้บุตรธิดาประพฤติชั่วและแนะนำให้ ประพฤติดี เพราะมารดาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ มาก่อน เมื่อเห็นว่าบุตรธิดา ประพฤติไม่เหมาะสมจะตักเตือนสั่งสอน

บทบาทมารดาที่เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา พบในนิทานจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ กระจำบอนดวงจันทร์ ไอ้ประเสริฐ แม่เป็นหมา นกรอยไถกับนกเหี่ยว และบุรุษ ชื่อสัตว์

นิทานเรื่องกระต่ายบนดวงจันทร์ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทมารดา ที่เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา โดยกล่าวถึง แม่กระต่ายที่เลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี และอบรมสั่งสอนให้บุตรของตนรักใคร่กัน ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้คือ

... ลูกทั้งสองจงรักกันช่วยเหลือกัน พี่กันเอง น้องรักพี่ ช่วยเหลือกันไม่เบียดเบียนกัน คิดว่าอย่างไรก็เป็นลูกของแม่คิดอย่างไร เจ้าทั้งสองก็เป็นพี่น้องกัน ว่าแล้วแม่ก็ปล่อยหญ้าให้ลูกกิน ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญญา ฐิตบุญโญ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของมารดาที่เลี้ยงดูบุตรและธิดาเป็นได้ดีที่สุดในที่สุด แม่กระต่ายและลูกกระต่าย ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข นิทานเรื่องไอ้ประเสริฐ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของมารดาที่เลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี แต่บุตรประพฤตินั้นไม่ดีตบตีมารดา ในที่สุดก็กลับตัวกลับใจเป็นคนดี และเข้าใจในความรักของมารดาที่มีต่อบุตร จึงบวชเป็นการทดแทนบุญคุณมารดา ส่วนนิทานเรื่องแม่เป็นหมา กล่าวถึงบทบาทของมารดา ที่เลี้ยงดูบิดาคณะเดิบโตอยู่ในวัยสาว และมีครอบครัวเป็นของตนเอง และสั่งสอนให้ธิดาของตนประพฤตินเป็นคนดีและเชื่อฟังสั่งสอนของตน เมื่อธิดาคนสุดท้ายต้องปฏิบัติตามจึงทำให้ครอบครัวมีความสุข นิทานเรื่องนกกรอโยกับนกเหยี่ยวก็เช่นเดียวกัน เป็นการสะท้อนให้เห็นบทบาทมารดาที่ เลี้ยงดูบุตรและสั่งสอนบุตรให้หากินอยู่ในรอยไถจะได้รับความปลอดภัย และเมื่อบุตรปฏิบัติตามก็รอดพ้นจากการทำร้ายจากนกเหยี่ยว ทำให้แม่และลูกนกกรอโย มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ตลอดจนเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์ มารดาได้เลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี ในที่สุดก็มีความสุข และความสำเร็จในชีวิต

จะเห็นได้ว่า เมื่อมารดามีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรและแนะนำสั่งสอนบุตรธิดาเป็นอย่างดีในที่สุดจะประสบกับความสุข

เสียดสีความสุขเพื่อบุตรธิดา

มารดาเป็นผู้ที่ยอมเสียดสีความสุขในชีวิตให้แก่บุตรธิดา พระคุณของท่านมีมากมาย ขอมเห็นเหนื่อยทำงานหนัก และคอยห่วงใยในสารทุกข์สุกดิบอยู่ตลอดเวลา รักขอบใจก็ไม่เท่ารักของมารดามีต่อบุตรธิดา ขอมเสียดสีทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งชีวิตของตนเองก็

ยอมสละได้

บทบาทมารดาที่เสียสละความสุขเพื่อบุตรธิดา พบในนิทานจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่
ไอ้ประเสริฐ

สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของมารดา ที่ยอมเสียสละความสุขส่วนตัวโดยการใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อจะได้นำเงินที่เหลืออยู่มาซื้อของจำเป็นต่าง ๆ ให้บุตร ตลอดจนมารดายอมเสียสละชีวิตของตน เพื่อไม่ให้บุตรทาบหนักโดยการฆ่า มารดาเพราะมารดาเข้าใจคิดว่า บุตรกำลังจะมามีตนเองในขณะที่บุตรชายสำนึกผิดและคิดได้แล้วต้องการจะเข้ามากราบมารดา เป็นการขอโทษในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"แม่เข้าใจว่าลูกจะมาทาร้าย แม่วิ่งไปที่บ่อแม่มองลงไปในบ่อ แม่มองเห็นกลับไปลูก เป็นครั้งสุดท้ายแล้วแม่ก็พุ่งร่างลงไปบ่อ"

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

จะเห็นได้ว่า ความความรักของมารดาเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ มารดายอมเสียสละความสุขทุกอย่างตลอดจนชีวิตตนเอง เพื่อบุตรและธิดา ความเสียสละเช่นนั้นนับว่าเป็นความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ ยากจะหาได้จากบุคคลอื่น ๆ

หาคู่ครองเมื่ออยู่ในวัยอันควร

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม บิดามารดามักมีแนวคิดให้บุตรธิดามีคู่ครอง เพื่อจะได้ช่วยกันประกอบอาชีพ และควรมีคู่ครองเมื่ออยู่ในวัยสมควร เช่น บุตรควร บวชเรียน เสียก่อน และธิดาควรอยู่ในวัยสาว

จากนิทานพบบทบาทมารดาที่หาคู่ครองให้บุตรธิดา เมื่ออยู่ในวัยสมควร จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ท้าวสามลกับนางมณฑา และลูกหนูเลือกคู่

นิทานเรื่องท้าวสามลกับนางมณฑา สะท้อนให้เห็นบทบาทของบิดามารดาที่หาคู่ครองให้ธิดาเมื่ออยู่ในวัยสมควร โดยการบ่าวประกาศให้ผู้ที่เหมาะสมอยู่ในชนชั้นสูงเท่าเทียมกับธิดาของตน และให้ธิดาเป็นฝ่ายเลือกตามความพอใจ เมื่อธิดาเลือกคู่ครองได้เหมาะสม มารดาก็จะปิติยินดี แต่ธิดาเลือกคู่ครองได้เป็นคนชนชั้นต่ำ ก็จะทำให้เสียใจ ส่วนเรื่องลูก

หนูเลือกคู่ นั้น มารดาหาคู่ครองให้ธิดาโดยธิดาเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกัน ทำให้บิดามารดา ยินดีเป็นอย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่าบทบาทของมารดาในการหาคู่ครองให้บุตรธิดานั้น จะมีบทบาทในการ บำรุงประภาส ให้ความรู้ว่าจะมีบุตรธิดาของตนถึงวัยที่สมควรหาคู่ครอง แต่การตัดสินใจการเลือก คู่ครองนั้นขึ้นอยู่กับบุตรและธิดา

แนะนำและหาอาชีพให้บุตร

เมื่อบุตรอยู่ในวัยที่สามารถ ประกอบอาชีพได้แล้ว มารดาพยายาม คิดหาอาชีพ ที่ดี และเหมาะสมซึ่งจะทำให้บุตรสามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้

จากนิทานพบบทบาทมารดาที่แนะนำและหาอาชีพให้บุตร 1 เรื่อง คือ เรื่อง หามลา มารดาหาอาชีพ ค้าขาย เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้บุตรโดยใช้ไปซื้อลาเพื่อไถ่บรรทุกสินค้า ไปขาย ดังนิทานกล่าวไว้ว่า

"อยากหาอาชีพให้ลูกทำ ประึกษากันว่าให้ไปซื้อลามาสักตัวหนึ่ง แล้วเอามาไถ่บรรทุก สินค้ามาขายในเมืองกับเขาบ้าง"

ผู้เล่า นายจำลอง กุ่มปลี

จะเห็นได้ว่า มารดามีความห่วงใยและช่วยแนะนำ และหาอาชีพให้บุตร เพื่อให้บุตร มีรายได้หาเลี้ยงชีพได้

บทบาทของตัวละครที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ปรากฏบทบาทบุรุษและบทบาทสตรี

บทบาทบุตร ได้แก่ บทบาทบุตร คือกตัญญูกตเวทีต่อบิดา ช่วยบิดามารดาประกอบ อาชีพ และเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา

บทบาทพี่ชาย-น้องชาย แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของพี่ชายน้องชาย ในการช่วยกัน ทำงานให้เสร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

บทบาทสามี สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมทุกข์ร่วมสุขกับภรรยาจนอยู่ในวัยชรา เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวและมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านแก่ภรรยา

บทบาทบิดา ได้แก่ สนับสนุนและช่วยเหลือบุตรในการประกอบอาชีพ รักห่วงใยและเลี้ยงดู และมอบมรดกไว้ในเวลาอันสมควร

บทบาทผู้นำในสังคม ได้แก่ ซื่อสัตย์ต่อคำพูดและไม่ลุ่มหลงในอบายมุข

บทบาทสตรี ได้แก่ บทบาทธิดา คือ ถัดจากภูตเวทิต่อบิดามารดา ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ และเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา

บทบาทพี่สาว-น้องสาว ได้แก่ ช่วยกันประกอบอาชีพและเป็นบทบาทของน้องสาวคนสุดท้ายเป็นคนดีมีคุณธรรม

บทบาทภรรยา ได้แก่ ประดูอาหารและทำความสะอาดบ้านเรือน ช่วยเหลือสามี และเชื่อฟังสามี

บทบาทมารดา ได้แก่ เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา เสียสละความสุข และแนะนำอาชีพให้บุตร

บทบาทของตัวละครที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน สอดคล้องกับวิธีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และสังคมคาดหวังพฤติกรรมของคนในสังคมให้มีพฤติกรรมที่เป็นไปตามบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าบุคคลใด สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมของชาวอำเภอคลองใหญ่ กำหนดได้ จะได้ค่ายก้องสรรเสริญ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามบทบาทจะถูกประณาม

3. โลกทัศน์

โลกทัศน์ หมายถึง ทักษะหรือความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อโลกหรือสังคมที่เราอาศัยอยู่แสดงให้เห็นว่าเขานึกคิดหรือรู้สึกอย่างไรต่อชีวิตที่อยู่ร่วมกันในสังคม (เรณู อรรถาเมศร์, 2528 : 14) การศึกษาโลกทัศน์จึงเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งต่าง ๆ อันได้แก่มนุษย์ด้วยกันเอง สิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ซึ่งอาจจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตที่รวมเรียกว่าธรรมชาติ และอำนาจเหนือธรรมชาติ ในแต่ละสังคมความสัมพันธ์ต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะแตกต่างกันไป

เพราะมนุษย์ได้ใช้ความคิดของตนเอง เป็นเครื่องกำหนดกลุ่มและความสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้น

ในการวิเคราะห์ในนิทาน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด จะวิเคราะห์โลกทัศน์ 3 ประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 โลกทัศน์ที่มีมนุษย์มีต่อมนุษย์
- 3.2 โลกทัศน์ที่มีมนุษย์มีต่อธรรมชาติ
- 3.3 โลกทัศน์ที่มีมนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

3.1 โลกทัศน์ระหว่างมนุษย์ที่มีต่อมนุษย์ โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์จะศึกษาใน 2 ประเด็น ดังนี้

3.1.1 โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อบุคคล และโลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสังคม

โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อบุคคล เป็นความคิดเห็นของมนุษย์ที่มีต่อกัน โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อบุคคลของชาวบ้านอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราดที่ปรากฏในนิทานดังนี้คือ มนุษย์ควรมอบความรักให้แก่กัน มนุษย์ควรทำหน้าที่ตามบทบาทของตน และมนุษย์ควรรักษาความสัตย์

มนุษย์ควรมอบความรักให้แก่กัน

ความรักเป็นสิ่งที่มีความหมาย มนุษย์ควรมอบความรักให้แก่กันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

นิทานที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของบุคคลมีต่อบุคคลโดยมนุษย์ควรมอบความรักให้แก่บุคคลต่าง ๆ ปรากฏในนิทานเรื่องนางสาวห่วยกับเจ้าค่อม กระต่ายบนดวงจันทร์ ไร่ประเสริฐ เพื่อนแท้และเจ้าภาพร้า

นิทานเรื่องนางสาวห่วยกับเจ้าค่อม สะท้อนให้เห็นถึงความรักของเจ้าค่อมที่มีต่อนางสาวห่วยเมื่อนางสาวห่วยตกน้ำ เจ้าค่อมจึงโดดน้ำตามลงไปโดยไม่คำนึงถึงชีวิตของตนเอง ถึงแม้ว่าต้องเสียชีวิตก็ตามในนิทานกล่าวว่า

... วันหนึ่งไปตกปลา ริมคลองมีขอนไม้ลอยน้ำมา นางสาวห่วยไปเกาะขอนไม้ เลยพลัดตกลงน้ำหายออกทะเลสาบไปแล้ว เจ้าค่อมก็ยกมือไหว้วาง นางสาวห่วยไป

ที่โทษขอให้ไปที่นั่นให้ตามไปเจอ เจอเป็นเจอตายไม่ว่า แม่ตายฉันก็ยังรักอยู่ ต้องตามให้เจอก็เผ่นไครมลงไปในน้ำอีก เจ้าจอมตายไปอีกแล้ว ...

ผู้เล่า นายฟุ้ง อินทเกษร

นิทานเรื่องกระต่ายบนดวงจันทร์ กล่าวถึงความรักของแม่กระต่ายและลูกกระต่ายซึ่งมีความรักมอบให้แก่กัน จนกระทั่งยอมตายแทนกันได้ โดยทั้งแม่กระต่ายและลูกกระต่ายต่างก็ยอมสละชีวิตเพื่อกันและกัน นิทานกล่าวไว้ดังนี้

... ลูกกระต่ายจึงบอกแม่ว่าแม่แก่แล้วแม่อยู่ที่นี่เถอะลูกจะไปแทนแม่ของลูกกระต่ายทั้งสองจึงไปหาสุนัขจิ้งจอกแทนแม่และพูดว่า เราทั้งสองมาแทนแม่ของเรา ท่านกินเราทั้งสองตัวอ้อมกว่า กินแม่ของเราตัวเดียวแล้วแม่กระต่ายบอกว่าท่านโปรดกินเราเถอะ เราแก่แล้วอยู่ได้ไม่นาน ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญญ

นิทานเรื่องไอ้ประเสริฐ สะท้อนให้เห็นความรักที่บริสุทธิ์และเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ของมารดาที่มีต่อบุตร โดยยอมสละชีวิตของตนเพื่อไม่ต้องการให้บุตรของตนทำบาปที่ร้ายแรง เพราะเข้าใจผิดว่าบุตรจะฆ่าตน นิทานกล่าวว่า

... ลูกเอ๋ยบาปจริง ๆ แม่ไม่อยากให้ลูกต้องเป็นบาปเลยแม้ก็คือว่าแม่ช่างมีกรรมชะจริง ๆ มีกรรมที่ลูกไม่เห็นความดีของแม่ ถ้าอยู่ต่อไปลูกคงต้องทำบาปมากกว่านี้ คิดแล้วแม่ก็หันหลังวิ่งไม่ยอมที่จะให้ลูกทำร้ายอีกไม่ยอมที่จะให้ลูกฆ่าเพื่อเป็นบาปอันหนักแก่ลูก ...

ผู้เล่า พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญญ

จะเห็นได้ว่าตัวละครในนิทานแสดงให้เห็นถึงอำนาจของความรักที่บุคคลมีต่อกัน ยอมเสียสละแม้กระทั่งชีวิตคือ ให้ความสำคัญของความรักไม่ว่าจะเป็นความรักของหนุ่มสาวหรือความรักของมารดาและบุตรก็ตาม ผลรับของการมอบความรักจะทำให้ประสบความสุขสม

หวังรอดพ้นจากภัยอันตรายตลอดจนเป็นบทเรียนสอนใจบุตร และทำให้บุตรระลึกความผิดของตนได้

เมื่อยามที่บุคคลเดือดร้อนหรือมีปัญหาลักษณะต่าง ๆ ควรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พบในนิทานได้แก่ เพื่อนแท้และเจ้าภาพร่ำ

นิทานเรื่องเพื่อนแท้ สะท้อนให้เห็นว่าเพื่อนควรรักและช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มีฐานะยากจนเพราะใช้จ่ายไม่ประหยัดในนิทานกล่าวว่า

... ส่วนคนมีเรือใช้จ่ายมากก็ยากจน คนมีเรือปรึกษากับเมียว่า จะไปหาเพื่อนเพื่อมองไม้รังเกียจเราหรือเพราะเพื่อนรักกัน แต่ไหนแต่ไรมาก็เลยบอกว่าเอาเถอะเพื่อนยากจนก็มาอยู่กับเราก่อนเราก็คะทำที่ท่าทางให้อยู่ ...

ผู้เล่า นายอานนท์ สุรินทร์

นิทานเรื่องเจ้าภาพร่ำ สะท้อนให้เห็นบุคคลควรมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันเมื่อสามเือนเดือดร้อน ภรรยาและเพื่อนก็ให้ความช่วยเหลือ ในนิทานกล่าวว่า

... พระยาเขาให้พี่นี้หาไก่ชนกับเขา ถ้าหาไม่ได้ท่านจะยึดน้องไปเป็นเมีย แล้วน้องจะทำอย่างไรน้องว่าไม่เป็นไรหรือ น้องจะช่วยนางจันสุดานี้มีของกายสิทธิ์อยู่อันหนึ่ง คือ แหวนธำมรงค์ เมื่อระลึกสิ่งใดก็ได้สิ่งนั้น พอนึกอยากได้ไก่ก็เห็นไก่บินมาหาก็มอบให้ท้าวภาพร่ำไป แต่มีผีน้อยเพิ่มตัวแทรกไม่เป็นไร ชนกันไปเลยผมจะเป็นคนหักคอเอง ...

ผู้เล่า นายภูมรินทร์ สารสังข์

จะเห็นได้บุคคลควรมีความรักใคร่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้ผู้ให้การช่วยเหลือมีความสุขและผู้รับการช่วยเหลือมีความสุขมนุษย์ควรทำตามบทบาทของตน

มนุษย์ควรปฏิบัติตามไปตามสถานภาพทางสังคมการปฏิบัติตนของชายและหญิงแตกต่างกัน ชายและหญิงมีสถานภาพแตกต่างกันทำให้เห็นถึงการแบ่งงานระหว่างเพศงานที่เหมาะสมสำหรับเพศชายและเพศหญิง ดังนั้นงานที่ใช้กำลังแรงงานมากมักเหมาะสมกับเพศชายได้แก่

อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งปรากฏานิทานมากที่สุดเพศหญิง งานที่เหมาะสมกับลักษณะของเพศหญิงคือ การทำให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตร ทั้งในนิทานและในสภาพสังคม อาเภอคลองใหญ่ จังหวัด มีการแบ่งงานตามบทบาทของเพศชายและเพศหญิง เช่นเดียวกับเช่นเรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์

บทบาททางสถานภาพมนุษย์ปฏิบัติตนไปตามบทบาทดังปรากฏในการวิเคราะห์บทบาทตัวละครปรากฏให้เห็นบทบาทของบิดาพี่ชายน้องชาย บุตร สามมี ผู้นำในสังคม บทบาท มารดา ภรรยา เป็นต้น มนุษย์จึงควรปฏิบัติตนไปตามบทบาทของตน โดยนิทานมีการให้รางวัลและลงโทษอย่างชัดเจนซึ่งแสดงให้เห็นโลกทัศน์ของมนุษย์ควรปฏิบัติตนไปตามบทบาทของตนมิฉะนั้นจะได้รับการลงโทษเช่น เรื่องตาแก้วมีเมียสาว เมื่อภรรยาไม่ปฏิบัติตามบทบาทก็ได้รับการลงโทษโดยการถูกล่อออกจากบ้าน

มนุษย์ควรรักษาความสัตย์

มนุษย์ควรรักษาความสัตย์ซึ่งแสดงถึงความจริงใจไม่หลอกลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้นำในสังคม ยึดถือความสัตย์เป็นสิ่งสำคัญซึ่งทำให้บุคคลอื่นเคารพนับถือ ซึ่งโดยจะมีความสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้สะท้อนให้เห็นมนุษย์ที่ตั้งใจทำอะไรแล้วจงตั้งใจจริง คือความสัตย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ต่อคำพูดของชนชั้นปกครองเช่นเรื่องสุวรรณสาม กล่าวถึงผู้นำในสังคมปฏิบัติตามคำพูดที่สัญญาว่าจะเลี้ยงดูบิดามารดาของสุวรรณสาม สำหรับเรื่องพระพุทธเจ้าสิบชาติ กล่าวถึงผู้นำในสังคมปฏิบัติตามคำพูดที่ขุนบำเหน็จรางวัลแก่ผู้สามารถนันทกยุงมาถวายได้สำเร็จตลอดจนเรื่องอวดฉลาด สะท้อนให้เห็นผู้นำในสังคมยินยอมไว้ชีวิตแก่พวกติดยาเสพติดเพราะสามารถตอบปัญหาได้ จะเห็นได้ว่าความซื่อสัตย์เป็นการที่มนุษย์แสดงให้เห็นถึงความจริงใจของแต่ละคนบุคคลที่พึงมีให้แก่กัน

3.1.2 โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสังคม

เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม บางครั้งอาจต้องขัดแย้งกันได้ จึงมีการกำหนดกฎระเบียบของสังคมโลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสังคมได้แก่ กฎศีลธรรมคือกฎของสังคมประเพณีทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และควรรักและสํานึกในชาติพันธุ์ของตน

- กฎศีลธรรมคือกฎของสังคม

มนุษย์ควรปฏิบัติตามกฎศีลธรรมเพราะกฎศีลธรรมคือกฎของสังคมสามารถเป็นตัวควบคุมสังคมให้สมาชิกในสังคมนั้นมีความสุขเพราะเมื่อมนุษย์ประพฤติผิดกฎศีลธรรมก็จะได้รับการลงโทษในนิทานปรากฏอย่างชัดเจน เมื่อพยายามทวงเวอร์กันก็ทำให้ได้รับทุกข์ทั้งสองฝ่าย เมื่ออิจจาริษาาก็จะได้รับการหมิ่นหมิ่นไม่ปฏิบัติตามกฎศีลธรรมทำให้เกิดปัญหาแก่สังคม

ถ้าปฏิบัติตามกฎศีลธรรมโดยมีความซื่อสัตย์จะทำให้ได้ปกครองหมู่บ้านอย่างสงบสุขคือปฏิบัติตามกฎศีลธรรมที่เรื่องความซื่อสัตย์ทำให้ได้รับการยอมรับในสังคมและได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำในหมู่บ้าน

กฎศีลธรรมที่แสดงถึงความกตัญญูทเวที่ดังปรากฏในนิทานพบว่า เป็นกฎของสังคมเช่นกันคือได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างจากเรื่องดาวไถ บุตรชายมีความกตัญญูทเวที่ต่อบิดาชาวบ้านนิยมยกย่องและเล่าให้บุตรหลานนำไปเป็นแบบอย่าง

ถ้าบุคคลไม่ปฏิบัติตามกฎศีลธรรมจะทำให้เกิดปัญหาได้เช่น เรื่องตาแก่มีเมียสาว เมื่อภรรยาผิดกฎศีลธรรมคือคบชู้ผู้ชายได้รับผลกระทบคือถูกไล่ออกจากบ้านและก่อให้เกิดปัญหาสังคมคือทำให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก

จะเห็นได้ว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นว่ากฎศีลธรรมคือกฎของสังคมเมื่อมนุษย์ปฏิบัติตามกฎศีลธรรมจะทำให้สังคมสงบสุข

- ประเพณีทำให้สังคมดำรงอยู่ได้

มนุษย์ควรปฏิบัติตามประเพณี ประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีทำศพ ประเพณีการบวช ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ถ้าใครไม่ปฏิบัติจะถูกประณาม ประเพณีนี้เป็นการทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ เมื่อมีประเพณีขึ้นทำให้คนในสังคมมาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นจำนวนมากดังปรากฏในนิทาน เช่น ประเพณีสงกรานต์มีการรดน้ำดำหัว สงฆ์น้ำพระมาร่วมกัน ทำบุญที่วัดมีการสนุกสนานรื่นเริง ประเพณีงานทำศพ เป็นการรวมสมาชิกในครอบครัวและในสังคม ทำให้ได้พบปะและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามประเพณีจะได้ถูกประณามเรื่องหามลา เมื่อชาวบ้านร่วมกันประกอบประเพณีสงกรานต์แต่เมื่อพ่อและบุตรชายไม่ร่วมกับกิจกรรมของประเพณีนี้ทำให้สังคมประณาม

- ควรรักและสำนึกในชาติพันธุ์

มนุษย์ควรรักและจิตสำนึกที่ดีต่อชาติกำเนิดของตนเองและสืบทอดเผ่าพันธุ์ของตนให้ดำรงอยู่ต่อไป ในนิทานปรากฏลักษณะการรังเกียจคนต่างเผ่าพันธุ์ของบิดามารดาที่ไม่ต้องการให้บุตรของตนไปร่วมกัน คนต่างเผ่าพันธุ์จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นมนุษย์ควรรักและสำนึกในชาติพันธุ์ของตน ในนิทานสะท้อนให้เห็นบิดามารดาของบุตรสาวรังเกียจที่จะมีบุตรเขยต่างชาติพันธุ์ เช่น นิทานเรื่องหลานกบ สะท้อนให้เห็นบิดามารดาของฝ่ายหญิงรังเกียจฝ่ายชายที่ต่างเผ่าพันธุ์คือเป็นกบ เพื่อฝ่ายชายมาสู่ขอบุตรสาวจึงเรียกสินสอดที่เป็นสะพานเงินสะพานทอง ถ้าทำไม่ได้จะฆ่า ในนิทานกล่าวว่า

... อยู่มานาน ๆ เข้า กบก็ว่า ตายายเอ๋ย ฉันอยากมีเมียเหลือเกิน ตายายก็บอกว่าก็หลานเป็นกบ แล้วใครจะเอาหลานล่ะกบ เขาก็บอกว่า โน่น ลูกสาวเจ้า โน่น ตายายก็บอกว่าไปขอไม่ได้ เดี่ยวถูกตัดคอเอาเดอะไปเดอะน่า... ถึงวันตกลงแต่งงานต้องให้ทอดสะพานเงินสะพานทอง ถ้าไม่ทอดมาถึงบ้านฉันจะฆ่าแก ...

ผู้เล่า นายพั่ง อินทเพชร

นิทานเรื่องท้าวสามลกับมณฑา แสดงให้เห็นท้าวสามลกับนางมณฑามีความรังเกียจเจ้าเงาะที่เพิ่มคนต่างเผ่าพันธุ์ดี เมื่อบุตรสาวเลือกเจ้าเงาะเพิ่มคู่ครองจึงรู้สึกเสียใจมาก ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"เอาเจ้าเงาะมาได้วันนั้นก็ประชุมกันเต็มหมดเพราะอยากรู้ว่า รจนางจะเลือกหรือไม่ จึงเรียกมาเลย ก็บอกว่าใช่ท้าวสามลก็ว่า คนอย่างนี้ก็มาเอาไว้ ก็เสียใจ"

ผู้เล่า นายพั่ง อินทเพชร

นิทานเรื่อง กากับนกยูง แสดงให้เห็นถึงการรังเกียจคนต่างเผ่าพันธุ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมคนส่วนใหญ่ มีความรังเกียจ ถึงแม้ว่าส่วนน้อยจะไม่รังเกียจก็ตาม โดยกล่าวถึงกาและนกยูงเป็นเพื่อนกัน แต่เมื่อกากินหมาเน่าและเข้าไปในฝูงนกยูงก็ถูกสังคมรังเกียจใน

นิทานกล่าวว่า

... อีการก็กินหมาเน่า นกยูงก็กินไม่ได้หากินจนค้ำ อีการก็เลยไปของค้างอยู่กับนกยูง นกยูงอยู่กันเป็นฝูงเลย อีการก็จะไปค้างคืนอยู่ด้วย พออีการเข้าไปในฝูงนกยูงกลืนก็เหม็นหึ่ง หึ่งเข้าไป ฝูงนกยูงก็ไล่อีการบอกว่าอีการเหม็นเน่า อีการชอบกินของเหม็นเน่า นกยูงในฝูงนั้นก็เลยไม่ให้อยู่ด้วย ...

ผู้เล่า นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

3.2 โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาตินั้น มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เพราะมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาบริโภค ในทุกยุคทุกสมัยเมื่อสังคมมนุษย์พัฒนาขึ้น ทำให้มนุษย์ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น ทำให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็ได้รับภัยธรรมชาติโดยที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมธรรมชาติได้

สังคมชนบทไทยมีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องสัมพันธ์กับธรรมชาติ คือการเพาะปลูกต้องอาศัยธรรมชาติ คือ ลมฟ้าอากาศ นอกจากนั้นต้องอาศัยกำลังงานจากมนุษย์และสัตว์ มนุษย์ดำรงชีพอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นประกอบด้วย 2 ประเภทด้วยกันคือ สิ่งที่มีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต

จากนิทาน พบโลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติ 2 ประการคือ ธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ และธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์

3.2.1 ธรรมชาติมีคุณค่าต่อมนุษย์ มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และเก็บเกี่ยวผลิตผลจากธรรมชาติมาใช้โดยตรง มนุษย์จึงมองเห็นคุณค่าธรรมชาติที่มีคุณอย่างมากมาย ธรรมชาติให้คุณค่าทั้งทางใจและทางกายแก่มนุษย์

- ธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต พืชและสัตว์มีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ พืชบางชนิดมีค่าแก่การดำเนินชีวิตไว้หลายประเภท ได้แก่ ข้าว และพืชผักสวนครัว

- ธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต พืชและสัตว์มีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ พืชบางชนิดที่มีค่าแก่การดำเนินชีวิตไว้หลายประเภท ได้แก่ ข้าว และพืชผักสวนครัว

ธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตพบในนิทาน 3 ประการคือ ข้าวเป็นพืชที่สำคัญ พืชผักสวนครัว เป็นพืชสำคัญในการดำเนินชีวิต และสัตว์มีประโยชน์ในการดำรงชีวิต เนื่องจากอาหารหลักของคนไทยคือ ข้าว ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ จึงปลูกข้าว ใช้เป็นอาหารของคนไทย การปลูกข้าวซึ่งพบมากที่สุดคือนิทาน และแสดงให้เห็นถึงวิถีการทนข้าว และปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกร ข้าวเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต เป็นอาหารหลักของคนไทยในนิทาน แสดงถึงการให้ความสำคัญของการปลูกข้าว เช่น เรื่องเจ้าข้าเกียง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญทางการปลูกข้าว และข้าวเป็นอาหารหลักทำให้มีชีวิตอยู่ได้ ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"ข้าวปลาอาหารก็มีชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ถ้าไม่ทำก็อดตายข้าวเปลือกที่ให้มาพาทันทีก็คิดว่า มีชีวิตอยู่ต่อไปได้"

ผู้เล่า นายสมชาย สุขสวัสดิ์

พืชผักสวนครัวมีความสำคัญในการดำเนินชีวิต การปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและการปลูกพืชผักต่าง ๆ โดยปลูกในที่ดินของตนเอง และถ้าจะให้ได้ผลดีต้องหมั่นพรวนดิน และดูแลรักษาให้ดีและถ้าเหลือก็นำไปขายได้ จากนิทานพบว่าพืชผักสวนครัว มีความสำคัญในการดำเนินชีวิต ในเรื่อง อโหสิ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการประกอบอาหาร โดยปลูกบริเวณบ้าน ในนิทานกล่าวว่า

"มีบายคนหนึ่งปลูกผัก พอดีผักของแกเลาะเข้าไปในที่ดินของวัด"

ผู้เล่า นายพิว สิงห์พันธ์

สัตว์นั้นว่าเป็นประโยชน์สำหรับมนุษย์มาก ทำในด้านการเป็นอาหาร และใช้กำลังแรงงาน จากนั้นพบว่า สัตว์มีประโยชน์ในการดำรงชีวิต จากเรื่อง ปลาตะเพียนทอง ส่องตายาย (สัณวนที่ 1) หลานกบ และลูกชายเจ้าเมือง ในนิทานแต่ละเรื่อง แสดงให้เห็นถึงชีวิตประจำวันของตัวละครที่ต่างไปหาอาหารซึ่งเป็นสัตว์น้ำ ส่วนตัวละครไม่ไปหาอาหารที่เป็นสัตว์บก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นสัตว์ป่า ได้แก่ เรื่องลูกชายเจ้าเมืองมีการแบ่งปันอาหารโดยไปหาทำเป็นอาหารในนิทาน กล่าวไว้ดังนี้

"ข้าหาสบริวารออกไปหาเพื่อหาอาหารได้กว้างได้ไกล"

ผู้เล่า นายเหวี่ยง บุญลอย

3.2.2 ธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์

ธรรมชาตินอกจากจะให้คุณต่อมนุษย์แล้ว ในบางครั้งธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ด้วยเช่นกัน นิทานที่สะท้อนให้เห็นโทษธรรมชาติได้แก่เรื่องนางอุทัย และชายผู้ยากจน นิทานเรื่อง นางอุทัย สะท้อนให้เห็นโทษของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์โดยเกิดปรากฏการณ์ฟ้าผ่า โดยธรรมชาติลงโทษ คนท้าว คือภรรยาที่ท้าวแสน และกำจัดนางอุทัย ทำให้ต้องถูกฟ้าผ่าตาย ดังปรากฏในนิทานดังนี้

"นางเมียน้อยท้าวแสนกรรมฟ้าผ่าตาย"

ผู้เล่า นางมณี พักทอง

นอกจากนี้ จากเรื่องชายผู้ยากจน ยังแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ ได้แก่ ปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม ดังในนิทาน

"คนยากจนก็ทำนา นาก็ล้ม นาก็แล้ง"

ผู้เล่า : นางมณี พึ่งทอง

นิทานเรื่อง เมียน้อยเมียหลวง (สัณวนที่ 2) สะท้อนให้เห็นโทษของธรรมชาติ โดยถูกธรรมชาติสูบ เนื่องจากภรรยาน้อยสร้างบาปกรรมไว้จากจึงถูกกรรมสนอง โดยธรรมชาติลงโทษในนิทานกล่าวไว้ว่า

"เจ้าที่ เจ้าทาง สาปแช่ง จอมปลวกที่สาปแช่ง ทำบาปทำกรรมนักขอให้แม่พระธรณีสืบ นังเมียน้อยก็ถูกแม่พระธรณีสืบ"

ผู้เล่า : นายสังวาลย์ หอยสังข์

ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตระหนักถึงธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ และคุณประโยชน์ของธรรมชาติต่อการดำเนินชีวิตของชาวคลองใหญ่ ต้องนำประโยชน์จากธรรมชาติในการดำรงชีพ ตลอดจนบางครั้งต้องประสบกับภัยธรรมชาติด้วยเช่นกัน เนื่องจากไม่สามารถควบคุมธรรมชาติ ทำให้ต้องประสบภัยต่าง ๆ ได้

3.3 โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่นอกขอบข่ายของวิทยาศาสตร์ อยู่เหนือเหตุผลและการพิสูจน์ แต่เป็นสิ่งที่รับรู้และเข้าใจว่ามีอยู่จริง (สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2521 : 109) แม้ว่าผู้ที่มีการศึกษาจะมีแนวคิดเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น แต่น้อยคนนักที่จะปฏิเสธความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความลึกลับ มนุษย์ไม่สามารถอธิบายได้ว่า อำนาจลึกลับนั้นคืออะไร สัมพันธ์ต่อมนุษย์อย่างไร

โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติที่พบในนิทาน ได้แก่ มนุษย์เชื่อในวิญญาณวิสัย มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิด และมนุษย์เชื่อว่าสวรรค์และนรกมีจริง

คาถาอาคมที่ให้คุณนับว่าเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ที่สามารถคลั่งคลั่งตนเองต้องการ เพื่อประโยชน์ของตนเอง และปิดบังร่างกายที่แท้จริงนอกจากนี้ถ้าใช้คาถาอาคมในการ เสกให้เป็นร่างอื่น

คาถาอาคมที่ให้คุณปรากฏในนิทาน เรื่อง บาบ เขาสมิง กาเนตคนและถาชีชูปหมา
คาถาอาคมที่ใช้ในการแปลงกาย ได้แก่ เรื่อง บาบ เขาสมิงโดยแปลงกายใน
รูปช้าง สัตว์และมนุษย์ เรื่องบาบ พญาแฉ่ง แปลงร่างเป็นมนุษย์ ในนิทานกล่าวไว้ว่า

"พญาแฉ่ง จาแปลงกายเป็นมนุษย์"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

ในเรื่องเขาสมิง มนุษย์แปลงร่างเป็นเสือ

"ผิวที่เสกตัวเองให้เป็นเสือ แปลงตัวเป็นเสือ"

ผู้เล่า นายเสวียง แสงจันทร์

แสดงให้เห็นถึง การใช้คาถาอาคม ในการแปลงกายเพื่อประโยชน์ในการซ่อนตัว
อยู่ในร่างอื่น เพื่อประโยชน์ในการหาอาหารเพื่อนำมาใหภรรยา

นิทานเรื่อง กาเนตคน สะท้อนให้เห็นการใช้คาถาอาคม ในการเสกให้เป็นมนุษย์
ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"เขาก็หยิบดินขึ้นมาปั้น ปั้นให้เป็นมนุษย์น้อย เสกปาขึ้นมาก็เกิดมาเป็นคน"

ผู้เล่า นายผิว สิงห์พันธ์

และนิทานเรื่องถาชีชูปหมาสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับการชุบร่างกายจาก
สุนัขให้เป็นมนุษย์ ในนิทานดังกล่าวดังนี้

"ถาชีรับเสกหมาให้เป็นคน"

ผู้เล่า นางเลียบ สังข์ทอง

การเสกเปลี่ยนแปลงร่างเดิมเพื่อป้องกันอันตรายจากเสียดาซึ่งจึงรีบเสกเพื่อให้
ได้รับความปลอดภัย

คาถาอาคมทำให้โทษเสน่ห์ให้เห็นถึงความไม่มีคุณธรรม สร้างความทุกข์และความ
เดือดร้อนให้กับคนอื่น จากเรื่องเมียน้อยเมียหลวง (สำนวนที่ 2)

นิทานเรื่อง เมียน้อยเมียหลวง สะท้อนให้เห็นการใช้คาถาอาคม เพื่อเป็นภัย
อันตรายต่อบุคคลอื่น โดยการทำเสน่ห์ให้สามีรัก และกลั่นเกลี้ยงภรรยาหลวง ซึ่งเป็นพฤติกรรม
ที่ไม่เหมาะสม ในนิทานกล่าวไว้ดังนี้

"ตัวก็เชื่อหลงเสน่ห์เขา เขายังไงก็เชื่อ"

ผู้เล่า นายสังวาลย์ สังข์ทอง

ในที่สุดภรรยาน้อยก็ต้องได้รับกรรมถูกรังแก เพราะใช้คาถาอาคมในทางที่ผิด
ไม่มีคุณธรรม

- มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิด

มนุษย์มีความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญา คือ เชื่อเรื่องสงสารวัฏ การเวียน
ว่ายตายเกิด และถือว่าคนเราทุกคนเกิดมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน และเกิดในภพภูมิ ที่ดีบ้างไม่
ดีบ้าง ตามกฎแห่งกรรมที่ทำไว้ทั้งดี และชั่ว การมีชาติ ภพ ตามคติพุทธศาสนาก็เพราะมนุษย์
ยังมีกิเลสจากเรื่องเวรกรรม ถ้าทำเวรทำกรรมก็จะกลับมาเกิดใหม่ โดยใช้เวรกรรมอย่าง
ไม่จบสิ้นในนิทานกล่าวว่า

"เวรกรรมนั้นเห็นทันตาเห็นทีเดียว นางนั้นก็กลับชาติไปเกิด"

ผู้เล่า นางเสียม สังข์ทอง

จากนิทานแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดใหม่นั้นมีจริง

นิทานเรื่องหมอกับเทวดา เมื่อบุคคลประพฤติตนเป็นคนดีจะเกิดเป็นเทวดาทำ
ความชั่วจะเกิดใหม่เป็นท่อน ในนิทานกล่าวว่า

"เพื่อนหาชั่วทุกอย่างจึงเกิดมาเป็นหนอน ส่วนเราทำดีจึงเกิดเป็นเทวดา"

ผู้เล่า พระสมุห์บุณมา ฐิตบุณญ์

แสดงให้เห็นถึงการมีความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายการเกิดโดยคนทำความดี
เกิดเป็นเทวดาสวนคนทำชั่วเกิดเป็นหนอน

- มนุษย์เชื่อว่านรกและสวรรค์มีจริง

มนุษย์มีประกอบกรรมดีตายไปจะได้อยู่บนสวรรค์ส่วนมนุษย์ที่ทำกรรมชั่วก็จะ

ตกนรก

ดังในนิทานเรื่องทาสาบุญ มนุษย์เชื่อเรื่องสวรรค์เป็นที่อยู่ของเทวดานิทาน
กล่าวว่า

"ทาสทำบุญทุกวัน ๆ จนเทวดาส่งสวรรค์เหาะลงมาจากสวรรค์ มอบทรัพย์เงิน
ทองให้"

ผู้เล่า นายอารมณ อัมอุไร

นิทานเรื่องชายผู้ยากจน มนุษย์มีความเชื่อเรื่องนรก ผู้ที่ทำกรรมชั่วจะตกนรก
านิทานกล่าวไว้ดังนี้

"ยมบาลบอกว่า คนนี้เอาไปลงนรกใช้เวรใช้กรรมติดหนี้สินก็ยังไม่ไ้ใช้"

ผู้เล่า นางมณี พักทอง

เมื่อมนุษย์เชื่อว่านรกสวรรค์มีจริงก็จะเกรงกลัวการทำชั่วถือว่าเป็นการควบคุม
สังคมอีกวิธีหนึ่งโดยควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในกฎระเบียบของสังคมกฎระเบียบของ
ศีลธรรม

จากการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ที่ปรากฏในนิทาน สรุปได้ว่าโลกทัศน์
ที่บุคคลมีต่อบุคคล ได้แก่ มนุษย์ควรมอบความรักให้แก่กัน มนุษย์ควรทำหน้าที่ตามบทบาทของ
ตน และมนุษย์ควรรักษาความสัตย์ และโลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสังคม ได้แก่ กฎศีลธรรมคือกฎ
สังคม ประเพณีทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ และควรรักและสํานึกในชาติพันธุ์ของตน วิถีชีวิตของ

ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ชาวบ้านยึดมั่นในประเพณีและปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด มีความรักชาติกำเนิดของตน ศรัทธาในพุทธศาสนา มีการทำบุญตักบาตรกันเป็นประจำ

โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ ได้แก่ ธรรมชาติมีคุณค่าต่อมนุษย์โดยเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตทั้งพืชและสัตว์ล้วนมีคุณค่าต่อมนุษย์ทั้งสิ้น ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ ธรรมชาติยังมีอำนาจเหนือมนุษย์โดยที่ไม่สามารถห้ามกั๊กจากธรรมชาติได้วิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ ใช้ประโยชน์จากธรรมชาตินานับประการ ตลอดจนตระหนักถึงภัยจากธรรมชาติ

โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติที่พบในนิทาน ได้แก่ มนุษย์เชื่อในวิญญาน วิสัย มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดและมนุษย์เชื่อว่าสวรรค์และนรกมีจริง มนุษย์เชื่อเรื่องการเกิดใหม่ ประกอบกรรมดีจะได้ขึ้นสวรรค์ ประกอบกรรมชั่วตกนรก และทุกอย่างมีวิญญาน ดังนั้นมนุษย์จึงหาทางควบคุมวิญญานใช้คาถาอาคมและเวทมนต์ต่าง ๆ ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คาถาอาคมความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ชาวอำเภอคลองใหญ่มองมีความเชื่อนี้อยู่ ดังปรากฏในประเพณีตักบาตรเทโว จะมีการจำลองนรกและสวรรค์ โดยมีคนแต่งตัวเป็นเทวดา นางฟ้า พระอินทร์ เปรต ฯลฯ จัดสถานที่จำลองนรกและสวรรค์

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. สืบค้น และศึกษาแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ จากเอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า โดยรวบรวมจากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. สืบค้นนิทานที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และเลือกวิทยากรที่เหมาะสมเป็นผู้ให้ข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากวิทยากร โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แอ็บบันทึกเสียง
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 สัมภาษณ์วิทยากรด้านข้อมูลส่วนตัว ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชนที่วิทยากร อาศัยอยู่ในด้านอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การศึกษา ศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ และจริยธรรมของชาวอำเภอคลองใหญ่
 - 4.2 เก็บข้อมูลนิทานพื้นบ้าน โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างเดือน ตุลาคม 2534 - เดือนพฤษภาคม 2535

5. นำข้อมูลที่ได้จากแถบบันทึกเสียงมาถ่ายเสียง แล้วจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

6. วิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

6.1 สภาพความเป็นอยู่

6.2 บทบาทของตัวละคร

6.3 โลกทัศน์

7. เสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวถีชีวิตของตัวละครในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในด้านสภาพความเป็นอยู่ บทบาทของตัวละคร และโลกทัศน์

1. ด้านสภาพความเป็นอยู่ สะท้อนให้เห็นสถาบันครอบครัว อาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อดังนี้

1.1 สถาบันครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม โดยพบว่าสถาบันครอบครัวเดี่ยว ประเภทที่ประกอบด้วย สามี และภรรยามีมากที่สุด ครอบครัวขยายประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตรสาว และบุตรเขย และครอบครัวรวมที่ประกอบด้วยสามีมีภรรยาหลายคน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพครอบครัวของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งปรากฏลักษณะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม

1.2 อาชีพ ที่พบในนิทานได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม การทำนา มากที่สุด โดยการกล่าวถึงวิธีการทำนา เครื่องมือที่ใช้ในการทำนา ตลอดจนปัญหาของการทำนา ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง ปัญหาศัตรูพืช และปัญหาน้ำล้น การทำสวนส่วนใหญ่ที่พบเป็นพืชผักสวนครัว สวนผลไม้ และสวนดอกไม้ สำหรับปัญหาของการทำสวนนั้น ส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพนี้มักยากจน การประมง พบทั้งการทำประมงน้ำจืด และประมงน้ำเค็ม ไม่พบปัญหาของการทำประมง ฐานะทาง

เศรษฐกิจในการประกอบอาชีพพระมณฑกเรื่องนั้นพบว่าในตอนจบของเรื่องจะมีฐานะร่ำรวย เพราะเป็นคนดีมีคุณธรรม การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน และเป็นอาหาร ส่วนปัญหาของการเลี้ยงสัตว์ได้แก่ การลักขโมยควาย การทำไร่พบน้อยมาก โดยมีการทำไร่เผือก ไร่มันสำปะหลัง อาชีพค้าขาย ในนิทานส่วนมากจะเป็นการค้าขายโดยทางทะเล ขนส่งสินค้าโดยเรือสำเภา และอาชีพรับราชการ ที่แสดงให้เห็นถึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และเป็นกันเองกับประชาชน

1.3 ประเพณี ที่พบในนิทานได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ประเพณีการบวช ประเพณีทำศพ และประเพณีสงกรานต์ โดยพบว่า ประเพณีการแต่งงานนั้นเมื่อหนุ่มสาวรักชอบกัน ฝ่ายชายจะจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอ และถ้าฝ่ายชายสามารถหาสินสอดมาได้ดีจะตกลงแต่งงานกัน เมื่อแต่งงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ที่อยู่หลังการแต่งงานส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านของฝ่ายหญิง สำหรับผู้ที่ไม่แต่งงานตามประเพณีถูกตักสินินทา แต่ถ้าสามีและภรรยาเป็นคนดีมีคุณธรรม ถ้าไม่แต่งงานตามประเพณี จะพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย แต่ในที่สุดก็จะประสบความสำเร็จ ประเพณีการบวชในนิทานกล่าวถึงการบวช โดยเป็นชายอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ซึ่งจะเป็นการตอบแทนบุญคุณบิดามารดา และเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ให้กำเนิด ที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีทำศพ สะท้อนให้เห็นการทำศพโดยการเผา และเก็บกระดูกไว้บูชา ถ้าบุตรคนใดปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด จะทำให้มีความสุข และมีฐานะร่ำรวย ประเพณีสงกรานต์ นับว่าเป็นประเพณีที่สำคัญ โดยมีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ ปลอยนก ปลอยปลา และไม่ทำบาป ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามจะถูกระงับนาม

1.4 ค่านิยม ในนิทานพบค่านิยม เช่น ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง นิยมคู่ครองที่มีสติปัญญา

1.5 ความเชื่อที่พบในนิทาน พบความเชื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนามากที่สุด โดยมีความเชื่อเรื่องการทำกรรมดีได้ดีชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ ที่ช่วยเหลือคน บันดาลให้คนดีมีคุณธรรม ประสบความสำเร็จ ได้แก่ เทวดา และพระอินทร์ มนุษย์ที่พิจารณาที่พิจารณาความดีความชั่วของมนุษย์ ได้แก่ บมบาล มนุษย์ที่สร้างความตกใจกลัวให้แก่มนุษย์ ได้แก่ ผี และมนุษย์ที่ทำอันตรายต่อมนุษย์ ได้แก่ ยักษ์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ พบความ

เชื่อทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับคาถาอาคม เช่น การเสก การแปลงร่าง ของวิเศษ การทำเสน่ห์ ความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐาน สิ่งที่ถูกคลปรารถนาได้แก่ บุตร ฐานะทางเศรษฐกิจ การฟื้นคืนชีพ และมีรูปร่างหน้าตางดงาม การได้ปกครองบ้านเมือง เป็นต้น ความเชื่อเรื่องการทำนาย ซึ่งชนชั้นผู้ปกครองมีความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาย บางครั้งทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

จากการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่จากนิทานพบว่า มีลักษณะสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งในด้านสถาบันครอบครัว อาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ชาวอำเภอคลองใหญ่ เป็นสังคมชนบท มีสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยึดมั่นประเพณี มีค่านิยมในการเลือกคู่ครองที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน และมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อที่มีอิทธิพลในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ เช่น มีการใช้คาถาอาคม การเสก การทำเสน่ห์ ตลอดจนคุณไสยต่าง ๆ

2. การศึกษาบทบาทของตัวละคร แบ่งได้เป็นบทบาทบุรุษ และบทบาทสตรี

2.1 บทบาทบุรุษ ได้แก่ บทบาทบุตร บทบาทพี่ชาย - น้องชาย บทบาทสามี บทบาทบิดา และบทบาทผู้นำในสังคม

2.1.1 บทบาทของบุตร นิทานสะท้อนให้บทบาทของบุตร 3 ประการ คือ กตัญญูทดแทนบิดามารดา ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และรับมรดกในเวลาอันสมควร

2.1.2 บทบาทพี่ชายน้องชาย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพี่ชายน้องชายที่เคารพพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2.1.3 บทบาทสามี นิทานสะท้อนให้เห็น 3 ประการคือ รักและร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับภรรยาจนอยู่ในวัยชรา เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว และมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านแก่ภรรยา

2.1.4 บทบาทบิดาที่ปรากฏในนิทานมี 3 ประการ คือ สนับสนุนและช่วยเหลือบุตรในการประกอบอาชีพ รัก ห่วงใย และการเลี้ยงดู และมอบมรดกให้ในเวลาอันสมควร

2.1.5 บทบาทผู้นำในสังคม มี 2 ประการ คือ ชี้อิสต์ต่อคหบดีและไม่ลุ่มหลงในอบาอมุข

2.2 บทบาทสตรีให้แก่ บทบาทธิดา บทบาทพี่สาว-น้องสาว บทบาทภรรยา และบทบาทมารดา

2.2.1 บทบาทธิดา ปรากฏในนิทาน 3 ประการ คือ กตัญญูทดแทนที่ต่อบิดามารดา ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ และเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา

2.2.2 บทบาทพี่สาวน้องสาว พบว่า ช่วยกันประกอบอาชีพและเน้นบทบาทของน้องสาวคนสุดท้ายต้องเป็นคนดีคุณธรรม

2.2.3 บทบาทภรรยา ปรากฏในนิทาน 3 ประการคือ ประุงอาหาร และทำความสะอาดบ้านเรือน ช่วยเหลือสามี เชื่อฟังสามี

2.2.4 บทบาทมารดา พบในนิทาน 4 ประการคือ เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดาเสียสละความสุข หาคู่ครองให้เมื่ออยู่ในวัยอันสมควร และแนะนำและหาอาชีพให้บุตร

จากการวิเคราะห์บทบาทตัวละครในนิทานพื้นบ้านพบว่ามีลักษณะสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน อาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งบทบาทของบุรุษและบทบาทสตรี ซึ่งชาวอาเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ให้ความสำคัญแก่เพศชายในด้านการเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเมื่อผู้หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงจะมีบทบาทเกี่ยวกับการบ้าน การเรือน พร้อมทั้งทำหน้าที่ปรนนิบัติสมาชิกภายในบ้าน โดยเฉพาะการเลี้ยงดูบุตร บทบาทของตัวละครทั้งบุรุษและสตรีได้สะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอาเภอลองใหญ่ ว่าแต่ละบุคคลควรมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามสถานภาพของตน ถ้าบุคคลฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบาทของตนจะถูกสังคมประณาม

3. ในการวิเคราะห์โลกทัศน์ นิทานสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ และโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ สอดคล้องกับชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

3.1 โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ จากการวิเคราะห์พบว่า โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อบุคคลและบุคคลมีต่อสังคม

3.2 โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ จากการวิเคราะห์พบว่า ธรรมชาติให้คุณค่าต่อมนุษย์นานัปการ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและให้ความสุขทางใจ ในขณะเดียวกันก็เป็นโทษต่อมนุษย์ ได้แก่ ภัยอันตรายจากสัตว์ร้าย ตลอดจนปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม และธรณีสูบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์

3.3 โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ พบว่า มนุษย์มีความเชื่อเรื่องวิญญาณวิสัย มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิด และเชื่อว่าสวรรค์ นรก มีจริง คาถาอาคม เช่น การเสก การแปลงร่าง การทำเสน่ห์ โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเร้นลับในธรรมชาติ ได้แก่ เชื่อว่าอมมนุษย์ ได้แก่ มารดา พระอินทร์ อิทธิพล ยมบาล ผี และเป็นที่ช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากมีจริง และเชื่อว่าสัตว์ในจินตนาการมีจริง เช่น นาค โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อคติทางศาสนา ได้แก่ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม การทำกรรมดี ทำชั่วได้ชั่ว

จากการวิเคราะห์โลกทัศน์ในนิทานพบว่าสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยมองว่า มนุษย์ย่อมปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เพศชายเป็นผู้นำครอบครัว เพศหญิงเป็นผู้ดูแลบุตรและเป็นแม่บ้านแม่เรือน มนุษย์มีความรักความปรารถนาให้แก่กันและกัน ยึดมั่นในกฎศีลธรรม และร่วมกันปฏิบัติตามประเพณี ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและบางครั้งมนุษย์ต้องอยู่ได้รับภัยอันตรายจากธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวเนื่องกับเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น คาถาอาคม ตลอดจนมีความเชื่อที่สอดคล้องกับพุทธศาสนาในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด โดยถ้าทำดีจะได้อยู่บนสวรรค์ แต่ถ้าทำชั่วจะตกนรก ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ เพราะชาวบ้านให้ความสำคัญกับ

มนุษย์โดย เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา เชื่อเรื่องลี้ลับเกี่ยวกับผี วิญญาณ ตลอดจนพยายามหาทางควบคุมโดยใช้อำนาจทางไสยศาสตร์ เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า ด้านสภาพความเป็นอยู่ มีข้อที่น่าสังเกตเป็นพิเศษคือ ด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์สังคมของอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ด้านการใช้คาถาอาคม เป็นอย่างมากในนิทานพบความเชื่อทางไสยศาสตร์อยู่เช่นเดียวกันเหตุที่ท้องถิ่นมีความเชื่ออย่างมาก เนื่องจากเป็นเขตวัฒนธรรมผสมโดยเฉพาะชาวกัมพูชา มีความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง และยังสะท้อนว่าเป็นท้องถิ่น ที่คนในสังคมยังขาดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์อธิบายเหตุผลจึงทำให้ชาวอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ และสะท้อนให้เห็นมีโลกทัศน์ที่เชื่อ ในสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติในด้านเชื่อในวิญญาณวิสัย ดังปรากฏศาลเจ้าที่ ศาลพระภูมิ การทำบุญตักน้ำใหญ่ เป็นต้น

นิทานพื้นบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีลักษณะเด่นที่สุด คติธรรม ซึ่งเป็นแนวในการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่ ให้ดำเนินไปตามบรรทัดฐานของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์จริยธรรม ในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. การศึกษาเปรียบเทียบวิถีชีวิตชาวบ้านในนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่น ๆ กับวิถีชีวิตชาวบ้าน ในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. วิเคราะห์นิทานไทยพวนตามลหาคเสี้ยว อาเภอสรีสัชชาลัย
จังหวัดสุโขทัย. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- กิ่งแก้ว อัทธกร. วรรณกรรมจากบ้านใน. พิมพ์เนื่องในงานทำบุญอายุครบ 5 รอบ ของ
 ม.ร.ว.พรรณเรือง เกษมสันต์ อัทธกร 2 เมษายน 2514.
- กหลาบ มลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- จินดา เม่นประเสริฐ. วิเคราะห์นิทานชาวบ้าน ตำบลยายหมื่น อาเภอสันามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- เฉลิม มากนวล. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดก และนิทานอีสป. กรุงเทพฯ :
 หน่วยงานพิเศษ กรมการศึกษาค้นคว้า, 2518.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. การศึกษาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย.
 นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรพระราชวังสนามจันทร์, 2518.
- เตือนใจ สันทะเกิด. วรรณคดีชาวบ้านจาก "วัดเกาะ". ปริชญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- ทวี ทองสว่าง และคนอื่น ๆ. สังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ,
 ม.ป.ป.
- ทองสุข บุญธรรม. สิทธิมนุษยชนจากนิทานพื้นบ้าน ตำบลชัยนาท อาเภอยะนาค จังหวัดชัยนาท.
 ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.
 อัดสำเนา.
- ธำรง กาญจนธานี. วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ประคอง นิมนานเหมินท์. นิทานพื้นบ้านในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8
หน่วย 1 - 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528.

ประจักษ์ สายแสง. วรรณกรรมจากตำลึงศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย. ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

ประสาธน์ หลักศิลา. แผ่นปลิวคำบรรยายวิชาสังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

_____. "สังคมวิทยา," ก้าวหน้า. 2514.

ประสาธน์ อิศรปรชา และคนอื่น ๆ. ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตของชาวอีสาน.
เอกสารการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม : จินตลักษณ์การพิมพ์,
2518.

ปรีชา อุตระกุล. วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำลึงรังกาใหญ่ อำเภอนิคมาย จังหวัดนครราชสีมา.
ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520. อัดสำเนา.

ปรีชา อุตระกุล และสุวัฒน์ ช่างเหล็ก. การศึกษาวรรณคดีอีสานในเชิงจริยธรรม.
กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2527.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. มนุษย์วิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2529.

ไพฑูริย์ ช่างเรียน. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. เอกสารการศึกษา สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2515.

บุพดี จรรย์ยานนท์. การศึกษานิทานชาวบ้าน ตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ
จังหวัดสุรินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522. อัดสำเนา.

รัชนิกร เศรษฐโฐ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2523.

รัตนารักษ์ อัครธรรมรัตน์. วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวเขาเผ่าม้ง. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

- เรณู อรรธนาเมศร์. โลกทัศน์ชาวล้านนาไทยจากวรรณกรรม. ปริณิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
 วราคม ทีสุกร. สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์มิตรสยาม,
 2527.
- วรมณี, พระราช. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : คณะธรรมจริยธรรม, 2525.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. รายงานวิจัย
 ทางการศึกษา อันดับ 26/2523 ร.พ. กรมศาสนา, 2523.
- ศรีสุดา เอื้อนครินทร์. วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ตามลัทธิ จักรวรรพนม. ปริณิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
 อัดสำเนา.
- สมบุรณ์ บารุงเมือง. วิเคราะห์นิทานตลกจังหวัดกำแพงเพชร พิชญโลก และสุโขทัย.
 ปริณิพนธ์ กศ.ม. พิชญโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก,
 2529. อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ สันธะเวทย์ และคนอื่น ๆ. สร้างเสริมลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช,
 2533.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- สุทิน กัลยาพฤกษ์. ศรีบูรพาในฐานะนักมนุษยธรรม. ปริณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. "ค่านิยมชาวใต้ที่ปรากฏในคติชาวบ้าน," วิชาการฉบับชีวิตไทยศึกษาได้.
 1 : 19 - 25 ; มิถุนายน - กันยายน 2519.
 _____ . "วัฒนธรรมพื้นบ้าน," สถาบันทักษิณคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 สงขลา, 2525.
- สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคนอื่น ๆ. โลกทรรศน์ไทยภาคใต้. ศูนย์ส่งเสริมภาษา และ
 วัฒนธรรมภาคใต้ สงขลา, 2521.

สำนักงานจังหวัดตราด. เอกสารประกอบการบรรยายสรุปจังหวัดตราด. สำนักงานจังหวัดตราด, 2535.

อนุমানราชชน, พระยา. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) ราชบัณฑิตยสถาน, 2505.

_____. ประเพณีต่าง ๆ บางเรื่อง. โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางรัง คีรีทัศนกุล 15 กุมภาพันธ์ 2516. โรงพิมพ์การศาสนา, 2516.

อนุমানราชชน, พระยา. เมืองสวรรค์ มีสาขาทเวดา. โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง), 2515.

_____. วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ก้าวหน้า, 2506.

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด, 2535.

อานนท์ อภาภิรม. มนุษย์กับสังคม สังคมและวัฒนธรรมไทย. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

_____. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

ภาคผนวก

เรื่องกระจกเงางามไหม

นายอารมณ อิมอุไร

เรื่องกระจกเงาอ่อนไหม นายอำเภอเขาก็ซื้อกระจกเงา นี้ คือหมายความว่าสมัยนั้นไม่มีใครมีกระจกส่องหน้า ไม่มีที่ไหนเลยทั้งสิ้น นายอำเภอเขาก็เอื้อไปเจอกระจกเงาว่ามันส่องหน้าดีนิ เขาก็ซื้อไป ผู้ใหญ่บ้านที่นั่นทางมันไกล สมัยนั้นมันใช้เกวียนไม่มีรถอะไรทั้งสิ้น ใช้เกวียนบรรทุกไปเรื่อย ๆ ส่องกระจกเงา นี้ ไปถึงเขาผู้ใหญ่นั่น เขาก็เรียกว่านายอำเภอมาหานี้ เชิญนั่งเชิญอะไรกินข้าวกินปลาทำให้เรียบร้อย นายอำเภอก็บอกว่ามีของขวัญ ของอย่างดีมาฝาก ผู้ใหญ่บ้านก็อยากจะดูว่าของขวัญนั้นเป็นอะไร นายอำเภอเขาก็เปิดให้ผู้ใหญ่บ้านดู ผู้ใหญ่บ้านก็ว่าไป เอะนายอำเภอคนนั้นมันซุ่มซ่ามนะเนี่ย หน้าอย่างนั้นะ เมื่อก็บอกว่าไม่เคยมีซุ่ม เรื่องหน้าซุ่มเมื่อก่อน ไหนลองมาดูหน่อยสิ แะ่งมาดูบ้าง เอะหน้าหน้าเมื่อน้อยแค่นั้น คนใช้กระจกมันใช้ไม่ได้ก็ตีแตก ก็จบเรื่องตัวเอง

นิทานเรื่องกระต่ายบนดวงจันทร์

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

บนดวงจันทร์มีกระต่ายอยู่ ก็มีนิทานเกี่ยวกับกระต่ายบนดวงจันทร์ต่าง ๆ นานา ในขณะที่อาตมาภาพได้เคยเดินธุดงค์ สมัยปี 2528 เมื่อบวชได้สองพรรษา ได้เดินทางไปภาคอีสาน และมีโอกาสผ่านไปจังหวัดในภาคอีสาน คือ จังหวัดร้อยเอ็ดมีนิทานเกี่ยวกับกระต่ายบนดวงจันทร์ แต่มีนิทานเรื่องกระต่ายบนดวงจันทร์ให้ลูกหลานได้ฟัง อาตมาได้ฟังจึงจำเพื่อมาเล่าสืบทอดกันฟัง อาตมาจึงได้โอกาสเล่า ณ บัดนี้ แม่กระต่ายตัวหนึ่งได้ออกไปหากินหญ้าอ่อน ๆ อยู่ปลายนาในขณะที่แม่กระต่ายกำลังกัดหญ้า และเอามารวมกันไว้ ลูกน้อยทั้งสองก็รอแม่กลับมาอย่างรั้ง แม่กระต่ายก็กินแต่หญ้าแก่ ๆ ประทังความหิวส่วนหญ้าอ่อน ๆ นั้นเอาไว้ให้ลูกน้อยทั้งสอง ในขณะที่แม่กระต่ายกำลังเพลินกับการหาหญ้าจึงไม่ได้ระวังตัว ทันใดนั้นเองสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งก็กระโดดเข้ากัดแม่กระต่าย แม่กระต่ายโดนเขี้ยวสุนัขจิ้งจอกกัดเข้าหลายเขี้ยว เลือดกระต่ายออกมาไหลเลอะขนสีขาวจนกลายเป็นสีแดงทั้งลำตัว แม่กระต่ายได้รับผลอันฉิบหาย หลายผลด้วยกัน แต่ว่าแม่จะเจ็บแสนเจ็บก็ร้องขอชีวิตว่ารีบปล่อยเราไปพบลูกสักครู่เถอะ ขอให้เราได้สั่งเสียลูก ขอให้เราได้บอกกับลูก ขอให้เราได้รำลูลูก ขอให้เราได้เอาหญ้าที่วัด เอาไว้เป็นกอง ๆ ไปฝากลูกเราด้วยเถอะ แล้วเราจะกลับมาเป็นอาหารของท่าน ขอท่านได้โปรดทำบุญให้แก่เราก่อนตายสักครั้งเถอะขอให้เห็นแก่คนจะหมดลมเป็นครั้งสุดท้าย เราให้สัญญาว่าเราจะกลับมาเป็นอาหารแก่ท่านให้เราเดินทางไปบอกลูกของเราก่อนเถอะ ให้เรารำลูลูกก่อนได้ไหม แม่กระต่ายพยายามอ่อนวอนแม่ตัวตนจะเจ็บจนเจียนตายแต่ก็ยังอยากที่จะไปพบกับลูกไปสั่งเสียลูก แม้ความเจ็บจะเกิดขึ้นแต่ดวงใจของแม่จะเป็นกระต่าย จะเป็นสัตว์โลกตัวน้อย ก็ยังมีความรักต่อลูกอย่างใหญ่หลวง แต่ในที่สุดสุนัขจิ้งจอกก็ปล่อยแม่กระต่ายไป เพราะเชื่อใจว่า แม่กระต่ายจะกลับมาตามสัญญาที่ให้ไว้ แม่กระต่ายดีใจจนลืมเจ็บ ดีใจที่จะไปพาลูก ไปสั่งเสียลูก แม่กระต่ายจึงคลานไปเอาหญ้าที่กัดไว้กลับไปทิ้ง ลูกน้อยสองตัวรอแม่กระต่ายกลับมาด้วยความรัก กระต่ายทั้งสองตัวมองไปที่ต้นทางแล้วกระต่ายตัวน้อยพูดว่า "เอะ พี่ทำไมแม่เราจึงเดินโพล่พลဲ อย่างนั้น" น้องคู่นี้ ๆ ชิวว่าแม่ของเรามีสีขาว ทำไมแม่เราจึงมีสีแดง เมื่อแม่มาถึงกระต่ายน้อยทั้งสองก็พูดว่า "แม่ ๆ แม่ไปโดนอะไรมา ทำไมแม่จึงมีเลือดแดงไหลออกมาอย่างนั้น น่ากลัวจังแม่แม่เป็นอะไรหรือเปล่า" แม่กระต่ายจึงเล่าให้ลูกกระต่ายฟังว่า ลูกเอ๋ยแม่ถูกสุนัขจิ้งจอกกัด

ขณะที่แม่หาหญ้าอ่อนมาให้ลูก แต่เขาก็อังใจดีปล่อยให้แม่มาพบลูกเป็นครั้งสุดท้าย ลูกเอ๋ย ความแก่ความตายเป็นเรื่องธรรมดาเมื่อแม่จะต้องไปเป็นอาหารของสุนัขจึงจอกตามแม่ได้ให้สัญญาไว้ ลูกทั้งสองจงรักกันช่วยเหลือกันพี่รักน้อง น้องรักพี่ ช่วยเหลือกันไม่เบียดเบียนกัน คิดว่าอย่างไรก็เป็นลูกของแม่คิดว่าอย่างไรเจ้าทั้งสองก็เป็นพี่น้องกัน ว่างแล้ว แม่ก็ปล่อยหญ้าให้ลูกกินแต่ลูกทั้งสองก็กินหญ้าที่เบื่อนเลือดแม่ไม่ลงเพราะว่าแม่ หญ้าที่แม่หามาให้มันเป็นเหตุให้แม่ต้องตาย ลูกกระต่ายจึงบอกแม่ว่าแม่แก่แล้วแม่อยู่ที่นี้เดอะ ลูกจะไปแทนแม่เอง ลูกกระต่ายทั้งสองจึงไปหาจิ้งจอกแทนแม่ และพูดว่า เราทั้งสองมาแทนแม่ของเรา ท่านกินเราทั้งสองจะอึดกว่ากินแม่ของเราตัวเดียว แล้วแม่กระต่ายก็บอกว่าท่านโปรดกินเราเดอะ เราแก่แล้วอยู่ได้ไม่นาน แม่สุนัขจิ้งจอกได้ฟังจึงบอกว่า ลูกกระต่ายมีความกตัญญูต่อแม่กระต่าย และแม่กระต่ายก็รักลูกมาก เราจึงไม่ต้องการทำบาป เราจะไม่กินใครเลย เราปล่อยแม่และเจ้าทั้งสองไป เพราะเราทราบซึ่งในความรักของแม่ที่มีต่อลูก และความกตัญญูของลูกที่มีต่อแม่

เรื่องกากับนกยูง

นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ / ๑๗

อิกากับนกยูง อยู่ในฝูงเดียวกัน แล้วเป็นเพื่อนกันอีกนั่น..สองตัวนี้เพื่อนที่รักกันมาก เมื่อแยกย้ายกันไปแล้วก็นาน ๆ จะได้มาเจอกันสักครั้งหนึ่ง ต่อมาวันหนึ่งอิกาออกมาหากิน การหากินก็ลำบาก ไม่ใช่ฤดูกาลที่มีผลไม้หรืออาหาร กาหากินในบ้านป่าหรือบ้านนอกนั้นก็ลำบาก ก็ปรึกษากันว่า วันนี้เราจะไปหากินที่ไหนกันดี หาก็เจอหมาเฒ่า อิกาก็กินหมาเฒ่า นกยูงก็กินไม่ได้ หากินจนค้ำ อิกาก็เลยไปของค้างอยู่กับนกยูง นกยูงอยู่กับเป็นฝูงเลย อิกาก็จะไปค้างคืนอยู่ด้วย พออิกาเข้าไปในฝูงนกยูง กลืนก็เหม็นหึ่ง หึ่ง เข้าไป ฝูงนกยูงก็ไล่อิกามากกว่าอิกาเหม็นเฒ่า อิกาชอบกินของเหม็นเฒ่า นกยูงในฝูงนั้นก็เลยไม่ให้อยู่ด้วย

เรื่องกำเนิดคน

นายผิว สิงห์พันธ์

ตั้งแต่สมัยยังไม่สร้างฟ้าสร้างแผ่นดิน อากาศว่างเปล่า มีคนชั้นบนลงมา เขาก็ลงมาดูว่าอากาศว่างเปล่าเหลือเกิน ไม่มีอะไรเลย เขาก็เลยพาให้มีแผ่นดิน ให้มีน้ำ ให้มีป่าไม้ ให้มีนก ให้มีควาย ให้มีอะไรทุกอย่างไปเลย ได้ครบหมดทุกอย่างแล้ว ที่นี้ก็ยังไม่มีคน เขาก็อยากให้มีคน เขาก็หยัสดินขึ้นมาปั้นปั้นให้เป็นมนุษย์น้อย เสกเป่าขึ้นมา ที่นี้ก็เกิดมาเป็นคน แต่ก็ยังไม่รู้ประสาอะไรเลย ให้เป็นผู้ชาย ยังไม่มีผู้หญิง เขาก็เสกดินจากผู้ชายให้เป็นผู้หญิงขึ้นมา แต่ว่าที่แรกที่เขาให้เกิดมานะ ยังไม่รู้อะไรเลย เขาก็ได้แต่หวงห้ามว่าอย่าไปที่ต้นไม้กล้วยไม้ ต้นนั้นนะ เขาก็ไม่กล้าไป จนนานๆ เข้า ผู้หญิงคนนั้นแหละก็หนีไปเจอกับงูใหญ่ งูใหญ่ก็ถามว่า "มาที่นี่ทำไม ที่นี้เป็นที่หวงห้าม ไม่ควรที่จะมาเลย" เขาก็ตอบงูว่า เพราะว่าคนที่เขาเลี้ยงฉันมา เขาห้ามฉันไม่ให้มา ฉันอยากรู้อะไรมาแล้วจะเกิดอะไรขึ้น งูก็เลยบอกว่า "นี่แหละที่เขาห้าม แต่ว่าไม่ต้องไปเชื่อเขาหรอก ไปๆ ไปเก็บผลไม้ต้นไม้กล้วยไม้มากิน งูบอกยั้งนี้" ผู้หญิงคนนั้นก็เลยไปเก็บ ไปเก็บเอาผลไม้มาฉันนั้นมากิน พอกินบ้างก็รู้สึกได้ว่าตัวเราเป็นผู้หญิง ก็รู้สึกถึงความละเอียดใจก็เลยเอาใบไม้มาบดปัดร่างกายว่าเราเป็นผู้หญิงแล้วน่าจะอาย เราจะทำอะไรบ้าง เขาก็เลยลางงกลับ งูก็บอกว่า "ถ้าจะกลับไปที่ให้ไปเอาผลไม้ต้นไม้ที่เรากินมากินไปให้ผู้ชายที่บ้านกิน" ผู้หญิงก็รีบไปเก็บเอามา พอไปเก็บเอามา พอมาถึงก็เอาไปให้ผู้ชายกิน พอผู้ชายกินผลไม้มาฉันนั้นเข้าไปก็รู้สึกสับสนอีกว่า "ตัวกูเป็นผู้ชายก็กินละเอียดเหมือนผู้หญิง" ก็เลยไปเที่ยวหาใบไม้มาบดปัดร่างกาย และก็ไปเที่ยวอยู่ตามหิน ตามต้นไม้บ้าง ที่นี้คนที่เลี้ยงดูมาไม่รู้มาจากไหน ก็มาเรียก แล้วก็ได้ยินเสียงขาน แต่ไม่เห็นตัว เขาก็รอสักพักหนึ่งได้เห็นตัว แต่ได้เห็นตัวไม่เหมือนเมื่อก่อนเลย "ทำไมเอาใบไม้ใบไม้มาบดบังร่างกายแบบนี้ เขาก็เลยเรียกเข้ามาถามว่า "ทำไมวันนี้เป็นอะไรถึงเอาใบไม้มาบดบังร่างกายกัน มันเรื่องอะไร ทำไมชุกชุกไปต้นไม้ต้นนั้นหรือเปล่า" ผู้หญิงนั้นก็รับคำว่าฉันได้ไป คนที่เลี้ยงดูก็ถามว่า "ใบไม้ได้ไปเจอกับใครบ้าง" ผู้หญิงตอบว่า "ไปเจอกับงูใหญ่" แล้วงูใหญ่เขาว่าอย่างไรบ้าง "เขาบอกว่า งูบอกกับฉัน "ให้ไปเก็บผลไม้จากต้นไม้มาฉัน คือต้นไม้กล้วยไม้ที่นั่นแหละ พอฉันกินเข้าไป ฉันก็รู้สึกว่าฉันเป็นผู้หญิง มีความละเอียดใจ ฉันจึงเอาใบไม้มาบด ฉันก็เลยลาเขากลับบ้าน" เขาก็บอกว่าอย่าเพิ่งกลับ

ให้ไปเก็บเอาผลไม้ไปให้ผู้ชายที่บ้านกิน เขาจะได้รู้สึกตัวเขาบ้าง ฉันก็เลยเก็บเอามาให้เขากิน พอเขากินเขาก็เลยรู้สึกตัวเขาเป็นชาย เขาก็เกิดความละอาย เขาก็เลยเอาใบไม้มาปกปิดร่างกายเอาไว้ คนที่เลี้ยงดูก็บอกว่าไปตามงูมาไป เขาก็เลยไปตาม "เขาก็ว่ากล่าวว่าทำไมช่างสอดรู้ไปบอกให้เขากินผลไม้กลับพฤษ์ กินแล้วมันไม่ดี คนยังไม่รู้นิติภาวะไปกินไม่ได้ ต้องให้คนรู้นิติภาวะเสียก่อน ถึงจะกินได้ ทำไมไม่เชื่อ" เขาไม่ได้ให้เด็กๆ กิน เขาให้คนโตๆ กิน "ต่อไปนี่ต้องเป็นศัตรูกันแล้ว มานอกธิตบอกเขาอย่างนี้ไม่ชอบ ต่อไปนี้คนเห็นงูต้องตีงู งูเห็นคนต้องกัดคน ต่อไปนี้เป็นศัตรูกันแล้วไม่ใช่เป็นมิตรกันแล้ว" งูก็กลับไป ส่วน 2 คนนี้ให้เป็นพัวเมียกันอยู่ไปก็เลยมีลูกด้วยกัน พอมีลูกเขาก็ให้ไปอยู่ต่างคนต่างหัวเมือง ต่างคนต่างโตมาเจอกัน มีลูกมีเต้า จนกระทั่งเรียกว่าเป็นพี่น้องชาวไทยจนทุกวันนี้

เรื่องแก่นขน

นายสังวาลย์ หอยสังข์

เรื่อง แก่นขนนี้ ก็เป็นเด็กผู้หญิงเด็กกาพร้า มีความฉลาด แล้วก็ผู้ชายคนหนึ่ง ก็มาขาสีกมาใหม่ สะพายย่ามมา พอคืนนั้นก็ไปตักน้ำที่บ่อ ถามว่าทิดสะพายอะไรมา บอกว่าสะพายตารากลของผู้หญิง ถามว่าเรียนจบแล้วหรือ บอกว่าเรียนจบแล้ว เรื่องมารยาผู้หญิง เขาไม่กลัว ถามว่าเรียนจบแน่นหรือ บอกว่าเรียนจบแน่นตั้งนั้นฉันจะทดลองจะเอาไหม บอกว่า เอา เขาจะแก้ได้ ผู้หญิงร้องคาเดียว ทิดชื่อ ทิด แล้วถามว่าแล้วจะแก้อย่างไรก็เรียนจบมาแล้วนี่ เอย่างนี้ไม่ได้ถ้ากลัวความผิดก็กระโดดลงบ่อไปซิ แล้วจะแก้ให้ จนด้วยปัญญา ผู้หญิงร้องแล้วนั้นก็กระโดดลงบ่อ พอโดดลงไปในบ่อก็คนมาช่วย เสียงผู้หญิงร้องนี่ คนก็มาช่วย แล้วถามว่าเป็นใจ ทำไมร้องให้คนช่วย ก็เห็นคนตกบ่อตอนมาหาบน้ำ เจอคนตกบ่อ บอกว่าให้ช่วยด้วย แล้วก็ช่วยมา แต่นางก็ผูกใจแล้วว่า ผู้ชายคนนี้จะต้องแก้เผ็ดให้ได้ จะลองกันไปอีกนานๆ ก็เลยยอมสมัครใจเป็นเมียก็เลยได้เป็นผัวเมีย แล้วนางคนนี้ก็กะล่อนปลิ้นปล้อนไปเรื่อย ไปอยู่ ๆ อาชีพปลิ้นปล้อนทำกินไปเรื่อย ทำกินแบบอาชีพพลอกลงเขากิน อยากจะลองกลของผู้ชายมีคนไหนบ้างที่รู้จักผู้หญิงบ้าง ก็มาวันหนึ่ง ที่แรก ๆ ก็ทำกินกันไปแบบธรรมดาเนาะ พอนานเข้าก็ขัดสนผัวไม่มีปัญญาจะแก้ไขให้ ก็เลยไปหลอกเจ๊กสัว เจ๊กสัวคนนี้ก็เป็นคนรวยว่าจ้างเนอะ คนเราเดี๋ยวนี้ก็เรียกว่าอาเสี่ยว เป็นพ่อค้าใหญ่ หลอกให้เสียนี่มาหาที่บ้าน แต่สั่งผัวบอกว่าให้ต่อตัวไว้เจ็ด ถามว่าต่อไว้ทำไมให้ต่อไว้อย่างงั้นให้ต่อไว้อย่างนั้น ไม่ต้องถามอะไรมาก ก็ต่อตัวพอที่จะบรรจุคนได้สักคนหนึ่ง ก็หลอกไปทาลมลิ้นให้เจ๊กสัวหรือเสียนี่มาติดต่อดัว แล้วนัดให้ผัวมา พอผัวมาแล้วทำอย่างไรละ ผัวมาทันแล้ว จำเป็นที่จะต้องหลบ จะหลบไปไหนละ เพราะว่าไม่มีที่ไปต้องซ่อนในตู้ก่อน เจ๊กสัวนี้ก็เข้าไปในตู้ เอาก็รู้กันกับผัวแล้วนี่ มาถึงก็บอกผัวเอาตะปุดอก แล้วก็ห้ามไปตามกลาด ร้องขายไปเรื่อย ๆ ร้องขายไปเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่มีใครซื้อ ก็ตู้เปล่า ๆ ใครจะไปซื้อ ก็ห้ามไปไหนเหมือนกัน แต่มิคนถามก็ไม่บอก

เรื่องขมเล็บมือนาง

นายพิว สิงห์พันธุ์

เล็บมือนางมา คนโบราณเขาเรียกขมควยตาอ้อย และไอ้คนสมัยนี้เขาเรียกขมควยลิ เขาเรียกว่าอย่างนั้น เรื่องขมเล็บมือนาง ก็มีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยโบราณ คนคนหนึ่งชื่อ อ้อย แล้วมีเมีย เมียของตาอ้อยนั้นในตำนานเขาว่าไม่มีชื่อ เพียงแต่รู้ว่าเป็นเมีย ที่นี้เมียของตาอ้อยเนี่ย เป็นคนบ้านป่า ไม่ค่อยฉลาดเฉลียว หัวสมองไม่ไวตาอ้อยก็มีเพื่อนอยู่อีกคนหนึ่ง เพื่อนเขาก็มีเมีย เหมือนกัน แต่อยู่บ้านคนละแห่ง อยู่ต่างบ้านต่างเมืองกัน ที่วันหนึ่งตาอ้อยแกล้งไปเที่ยวบ้าน เพื่อนของเขาที่อยู่ไกล ไปถึงเมียของตาวงศ์ เขาก็ออกมาต้อนรับทั้งฟัวทั้งเมียเลย เมียของ เพื่อนตาอ้อยนะ ก็ออกมาต้อนรับทั้งฟัวทั้งเมีย ต้อนรับอย่างดี เรียกว่าเขามีธรรมเนียม ถึงกับมีน้ำ ทำมาเลี้ยงดู แล้วก็ขมมีน้ำพริกพามาเลี้ยงดูว่าจ้างนั้นเถอะ ทำขมให้กิน นาน ๆ เพื่อนจะมาสักที ว่ามันคอยดีแล้วเมียของเพื่อนเขานี้สวยมาก ตาอ้อยไปบ้านเพื่อนกลับมาถึงแกล้งเล่าให้ฟัง แกล้งบอกกับเมียว่า แกล้งเมียเพื่อนเขาสวยนัก สวยไม่มีที่เปรียบทีเดียว สวยเขาดีดกกลมเหมือนหม้อ บอกกับเมียว่าอย่างนั้น คือคนโบราณเขาไว้ผมทรงดอกกระทุ่ม ผู้หญิงนะเขาไว้ผมดอกกระทุ่มแต่ เขาทำสวย ทั้งบอกเล่าว่าเมียของเพื่อนเขาตัวผมทรงคล้าย ๆ เฉวขมหม้อสวย แล้วก็เสียงนี้ ไพเราะ เสียงแจ้ว เสียงเหมือนกาเหว่า บอกเมีย เล่าให้เมียฟังที่นี้เขาก็เล่าว่า ไปนี้เขา รับรองดีเหลือเกิน น้ำท่ามาเลี้ยงดูอย่างดี เขาบอกว่าเขาจะมาเที่ยวบ้านเราบ้างนา ถ้า เขามาแกต้องต้อนรับเขาให้ดีเชียวนา ก็พอดีอีกไม่กี่วัน เขาก็มาจริง ๆ สองคนฟัวเมีย ซึ่งเป็น เพื่อนของตาอ้อย อีเมียตาอ้อยนั้นเขาไม่รู้จักกันหรอก ไม่รู้จักเขาหรอก ไปมาแล้วมาเล่าให้เมียฟัง นั้นเอง นี่พอเพื่อนเขามา ตาอ้อยก็เรียกเค้าเข้าต้อนรับการปฏิสนธิฐานตามธรรมเนียมว่าจ้างนั้นเถอะ ที่นี้เมียของตาอ้อยแกล้งเห็นเมียอื่นเขามา แกล้งคอยจ้องอยู่หลังบ้านในครัวว่าเขาเรียกไปทำความรู้จัก แนะนำว่าเพื่อนเขาเมื่อไร จะได้ออกไป พอเขาคุยกับเพื่อนสักพักหนึ่ง เขาก็เรียกเมียเขาว่า แกล้ง เรียกว่าจะให้มาแนะนำให้รู้จักกัน พอเรียก แกล้งนั้น เมียของตาอ้อย แกล้งเตรียมตัวไว้ แล้วละ แกล้งออกมาแล้วเอาสังเหวียนะคลุมหัวมาอันหนึ่ง พอเขาเรียกแกล้งนี้.. เมียของตาอ้อยขอร้อง กาเหว่า.. ตาอ้อยอายุเพื่อน อายุตนทนไม่ไหว โกรธเลย หันไปหันมาไม่อยากพูดด้วย ที่นี้พอเมียเขาออกมาถึง ก็ออกมาอยู่ข้างหลังข้างๆ นี่ แล้วถาม แกล้งทำอะไรคืนนี้ แกล้งถามฟัว แกล้งทำอะไร ไอ้ฟัวก็โกรธเหลือเกิน แล้วก็หันไปกระซิบเอามือบ้องว่า แล้วบอกว่าขมควย

เอามือป้องปาก เมียเขานึกได้ก็เข้าครัว ไปถึงก้นวดแบ้ง โม่ทับอย่างดี อย่างเร็ว ให้แห้ง แล้วก็เอามานั่น ทำเหมือนรูปอย่างที่เราว่านั่นแหละ แล้วเอาไปต้ม ใส่หม้อต้ม พอต้มเสร็จก็ล่อย แล้วก็ตัดมากัดมาพอเย็นก็เอามาใส่จาน รอบ ๆ ทั้งหมดนะ เอาหัวออก แล้วทำไอ้เม็ดสองเม็ดไว้ที่โคนนั้น แล้วก็แก้คิดว่า เอ๋ ยังขาดอีกอย่างหนึ่ง แล้วก็แก้คิดได้ แล้วก็แก้ไปเอามะพร้าวมาซูดหยาบ ๆ เอารอยรอยทับ เป็นเหมือนหมอยาวงั้นเถอะ เอามาโรยทับเข้าไป แล้วเมื่อเสร็จก็เชิญเขาเลย เชิญ ๆ กินขนมกันละ เอาไปตั้ง พักก็มองไปแล้ว ดาย นี่ขนมอะไรกันนี้ เห็นแล้วน่าอดจาดเหลือเกิน พักก็ไม่รู้ทำอย่างไร ไอ้เพื่อนสองคนพักเมียไม่กล้าจะหัวเราะ ได้แต่ยิ้มกลัวจะเสียกิริยาซะใหม่ นี่ไอ้เพื่อนตายอัยแก่ก็จำใจ เอากินของเขาสักหน่อย นี่เขาทำมาให้แล้ว สองคนพักเมียนั้นก็ลอง เชิญแล้วก็ต้องกินซิแต่จะไปกินตรงไหน จะไปเค็ดตรงปลาย ก็กระไรอยู่ไม่ดีเลย ก็เลยเอาเม็ด ๆ ที่มะพร้าวมันติดอยู่เอาลองกิน หมออร่อยอย่างสุด พร้อมทั้งใส่เกลือหน่อย ๆ มันเค็ม ๆ มันมะพร้าวด้วย เราเคยกินไหม อร่อยไหม ที่นี้ก็อร่อยแต่ไม่กล้ากินมาก ไอ้เมียก็กินเม็ดเดียว ไอ้พักกินไปสองเม็ดแล้วชอบใจเหลือเกิน ไปถึงบ้าน บอกเมียว่า จะทำขนมกินกันใหม่ แต่ว่าเราอย่าไปตัดเป็นรูปร่างเหมือนอย่างเขา ให้เอามือมาใส่แล้วนั้น ๆ ใส่กระทะ บั๊น ๆ ใส่กระทะ มันแหลมสองข้างใช้ใหม่ ก็ยาว ๆ ก็ตัดมาแล้วเอามะพร้าวโรย ๆ เข้าก็อร่อย เป็นตัดแปลงเป็นขนม ควยลี ไม่ใช่ขนมควยตายอัยแล้ว เพราะตายอัยแก่เจ้าของ แต่คนโบราณยังเรียกว่าขนมควยตายอัยอยู่นาน แล้วมาสมัยใหม่นี้มาเปลี่ยนเรียกว่าขนมเล็บมือนาง ที่คล้ายเล็บมือที่เราทำพ่อนเล็บนั้นนะ ๆ จบแค่นี้เอง

เรื่องเขาสมิง

นายเสวียง แสงจันทร์ ๘๒

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีฟัวเมียที่อยู๋ในป่ามีฐานะยากจน ทำสวนทำไร่ทำนาไปตาม
 ประสาคนยากคนจน อยู่กันมานานแล้ว เจ้าฟัวเป็นคนที่มีเวทมนต์คาถา คนสองคนฟัวเมียคู่นี้อยู่กัน
 นานก็ยังไม่มีลูกเสียที จึงปรึกษากันว่าทำยังงี้จึงจะมีลูก ฝ่ายเมียก็คิดออกมาได้ว่าน่าจะ
 ไปขอลูก เมียก็ไปจุดธูปจุดเทียนบูชา จนกระทั่งเมียดั่งท้อง พอตั้งท้องแล้วก็คิดอยากจะกินโน่นกินนี่
 ฝ่ายฟัวก็รักเมียมาก เมียอยากได้อะไร อยากทำอะไรก็ตามใจ อยากกินอะไรก็ตามใจ วันหนึ่ง
 เมียก็อยากกินเนื้อไก่ฝ่ายฟัวก็ตามใจ แต่ฟัวไม่ได้ไปหาเหมือนกับคนอื่นหรอก ฟัวก็เสกตัวเองให้
 เป็นเสือ แปลงตัวไปเป็นเสือก็บอกเมียว่า ถ้าเห็นเสือเอาไก่มาอย่างกลั้วนาเข้าไปลูบหัวสามที
 เสือก็จะกลายเป็นคน เมียก็ลืปาก พอเห็นเสือเข้าจริงเมียก็กลัวเสือไม่กล้าเข้าไปใกล้เสือ
 แล้วก็วิ่งหนีไปเลย วิ่งไปในหมู่บ้านแล้วอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่กล้ากลับไปบ้านตัวเอง ฝ่ายฟัวที่เป็น
 เสือก็เลยต้องเป็นเสือ นานๆ ไปบางคนก็เห็นเป็นคนพอไปใกล้ ๆ ก็เป็นเสือสมิง เรื่องนี้ก็จบ
 บางคนเขาก็บอกว่าเสือสมิงก็ออกอาละวาดออกมากินคน บางคนก็บอกว่าเสือสมิงออกมาตามหา
 เมียไม่กินคน เรื่องนี้ก็จบแค่นี้

เรื่องคนจนคนรวย

นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

เจ้าหนุ่มคนนี้เป็นคนยากจนแต่มีปัญญา คิดอะไรก็เก็บไว้ไม่ให้ใครรู้ เขาไม่บอกใคร เขารักลูกสาวเศรษฐีคนนี้ ทั้งสวยทั้งสวยด้วย เขาต้องเอาให้ได้ ข้างบ้านเศรษฐีเป็นธารน้ำ เจ้าหนุ่มคนนี้คิดหาอุบายได้จึงหาเบ็ดตก เขานั่งตกเบ็ดในลำธาร แล้วก็พูดว่า พุดจวบลูกสาวเศรษฐีถ้าสามปีกินไม่หมด เศรษฐีเห็นจึงถามว่า "เจ้าหนุ่มมาทำอะไรอยู่" "ผมตกเบ็ดรับพ่อเศรษฐี" "แล้วเมื่อไรจะมาเลี้ยงพุดอย่างนั้นเล่า" "ผมต้องว่าอย่างนั้นครับ เพราะเบ็ดผมไม่มีเหยื่อผมก็กันไปเรื่อย พุดจวบลูกสาวเศรษฐี ถ้าสามปีกินไม่หมด "ยังดูลูกสาวให้มึง" เขาก็ปล่อยให้หากินตามลำพัง พอได้ลูกสาวเศรษฐี เจ้าหนุ่มมันก็คิดหาหากินค้าขาย แต่เขาบอกเมียเขาว่าให้ไปขอเงินพ่อเขามาหน่อย เขาจะพาพุดต่อเรือ "น้อง ๆ ไปหาขอเงินพ่อ เพื่อที่เขามาต่อเรือทำการค้า" เศรษฐีก็แอบ ๆ มอง "อีหนูหัวแข็งทำอะไร" เขาต่อเรือจะพ่อ "ไอ้อีกอาทิตย์หนึ่งเศรษฐีก็แอบไปดูอีก "อีหนูหัวแข็งต่อเรือเสร็จหรือยัง" ยังไม่เสร็จจะพ่อ เกือบแล้ว" "คงจะเสร็จ" พอผ่านไปอีกหนึ่งอาทิตย์ก็ต่อเสร็จ "เสร็จแล้ว น้องไปขอข้าวเปลือกพ่อสักล้าเรือ พี่จะไปหาทุน ออกแลกเปลี่ยนค้าขาย" ลูกสาวก็มาหาพ่อ "พ่อจำพี่เขาให้มาขอข้าวสักล้าเรือหนึ่งไปออกไปค้าขาย" "เอาไป" เขาออกเรือไปพร้อมกับข้าวเปลือก เขาไปแลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยน เศรษฐีเมื่อนอกบอกว่า ข้าวบ้านผมเต็มไป ขาดแต่บู่ ไม่มีบู่จะใส่ต้องการบู่ทำนา ทำสวน จะเอาทำไร ผมเอาเรือมาของเต็มล้าเรือละกัน "เอ้าจ้ะน้องข้าวขึ้น เอาแลกเปลี่ยนไปแทน" เขาว่าไอ้มันโง่ แต่จริงแล้วมันฉลาด "เอ้าเอาข้าวใส่ยุ้งให้เต็ม แล้วเอาแลกเปลี่ยนข้าง ๆ บ้านใส่ลงเรือให้เต็มเลย พ่อเจ้าหนุ่มกลับมาถึงพร้อมแลกเปลี่ยนเต็มล้าเรือ เศรษฐีรู้เข้าก็มาแอบดูว่าจะรวยไหม "หนูหัวแข็งไปได้อะไรกลับมาบ้าง" "ไม่ได้อะไรจะพ่อ ได้แลกเปลี่ยนล้าเรือหนึ่ง" "แล้วมันจะทำอย่างไรละ" "นี่เขาเอาข้าวเปลือกไปแลกเปลี่ยนจะพ่อ" เขาไม่รู้ว่าลูกเขยเขาฉลาดในและข้างนอกโง่ ๆ "นี่จะออกอีกแล้วนะน้องช่วยไปขอผ้าจากพ่อมาสักสองสามหีบ พี่จะออกไปค้าพี่จะเอาไปแลกเปลี่ยนอีกสักสองสามครั้ง" "พี่หยุดแล้วสามทีพี่รวยแน่" "พ่อนี้เขาให้มาขอผ้าสักล้าเรือหนึ่ง" "เอาไปมีอะไรจะไป" เจ้าหนุ่มคนนี้ก็ขนเต็มล้าเรือไปค้ากับเจ้าแก่คนเก่า แถวบ้านผมมีแต่คนยากจนไม่มีใครมีปัญญาซื้อผ้าไหมสวย ๆ หรือก ผมอยากมาแลกเปลี่ยนผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ เพื่อชาวบ้านเขาจะได้ซื้อ ถ้าแก่ก็ตอบตกลง "เอาผ้าไหมไปเก็บไว้ในห้อง เอาผ้าขี้ริ้วเก่าไปให้มัน" พอเสร็จเรียบร้อยเจ้าหนุ่มก็กลับมาบ้าน ว่าเขาได้มาสนใจเขา

เขาบอกให้เมียเขาเก็บไว้ เขาบอกว่า พ่อไม่รู้เรื่องของเขาคนจะรวย เมียเขากับพ่อเขาก็แอบมาถามลูกสาวอีก เขาคิดว่าคราวนี้คงได้อะไรดี ๆ กลับมา "อิหนู พัวมึงได้อะไรมาเที่ยวนี้" "ไม่ได้อะไรมาได้ผ้าขี้ริ้วขาดมาเต็มลาเรือจะพ่อ" "ไอ้จะตายเอาผ้าไหมดีของกูไปแลกกับผ้าขี้ริ้วขาด ๆ มันคงจะรวยล่ะ" เทียวที่สามคราวนี้เขาจะรวยเขาก็ไปบอกพ่อตา ขอแรงคนงานมาช่วยกันทำ เขาสั่งให้เอาแกลบนั้นรวมกับดินเหนียวเป็นก้อนคล้ายอิฐแล้วเขาจะออกเรือคราวนี้ต้องของทุนพ่ออีกสักก้อน "น้องไปขอเงินพ่อสักลาเรือหนึ่ง" พ่อเขาบอกเอาไว้มันไปมันจะเอาที่ก้อนให้มันไป เขาขอทองแท่งมาเป็นแบบสักสี่ถึงห้าก้อน เขาเอาดินเหนียวกับแกลบที่เผาแล้วมาห่อด้วยผ้าขี้ริ้ว โดยมีทองแท่งจริงอยู่ข้างบน ก้อนดินเหนียวผสมแกลบ "สี่ก้อนเอาไว้ปากเรือเอาไปลองเศรษฐีเมืองนอก" "มึงมาทำไมเที่ยวนี้ไอ้หนู เหมือนเก่าไหม" "ไม่เหมือนครับ เทียวนี้ผมเอาทองมาแลกเงิน เพราะที่บ้านผม คนยาก คนจนเยอะให้ทองเขา เขาก็ไม่เอา เขาว่าทองมันแพง ผมจึงต้องเอาเงินไปจ่ายให้เขาค่าจ้างเป็นทองไม่เอา เขาว่าทองมันแพงที่ผมมาเที่ยวนี้แหละ เขาชอบใช้ของเก๋ เศรษฐีมีแลกผมเอาทองมาลาหนึ่ง" "มีแลกไหนเอาทองมาดูก่อนซิ" เจ้าหนุ่มก็เอาทองสี่ก้อนที่เป็นทองแท่งมาให้ดู "เอ้าพวกเราขนทองเข้าข้างในแล้วขนเงินให้มันเต็มลาเรือเลย" ของพวกนั้นล้นห่อด้วยผ้าขี้ริ้วไว้ใจกันได้ เพราะเคยทำการค้ากันมากี่หลายครั้ง พ่อเจ้าหนุ่มได้เงินเต็มลาเรือ ก็รีบกลับบ้าน ตรงไปยังบ้านพ่อตาเลย เศรษฐีพ่อตาไม่ยอมมองเลย "พ่อ ๆ คราวนี้พี่เขารวยมาจริง ๆ พ่อไปดูหน่อยซิ" เศรษฐีก็ยังไม่ยอมมอง "พ่อเชื่อหนูเถอะคราวนี้พี่เขาขนเงินมาเต็มลาเรือ เลย""พ่อว่าแล้วคงจะรวยเชื่อพ่อไหมล่ะ พ่อว่าแล้ว"

เรื่องเจ้าภาพร่ำ

นายภุมริน สารสังข์

ที่เขาเกิดมา พ่อแม่เขาตายหมด เหลือเขาคนเดียวอยู่ใกล้พระนคร มีแต่ขอไม่ได้ทำอะไร ขอข้าปลาอาหารทุกอย่าง เพราะเป็นกัฬร่ำ ขอบใจขอมานานเข้าชาวบ้านก็เดือดร้อนขึ้น คราวนี้ ก็ไปฟ้องพระยา พระยาก็พิจารณาว่า เออสมควรแล้วที่เราจะให้อยู่ที่นี้ไม่ได้แล้ว ถ้าอยู่ที่นี้ไปชาวบ้านจะเดือดร้อน เราจะฆ่าหรือก็ได้ ชาวบ้านจะว่าเอา จำเป็นต้องเอาไปไว้กลางป่ากลางดง เอาไปปล่อยไว้กลางดงก็ให้อามาตย์บอกท้าวกัฬร่ำ ว่าให้ไปอยู่เสียกลางดง ท้าวกัฬร่ำก็บอกว่า ไปนะไป แต่ไปอยู่มือเปล่าจะไปทำอะไรได้ ถ้าจะไปจริง ๆ จะขอขอบขอเสียบ้าง ก็ให้ไป ไปอยู่ที่กลางป่า คราวนี้ไม่มีข้าวกินอยู่หลายวัน กลับมาก็มาขอข้าว อามาตย์กินแต่อามาตย์ก็ไม่ได้ บอกว่าข้าวจะมีเหมือนกัน มีแต่ข้าวมันปาก รู้จักไหมข้าวมันปาก คือคนสมัยโบราณเขามีกระโถนอยู่ใบหนึ่ง เขามันปากเสร็จแล้ว เขาจะมันลงไปใบกระโถนเลย ก็วันก็กินก็มันลงไปใบนั้นแหละ เขาเรียกว่าข้าวมันปาก มันก็แช่หมื่นอยู่ในนั้นแหละ ก็เลย ท้าวกัฬร่ำ ท้าวกัฬร่ำก็เอาข้าวมันปาก จะได้ไปหุง แล้วกลับไปกระท่อมพักที่กลางป่า เมื่อกลับไปกระท่อมกลางป่าก็กินไม่ได้เพราะมันหมื่น ก็ต้องก่อไฟหุง หุงแล้วคราวนี้ ด้วยบุญบารมีของเขา มีอยู่แล้ว เขาลงมาใช้กรรม เทพบุตรเทพธิดาเลยดลบันดาลให้หอม หอมไปทั้งหมดเจ็ดชั่วโยชน์ หอมไปจนถึงพระยามด นางพระยามดจะมาขอข้าวกิน อยู่ในถ้าอยู่ไม่ได้แล้ว จะมากินข้าว แล้วทำอะไร ท้าวกัฬร่ำก็ไม่ได้ ถ้าจะกินข้าวก็ต้องมีของเปลี่ยนกันนางพระยามดก็ถามว่า จะเอาอะไรเป็นของที่แลกเปลี่ยน เราก็ก็นมื่ออะไรให้แล้ว ขอเราได้ไหมแต่เราจะให้ขอพิเศษอย่างหนึ่ง คือของที่ลับของเรา ให้ท่านเป็นเป็นเชือก เมื่อเราให้ท่าน ท่านเป็นเสร็จแล้ว ท่านจะใช้ดักอะไรก็ได้ ทุกตัวสัตว์ที่ใกล้มา ขนเรานี้จะติดทุกตัว ท้าวกัฬร่ำก็เลยตกลง เอาข้าวมัน ให้

นางพระยามด ก็เลยกิน รู้สึกว่ามีพละกำลัง ท้าวกัฬร่ำก็ทำอะไร ก็ลองบ้าง มาขนมาขึ้นเชือก แล้วก็ไปดัก เป็นพวกหนู พวกเก้ง อะไรต่าง ๆ ดักติดทุกตัวที่เขาใกล้นั้น คราวนี้ทำลอบไปดักปลา ดักได้สัปดาห์วัน ก็เหลืออยู่แต่ลอบเปล่า ปลาอยู่ในลอบไม่มีแต่มามองข้าง ๆ ลอบก็มีแต่หัวปลาและก้างปลา เนื้อปลามันไปไหน ชักสงสัยเองเอาบ่วงไปดักดักมันวันแรกก็ไม่ติด วันที่สองก็ไม่ติด ดักวันที่สามติด เป็นฝิ่นน้อย ดักแล้ว ฝิ่นน้อยก็ออกไม่ได้ซิคะคราวนี้ทำอะไรดีละ ตอนเช้าท้าวกัฬร่ำก็ไปเจอ บอกว่ามึงนี่หรือที่กินปลาทุกตัว ๆ วันนี้มึงตายแน่ เจ้าฝิ่นน้อยก็เลยบอกว่า อย่าทำเราเลย

เราก็กินอย่างนั้นแหละ นึกว่าสงสารเราเถอะ เราจะเป็นทาสรับใช้จนวันตายให้ปล่อยเราไปเถอะ แล้วท้าวภพรัาก็ปล่อยบ่วงไป ผีน้อยก็เลยมาอยู่กระท่อม ก็มา กันเป็นพี่น้องกัน ก็เลยได้ชื่อว่า ภพรั่าผีน้อย คราวนี้ที่ชวนผีน้อยไปดักในป่าดงดิบจะมีอะไรติดบ่วงเราบ้าง

ไปดักไปได้งู งูเขาก็บอกว่า อย่าฆ่าเราเลย ถ้ามีเรื่องที่เดือดร้อนอะไร เราจะช่วยก็เลยปล่อยไป คราวนี้ไปดักเสือ ได้พญาเสือโคร่ง เขาก็ขอชีวิตไว้ให้ปล่อยเรา ถ้ามีอะไรเราจะช่วย แล้วก็ปล่อยไป ตอนนั้นไปดักเอาข้างกับบอกว่า ปล่อยเราเถอะ เราก็กินแล้ว ถ้าปล่อยเราแล้ว เราจะมีสิ่งของตอบแทนท้าวภพรั่าก็ถามว่า จะเอาอะไรตอบแทนเรา ไม่มีอะไร มีแต่เงาะทั้งคุ่มนี้ เราขอมอบให้ท่านและผีน้อยเป็นคนดูแล ก็เลยได้เงามา เอาผีน้อยมึงเป็นคนแบกเงาไปก็แล้วกัน ไปที่กระท่อมกลางป่าของเรา แต่อย่างลึบมา เมื่อไปถึงบ้านให้เรามา ข้างขวาบูชาบนหัวที่นอน เงาะข้างซ้ายนี้เอาทันทันใดขึ้นบ้าน ท้าวภพรั่าก็เลยมาจัดการกับผีน้อย ผีน้อยก็ทำเป็นกระได ท้าวภพรั่าก็เอางาข้างขวาไว้บนหัวนอน เอาไว้บูชา เอาดอกไม้บูชาทุกวัน เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองก็มีนางนางหนึ่งออกมาจากเงา เขาเรียกชื่อนางจันสุตา ที่อยู่ในงานั้นออกมา มาหาอาหารให้ทุกวัน ท้าวภพรั่าผีน้อย พวกกันไปหาไร่อยู่กลางดง ปลุกข้าวปลุกถั่วพอกกลับมาทักว่า เอไครมาทักกับข้าวกับปลาให้เรากินทุกวันก็สงสัย ก็ว่า เออผีน้อยวันนี้เราไปเก็บถั่วกัน ก็ไปกัน คราวนี้สองคนไม่ได้ไปจริง ไปแอบดู ปรากฏว่านางจันสุตาก็ออกมาจากเงาออกมาแล้วก็สวยสดงดงามจริง ๆ ก็เลยว่าท้ออย่างไรดี ที่เราจะไม่ให้นางจันสุตาไปอยู่ในเงาได้ ภพรั่า ผีน้อยก็ออกกลอุบายว่า เราต้องขโมยเงา ทาเลยเงาเสีย เมื่อนางจันสุตาเข้าไปไม่ได้ก็ต้องมาเป็นคน เมื่อคิดได้แล้วท้าวภพรั่าและผีน้อยก็ขโมยเงา เมื่อนางจันสุตาออกมาทักกับข้าวเมื่อขโมยเงาแล้ว ก็เอางาทำลายแตกสลายไป นางจันสุตาก็ร้องไห้ร้องห่มเสียตาย ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ก็ว่า อยู่ในกระท่อมนี้แหละ จะไปไหน ถึงอย่างไรก็ต้องรับเลี้ยงดู เมื่ออยู่กันไปประมาธเดือนกว่า ๆ คราวนี้ก็เดือดร้อนถึงอำมาตย์ถึงพระยาขจรครวนี้ ไปดูท้าวภพรั่าขมื่นตายหรือยัง อำมาตย์ก็มาดู มาเห็นนางจันสุตาสวยมาก ก็มาทูลพระยา พระยาว่า มันจะเป็นไปได้กันอย่างไร มันระกาศมาก ข้าวปลาอาหารกันก็ไม่มีกิน พ่อแม่ก็ไม่มี จะมีเมียสวยได้อย่างไร ไม่เชื่อ ให้ท่านพาเราไปดู พอไปดูแล้วเห็นว่าสวยจริง ๆ คราวนี้ก็คิดอยากจะแย่งเมียแล้วครวนี้อยากจะเอามาเป็นเมียเรา เลยหากกลอุบาย ท้ออย่างไรถึงจะได้นางจันสุตามาเป็นเมียเสีย ก็เลยรับสั่งให้อำมาตย์ให้ท้าวภพรั่านี้เข้าเฝ้า มีการพนันขันต่อกัน ท้าวภพรั่าเข้าเฝ้าแล้วก็ทูลว่า มีธุระอันใดหรือ จึงให้กระท่อมเข้าเฝ้า มีซิ เราเอาไก่มาชนกัน ถ้าไก่เราชนะ เราจะยกเมืองให้

ครั้งหนึ่ง ถ้าไก่ของท่านแพ้ เราจะเอาเมียท่านมาเป็นเมียเรา ท้าวภาพราก็ตกลง ไก่ก็ไม่มี
 ไม้รู้จะไปหาที่ไหน กลับมาก็ร้องห่มร้องไห้ คอยกับเมียว่า พระยาเขาให้พี่เขาไก่ชนกับเขา
 ถ้าหาไม่ได้ ท่านจะยัดน้องไปเป็นเมีย แล้วน้องจะทำอย่างไร น้องว่า ไม่เป็นไรหรอก
 น้องจะช่วย นางจันสุตานั้นมีของกายสิทธิ์อยู่อันหนึ่งคือแหวนธำรงค์ เมื่อระลึกสิ่งใดก็ได้สิ่งนั้น
 พอนึกอยากได้ไก่ ก็เห็นไก่บินมาหา ก็มอบให้ท้าวภาพร่าไป แต่ผีน้อยเป็นตัวแทรก ไม่เป็นไร
 ชนกับเขาไปเลย ผมจะเป็นคนหักคอเอง ชนไปชนมาผีน้อยก็ไปหักคอไก่พระยา ไก่พระยาแพ้
 ยังไม่ยอมยกเมืองให้ถ่วงเวลาก่อน คราวนี้ให้เข้าเฝ้าอีก ให้เอาเรือมาแข่งกัน ถ้าไม่มีเรือก็
 จะยัดเมีย ท้าวภาพร่าก็ไปปรึกษากับนางจันสุตา นางก็บอกว่าไม่เป็นไร แล้วมาถามผีน้อยว่า
 ข้าพาสบรवारไปไหนหมด ผีน้อยว่า มีพญางู ลงไปปรึกษาพญางูดูก่อน ไม่เป็นไร ข้าฯ จะขึ้น
 อาสาแปลงร่างเป็นงูเอง แข่งกัน ก็ไปแข่งกันในวันนัดหมาย ก็ว่าเรือพระยาชนะแน่ เรือของ
 ภาพร่าผีน้อยไม่ชนะหรอก พอผีน้อยเป็นผีพาย ท้าวภาพร่าเป็นคนพายเรือมาต่อรองกัน
 วันนั้นถึงอย่างไร ท้าวภาพร่าก็ต้องแพ้แน่ เราก็จะได้แน่งนางจันสุตามาครอง เมื่อแข่งกันแล้ว
 ปรากฏว่าเรือของท้าวภาพร่าฝ่ายชนะ พระยาจะทำอย่างไรละ เมืองครึ่งหนึ่งยังไม่ได้ยกให้
 ต่อรองกันอีก หากข้างมาชนกัน ท้าวภาพร่าก็กลับมาหาเมีย มาเล่าให้เมียฟังอีก เราจะทำ
 อย่างไรดีเขาให้เอาช้างไปชนกันช้างของพระยา ถ้าไม่ได้เขาจะยัดน้องไป นางจันสุตาก็บอกว่า
 ไม่เป็นไรหรอก ก็พ่อเรามีไม้ไซ้หรือ ก็เอาไปชนซิก็เลยไปบอกพ่อมา เรียกพ่อมา พ่อก็ไซ้บรवार
 ไปชน ผีน้อยก็ไปหักคอช้างพระยาแพ้ ท้ายังใจก็สู้ภาพร่าผีน้อยไม่ได้ ด้วยความเศร้าโศกเสียใจ
 พระยา ก็เลยบอกว่า เอาอย่างนี้ดีกว่า วันสุดท้ายให้ชนวัวกัน ถ้าชนวัวไม่ชนะ เราขอตัดคอตัวเอง
 ท้าวภาพร่าก็ว่าตกลง เมื่อตกลงเสร็จแล้ว ก็ให้ผีน้อยไปตามเอาวัวมาชนกัน ก็ไปเอาพญากระทิงมา
 เมื่อถึงวันนัดหมายก็ไปที่ลานหน้าพระตำหนัก เมื่อชนกันแล้ว วัวท้าวภาพร่าชนะ พระยา ก็ยังไม่ยอม
 ตัดคอตัวเองนะ เอาละถึงอย่างไรเราก็แพ้แล้ว เราจะยอมแพ้อีกครั้งหนึ่งทั้งช้าง ทั้งวัว ทั้งไก่
 ที่มันตายเน่าเหม็นอยู่นี้ ให้ท้าวภาพร่าเป็นคนกิน กินให้หมด ถ้ากินไม่หมดเราจะตัดคอท้าวภาพร่า
 ยัดเมียอีก ก็เดือดร้อนถึงผีน้อยอีก ผีน้อยบอกว่าไม่เป็นไร จะขึ้นไปบนเขา คิดจะกรุดหน้อยไปหา
 เพื่อนเกลอที่ เขาเป็นพญารู้ง เมื่อตกลงกันแล้ว พอถึงกลางคืนพญารู้งก็มากินซากศพนั้นหมด
 ท้าวภาพร่าก็มาทวง ว่าไหนละว่าจะตัดคอตัวเองว่าจะยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง ผลสุดท้ายก็ต้อง
 ทำตาม ต้องตัดคอตัวเอง

นิทานเรื่องเจ้าข้า้เกียจ

นายสมชาย สุขสวัสดิ์

นานมาแล้ว มีเมือง ๆ หนึ่ง เจ้าเมืองมีข้าราชการบริพารอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ว่าในจำนวนข้าราชการบริพารนั้นมีอยู่คนหนึ่ง เป็นชายที่ขี้เกียจมาก ไม่ค่อยยอมทำงาน และเป็นผู้ที่มีผิวพรรณดีรูปร่างลักษณะดี เจ้าเมืองก็เห็นว่า คนนี้แปลกกว่าเขามากในจำนวนข้าราชการบริพารด้วยกัน ก็เลยให้โหรหลวงดู ทานายดูว่าชายคนนี้มีบุญวาสนาจะได้ครองเมือง เจ้าเมืองนั้นก็กลัวว่า เจ้าข้า้เกียจ คนนี้จะแย่งเมือง ก็หาวิธีที่จะกำจัดให้ออกไปเสีย แต่ว่าไอ้เจ้าข้า้เกียจนี้เป็นข้าราชการมาตั้งแต่เดิม จะทำอย่างไร จะฆ่าเสียก็กลัวจะถูกครหาหนีทางจึงออกอุบายให้ข้าราชการบริพารนี้ไปส่งแล้วบังคับให้เจ้าข้า้เกียจอยู่นอกเมืองโดยไปปลุกกระท่อมให้นอกเมือง โดยจะให้ข้า้เกียจตายเสีย พร้อมทั้งให้ข้าวเปลือกไปทะนุถนอมหนึ่ง ให้ไปหาไร่อยู่เอง พร้อมอาหารขามหนึ่ง เครื่องใช้ไม้สอยครัวเรือนพร้อม เจ้าเมืองคิดว่า ไอ้เจ้าข้า้เกียจไปอยู่พักเดียวคงจะอยู่ไม่ได้หรอก คงจะตาย เมื่อให้ข้าราชการบริพารไปส่งยากระท่อมให้แล้ว เจ้าข้า้เกียจก็อยู่คนเดียว ข้าวปลาอาหาร ก็มีชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ถ้าไม่ทำก็อดตาย แล้วข้าวเปลือกที่ให้มาทานั้นนั้นก็คิดว่า มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ก็ทำการถางป่าปลูกข้าวเมื่อถางป่าเป็นไร่ข้าวเสร็จ ก็หว่านข้าวลงไป ข้าวนั้นก็งอกงามผิผิดตา จากข้าวของคนอื่น ๆ ทั่วไป เมื่อข้าวงอกงามดีแล้วอยู่มาวันหนึ่ง ก็มีสัตว์มารบกวน เจ้าข้า้เกียจนี้เป็นคนมีบุญ ก็เดือดร้อนถึงเทวดา จีนอยู่ไปคนเดียวอย่างนั้น ต่อไปต้องตายแน่ จึงได้แปลงร่างมาเป็นคนแก่ ผึ่งแก่ เดินหลงไปหาไอ้เจ้าข้า้เกียจนี้ แล้วก็ขอยู่ออาศัย เจ้าข้า้เกียจก็ยินดีที่ให้อยู่แล้วช่วยเหลืปฏิบัติเป็นอย่างดี อยู่มาได้สองสามวัน ยายแก่กับบอกว่าจำเป็นจะต้องไปต้องกลับ ระยะทางที่จะไปไกลมาก ก็เลยไปส่งพอเดินไปส่งได้สักหน่อย ยายแก่กับบอกว่าเดินไม่ไหว ให้เจ้าข้า้เกียจนี้อุ้มไปส่งได้ไหม เจ้าข้า้เกียจก็รับอาสา พอไปได้สักพัก ยายแก่กับบอกว่านั่งพักก่อนแล้วยายแก่กับบอกว่า เอ็งไม่ต้องไปส่งข้าแล้ว ข้าไปของข้าได้แล้ว ข้าแข็งแรงดีแล้ว แต่คุณงามความดีที่ทำไว้นั้นขอมอบชนเพชรไว้ให้เส้นหนึ่ง เป็นของตอบแทน เพราะข้าไม่มีอะไรในตัวข้า เลยให้ชนเพชรไว้เส้นหนึ่ง ต่างคนก็ต่างแยกย้ายไป ฝ่ายเจ้าข้า้เกียจนั้นก็กลับมาถึงกระท่อมของตัวเอง เห็นช้าง พญาช้างเข้าไปกินข้าวในไร่ แล้วคิดว่าเราจะทำอย่างไรดี ช้างก็มารบกวน ไม่มีเชือก ไม่มีอะไรที่จะทำกินก็ได้ว่าเออยายแก่ให้ชนเพชรไว้เส้นหนึ่ง เลยเอาชนเพชรเส้นนั้นไปดักช้าง โดยทำเป็นบ่วง ในคืน

วันนั้น ช้างก็มาอีก ถัดบ่วงเขาก็นึกว่าไถ่นักเป็นอาหารอย่างดี จะไปทำเป็นอาหารเสีย
จับไถ่ขึ้นมาตัวหนึ่ง ฝ่ายพญาไถ่เห็นเช่นนั้นก็ร้องขอชีวิตบริวารฝูงทั้งหมด แล้วบอกว่าให้ปล่อย
พวกข้าไปเถอะข้านี้กว่า ข้าไม่มีเจ้าของเป็นข้าอะไรข้าบ่ เจ้าข้าก็เลยจกปล่อยไถ่อีก
ไถ่นั้นก็บอกว่า ถ้าหากว่ามีเหตุอะไรเดือดร้อนก็ให้นึกถึง แล้วจะมาช่วยพอดีเกือบปีแล้ว
พระเจ้าแผ่นดิน เห็นว่าไถ่ไรที่เจ้าข้าก็เลยจกไปอยู่นั้นนานแล้ว ตายหรือยัง เป็นอย่างไรบ้าง
ก็ส่งข้าราชการไปดู เจ้าข้าก็เลยจกยังอยู่ ก็ว่าเอาทำไมมันยังอยู่ไม่ตายเสียที คิดว่าไม่ช้า
มันคงจะตาย ฝ่ายเจ้าข้าก็เลยจกถึงฤดูข้าว ก็ต้องเก็บเกี่ยวข้าวไว้ เพื่อเป็นอาหารต่อไป วันนั้น
ไปเก็บเกี่ยวข้าวพอตอนกลางวันจะกลับมากินข้าว มาถึงก็ว่า เอมันหอมอาหาร เพราะหิวโหย
ก็เข้ามาที่สำหรับกินก็แปลกใจ เอพระเจ้าแผ่นดินเมืองนี้ให้จัดสำหรับข้าวหวานมาให้ เพราะว่า
ด้วยขามอะไรชนิดทั้งนั้น ขึ้นพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้นก็สงสัย แต่ด้วยความหิวโหยก็กินอาหารหมด
วันรุ่งขึ้นก็ไปอีก กลับมาก็มีอาหารอย่างนี้อีก ชักสงสัยว่าคนไหนเอามาก็น่าจะบอก ก็เกิดความ
สงสัยขึ้นมา วันที่สามก็ทำเป็นท้าวออกไปไร่แล้วก็ไปซุกซ่อนที่ข้างนอกกระท่อม ปรากฏว่าผู้ที่ทำ
อาหารให้ก็คือ นางงามที่ทำอาหารให้เป็นหญิงสวย เรียกว่า เบญจกัลยาณี กิริยามารยาท
พุดจาดี ออกมา นางงามออกมาจากงาก็กะวักะวาดทำอาหารไว้จัดเตรียมอาหารไว้ ฝ่ายเจ้า
ข้าก็เลยจกนึก เอจะทำไฉน นึกรักผู้หญิงสวยนึกหาวิธี เราจะต้องทูลบงาเสีย เมื่อคิดได้
แล้วก็ไปทูลบงาแตก นางงามก็เลยเข้าไปในงาไม่ได้ แล้วก็อยู่กับเจ้าข้าก็เลยจกได้เสียเป็นคู่
เมียกัน ย้อนกลับไปถึงเจ้าเมืองนั้น ก็ส่งคนไปดูอีกว่าเจ้าข้าก็เลยจกยังอยู่ไหม เป็นอย่างไรบ้าง
ตายหรือยัง พวกเสนาข้าก็ไปดู ก็ไปเห็นเจ้าข้าก็เลยจกบ้านมันสวยงาม ดีขึ้น มีเมียสวย ก็กลับมา
ทูลเจ้าเมือง เจ้าเมืองก็สงสัยก็ชักใช้ข้าราชการไปดู ได้ยินแล้วก็ยังไม่แน่ใจ จึงให้จัดขบวนช้าง
ม้าเสด็จไปดูเอง ไปถึงกระท่อม ซึ่งเป็นบ้านของเจ้าข้าก็เลยจก เดี่ยวนั้นนางงามเรียกเจ้าข้าก็เลยจก
มา มาอยู่นานแล้วเป็นอย่างไรบ้าง คิดถึง ทำไมอยู่ได้ใครมาช่วย เจ้าข้าก็เลยจกว่า เมียคนหนึ่ง
พระเจ้าแผ่นดินถามว่า เมียอยู่ไหนก็ว่าเมียอยู่ในห้อง ไม่รู้จักใครเลยไม่ออกมาต้อนรับ ไหนขอ
ดูทีเป็นใจ พอเจ้าข้าก็เลยจกเรียกออกมา พระราชาเห็นเข้าก็ตกตะลึงว่าเมียเจ้าข้าก็เลยจกสวยผิวพรรณ
สวยเหมือนนางข้าง แล้วพระเจ้าแผ่นดินก็กลับ เมื่อกลับไปถึงเมือง ก็คิดว่าจะเอาเมียเจ้าข้าก็เลยจก
แต่จะบังคับเอาก็จะทำให้เสียการปกครองอย่างไรดี ก็มีคนเสนอบอกว่าให้ชนไถ่กัน ให้ชนคนไถ่
ให้เจ้าข้าก็เลยจกหาไถ่มาชนกับไถ่พระเจ้าแผ่นดิน ก็ให้เสนาไปบอกวันมะรืนนี้ ให้หาไถ่มาชนกัน ถ้า
ไถ่เจ้าข้าก็เลยจกแพ้ก็จะประหารชีวิตเสีย เจ้าข้าก็เลยจกจับรู้แล้วก็ไปทุกอย่างไม่เป็นอันหลับอันนอน

เมื่อกี้สงสัย พอถึงกำหนดคืนพรุ่งนี้ ที่จะเอาไปขายกัน ก็นอนไม่หลับกระสับกระส่าย ฝ่ายเมีย
นั้นก็สอบถามว่าทำไม เป็นทุกข์เป็นร้อนเรื่องอะไร มันเป็นอย่างไร เจ้าข้าก็เงยจักษุบอกฝ่ายเมีย
บอกว่า เคยมีใครรับว่า ถ้ามีเรื่องทุกข์เดือดร้อนให้ช่วยเหลือ หรือเปล่าเจ้าข้าก็เงยจักษุขึ้นมาได้
ก็วิ่งไปที่ไร้ ตรงที่ปล่อยพญาไก่ไป แล้วก็เรียกพญาไก่มา ว่ามีเรื่องเดือดร้อนแล้ว ให้มาช่วยด้วย
พญาไก่ก็ปรากฏตัวว่ามีอะไรหรือ เรียกมาทำไม เจ้าข้าก็เงยบอก ว่าข้ามีเรื่องเดือดร้อนมาก
พระเจ้าแผ่นดินทำให้เอาไปขายกัน ถ้าใครแพ้จะถูกฆ่า เจ้าไก่อ่าไม่เป็นไรพอถึงกำหนดวันชน
ไก่ เจ้าข้าก็เงยจักษุพญาไก่ไป พอได้เวลาตีไก่ก็ปล่อยไก่ไป ไก่นั้นก็กลัวพญาไก่ ก็ร้องไห้ออก
พระราชานั้นไม่สู้ก็หนี ก็เป็นอันว่าไก่ของเจ้าข้าก็ชนะชนะ พระราชาไม่สามารถทำอะไร
เจ้าข้าก็เงยนั้นได้ แล้วก็กลับมาบ้าน ตีอกตีใจ ฝ่ายพระรชาชน้อยในวังนั้นก็ไม่มีความสุข
กระวนกระวายว่าจะทำอย่างไร จึงจะฆ่าเจ้าข้าก็เงยนั้นได้ แล้วเอาเมียมาคิดไปคิดมา ใน
เมืองนี้ไม่มีวัวเลี้ยงไว้ออกศึก คิดได้อย่างนั้นก็ให้เจ้าเสนาไปบอกเจ้าข้าก็เงยอีก ว่าวันมะรืนนี้
ให้ไปเอาวัวมาชนกัน ให้ได้ก็คิดว่าเจ้าข้าก็เงยนั้นไม่มีวัวมีอะไรก็คงไม่มีปัญญา เมื่อเจ้าข้าก็เงย
ได้รับทราบเช่นนั้น ก็เป็นทุกข์เป็นร้อนไม่เป็นอันกินอันนอน ผิดสังเกตของเมีย เมียก็ถาม ก็
แนะให้อีก เจ้าข้าก็เงยจักษุถึงพญาเสือ แล้วเสือกมาช่วยอีก เสือได้แปลงร่างเป็นวัว แล้วเมีย
ก็บอกว่า ไปคราวนี้ ถ้าวัวเจ้าข้าก็เงยแพ้จะให้ประหารชีวิต แต่ถ้าวัวของพระราชาแพ้จะให้
อะไรให้เสนอแก่พระราชา จนถึงวันที่กำหนด เอาวัวชนนั้น เจ้าข้าก็เงยก็เอาวัวมายังสนามชน
วัวในเมือง ฝ่ายราชาก็บอกเขาปล่อยเข้ามาได้ เจ้าข้าก็เงยก็ว่า ยังก่อน บอกว่าถ้าวัวของข้า
แพ้ก็ให้ประหารข้า แต่ถ้าของข้าชนะข้าจะได้อะไร พระราชาก็รับว่าจะให้เงินทอง ถ้าหากวัว
ตายจะรับใช้จึงตกลงกัน คราวนี้ปล่อยวัวชนกันฝ่ายเจ้าวั้นนั้น มองวัวของวัวเจ้าข้าก็เงย
แล้วได้กลิ่นสาวเสือ ก็วิ่งหนี แตกตื่นเหยียบข้าราชการบริวาร ปรากฏว่าวัวของพระเจ้าแผ่นดินแพ้
เมื่อพระเจ้าแผ่นดินแพ้ก็ไม่สบาย ก็ลัดเจ้าข้าก็เงยจั่วขาของเงินทองนี้ยังไม่ให้คิดจะยอมบอกว่า
วันมะรืนนี้ เอาช้างมาชนกัน ให้เจ้าข้าก็เงยมาช้างมาชนกันวันนี้เจ้าข้าก็เงยก็ได้ปัญญาของเมียอีก
เมียบอกว่าให้เอาพญาช้าง ที่เหลือจางอันเดียนั้น มาชนอีก ถ้าหากว่าช้างของเจ้าข้าก็เงยแพ้ก็ให้
ยอมให้ข้า แต่ถ้าช้างของเจ้าข้าก็เงยชนะจะให้อะไร พระเจ้าแผ่นดินก็รับว่าถ้าหากช้างของเจ้า
ข้าก็เงยชนะให้เมืองครึ่งหนึ่ง เป็นอันตกลง วันนี้เจ้าข้าก็เงยพาเมียมาด้วยเพราะเมียนั้นมีปัญญา
เฉียบแหลม เมื่อเจอกันแล้วก็ไล่ช้างให้ชนกัน เสนาโวยวายกันใหญ่ว่า ช้างเจ้าข้าก็เงยมีจางอัน
เดียนจะมาสู้ช้างหลวงได้อย่างไร ก็ไล่ช้างเข้าชนกัน ขอเดชะเดชะช้างของพระราชาที่แพ้

ส่งมาก็เชือกก็แพ้ สู้ช้างที่มีงาช้างไม่ได้พระราชาก็หมดปัญญา จะโกงเจ้าข้าก็เจียนนั้นแล้วก็จำยอม
ยกเมืองให้ครึ่งหนึ่งเป็นอันว่าเรื่องนี้ก็จบ

เรื่องเจ้าคดกับเจ้ากง

นายเตียน มัวแก้ว

เจ้าคดกับเจ้ากงเป็นเพื่อนกัน ไปไหนไปกัน... เพื่อนกันนิสัยไม่เหมือนกันเลย เจ้าคด คดสมชื่อ เจ้ากงนี่ก็กงสมชื่อ เจ้าคดวันหนึ่ง ๆ ก็จะกะล่อนปลิ้นปล้อนไปวัน ๆ เจ้ากง ชื่อใครถามอะไรก็ถามชื่อ เป็นคนชื่อ สองคนมีอาชีพทำสวนปลูกผักปลูกหญ้าไปตามประสาคนจน สองคนนี้อายุกรวยหาไปไม่รวยสักทีปลูกผัก ผักก็ไม่งามจนกิน ที่ที่บ้านลุงแดงในหมู่บ้านนั้นแหละปลูกผัก ผักก็งาม ปลูกมะเขือ มะเขือก็งาม ปลูกมะขาม มะขามก็งาม ขายได้เงินเป็นกอบเป็นกำรวยขึ้นทุกวัน ๆ ที่นี้ เจ้าคดก็พูดกับเจ้ากงว่า เออ! บ้านลุงแดงแก่เป็นยังงั้นนะ ปลูกอะไรงามงามไปหมดไม่ได้การแล้วเราแอบดูแก่เถอะทำไมแก่ถึงรวย เจ้าคด เจ้ากงไปถึงบ้านลุงแดงก็เห็นแกรคน้ำพรวนดิน เหมือนธรรมดา เอ๊ย! ดูซิ ไอ้กง ลุงแดงแก่ยกจอบขึ้นไหว้ท่วมหัวทำไมวะ วันหนึ่งก็แล้วสองวันก็แล้ว สามวันก็แล้วก็แก่คารพูชาจอบทำไมวะ ก็เลยเข้าไปถาม "ลุง ลุง ลุงยกจอบขึ้นไหว้ทำไมละลุง" เอ๊ย หลานจอบนี้ไม่ใช่จอบธรรมดาเนาะ เทวดาให้ข้ามาจะทำมาค้าขึ้น" อ้าว อ้าวทำไมเทวดาให้ลุงละ ก็ข้าเข้าไปตัดต้นไม้เทวดาออกมาบอกข้าว่าส่งสารข้า แก่แล้ว ยังต้องทำงานหนักจนกิน เลยให้จอบวิเศษข้ามา ชุดดินที่ไรปลูกอะไรขึ้นทั้งนั้นเลย เจ้าคดก็คิดในใจใจ ๆ ต้องขโมยจอบลุงแดงให้ได้ปรึกษาเจ้ากง" เอ๊ย! คินนี้มาขโมยจอบวิเศษกันดีกว่าจะได้รวย" เจ้ากงก็บอกว่าไม่หรอกร้าไม่ขโมย ข้าไม่หรอกร้า พอตกลงกันเจ้าคดมาขโมยจอบวิเศษลุงแดง ตอนเช้าลุงแดงตื่นขึ้นมาจะไปชุดดินก็หาจอบไม่เจอ ก็คิดว่าไอ้คดกับไอ้กงต้องเอาไปแน่ ๆ เลย ไปหาไอ้คด ไอ้กง ไปเจอไอ้คดก่อน ลุงแดงบอกว่าไอ้คดเอ็งลักจอบข้าไปไม่ไหมวะ" ข้าไม่ได้ลักข้าไม่รู้ ก็เลยไปถามไอ้กง ไอ้กงก็บอกว่า "ไอ้คดมันชวนข้าไปลักลอบลุงแดงแต่ข้าไม่ไปไอ้คดนั้นแหละลุงมันเป็นคนลักจอบไป นี่ นี่ลุงจอบอยู่ใต้ถุนบ้านไอ้คดไงลุง" ไอ้คดโกรธไอ้กง ไอ้กงเอ็งกับข้าเป็นเพื่อนกันมานานทำไม เอ็งไปบอกลุงแดงทำไมวะ ไอ้กงบอกว่าทำไมเอ็งไม่บอกข้าละไม่ให้บอกลุงแดง ลุงแดงถามข้าก็บอกก็แค่นั้นแหละ เอ็งมาโทษข้าไม่ได้นะโว้ยไอ้คด" เออ! ไอ้กงเอ็งกงสมชื่อจริง ๆ

เรื่องเจ้าบอดกับเจ้าอ่าง

นายწყ สุกสวัสดิ์

มีในหมู่บ้านหนึ่ง มีเจ้าหนุ่มสองคน เป็นเพื่อนกัน ชื่อ เจ้าบอด กับเจ้าอ่าง สองคนเพื่อนกันนี้ไปไหนมาไหนด้วยกันประจำ แล้วก็มีความคิดความอ่านอะไรแปลกกว่าเพื่อนฝูงในหมู่บ้าน คืนวันหนึ่งเขาคิดว่าเราจะหาเงินวิธีไหนไปเที่ยวกัน เงินทองก็หมดแล้ว เจ้าตาบอดนั้นเขาก็คิดว่า เอ เราไปขโมย คว้ากัน ขโมยคว้าไปขาย ก็นั่งปรึกษากันอยู่จนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ตกลงกันว่า จะไปขโมยคว้าที่หมู่บ้านโน้นกัน ทั้งสองก็ดำเนินการในคืนวันหนึ่งไปด้วยกัน คว้าของหมู่บ้านนี้ เขาก็ทำคอกในเวลากลางคืน ก็มีคอกเพื่อสัตว์ร้ายและขโมยอะไรเหล่านั้น ในคืนวันเดียวกันนั้น ขณะที่ทั้งสองกำลังจะไปจะขโมยควายอยู่นั้น เจ้าเสือ ลายตัวหนึ่ง ก็มีความหิวโหย เนื่องจากหาอาหารไม่ได้ในวันนี้ ก็คิดจะมากินควายเหมือนกัน ฝ่ายเจ้าสองคน เจ้าอ่างกับเจ้าบอดนั้นก็เข้าทางทิศหนึ่ง ฝ่ายเจ้าเสือก็เวียนเพื่อจะหาทางเข้าคอกควายนั้น ฝ่ายเจ้าบอดกับเจ้าอ่างสองคนเหมือนกัน เมื่อถึงคอกควายแล้ว เขาก็ปรึกษากันว่าเราจะทำอย่างไร ประตูคอกอยู่ตรงไหน มันก็มีค้ำ ก็ตกลงกันว่า เขาก็เดินเลาะตามไปทางคอกควายคนละซีก คนละด้าน เดียวจะไปชนกัน เจอตรงไหนก็เรียกกัน ฝ่ายเจ้าบอดก็เดินเลาะไปทางซ้ายบ้างเอิญไปเจอเสือเข้า ไอ้เสือก็จ้องฝ่ายเจ้าบอดก็บอกว่า เจอแล้ว ๆ นี่ควายอยู่นอกคอก กระโดดขึ้นหลังเสือ แล้วก็กอดคอเสือ ในขณะที่เรียกนั้น เสือก็ตื่น ไอ้เจ้าอ่างก็มาเห็นเข้า ก็รีบมาเมื่อมาเห็นเห็นเสือ ก็บอกเพื่อนว่า ไอ้บอดว่าเสือ เสือ ไอ้บอดเสือ ฝ่ายเจ้าบอดก็เข้าใจว่าเจ้าอ่างให้ใช้เอามัดเชือกควาน ก็เลยชักมัดที่เหน็บเอวมา เชือกเสือก เสือก็ร้อง ไอ้อ่างก็ร้อง เจือ เพื่อนเจือ ในที่สุดเจ้าบอดก็เจือ ๆ จนเจ้าเสือตาย แล้วตัวเองก็บอกเหนื่อย หหมดแรงนั่งอยู่ข้าง ๆ เสือนั่นเอง ฝ่ายเจ้าอ่างก็บอกเพื่อน เจือ ๆ ไอ้บอดก็บอก เจือนมันตายแล้ว ก็ยังบอกซ้ำอีกว่าเจือ ก็บอกว่าเสือตายแล้ว ไม่ต้องเสือกแล้ว ไอ้อ่างก็บอกซ้ำอีก จนบอดเข้าใจว่าเป็นเสือ พอรู้ว่าเป็นเสือกก็บอกว่าให้ไป ไป ไป...

นิทานเรื่องเจ้าโลกกับเจ้าริษยา

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

ชายสองคนได้เดินทางไปหาพระอินทร์ คนหนึ่งมีนามว่า เจ้าโลก อีกคนมีนามว่า เจ้าริษยา เมื่อไปถึงพบพระอินทร์ก็บอกว่าข้าพเจ้าต้องการพรจากท่านพระอินทร์ที่เคารพพระอินทร์ก็บอกว่า เจ้าต้องการอะไรเล่า ใครจะขอก่อน คุณไปคุยมาจึงตกลงกันได้ว่าให้เจ้าริษยาขอก่อน เจ้าริษยาก็บอกว่าผมจะขอก่อนครับ ให้เพื่อนผมออกไปรอข้างนอกก่อนครับ ให้ขอทีละคน ตกลงเจ้าโลกก็ออกไปข้างนอก เจ้าริษยาก็บอกให้ดวงตาของตนข้างหนึ่งบอด พระอินทร์ก็เสกเพียงให้ตาเจ้าริษยาบอดลงข้างหนึ่งทันที เมื่อตาเจ้าริษยาบอด มันเอามือปิดตาข้างที่บอด แล้วมันก็ยิ้มเมื่อเดินผ่านไปข้างเจ้าโลก เจ้าโลกคิดอยู่ในใจว่า เจ้าริษยามันเอามือปิดตาข้างหนึ่ง มันคงมีอะไร มันคงได้อะไรวิเศษสักอย่างหนึ่ง อย่างกระนั้นเลย เราขอทีหลังเราจะต้องขอให้มากกว่ามันอีกเท่าหนึ่งในสิ่งที่มันได้ซ้ำแต่จอมเทพ ข้าขอสิ่งที่เจ้าริษยาได้รับจากท่านไป แล้วให้ได้มากกว่าเจ้าริษยา เท่าตัวหนึ่ง พระอินทร์ก็ถามว่า เจ้าต้องการอะไร เจ้ารู้ว่าเขาได้อะไรไป เขาขออะไรไม่สำคัญหรอกพระพุทธเจ้าคะ แต่ข้าพเจ้าขอสิ่งที่เขาได้ไปนั้นแหละมากกว่าเขามากเท่าตัวหนึ่ง พระอินทร์ก็เสกเพียง บราhmaว่าเจ้าโลกก็ตาบอดสนิททั้งสองข้าง เจ้าริษยาเดินเข้ามาที่หัวเราะเสียงดัง ว่าไงเจ้าโลก ของข้านะบอดข้างเดียว ของเจ้านะบอดสองข้าง เลยเป็นอันว่าความชั่วทั้งความโลภและความริษยาให้แต่ความหายนะ แม้จะเป็นกันก็อิจฉาในความคิดของเพื่อน คอยทำให้เพื่อนเสียหาย ไม่เคยยินดี เมื่อเป็นทุกข์ของคนอื่นจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเห็นคนอื่นทำความดีจะรู้สึกอิจฉาเร่าร้อน ไม่อยากเห็นความดีของใคร ไม่อยากเห็นใครเด่น ไม่อยากเห็นใครดี ไม่อยากเห็นใครดัง แต่อยากจะทำดีอยากเด่นอยากจะดังเอง ถ้ามีใครทำอะไรดี เเด่น ดัง ก็รังเกียจเขา ส่วนความโลภก็เช่นกัน เป็นตัวตัดทอนความดีทั้งหลาย คนเราเหมือนโลภมาก ๆ ก็ฆ่ากัน เพื่อนฆ่าเพื่อนลูกฆ่าพ่อแม่ พี่น้องฆ่ากัน เพื่อแบ่งสมบัติกันก็เพราะความโลภ เป็นเครื่องฆ่ามนุษย์ ความอิจฉาริษยาเป็นเครื่องทำลายความสุขของมนุษย์

นิทานเรื่องชายขี้เมา

นายเปลื้อง พานรักษ์

มีคนหนึ่งกินเหล้าแล้วคนคนนั้นยากจนไปซื้อเหล้า เขาก็ไม่มากนักสสิ่งเดียวเท่านั้นเอง ก็เลยติดเขาไว้ก่อนว่าจะเอาไว้จะเอามาใช้ ทีนี้ก็ไม่ทันใช้ก็ให้เขาจดเอาไว้ที่ปากไหเหล้าก่อน ว่าฉันติดเหล้าไว้สสิ่งหนึ่ง ยังไม่ทันได้ใช้เขาเขาก็เลยตายไปตายไปแล้วเขาก็เกิดเป็นวัวมาใช้ชาติ เจ้าของใช้ชาติคนที่เขาขายเหล้าละ ทีนี้วันหนึ่งมหาเศรษฐีเขาก็บอกกับคนที่ขายเหล้าละทีนี้วันหนึ่งก็ดีใจ เขาก็ยังไม่รู้ว่าคนที่ติดหนี้การติดหนี้นั้นเป็นอย่างไร แต่สสิ่งเดียวยังใช้ชั่วลูกชั่วหลานเหลนโหล่นใช้ถึงขนาดนั้น แต่ในระยะหลัง ยังไม่รู้ แต่มหาเศรษฐีบอกให้เงินลากทอง ลากหนึ่งก็ดีใจก็เลยเตรียม วัวไปไม่ถึงกับบอกกับเขาว่า ท่านมหาเศรษฐีนั้นก็ให้มา จากมาถึงกลางทางวัวก็เอ๊ะแปลกใจว่าทำไม ถึงวัวพูดได้ก็เลยปล่อยเขาให้ไปกินน้ำ พอเขากินน้ำเสร็จแล้วเขาก็บอกว่า ครั้งนั้นนั้นนะเขาเคยติดค่าเหล้าเอาไว้สสิ่งหนึ่งเขียนไว้ที่ปากไหละ ไม่เชื่อลองไปดูเลยเขาต้องเกิดมาเป็นวัวใช้ชาติเลย ทางฝ่ายเจ้าของวัวนั้นกลัว เอ๊ะไม่กล้าเอาแล้วเงินลากทองลากนี้ วัวช่วยลากเงินกับทองนี้เอาไปคืนท่านมหาเศรษฐี ละอะ ไม่เอาแล้วประเดี๋ยวจะเป็นหนี้ เอาตกลงวัวก็ยอมลากเอากับไปคืนท่านมหาเศรษฐีนั้นแล้วก็บอกกับวัวว่ากลับละกลับไปบ้านจะอธิษฐานให้ คือ เขาหมดเวรหมดกรรม เขาจึงพูดได้เขาบอกเอ็งก็กลับมาถึงบ้านแล้ว เจ้าของวัวนั้นก็เลยเรียกวัวว่า ให้ไปเรียกลูกเรียกหลาน เรียกเหลนโหล่นมา ข้าจะอธิษฐานให้ หมดเวรหมดกรรมกันไป ทีนี้วัวก็ไปเรียกมามากันเต็มหมดเลย มาถึงเจ้าของวัวอธิษฐานให้ก็เลยตายหมดเป็นระนาวเลย เยอะเลย

เรื่องชายผู้เมตตา

นายเฉลิม สังข์ทอง

มีชายคนหนึ่งเป็นคนเมตตาใจดี เดินทางไปเจอไข้ก็เอามาเลี้ยงเป็นไก่ เจอสามพองก็เป็นไก่สามตัว คราวนี้ไปเจอสิงโตก็เอาไปเลี้ยง เจอ พญาราชสีห์ก็เอาไปเลี้ยงไว้ เลี้ยงไปเลี้ยงมาสัตว์พวกนั้นก็กลายเป็นกุมารทั้งหมด เกิดเป็นกุมาร ทุกคนก็ลาพ่อ เมื่อมาลาเสร็จเรียบร้อยแล้วพ่อก็ไปบำเพ็ญ ไปบำเพ็ญรักษาศีลภาวนา กุมารทั้งหมดไป เมื่อจากพ่อไปแล้วก็ไปสนุกสนาน เพลิดเพลินพ่อแม่ไม่มีใครมาดูแลพ่อเลย นางตานีเห็นเข้าก็สงสาร มาคอยดูแลให้ข้าวให้น้ำ นางตานีเป็นผู้หญิงสวย นางมาปรนนิบัติพ่อกุมารทุกวัน ๆ กุมารเดินทางไปในป่าไปเจอเสือ เสืออยู่กับลูกเสือก็ไล่กินกุมาร กุมารกลัวตาย กุมารคนสุดท้ายร้องไห้เสียงดังลั่น เสือบอกว่าร้องไห้ทำไม กุมารก็ตอบว่า ไม่มีใครดูแลพ่อเลย เสือก็ถามว่าทำไมเจ้าไม่ไปดูแลล่ะ เดินมาให้ข้ากินทำไม ข้าเห็นเจ้าให้หมูอยู่กับลูก ข้าก็คิดถึงพ่อ พ่อข้าไม่มีใครอยู่เป็นเพื่อนเลย อย่างว่าข้าเลยนะ ข้าจะได้ไปดูแลพ่อ เสือก็ตกลงไม่กินกุมารทั้งหมด

เรื่องชายผู้ยากจน

นางมณี พักทอง 54

มีชายอยู่คนหนึ่ง เป็นคนยากจนก็ทำนา นาก็ลุ่ม นาก็แล้ง เกิดมาใช้เวร จน จนไม่มีอะไรจะกิน ก็ไปติดหนี้ติดสิน แล้วไม่มีจะใช้คืนเขา เขามาทวงทุกวัน ผัดผ่อนไปทุกวัน เอามาให้แล้ว ก็ไม่มีให้เขา ที่นี้ก็ล้มป่วยตายไป ตายไป ยมบาลก็บอกว่า คนนี้เอาไปลงนรกใช้เวรใช้กรรม ติดหนี้ติดสินก็ยังไม่ได้ใช้ เจ้ากรรมนายเวรมาคอยทวงทุกวัน ตกนรกใช้ชาติ พอเกิดก็เป็นข้าเขารับใช้เขา วนเวียน อยู่อย่างนี้ไม่รู้ก็ร้อยกัณฑ์ชาติ ติดหนี้เขาต้องมาก คนเราติดหนี้เขาก็ต้องใช้หนี้เดี๋ยวตายก็ตกนรกใช้ชาติ

เรื่องชายยากจน

นางสาวจรวพร คล้ายเชื้อวงษ์

มีชายคนหนึ่งเป็นเกาฬร่ำ ยากจน อดอยากมาก แต่เขาก็มีความอดทน ต่อมาเขาเดินทางไปเป็นคนใช้ของเศรษฐีใจบุญคนหนึ่ง เศรษฐีคนนั้นมียศโอบอ้อมอารี ใจบุญสุนทานคอยเอาใจใส่คนในครอบครัวเสมอ และเลิยวฉลาด ต่อมาเศรษฐีเดินทางไปเฝ้าเจ้าเมือง เห็นหนตายจึงพูดขึ้นลอย ๆ ว่า หนตาย ดังนั้น คนฉลาดสามารถนำไปขายก็สามารถเลี้ยงครอบครัวหรือตั้งตัวได้ขายคนนี้ก็เชื่อ จะนำไปขายกับที่มีแมว เจ้าของแมวจึงให้เงิน ชายคนนั้น เอ้อ...ชายคนนั้นก็นำเงินไปซื้อปลาตัวหนึ่งทำไปแจกเศรษฐีและเพื่อนบ้านเศรษฐี และเพื่อนบ้านก็ส่งสารจึงให้เงินอีกจำนวนหนึ่ง ชายอยู่ที่เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ต่อมาตกหนักและมีพายุ กิ่งไม้แห้งและใบไม้ในสวนหลวหักมากมาย คนรักษาสวนหลวงไม่รู้จะเก็บกวาดอย่างไรจึงจะหมด ชายยากจนคนนั้นเห็นเข้าก็ช่วยเหลือ แล้วเขานำเอากิ่งไม้ใบไม้ไปขาย เมื่อพวกตัดหญ้าผ่านมา เขาก็ตัดหญ้าให้ตีมี คนตัดหญ้าจึงให้หญ้าชายคนนั้นคนละพ่อน เขาจึงนำหญ้าไปขายได้เงินมากพอสมควร ต่อมาเมื่อมีสำเภา ชายคนแต่งตัวเรียบร้อยเขาเจรจาเหมาสินค้าในเรื่องทั้งหมดโดย เอาเงินวางมัดจำแล้วจับลูกที่หักไว้ที่ท่าเรือ เมื่อพ่อด้งเรือมาจอดจึงได้ไปติดต่อซื้อสินค้า และสินค้าหมดแล้ว จึงไปติดต่อของซื้อจากคนนี้ ซึ่งขายได้กำไรเป็นจำนวนมาก เขาจึงได้นำเรื่องที่ได้ทำไปให้เศรษฐีฟัง เศรษฐีมีความยินดีและจัดให้แต่งงานกับลูกสาว และให้เงินอีกก้อนหนึ่งคู่สามีภรรยาจึงมีความสุขด้วยกัน

นิทานเรื่องดาวไถ

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

ดาวบนท้องฟ้าเราจะเป็นรูปคันไถ ดาวไถนี้ไม่ได้หมายถึงดาวไถที่เป็นดาวจว หรือไม่ได้หมายถึงลูกที่ชอบไถเงินพ่อแม่ มิใช่หมายถึงคนที่ชอบไปเที่ยวไถเงินไถทองคนอื่นโดยไม่ทำงาน ก็เรียกว่าเป็นคนเอา راحتเอาเปรียบอย่างนั้นไม่ใช่ แต่ดาวไถที่กำลังจะพูดถึงนี้ คือ ดาวไถที่ประดับบนท้องฟ้า และเรื่องมีเล่าว่า มีเด็กชายคนหนึ่งเรียนหนังสืออยู่ในระดับประถม วันหนึ่งเขาต้องหยุดเรียน เพราะพ่อของเขาเป็นอัมพาตกะทันหัน จึงต้องหยุดเรียนมาปรนนิบัติรับใช้พ่อ บ้อนข้าว บ้อนน้ำพ่อ เขาเป็นเด็กที่มีแต่พ่อ แม่เขาเสียชีวิตตั้งแต่เขาสืบตาดูโลก พ่อเลี้ยงเขามาตลอด เขาไม่เสียใจที่ต้องหยุดเรียน เขาดีใจที่ได้ไปเลี้ยงพ่อ ไปปรนนิบัติพ่อ ดีใจที่เขาจะได้รับใช้พ่อ เขารักพ่อยิ่งกว่าชีวิต เข้าดูแลปรนนิบัติพ่อตลอด อาการของพ่อยิ่งทรุดหนักลงตลอด หมอบอกว่าพ่อจะต้องตายภายในไม่กี่วันข้างหน้า อาการทรุดหนักลงทันที มีโรคแทรกขณะเป็นอัมพาต เขาคิดอยู่ตลอดเวลาว่าจะทำอย่างไรเขาก็ออกไปไถนา เขาก็แบกคันไถไปปลายนา ในขณะที่แบกคันไถเขาก็คิดอยู่ตลอดเวลาว่า เขาจะทำอย่างไรดี เพื่อให้พ่อมีชีวิตอยู่กับเขานานที่สุด ทำอย่างไรพ่อจึงจะไม่ตาย ทำอย่างไรพ่อจึงจะหาย จากความเจ็บปวดอยู่ที่นี่ เขาได้แต่คิด เขาเหม่อลอยระลึกรึกถึงแต่พ่อที่กำลังจะตายเหมือนคนที่กำลังจะจากของรัก ทันใดนั้นเองเท้าของเขา ก็ไปสะดุดตอไม้ที่วางอยู่บนคันนาล้มลง เมื่อเขาสะดุดตอไม้ล้มลงคันไถที่เขาแบกมานั้นก็ทับก้นคอเขา จิตของเขาขณะนั้นถึงแม้พ่อเขาจึงอานว่าพ่อจำ แล้วเขาก็สิ้นสติดับชีวิตลงชาวบ้านได้มาดูเขา และพวกเขา รู้สึกยกย่องเจ้าหนูน้อยคนนั้น ชาวบ้านเหล่านั้นก็นำเรื่องนี้ไปเล่าให้ลูกหลานจดจำหนูน้อยคนนี้ไว้เป็นแบบอย่าง ให้รู้จักตั้งอกตั้งใจต่อบิดามารดา เมื่อเทวดาทราบข่าว เทวดาก็จะจารึกความดีของเขาโดยทำเป็นรูปคันไถที่หมายถึง ความกตัญญูไว้บนท้องฟ้า นี่คือชีวิตของเด็กน้อยยอดกตัญญูที่เสียชีวิตด้วยคันไถ เมื่อพ่อทราบข่าวว่าลูกชายเสียชีวิต พ่อของเขาก็เสียตามไปด้วย คนโบราณจึงบอกว่า คนทำความดี เทวดาจะจารึก ความดีใส่พานทองคำไว้ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงก็กล่าวเอาไว้เช่นกัน ส่วนคนทำความชั่ว ชอบลักเล็กขโมยน้อย ชอบโกง ชอบกินเหล้า เล่นการพนัน ยมบาลจะจดชื่อผู้นั้นใส่หนังหมาเอาไว้เช่นกัน เพราะฉะนั้นคนทำความดีก็ควรภูมิใจในความดีที่เราได้ทำที่เราตั้งใจทำ ความดีเป็นสิ่งที่ไม่สูญหายไปไหน เราจะได้รับประโยชน์จากความดีนั้น

เรื่องตัวบาบ

นายอาร์มณ อัมมูไร

โลกเราปัจจุบันนี้เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย พูดถึงด้านศีลธรรมก็อาจพูดได้ว่า ด้านศีลธรรมนี้เสื่อม หรือเปลี่ยนไปตามตะวันตก มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีสี่คน มีพ่อ มีแม่ แล้วก็มีลูกสาวลูกชาย..ลูกทั้งสองนั้นก็เป็ฯหนุ่มเป็นสาวแล้ว ในหมู่บ้านนี้มีงานประจำปีทั่ววัด ในคืนนั้นในคืนวันหนึ่งข้าผ่านไปจะไปเที่ยวงานประจำปีของวัดนั้น ก็บังเอิญฝนปรอยลงมากก็วิ่งหลบเข้าไปที่หลังคาบ้านของครอบครัวหนึ่ง แล้วก็ไปหลบอยู่ใต้ถุนบ้าน ซึ่งติดอยู่กับห้องของลูกสาวบ้านนี้ ขณะที่หลบอยู่นั้น เห็นพ่อของเดินออกไปจากห้องสาวเมื่อสักครู่นี้ ข้าฯ ยืนหลบฝนอยู่สักพักหนึ่ง ฝนมันยังไม่ซา ก็เห็นพี่ชายเข้าไปในห้องน้องสาวอีก แล้วก็ได้ยินเสียงของพี่ชายและน้องสาวคุยกัน จับใจความได้ว่า พี่ชายเข้ามาในห้องน้องสาวพูดคุยกันแล้วก็ได้ยินเสียง อีบดีกว่าแม่ พี่สาวน้องสาวเขาก็ว่า พ่อเขาก็ว่าอย่างนั้นเหมือนกัน

เรื่องตาแก่มีเมียสาว

นายสมคิด จันนาค

มีตาแก่คนหนึ่ง แก่มากแล้ว แต่แก่เป็นคนรวย ในหมู่บ้านนั้นแะแะแะกว่าเพื่อน พ่อ แม่ นางคนนั้นก็เลยเอามาให้เป็นเมีย นางคนนี้เป็นสาวสวยประจำหมู่บ้าน มีนิสัยไม่ดี ชอบคบชู้ผู้ชาย ตามักหลงไหลมีอะไรก็ให้หมดเลย ต่อมานางนั้นก็เบื่อพ่อแก่ เลยออกอุบายกับเจ้าชู้คิดจะฆ่าตาแก่ หลอกให้ไปตายว่าจั้นเถอะ ว่าแล้วก็คบคิดกัน เจ้าชู้ก็บอกว่า "น้องต้องแกล้งทำเป็นท้องแล้วหลอกให้มันไปหาลินจะเข้ามาให้กิน" นางเมียก็ตกลงแกล้งอาเจียร โอ๊ย โอ๊ย เมียเป็นอะไร อาเจียรโอ๊ย โอ๊ย ตาแก่รีบเข้ามาประคอง ลูบหน้า ลูบหลัง เมียที่เป็นอะไรไป บอกพี่ เมียน้อยบอกพ่อแก่ว่า "น้องแพ่ท้อง แล้วล่ะพี่ พี่อยากกินลินจระเข้ พี่ไปเอามาให้น้องกินหน่อยได้ไหมล่ะจ๊ะ" ได้จั้นน้องรักพ่อแก่รับตาริตาเหลือกไปหาจระเข้ ขอร้องจระเข้ "พ่อจระเข้ข้ามีเรื่องขอร้องท่านหน่อย ขอลีนท่านหน่อยได้ไหม เมียข้าแพ่ท้องอยากกินลีนจระเข้ไม่จั้นเมียข้าต้องตายแน่ ๆ ได้โปรดเอิตท่านจระเข้ใจดี ช่วยข้าด้วยเถอะนะ" จระเข้ได้ฟังก็บอกว่าให้ไม่ได้หรอกลีนเป็นของสำคัญของข้า เจ้าได้เมียยังงิอยากกินลีนข้าสงสัยจะเป็นยักษ์เป็นมาร เจ้ากลับไปดูเมียเอ็งเถอะสงสัยอยากให้เจ้าตายแน่เลย กลับไปเถอะ ตาแก่เดินคอตกกลับบ้าน พอไปถึงใต้ถุนบ้าน ก็ได้ยินเสียงเมียคุยกับผู้ชาย "พี่จำป่านนี้พ่อแก่จั้นก็คงโดนจระเข้กินตายแล้ว" ตาแก่ก็โกรธมาก ตะโกนด่าเมียกับชู้ แล้วไล่ออกจากบ้านไปเลย เรื่องก็จบ ตาแก่มีเมียสาวมันไม่สมกันนะว่าจั้น

เรื่องตายายใจบุญ

นายสังวาลย์ หอยสังข์

ตากับยาย อยู่กันสองคน ทานาไปวัน ๆ จน...จนนัก แต่สองคนนี้ใจบุญ ตักบาตรทุกวันและตากับยายนะเป็นคนขยัน แกลยที่นี้มานานแล้วไม่เคยไปอยู่ไหนเลย ลูกเต้าก็ไม่มีกับใครเขาทำงานทุกวันไม่รู้จักเหนื่อย วันหนึ่งแกทำงานไปมีชายหนุ่มรูปงามหลงทางมา ตากับยายช่วยเหลือให้ที่อยู่กิน ตาก็เอ่ยขึ้นว่า นี้อพ่อหนุ่มเจ้าเป็นใครมาจากไหนเล่านี้ หน้าตาหล่อเหลาเอการที่เดียว ชายหนุ่มรูปงามคนนั้นก็ตอบว่า เขาเป็นลูกชายเจ้าเมืองเมืองนี้แหละ เข้าบ่าล่าสัตว์แล้วหลงทางกับพวกมหาตมิก มาเจอตายายนี้แหละ ข้าขอขอบคุณตายายมากเลย ตากับยายตกตะลึงรับก้มกราบลูกชายเจ้า พุดละล้าละลักข้าสองคนไม่รู้ว่าเป็นลูกชายเจ้า เลยไม่รู้ที่ต่ำที่สูง ลูกเจ้าบอกว่าไม่เป็นไรตากับยายมีบุญคุณกับข้า ข้าจะตอบแทน ถ้าเจ้าเดือดร้อนอะไรขอให้บอก ข้าจะช่วยเจ้าช่วยเจ้าทุกอย่างเลย ลูกเจ้าอยู่กับตายายเป็นเดือนเป็นปี ทหารก็ไม่เจอเลย อยู่กับตายาย ตายายช่วยเหลือทุกอย่าง ลูกชายเจ้าบอกว่าข้าอาศัยอยู่กับตายายมานานแล้ว เห็นที่จะต้องกลับเมืองเสียที ตายายไปข้าไหมข้าจะเลี้ยงดูอย่างดี ลูกเจ้าเลยกอดให้แหวนธำมรงค์ให้ตายาย แล้วกลับเมือง เจ้าเมืองก็ดีใจ แล้วให้รางวัลตายายเยอะแยะตายายเลยสบาย มีสาวสี่สาวใช้ปรนนิบัติ

เรื่องเต่ากระดองลาย

นางสาวจรรวยพร คล้ายเชื้อวงศ์

ตั้งแต่สมัยก่อนนั้นมา นานมาแล้ว เต่ากับลิงเป็นเพื่อนกัน ลิงชักชวนวิ่งไปวิ่งมา วิ่งไปตรงโน้นตรงนี้ เขาว่าชนเหมือนลิงเป็นเพื่อนกับเต่า เต่าคลานช้า ตัวมดเตี้ยม ตัวมดเตี้ยม นานไปนานไป ลิงกับเต่า "นี่ เต่า ทำไมเอ็งไม่เดินให้เร็ว ๆ เล่าเพื่อน" เต่ากับลิงทะเลาะกันเป็นประจำ เรื่องเดินช้าเดินเร็ว วันนั้นไปด้วยกัน ลิงหัวน้ำ "เฮ้ย! เต่าไปช้าหัวน้ำวะกินกันก่อน" พอมาถึงหนองน้ำ เต่าคลานไปในหนองว่ายน้ำเล่นสบายใจเลิบบไปเลย ที่นี้เต่าชวนลิง "เพื่อนมาเล่นน้ำกับข้าก่อนซีเย็นคินะเพื่อน" ลิงกินน้ำแล้วก็ขึ้นไปบนต้นไม้ลิงบอกเต่า "เฮ้ย! มาขึ้นมาเล่นที่ต้นไม้เถอะเพื่อน" พุดไปพุดมาทะเลาะกันอีก ลิงก็บอกว่าข้าว่าในป่านนี้ไม่มีเก่งเท่าข้า ข้าขึ้นต้นไม้เก่งกว่าใคร" เต่าเถียงข้าก็เก่งกว่าใครข้าว่ายน้ำเก่ง เอ็งทำได้มัยละ พอคืนกับมามากก็บอกว่า เอ็งทั้งสองไม่เห็นจะเก่งเลยข้าขึ้นต้นไม้ได้เก่งกว่าใครหมด เต่าโมโห เลยบอกคอยดูนะ"ข้าทำได้ทั้งสองอย่างเลย" ว่าแล้วเต่าก็ได้ขึ้นต้นไม้ "เห็นมัยละข้าขึ้นต้นไม้ เจ้านกก็ว่าบินละ เจ้าบินได้มัยละ" ได้ซิ ทำไมจะไม่ได้คอยดูนะ" ว่าแล้วลิงก็กระโดดลงมาจากต้นไม้จะกางปีกเหมือนนก เจ้าเต่าตกลงมาดังแอ๊ก! ร้อง โอ๊ย! โอ๊ย! กระดองเต่าแตก เต่าเลยกระดองลายมาทุกวันนี้

เรื่องท้าวบุญไ้ทอง

นางสีนวล เมตตา

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีตากับยายเป็นคนใจบุญสุนทานแก่ไม่เคยทำบาป ไม่เคยเบียดเบียนใคร เวลาใครเดือดร้อนแกก็ช่วยแกไม่ใช้คนรวย เป็นคนจน วันหนึ่งตายายไปหาของป่า แกไปหาเป็นประจำเดินกันไปไกล ยายเหนื่อย ยายก็เลยบอกตาวว่า "ตาเอ๊ย ข้าเหนื่อยแล้วจะหยุดพักกันก่อนเถอะตา" ว่าแล้วยายก็นั่งแผะ หมดแรง ตาก็เป็นห่วงยายเพราะยายไม่เคยเป็นอย่างนี้ คนสมัยก่อนเขาเชื่อกันว่าเวลาคนดีทำอะไรเป็นอะไร ถ้าพิษฐานแล้วก็จะได้ตั้งใจ ตาก็ยกมือพนมเหนือหัวเลย ถ้าบุญกุศลเราสองคนที่ทำกันมามีแล้วละก็ ขอให้เมียข้าหายปวด หายไข้ที่เด้อ พ่อเจ้าประคุณ ที่นี้เทวดาก็เห็นใจตายายมากก็เลยคิดว่าจะต้องช่วยตายาย ก็เลยแปลงตัวลงมาเป็นคนแก่เดินมาหาตายาย ถามตายายว่าเป็นอะไรไปทำไมหน้าตาเศร้าหมองอย่างนี้ ตาก็เลยบอกว่า ข้ากลัวใจเมียข้าป่วยเป็นอะไรไม่รู้ แต่ก่อนไม่เคยเป็นอย่างนี้ ตาแกก็ถามว่า แล้วกำลังจะไปไหนกันละนี้ ตาก็เลยบอกว่าไปหาของป่าตาแกก็เดินมาหาตายายแล้วก็ โหมเพียงขอให้ผู้หญิงคนนี้หายป่วยหายไข้ด้วยเถอะ พอตาแก่พูดจบยายก็มีริ้วมีแรงกะป๊กะเปร่าขึ้นมาเลย ตายายก็เลยขอบคุณตาแก่แล้วก็บอกว่าจะต้องตอบแทนบุญคุณให้ได้ ของป่าที่หามาได้ก็ยกให้ตาแก่หมดเลย พวกสัมมูกลูกไม้ก็กลายเป็นทองหมด ตาแกก็บอกว่า ข้าเองไม่ใช่คนธรรมดาหรอก เป็นเทวดา สงสารเจ้าก็เลยช่วย เจ้าสองคนเป็นคนใจบุญสุนทานหมั่นทำไว้เถอะ ผลบุญก็จะตอบแทนให้หายป่วยหายไข้จะได้ร่ำรวย ที่นี้เจ้าสองคนไม่ต้องไปหาของป่าแล้วถ้าเจ้าทำดีทุกอย่างที่ข้าหยิบจับก็จะกลายเป็นทองหมด ตายายก็ร่ำรวยเรื่องนี้ก็จบแค่นี้

เรื่องท้าวสามลกับมณฑา

นายฟุ้ง อินทเกษร

เรื่อง ท้าวสามล กับมณฑา ท้าวสามลกับมณฑาเขาเลือกคู่ให้ลูกสาวเขา เขาเป็นเจ้าใหญ่ นายโตสมัยก่อน นางมณฑาก็เป็นเมีย มีลูกอยู่หกคน ก็มีหัวไปแล้ว ก็ยังแต่ธรรมาคนเดียว เป็นลูกคนสุดท้องทั้งหมด อยู่ไปๆ แกก็แก่ แกก็ให้ทหารไปตีม้องร้องบอกว่าใครอยากเอาลูกสาวแก ใครอยากได้ก็ให้มาให้ธรรมาชอบ เมื่อเห็นแล้วก็ให้ธรรมาเลือก เอาคนไหนก็ยกให้คนนั้น ยกให้เปล่าๆ เลย ทหารก็ไปตีม้องร้องว่าทั่วเมืองหมด ก็มากัน ให้ธรรมาเลือกแต่ก็ไม่เลือกใคร จนมาถึงเจ็ดวัน คนก็พร้อมเพรียงเต็มท้องพระโรงไปหมด ก็เข้ามาทีละคน มายื่นต่อหน้าให้เลือกรจนาก็มายืนมอง ก็มายืนมองพ่อก็ถามว่าไซ้ที่จะเลือกหรือไม่ ธรรมาก็สั่นหัว จนมาสองวันสามวัน ก็ยังไม่ได้ ผลที่สุดก็หมดคนมาให้เลือก ทหารก็บอกว่าคนมาหมดแล้ว พ่อก็ว่าเอหมดแล้ว ยังไม่คู่เลยสักคนเดียว ท้าวสามลว่า ก็ถามทหาร ทหารก็บอกว่า ยังมีอีกคนหนึ่ง เล่นอยู่กับเด็ก เลี้ยงควายอยู่ อยู่กลางทุ่งมันเป็นคนเหมือนกัน แต่ไม่เต็ม เหมือนคนบ้า มันครึ่งคน ไม่เต็มคนเงาะบ้า ก็เล่นกับเด็กอยู่ เด็กเข้าไปบ่าไปหักดอกชบาแดง เอาดอกสองดอกมาแหวกกลางทุ่ง เจ้าเงาะก็เห็นก็วิ่งจีบไปแย่งเด็ก ทหารก็เล่าให้เจ้าฟัง ว่ามันเป็นอย่างนี้ ก็ว่ามันแปลกดี ก็ว่าไปเอามาครึ่งคนก็ไปเอามา เมื่อว่าแล้วทหารก็ไป เมื่อเห็นทหารไปก็หนีเข้าป่าเข้ารก หนีทหาร ทหารก็ไปล้อมป่า จับก็ไม่ได้ ไล่ไม่ทัน กลัว ที่หลังเด็กเลี้ยงควายก็ว่ามาหาอะไรกันนี้ก็เอาดอกไม้แดงมาล่อเข้าก็มา เมื่อเห็นดอกไม้แดงก็เข้ามา ทหารก็จับไว้ได้ เอาเจ้าเงาะมาได้วันนั้นก็ประชุมกันเต็มหมด เพราะอยากรู้ว่าธรรมาจะเลือกหรือไม่ เพราะเหลืออยู่อีกคนเดียว พอเห็นมาอยู่กลางทุ่ง ทหารจับมาโน้น เจ้าก็บอกว่า อย่าพามาเลย ยังไม่ได้เข้ามาใกล้ๆ ท้าวสามลก็ว่ากับธรรมาว่า โน้มนามาแล้วโน้มน่าจับกันมาเลย ไซ้คู่หรือไม่ จึงเรียกมาเลย ก็บอกว่าไซ้ ท้าวสามลก็ว่าคนอย่างนี้มาเอาได้ ก็เสียใจ แต่ก็ไม่ว่าอะไรแต่ให้ไปอยู่ในป่าในดงไม่ให้อยู่ในเมืองไปยกกระหน่ำอยู่ท้ายป่า กับเจ้าเงาะ ตั้งแต่วันนั้นก็ไปอยู่กับธรรมา เจ้าเงาะพอออกไปข้างนอกจะใส่รูปเงาะ แต่พออยู่กับธรรมาก็จะถอดรูปเงาะออก ไม่ใช่คนธรรมดา เป็นทองทั้งตัวเลย เป็นสังข์ทอง อยู่ได้ต่อมา ลูกเขยของท้าวสามลทั้งหมด ท้าวสามลมีลูกเขยอยู่แล้วหกคน ก็มีข้าศึกเข้ามาตีเมือง พวกลูกเขยทั้งห้าคนหนีหมด แพ้ข้าศึก ข้าศึกลงมาจากที่สูง เป็นชั้นอินทร์ ตกลงหนีหมดทุกคน ลูกเขยทั้งห้าหนีหมด เจ้าสามลก็หมดหนทาง ก็ปรึกษากับเมีย ว่าจะทำอย่างไร ก็

ว่ายังเหลืออยู่ลูกเขยอีกคนหนึ่ง คือเจ้าเงาะ ก็ว่ามันบ้า จะไปสู้เข้าได้อย่างไร ให้รจนาบอกกับ
 พัวเขารจนาก็ไปตามพัว ไปกับเขาสักหน่อย บ้านเมืองกำลังแย่ เขาให้มาถามว่าจะสู้ได้หรือ
 ไม่ก็บอกว่าแม่เอ๋ย เรื่องเล็ก ไม่ต้องเดือดร้อน ถ้าจะให้เงาะไปสู้จะต้องให้พ่อมาบอก
 แม่ของรจนาก็ไปบอกกับท้าวสามล ว่าเจ้าเงาะให้ท้าวสามล มาบอกพูดเอง ตอนแรกท้าวสามลก็
 โกรธ แต่ภายหลังก็ไปหา ก็กลับบ้านเมืองแตก ก็บอกว่าจะช่วยได้ไหม เจ้าเงาะบอกว่าเรื่องเล็ก
 แล้วถามว่า เมื่อไรข้าศึกมันจะมา ก็บอกว่า พรุ่งนี้เช้าข้าก็จะมา พอมาเขาก็ยิงปืนมา เจ้าเงาะ
 บอกว่าให้พ่อหาม้ามาตัวหนึ่งสิ มีไหม พ่อที่ว่าสัโหม่นมี แล้วก็ขึ้นทรงเจ้า เจ้าเองก็เป็นเจ้ามี
 เครื่องประดับสารพัด จะเอาอะไรก็ได้ เข้าขึ้นตามกำหนดก็เดินจริงสองคนพัวเมีย พอไปถึงพ่อก็
 เอาเครื่องทรงมาให้ ให้ไปหาม้า ก็ไปหามาไม่ได้เจ้าเงาะก็เลยอธิษฐาน พระอินทร์เลยปล่อย
 ม้ามาด้วยหนึ่ง พร้อมสังวาลย์ทอง มาถึงที่หน้าเลย ก็ขึ้นไป ทั้งรูปเงาะออกเลย ขึ้นไปในกอง
 ข้าศึก ยิ่งมาก็ไม่ถูก เลยแพ้ไป ท้าวสามล นางมณฑาตามไปดูก็ดีใจ ก็กลับมาฉลองกันใหญ่ให้
 เจ้าเงาะครองเมือง

เรื่องท้าวแสนบม

นายบุญ สุขสวัสดิ์

เรื่องแสนบมเป็นเรื่องที่คนเฒ่าคนแก่เขาเล่าให้ฟังมานานแล้ว จำไม่ค่อยจะได้
 เอ้อ... มีผู้ชายอยู่คนนึง หน้าตาน่าเกลียดไม่ว่าจะไปทางไหนใคร ๆ ก็ถ่มน้ำลาย บางคนก็
 หัวเราะเยาะพวกเด็ก ๆ เด็ก ๆ ก็วิ่งกระเจี๊ยกกระเจี๊ยกว่าจัน เรียกกันว่า เจ้าบม ผมมีเพื่อน
 จมูกโป่งขึ้นมา ยังเรียกกันว่า ไอ้บม แล้วเจ้านี่ตะปุมตะป่ทั้งตัวเขาก็เลยไอ้แสนบม
 เจ้านี่ขี้เกียจงานการไม่ยอมทำพ่อแม่ใช้อะไรก็ไม่ทำ ไอ้แสนบมขี้เกียจจนพ่อแม่ไล่ออกจาก
 บ้านก็ร้องไห้ ระบายเหินไปเรื่อย แต่ไอ้เนี่ยเป็นคนมีบุญมันเดินไปเรื่อย เดินไป... เดินไป
 ก็ไปเจอหมากาลังวิ่งไล่กัดแมว ไอ้แสนบมก็เลย... ก็เลย ไล่หมาไปช่วยแมวไว้ได้ เดินต่อไป
 ก็ไปเจอไอ้หลาม เอ้ยไอ้เหลื่อมรู้จักไหม ไอ้เหลื่อมนะ แถวนี่มีบานหมด ไอ้เหลื่อมเลื้อยมา
 ไอ้แสนบมเห็นงูก็จะตึง ไอ้เหลื่อมก็บอกว่า "อย่าตีข้าเลย ถ้าเจ้าเดือนร้อนอะไรข้าจะช่วย"
 ไอ้แสนบมก็เลยปล่อยไปไม่ฆ่า ไอ้แสนบมเดินมาไกลแล้วมากแล้ว ยังไม่ได้กินอะไรเลยก็หิว
 หันไปบอกไอ้เหลื่อมตอนที่จับมือเป็นเพื่อนกันแล้ว ไอ้เหลื่อมก็บอกว่า เดี่ยวข้าจะไปหาให้
 ว่าแล้วไอ้เหลื่อมก็ไปจับไก่มาไก่กำลังจะตายก็เลยบอกว่า "ปล่อยข้าไปเถอะ อยากระไร
 อยากรักษาข้าช่วยอะไร ข้าจะช่วยทุกอย่างเลย ไอ้แสนบมก็เลยบอกว่า ข้าอยากได้หลายอย่าง
 แล้วเจ้าจะช่วยข้าได้หรือ ไก่บอกว่า "ข้ามีแก้วสารพัดนึก นึกอะไรก็ได้ทุกอย่าง" ไอ้แสนบม
 ก็ดีใจ ก็อธิษฐานให้เป็นคนร่ำรวยที่สุด แล้วก็ไปเป็นเจ้าเมือง มีเมียสวยที่สุดเลย ว่าจันเถอะ
 มีสาวสี่สาวใช้บริวารเต็มเมือง ไอ้แสนบมก็กลับไปรับพ่อแม่มา พ่อแม่ก็จำไม่ได้ เดี่ยวนี้ลูก
 ตัวเองหล่อเป็นเจ้าเมืองที่นี้เจ้าเมืองก็เล่าความจริงให้ฟังก็เลยดีใจกันใหญ่ เรื่องก็จบแล้วละ

เรื่องทาสใจบุญ

นายอาร์มน์ อัมมูไร

นานมาแล้วมีเศรษฐีคนหนึ่ง รวยมาก มีข้าทาสบริวารมาก เศรษฐีมีส่วนมีนาเยอะแยะ ไม่ต้องทำเองมีทาสทำงานทุกอย่าง เศรษฐีเป็นเศรษฐีขี้เหนียว พุดจาหยาบคาย มีทาสคนหนึ่งเป็นหนุ่มหน้าตาหล่อเหลาเอกรูปร่างดีเยี่ยม ที่นี้ เออ...หนุ่มคนนี้เป็นคนใจบุญ ข้าที่เศรษฐีให้กินประทังชีวิต แบ่งไว้ตักบาตรทุกวัน เศรษฐีถามว่า "ทำไมต้องใส่บาตรด้วยข้าให้ข้าวมามากไปใช้ไหม" หนุ่มคนนั้นก็บอกว่า "ข้าทำบุญอุทิศบุญให้พ่อแม่ของข้า คนเราเกิดมาแล้วจะต้องทำความดี ทำบุญ ทำทาน ชาตินี้ข้าเกิดมา ข้าลำบากเหลือเกิน พ่อแม่ไม่มีตายจากไปนานแล้ว" ว่าแล้วก็มือท่วมหัว "ขอให้พ่อแม่เจ้ากรรมนายเวรเป็นสุขทั่วกันเจ้าประจักษ์" เศรษฐีมองหนุ่มคนนี้ใส่บาตรทุกวัน แต่ไม่แก้มไม่เคยใส่บาตรเลย...เอ้อ...เศรษฐีมีลูกสาวหน้าตาสะสวย มองหนุ่มนี้ทุกวันเห็นเป็นคนใจบุญ ลูกสาวอยากทำบุญกับบอก "พ่อ พ่อเศรษฐีฉันอยากทำบุญ คุณนี่ซิ ตักบาตร ถวายของพระทุกวัน ขนาดเขามีของกินนิดเดียวนะพ่อ ทำไมเราไม่ตักบาตรกันบ้างละพ่อ จะได้ขึ้นสวรรค์ขึ้นดาวดึงส์เลยนะพ่อ" เศรษฐีบอกว่า "ทำบุญแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย สู้พ่อก็ไม่ได้ไม่ได้ทำบุญแต่ไม่ต้องเป็นข้าใคร หนุ่มทาสทำบุญทุกวัน ๆ จนเทวดาส่งสารจึงเหาะลงมาจากสวรรค์มอบทรัพย์เงินทองให้รู้ถึงบุญเศรษฐี เศรษฐีเลยคิดว่าทำบุญแล้วรวย เลยทำบุญทำทานทุกวันไม่ขี้เหนียวแล้ว

เรื่องนกระยาง

นายเฉลิม สังข์ทอง

เรื่องนี้จะ เมียพระอินทร์ นางนกระยางขาว เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ เขาจะไม่ทำกรรมบุญอะไร สร้างแต่สวนดอกไม้ มีนางสุจิตรา นางสุชาดา นางสุธรรมา และอะไรอีกทั้งหมดห้านางนางกระยางขาวนั้นเป็นเมียน้อย พอตายเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ขึ้นไปบนสวรรค์ เมื่อขึ้นไปบนสวรรค์ท้าวสักกะเทวราชก็ว่า เอ มันทาไม นางทั้งสี่ก็เห็นแล้ว แต่ทำไมนางที่ห้ายังไม่เห็น ก็เลยมองลงมา ก็เห็นเป็นนกระยางอยู่ ท้าวสักกะเทวราชก็ลงมาบอกนกระยางว่า ถ้าเธอไม่อยากเป็นนกระยางต่อไปเธอต้องจำศีล พอถึงเดือนกรกฎาคม จะจำศีล เดือนสิงหาคม ก็ออกแล้ว พอจำศีลแล้ว ก็ว่า ทำไมมันถึงจำศีลได้ ประวัตินั้นก็มีตั้งแต่สมัยพุทธกาลมา นกระยางก็เลยมาจำศีลตั้งแต่กรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน ก็ออกมาหากินได้ พวกนี้ส่วนมากจะไม่กินสัตว์ที่เป็น ๆ แต่เดี๋ยวนี้ส่วนมากไม่อย่างนั้น เป็นมันก็กิน ตายมันก็กิน

เรื่องนกรอยไถกับนกเหยี่ยว

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

มีนกเหยี่ยวชนิดหนึ่งบินอยู่บนท้องฟ้าเพื่อตักกินสัตว์อื่นเป็นอาหาร มันจะบินวนนิ่ง ๆ อยู่กับที่พอมันได้จังหวะมันก็จะบินโฉบเข้ามาจับเหยื่อเป็นอาหาร เหยื่อของนกเหยี่ยวคือนกรอยไถ นกรอยไถจะหากินตามรอยไถของดิน แม่ของเจ้านกรอยไถจะสอนลูกของมันว่าให้กินแมลง หนอน ไล่เดือนตามรอยไถ อย่าออกมากินเห็บหรือรอยไถ บกติแล้วรอยไถจะมีแมลง หนอน และสัตว์ที่เป็นอาหารของนกรอยไถมากมายสำหรับกินเป็นอาหาร เจ้านกรอยไถตัวหนึ่งมาหาอาหารกินบนรอยไถ อย่างเพลิดเพลิน เจ้านกเหยี่ยวก็บินโฉบมาจับขึ้นไป พอเจ้านกรอยไถถูกจับมันก็รู้เลยว่ามันไม่เชื่อแม่ แม่บอกมันแล้วให้หากินไถรอยไถมันจะปลอดภัย เพราะดินรอยไถจะช่วยป้องกันนกเหยี่ยว เมื่อคิดไปก็นึกถึงแม่ เจ้านกรอยไถจึงร้องว่า คราวนี้ต้องตายแน่ ๆ ต้องตายแน่ ๆ คราวนี้ต้องตายแน่ ๆ ไม่เชื่อแม่คราวนี้ต้องตายแน่ เออเอ็งคราวนี้ต้องตายแน่ เจ้านกเหยี่ยวถามว่าที่เจ้าร้องนะ แม่เจ้าสอนว่าอย่างไร แม่เราสอนว่าให้เราหากินไถรอยไถอย่าขึ้นมาหากินบนรอยไถ เพราะจะมีอันตราย ไม่จริงไม่จริง ไม่ว่าเจ้าจะอยู่ไถรอยไถ ถ้าเราจะกินเจ้าเมื่อใดเราก็สามารถกินเจ้าได้ ไม่ว่าเจ้าจะอยู่ลึกสักเท่าใด ถ้าท่านไม่เชื่อท่านปล่อยเราไปซิ ท่านพิสูจน์คำสอนของแม่เราไหมละ ท่านลองปล่อยเราไปซิ ถ้าเราจับเจ้าได้เจ้าจะเลิกเจ้าทั้งเป็น ๆ ตกลงท่านจะพิสูจน์คำสอนของแม่เราอย่าช้าเลย เจ้านกเหยี่ยวก็บินโฉบลงมาค่อย ๆ ปล่อยนกรอยไถ เจ้าพร้อมรึยังเราจะได้รับคำทำของเจ้า เราพร้อมแล้ว ท่านโฉบลงมาเถอะ เจ้านกรอยไถก็หลบอยู่ใต้เหลี่ยมรอยไถ เจ้านกเหยี่ยวก็โฉบลงมา เจ้านกรอยไถก็พร้อมที่จะหลบอยู่ไถรอยไถ เมื่อเจ้านกเหยี่ยวโฉบลงมา เจ้านกรอยไถเห็นเงาก็หลบวูบอยู่ไถรอยไถทันที นกเหยี่ยวก็โฉบลงมาเต็มที ไม่ทันที่จะสังเกตว่าเจ้านกรอยไถได้หลบไปแล้ว หน้าอกเจ้าเหยี่ยวก็เลยกระแทกกับรอยไถตายไป เจ้านกรอยไถก็ออกมาดู แล้วก็นึกถึงแม่ ที่รอดตายก็เพราะแม่แท้ ๆ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คำสอนของพ่อแม่ ปู่ตา ย่ายาย ครู อาจารย์มักจะมีความหมายอยู่ลึก ๆ ถ้าทำตามจะได้ประโยชน์ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เดี๋ยวนี้คนเรามันนอกเรื่อง นอกกรอบนอกนกรอยไถ หกกินไม่อยู่ในหลักในร่องรอยของศีลธรรม เขาว่าเหมือนหัวหนานอกครู หมอดูนอกตำรา เป็นคนที่ไม่อยู่ในร่องในรอย เป็นคนที่ไม่ทำตามครูอาจารย์สอน ครูอาจารย์คนแรกของเราคือพ่อแม่ คนที่สองก็คือครูอาจารย์ที่โรงเรียน เราอย่านอกกรอบนกรอยไถ ไม่เช่นนั้นจะเหมือนนกรอยไถ ต้องหากินอยู่ในรอยไถถ้าออกนกรอยไถเมื่อไรจะมีอันตรายเมื่อนั้น

สำหรับนิทานก็ฝากไว้เพียงเท่านี้ นิทานเป็นประโยชน์ ฟังนิทานแล้วต้องกลับมาดูตัวเรา เขาบอกว่า ดูหนังดูละคร แล้วต้องย้อนกลับมาดูตัวเรา เห็นพระเอกแสดงดีก็ทำตามที่พระเอกแสดงดูหนังดูละคร แล้วย้อนกลับมาดูตัวเรา ไม่ชอบตัวโกงเราก็อำนาจเหมือนตัวโกงไม่ชอบตัวอิจฉาเราก็อำนาจมีจิตใจ อิจฉาเหมือนตัวอิจฉา ใครดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัวเอง คนนั้นจะได้รับประโยชน์ เขาบอกว่าหลัก คาสอนในศาสนาจะเป็นประโยชน์ต่อเราเมื่อเรามาปฏิบัติเงิน 1 บาทของเราย่อมมีค่าเงิน 10 บาทของคนอื่น เงิน 100 บาทของเราย่อมเป็นประโยชน์กว่าเงินร้อยล้านในธนาคารของคนอื่น เพราะมันไม่ใช่เงินของเรา ความดีของคนอื่นก็คือความดีของคนอื่นไม่เกี่ยวกับเรา เราต้องทำความดีที่คนอื่นทำ ทำความดีตามที่เราเห็นเราจึงจะได้รับผลแห่งความดีนั้น ไม่ใช่ไปอาศัยความดีของคนอื่นเราต้องทำเอง ฉะนั้นธรรมะเป็นสิ่งที่ต้องน้อมเข้ามาใส่ตัว พบความดีก็น้อมใส่ตัว พบความชั่วก็น้อมมาใส่ตัว แต่เราไม่ทำชั่ว น้อมใส่โดยเท่ากันมัน นิทานธรรมะที่ได้แสดงบรรยายมาก็ขอยุติเพียงเท่านี้ ก็ขอให้ท่านเจริญในธรรม ปราศจากทุกข์ โรคภัย มีความเจริญยิ่งขึ้น ตลอดกาลเป็นนิจ เทอญ

นิทานเรื่องนางกะเชอกันร้ว

นายจำลอง คุ่มปลี

กาลครั้งหนึ่งก็มีมานพคนหนึ่ง และมีเมียชื่อว่ากะเชอกันร้วก็ไปเป็นคนที่ยากจนว่าจ้างเอะก็มีอาชีพหักไม้ฟันขายเลียงชีพ ไปซื้อปลาตามท่าน้ำต่าง ๆ มีอยู่วันหนึ่ง มีนายเพตา เขามาจอดเรืออยู่ที่ท่าน้ำ ในวันนั้นนายมานพก็ไปซื้อปลาที่นั่นด้วย เมียก็ไปด้วยซื้อแล้วเมียรับใส่กระเชอที่กระเดียดตามกันไป แต่กะเชอนั้นร้ว เมียไม่รู้ก็เลยมาเพตา เขาก็มองไปเห็นว่า เมียนายเพตาก็เห็นว่า เออ กะเชอนั้นร้ว ถ้าเราซื้อไปอย่างนั้นมันจะได้อะไรขึ้นมา ผัวใส่มาที่ร้วไปเกลี้ยงก็เลยหักขึ้นว่า ทำไมไม่เอาอะไรอุดเสียล่ะ กะเชอมนั้นร้ว นายเพตาก็เลยเข้าใจว่า เอ คงจะชอบใจ หรือชอบพอมานพคนนี้ ก็เลยพูดเป็นเชิงชวน เออถ้าแก่เห็นดีกับเขาก็ไปอยู่กับเขา ก็เลยร้องเรียกมานพขึ้นมาบนเรือ มาพูดเรื่องเปลี่ยนเมีย ที่นี้เมียเขานี้ก็เป็นคนที่ว่าเป็นแม่บ้าน ผัวเขาว่าอย่างไรก็ต้องปฏิบัติตาม บางครั้งก็ไม่อยากไป แต่ก็ต้องไป เมียนายมานพที่เขาดีใจ เขาอยากจะไปอยู่กับนายเพตา เพราะเป็นเจ้าแก่ใหญ่ พ่อค้าเรือสำเภานี้ ส่วนเมียนายเพตาก็กลัวกลืนสินทนแหละ จะไม่ไปหรือ ผัวก็ไล่ให้ไป จาเป็นก็ต้องกราบตีนผัวแล้วไปอยู่กับเขาไปอยู่กับมานพ ถึงลงไป เอาไปไม่ลงมาอุดกันกะเชอ ที่ร้วนี้ไปเสียแล้ว แล้วก็ซื้อกันไป ซักพักใหญ่ก็ได้เยอะก็คิดว่าพอแล้ว ก็กลับบ้านมา ที่นี้ไม่รู้ว่าจะเอาไปไหนถามผัวว่ามีญาติไหม ผัวบอกว่าไม่มี เคยเอาไปขายที่ไหนไหม ผัวบอกว่าไม่เคย เพิ่งมีวันนี้เองที่ได้มาก ก็เลย เมียก็เลยคิดว่า เออผัวเรานี้ ไม่มีเพื่อนบ้านเลย ไม่ได้สังคมกับใครเลย ฉะนั้นเราต้องสร้างสังคมให้แก่ผัวสร้างเกียรติให้แก่ผู้ปกครองของตัวก็เลยเอาปลาไปแจกให้เพื่อนบ้าน แจกเสร็จแล้วก็เลยแปลกใจว่า เอทำไมวันนี้ นายมานพวันนี้จึงมีปลาแจกพวกเรา เมื่อก่อนไม่เคยมี ได้เหลือเฟือมาแจกพวกเราเลย วันนี้ทำไมมาแจก ก็ร้องสรรเสริญเป็นยอว่า มานพนี้ใจดี วันหลังจากนั้นมาผัวก็ไปตัดฟันมันเป็นวาสนาของคน ไม่ตกอับ ผัวไปก็ไปเจอพื้น เจอเอาไม้หอมมาเยอะแยะเลย แต่ผัวไม่รู้จักไม้หอม พอเอามาเมียเห็นเข้าก็ถามว่าเอามาจากไหน ผัวบอกว่าเอามาจากป่า ถามว่าหมดหรือยัง ผัวบอกว่ายังอยู่อีกเยอะไม่ได้เอามา แล้วก็เลยไปเอามา แล้วเอาไปขายในตลาด จึงเกิดความรู้ว่ารวย มีเพื่อนบ้าน มีสังคม แล้วก็คิดจะหาทำเล หาอาชีพอื่นทำ ก็ฝึกให้ผัวนี้วิ่งทุกวัน เข้าใจมากก็ให้วิ่ง ที่แรกก็วิ่งตัวเปล่า พอวิ่งไป ๆ พอเหนื่อยเต็มทีก็หยุด วิ่งทุกวัน ๆ จน ที่แรกก็วิ่งประมาณกิโลหนึ่ง จนชิน ต่อไปก็วิ่งสองกิโลก็วิ่งจนเหนื่อยทุกวัน ทำจนชิน จนรู้สึกที่ผัวนี้วิ่งเก่ง

ที่หลังไม่ให้วิ่งตัวเปล่าแล้ว ให้สะพายของด้วย ใส่ของหนักแล้ววิ่ง วันแรกก็รู้สึกเต็มที แล้วก็วิ่งจนชิน ก็เลยมีความคิดว่า อยากจะไปอยู่ในเมือง หวังก็มีความสามารถเก่งกาจพอสมควร ไปถวายเจ้าเป็นมหาดเล็กรักษาพระองค์ อยู่กับเจ้า ที่แรกก็ยังไม่มียศมีตำแหน่งอะไร ก็รับเอาไว้เป็นคนใช้อยู่อย่างนั้น แล้วมาวันหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินไปประพาสป่าไปเจอโจรปล้น ก็เกิดวิ่งหนีกัน พวกทหารอารักขานี้วิ่งแตกกันหมดต่างคนก็ต่างไป มีมานพคนเดียวที่พระเจ้าแผ่นดินวิ่งถึงไหนวิ่งถึงนั้นเจ้าเมืองก็ติดไปไม่ทิ้ง พอวิ่งไปจนพ้นแล้ว ก็หิวข้าว พระเจ้าแผ่นดินก็หิวข้าวขึ้นมา มานพก็เอาข้าวถวาย พระเจ้าแผ่นดินว่ากริชาตีกิติ เอาน้ำมาเสวย น้ำก็รสชาตีกิติ มีกลิ่นหอมมีดอกมะลิใส่ หลังจากนั้นก็กลับมาก็เลยตั้งให้มานพเป็นใหญ่ขึ้น ที่นี้ย้อนถึงนายเพตาไปอยู่กะ...ไปเจอกับคนรวย ที่แรกก็ยังไม่ฐานะยังร่ำรวยอยู่ แต่ไปอยู่เข้าหน่อยก็มีลูกด้วยกัน ถือว่าตัวรวยมีลูก ลูกก็ใส่ผ้าอ้อม พวกอยู่ได้น้ำก็เห็นว่า เธอเป็นผู้ดี ๆ ทั้งนั้น ใครเป็นคนทิ้งนะ เลยสร้างเป็นฝือกเป็นจวน เวลานั้นแห้งมากก็ได้เก็บเอาไว้ ไอ้พวกข้างล่างก็เกิดมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น เพราะไม่ต้องซื้อเสื้อผ้าแพรพรรณ ส่วนนายเพตานี้ไปอยู่มาก็เงินหมดเลย เงินทองไม่พอใช้กลายเป็นขอทาน

เรื่องนางเมตตาจारा

นายฟุ้ง อินทเกษร

นางเมตตาจाराเป็นลูกสาวเจ้า มีผู้ชายซื้อชားขาย สำหรับกวาดบ้านกวาดเรือนอยู่ค้าขาย
ในวังตั้งแต่เด็กจนเป็นหนุ่ม นางเมตตาจาราก็มองอยู่ แต่ก็ไม่กล้า ก็เป็นข้ากับเจ้านาย หนุ่มคน
นี้ก็ทำสารพัด กะทาชายทักมดทุกอย่างแต่ด้วยเวร หรือบุญกรรมอะไร นางเมตตาจาราก็ออกมาจาก
บัลลังก์แล้วมานั่งอยู่ที่หัวบันไดมองที่ข้างล่าง เห็นหนุ่มคนนี้กวาดอยู่ทุกวัน กะทาชายคนนี้ไม่กล้ามอง
ขึ้นไป เพราะเป็นลูกสาวเจ้า หน้าเข้า ๆ ก็ลงไปนั่งดักข้างล่าง ก็ว่านายกะทาชายว่าทำไมไม่มอง
บ้าง ก็ว่าไม่กล้ามอง นางก็ว่า เราคิดถึงท่าน ชอบท่าน กะทาชายก็ว่า เราชอบเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน
ไม่ได้ เหมือนดอกฟ้ากับดอกดิน แต่นางเมตตาจาราก็พยายามพูดให้เจ้ากะทาชายรับให้ได้ ก็ว่า
ดอกฟ้ามันอ่อนลงมา ชอบเรามันก็ลงมาหาเรา บัดหวับัตหุมนก็อยู่กันได้เจ้าต้องจับไว้ ไม่งั้นมันก็จะขึ้น
ไปได้เจ้ากะทาชายก็ไม่ได้จับอะไร จับมือติด

เรื่องนางผมหอม

นายภุมรินทร์ สารสังข์

นางผมหอนี้บังเกิดเขาเกิดมาเขามีสองพี่น้องและคราวนี้มีแม่ม่ายคนหนึ่ง คือชื่อนางกาลิ คือ กาลิกินีแหละ เป็นแม่ของนางผมหอมเป็นแม่ม่าย เป็นผู้ที่มียศฐาบรรดาศักดิ์เป็นคนตระกูลสูงส่ง เป็นตระกูลครามตระกูลที่สูงส่งได้ลูกผู้หญิงมาสองคนคือนางผมหอมคนหนึ่ง อีกนางหนึ่งก็จำชื่อไม่ได้เป็นคนสุดท้อง นางผมหอมกับนางอ้าย นางอ้ายความจริงมันไปซำกับนางปลาบู่ทอง ชื่อ นางอ้ายกับนางผมหอมแรกเริ่มเดิมทีนางกาลิกินีเป็นลูกเศรษฐีอยู่ในเมืองเวฬุวันได้ออกไปประพาสป่า กาเนิดของนางผมหอมมารดาชนนีคือแม่ของนาง เดิมทีเริ่มแรกเป็นลูกของเศรษฐี นางกาลิกินีเป็นลูกของเศรษฐีอยู่เมือง ประวัติความเป็นมาของนางผมหอมอยู่เมืองราชคฤห์เดิมที่จะเกิดเป็นนางผมหอมได้ คือเมืองราชคฤห์เป็นนครเศรษฐีอภิบาลเศรษฐีอยู่เมืองราชคฤห์มีลูกสาวคนหนึ่งชื่อนางกาลิ นางกาลิกินีได้ลามหาเศรษฐีคือเมืองราชคฤห์จะออกไปเที่ยวตามบ้านนอกคาเม แกชอบเที่ยวชมเมืองต่าง ๆ ชอบชมสวนดอกไม้ อยู่มาวันหนึ่งนางกาลิกินีได้ลาอำครมหาเศรษฐีผู้เป็นบิดานี้จะขอลาไปเที่ยวตามหัวเมืองต่าง ๆ เมื่อเศรษฐีทราบเรื่องแล้วจึงได้อนุญาตให้นางกาลิกินีเดินทางไปด้วยข้าทาสบริวาร เมื่อเดินทางมาทั้งหมดประมาณ 3 เดือนก็ได้เดินทางกลับระหว่างทางเดินกลับเมืองราชคฤห์นั้นเป็นเดือนเมษายน เป็นหน้าร้อน เมื่อเป็นหน้าร้อนเสร็จเรียบร้อยแล้วข้าทาสบริวารก็คอยากเมื่อน้ำไม่มีฝนก็ไม่มีอดน้ำกัน ก็เลยไปหาน้ำกันไปหาที่ไหนก็ไม่เจอน้ำก็ไม่มีแห่งเหือดมาก นางกาลิกินีก็เลยถามสนมว่าเมื่อพวกเจ้ามาไม่ได้เราจะหาเอง นางกาลิกินีก็เลยเดินทางไปหาน้ำไปหาที่ไหนก็ไม่มีก็เลยไปเจอน้ำที่เป็นรอยควายนางกาลิกินีก็ดื่มน้ำจากรอยควายนี้นะดื่มมากก็ดื่มไม่ได้เพราะน้ำมันขุ่น เมื่อดื่มน้ำจากรอยควายนี้นเสร็จเรียบร้อยแล้วก็คราวนี้ก็ยังไม่มีน้ำก็เลยเดินตามทางไปเจอน้ำรอยช้าง ก็เลยไปดื่มน้ำรอยช้างกับเข้าเมืองมา กลับเข้าเมืองมาอยู่ไม่นานนางกาลิกินีก็เลยตั้งท้องขึ้นมา ตั้งท้องขึ้นมาคือพระบิดาก็เลยถามพ่อนั้นก็เลยถามว่าลูกไปท้องมาได้อย่างไรใครเป็นสามีบอกว่าไม่มี ไม่มีจะท้องมาได้ได้อย่างไรคือระหว่างที่เดินทางกลับลูกได้ไปดื่มน้ำรอยควายที่เป็นรอยนั้นและมันมีน้ำอยู่ก็ไปดื่มน้ำนั้นก็ยังไม่มีน้ำก็เลยไปดื่มน้ำรอยช้างถึงอ้อมถึงกลับมา กลับเข้าเมืองมาก็เลยจนสอง 60 วัน 60 ราตรีก็เลยเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมาพระบิดาก็เลยสงสัยว่าจะทำอย่างไรดี เอาไม่เป็นไรพ่อก็ไม่ได้ว่าอะไรเมื่ออยู่กำหนดมาทั้งหมด 8 เดือนจะย่างเข้าเดือนที่ 9 ก็เลยคลอดลูกเกิดเป็น

ผู้หญิงทั้งสองคนทั้งสองนางคือธิดาทั้งสองพระองค์คนแรกตั้งชื่อนางอ้าย คนที่สองตั้งชื่อนางผมหอม นางผมหอมนี้ก็หอมจริง ๆ ไปอยู่ที่ไหนก็หอมผมนั้นและเกิด เมื่อทุกเชื่อกันก็ถามหาแต่แม่พ่อของเราไปไหนและถามเสด็จปู่ก็บอกว่าพ่อของเราไม่มีก่อนจะตั้งครรภ์นั้นแม่ของเราได้ไปกินรอยควาย กินน้ำรอยช้างเกิดลูกมาทั้งสองคนลูกก็โตเป็นสาวรุ่น ๆ แล้วนางอายนี้อายุ 17 ปี นางผมหอมอายุ 18 ปีจึงขอลาเสด็จปู่และเสด็จแม่จะไปตามหาเสด็จพ่อผู้เป็นพระบิดาก็บุบผาผางไปตามไปตั้งหลายปีก็ไปเจอพญาช้างคือพญาเคนเป็นช้างเผือกสวย ช้างก็ได้ถามว่าเจ้ามนุษย์น้อยทั้งสองเจ้าตามหาอะไรหรือหรือว่าข้าฯ ทั้งสองติดตามหาเสด็จพ่อของข้าฯ พ่อชื่ออะไร เกิดมาไม่เคยเห็นพ่อเลยแต่แม่ก็เล่าให้ฟังว่าแม่ได้กินน้ำรอยช้างกับรอยควายเกิดลูกทั้งสองมา แต่พญาเคนช้างเผือกนี้รู้และว่าเป็นลูกของตัวเองเอาถ้อยอย่างนั้นก็ดีและจะพิสูจน์ว่าเจ้าทั้งสองคนนี้จะ เป็นลูกของข้าจริงหรือไม่ พญาเคนช้างเผือกก็ยื่นงาขึ้นไปและอธิษฐานว่าถ้าเป็นลูกของเราจริง ๆ ลูกจะต้องไถ่ดวงของเราขึ้นมาจะได้ขึ้นมาถึงหัวของเราได้ นางอ้ายก็เลยขึ้นอาสา บอกว่าไม่เป็นไรลูกจะขอไถ่ดวงของพ่อไปถึงหัวของพ่อเป็นคนแรก พอพญาเคนช้างเผือกไถ่ดวงออกไปเสร็จเรียบร้อยแล้วนางอ้ายก็ได้ไถ่ดวงขึ้นไปยังไม่ทันถึงหัวพ่อเลย ได้แค่ครึ่งกลางวงก็เลยตกลงไปก็เลยตกลงไปแล้วพญาเคน พญาช้างเผือกพาเคนก็เลยเอางวงนี้ถือครัดเอานางอ้ายขึ้นมาเอาใส่ปากก็ยวกลงไปในท้องเลยที่ไม่ใช่ลูกตัว คิดแล้วไม่ใช่ลูกของเราและคราวนี้กล่าวถึงนางผมหอมแสนจะเศร้าโศกเสียใจเมื่อน้องตัวเองถูกพ่อกินไปแล้วพญาเคนก็บอกว่าเหลือลูกอีกคนไม่ใช่หรือถ้าจะเป็นลูกพ่อจริง ๆ ให้ไถ่ดวงของพ่อขึ้นมาพญาช้างเผือกก็เลยยื่นงวงออกไป นางผมหอมก็เลยไถ่ดวงของพญาช้างเผือกพญาเคนไถ่ขึ้นไปถึงหัวถึงคอก็ว่าเป็นลูกของตัวเอง ก็รู้แล้วพญาช้างเผือกก็รู้ว่านางผมหอมเป็นลูกของตัวเองก็เลยพาตัวไปสร้างวังให้อยู่ คือสร้างประสาทหินให้อยู่ เมื่ออยู่กับที่ประสาทหินทั้งหมด 5 ปีเต็ม ๆ แล้วทุกวันนี้นางผมหอมจะต้องลาพ่อออกไปอาบน้ำ ไปอาบน้ำตามแม่น้ำคงคาหรือแม่น้ำนาที่ทองกับแม่น้ำสนที่กือนาญาติให้นางผมหอมไป นางผมหอมก็เลยเสี่ยงทายว่าคนไหนที่จะเป็นเนื้อคู่โดยตรงขอให้ผมหอมที่นางผมหอมได้ถอนเส้นผมใส่ในผอบของนางก็เลยอธิษฐานด้วยแรงอธิษฐานนั้นผมหอมก็เลยลอยไป ๆ ถึงเมือง ๆ หนึ่ง เมือง ๆ นั้นมีเจ้าพราหมณ์เป็นราชาครองนคร พอได้ลงมาทรงน้ำก็ได้พบผมหอม เมื่อพบผมหอมเสร็จเรียบร้อยแล้วคราวนี้ก็เก็บผมหอมเข้าไปในวัง ก็พินิจพิจารณาบอกว่านางคนนี้จะสวยสดงดงาม ขนาดผมหอมยังหอม สมควรแล้วที่เราจะให้เสนามาตย์ ขุนวังเฝ้าวังไว้ให้เรา

เราจะออกติดตามถ้าได้พบนางคนนั้นเข้าจนได้ เมื่อฉะนั้นท้าวทศราชนั้นก็เลยติดตามมาพบนาง หม่อมเจ้าจนได้ก็เลยถามว่าใช่แม่นางหรือไม่ที่เสี่ยงทาย โดยที่เอาเส้นผมเป็นเกศาใส่ ในกะโอบเสี่ยงทายไป นางหม่อมก็ทูลบอกว่าใช้กระหม่อมเองเสี่ยงทายเนื้อคู่ เมื่อท้าวทศราชมารู้ว่านางหม่อมก็เกิดความรักใคร่จนพึงพอใจใคร่จะขออภิเษกสมรส ก็เลยไปทูลขอกับพญา ข้างเผือก พญาข้างเผือกเป็นพ่อของนางหม่อมก็เลยอนุญาตให้ ยกนางหม่อมให้เป็นมเหสี หรือให้เป็นชายา เมื่อทูลลาพญาข้างเผือกเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้งท้าวทศราชและนางหม่อมก็ได้ เดินทางมา เดินทางจะกลับมาถึงวัง ก่อนจะถึงวังได้ข้ามแม่น้ำ คือแม่น้ำเป็นแม่น้ำที่กว้าง ใหญ่ไพศาลที่สุดก็ได้หาเรือหาแพหาที่ไหนก็ไม่พบก็ได้พักนอนอยู่ต้นไทร แต่คราวนี้จะกล่าวถึง ผีเสื้อนาง นางผีเสื้อนั้นก็ออกมาหาภิกษุก็ได้พบพระยาทศราชเข้าให้ เห็นรูปสดสวยงดงาม รูปพรรณสัณฐาน รูปร่างสวยได้สัดส่วนคิดไต่อยากจะได้มาเป็นคู่ครอง อยากจะได้มาเป็น คู่ครองก็เลยจำแลงแปลงกายเป็นนางหม่อม ก็ได้จำแลงแปลงกายเป็นนางหม่อมได้จัดได้ สวยทุกอย่างทุกอย่างแล้วคราวนี้ก็ยังไม่ได้ทำอะไร ก็ได้แรมคืนเรืออีกลา ๆ หนึ่งอยู่ฝั่งแม่น้ำ เมื่อท้าวทศราชตื่นจากบรรทมกับนางหม่อมมาเจอก็เลยอาศัยเรือนั้นข้ามฝั่ง อาศัยเรือนั้น ข้ามฝั่งท้าวทศราชนั่งอยู่หัวเรือ นางหม่อมนั่งอยู่ท้ายเรือกำลังพายเรือข้ามแม่น้ำ ระหว่าง ทางมากลางแม่น้ำนั้นนางผีเสื้อก็ได้ปลักนางหม่อมตกลงไปในน้ำ นางผีเสื้อก็เลยขึ้นไปนั่งแพน และคราวนี้พายเรือข้ามแม่น้ำมา และคราวนี้ท้าวทศราชก็แปลกใจว่านางหม่อมทำไมมีกลิ่น สดสวย แต่ก่อนกลิ่นหอมอบอวลกลิ่นผมของนาง ทำไมคราวนี้จึงมีกลิ่นสดสวยนัก ได้กลิ่น สดสวยแล้วก็กลับเข้ามาถึงวังถึงพระมหานคร กลับเข้ามาถึงพระมหานครเสร็จเรียบร้อยแล้ว คราวนี้จะเดือดร้อนถึงนางที่ตกน้ำไป ที่ตกน้ำไปพญาเจือกได้ช่วยไว้ พญาเจือกกับฤาษีได้ ไปช่วยไว้ ได้ช่วยขึ้นมาเสร็จเรียบร้อยแล้วแล้ว นางหม่อมก็เริ่มตั้งครรภ์ได้ราชโอรสทั้งสอง พระองค์ที่ประสูติออกมาเป็นชายทั้งคู่ ก็เลยบอกว่าเสด็จพ่อให้ติดตามไปหาเสด็จพ่อฤาษีก็ได้ส่งโอรสไปพร้อมด้วยนางหม่อมก็พาลูกไปเข้าวัง แต่พอคราวนี้นางผีเสื้อรู้ข่าวก็จำแลง แปลงกายทำให้หน้าตาเหมือนกันว่านางหม่อมมีตั้งสองคนหรือ นางผีเสื้อนั้นก็เลยบอกว่าเป็น ผาแพกนางหม่อมทูลถามว่าท้าวทศราชบอกว่าเสด็จพ่อไม่ใช่หรือกระนั้นอาจจะเป็นอย่างอื่น แอบแฝงมาก็ได้ละ เมื่อมาอยู่ในวังก็ได้จับนางหม่อมนี้ไปขังไว้ขังไว้ เมื่อขังไว้เสร็จ เรียบร้อยลูกนางหม่อมทั้งสองคนนั้นก็มากินนมก็กินไม่ได้เพราะนางผีเสื้อไม่มีนมจะให้กิน เมื่อลูกทั้งสองคนเข้ามากินนมนางผีเสื้อก็ยื่นขวางขูดไป ท้าวทศราชก็รู้แล้วว่ามันจะต้องมี

อะไรเกิดขึ้น อาจจะไม่ใช่แม่โดยตรงอาจจะไม่ใช่เมียของเราโดยคน อาจจะเป็นาง
 ผีเสื้อจริง ๆ เพราะกลืนสาปสาขขึ้นมา จึงใช้ให้นางผีเสื้อนี้ไปทอ นางผีเสื้อนั้นก็ทอ
 ไม่ได้คือทอไม่เป็น เพราะเป็นผีเสื้อนั้นและก็เดือดร้อนถึงขุนวัง ขุนวังก็ได้สะกดรอยติดตาม
 ไปแต่ละวัน แต่ละวันนางผีเสื้อทำอะไร พอตอนดึกก็ต้องออกหาอาหารกินเป็นปูเป็นปลา
 สัตว์สาราสิ่งทุกสิ่งทุกอย่างก็เลยกราบทูลท้าวทศราชว่า เมื่อท้าวทศราชทรงทราบเสร็จ
 เรียบร้อยแล้วก็ได้อ้อนมาตย์จับเข้าไปจึงคุก พอไปเจอที่ในห้องซัง ไปเจอนางผมหอมก็
 จึงได้อารธนาเชิญนางผมหอมนี้ขึ้นมา มาอยู่กับลูกกับเต้า ส่วนนางผีเสื้อนั้นก็เลยถูก
 ประหารชีวิตแม้ถูกประหารชีวิตทั้งนางผมหอมทั้งลูกทั้งท้าวทศราชก็ปกครองนครอยู่เย็น
 เป็นสุขจนสืบทอดมาจนทุกวันนี้ เมื่อนางผมหอมก็สืบทอดมาจนทุกวันนี้ นิทานเรื่องนี้ก็สั้นแค่นี้

เรื่องนางอุทัย

นางมณี พักทอง

นางอุทัย เป็นคนสวยงามมาก อยู่กระท่อมกลางป่ากับตา ยาย ตากะยาย เป็นคนบ่อาศัย อยู่ในป่า ในป่านั้นก็มีหนองน้ำใหญ่ มีอาชีพหาบ หาบลา กินไปตามประสา ทุกวันตากะยาย ไปหาปลาพากันกัน ไปที่ไร ที่ไร ก็ไปเจอคางคก แฉมเป็นคางคกแปลกประหลาดพูดได้ " ตาจำ ยายจำ ช่วยฉันด้วยนะ เอาฉันไปอยู่ด้วยคนนะ ตา ยาย " ยาย บอกว่า เออ! ตาเราลูกเต้าก็ไม่มีเอา คางคกไปเลี้ยงเป็นลูกเป็นหลานดีไหมล่ะตา ตาเออ! ตามใจแกซิ ว่าแล้วตากะยายก็พา คางคกตัวน้อยไปเลี้ยง เวลาตายายไม่อยู่คางคกก็เก็บกวาดบ้านสะอาดเรียบร้อย ผงขยะไม่มีเลย หุงข้าว ทำกับข้าวให้เสร็จสรรพทุกวันตากะยายก็สงสัยว่าทำไมไม่ใคร่มาทำให้ แอบดูกันเห็นสาวสวยมาช่วย กำลังก่อไฟหุงข้าวอยู่ก็ถาม "อีหนูเอ็งมันใครทำไมมาหุงข้าว หาข้าวให้ตายายล่ะ" ฉันทเป็นคางคก ใจตายาย ฉันต้องเป็นเพราะฉันต้องค้าสาร แต่ตอนนี้ฉันไม่ต้องอยู่ในร่างคางคกก็ได้ ฉันทเป็นคนก็ได้แล้ว ที่นี้ตายายให้นางคางคกอยู่ไปเรื่อย ๆ ชาวบ้านก็พากันมาดู ลูกสาวตายาย ก็รำลึกกันใหญ่ ว่าสวยงามเหลือเกิน เจ้าชาย เจ้าเมืองก็รู้จักเลยมาดู แล้วนางคางคกไปในเมืองตั้งชื่อนางอุทัย เป็นเมเหสี จนตั้งท้อง ท้องแก่อยู่ในเมือง เจ้าชายมีสนมให้โหรทำนายว่านางอุทัยเป็นกาลิบ้านกาลิ เมืองให้ไล่ออกไปซะ เจ้าสิททะก็เชื่อหลงเมียน้อย นางอุทัยตระการกำนาก พระอินทร์มาช่วย เลี้ยงดูลูกนางอุทัย นางเมียน้อยทำบาปกรรม พัวผ่ตาย เจ้าสิททะตามหานางอุทัยกับพระโอรส ครองเมืองกันอย่างมีความสุข เรื่องนี้คนทาศึกก็ตองได้ศึกษาว่าก็ต้องรับกรรม

เรื่องน้ำเปลี่ยนนิสัย

นายอรุณ คีรีทวีป

เมื่อครั้งสมัยที่ตั้งแต่เริ่มแรกที่เดียวที่ตั้งศาสนานี้ก็มีพระ พระเลยกินเหล้า พอบวชแล้วก็ยังกินเหล้า พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า อย่ากินก็กินกันไป ให้กินกันครั้งองคุลิกีพอ พวกนี้ก็ตั้งใจกินกันไปแต่ไม่ได้กินครั้งองคุลี แต่กินจนเมา พอกินเมา บางองค์ก็น้ำลายไหล บางองค์ก็ไปเที่ยวนอนถลกจีวร ไปเที่ยวนอนทางชา พระพุทธเจ้ามาเห็นกินเข้าไปแล้วเปลี่ยนนิสัยก็เลยเรียกว่าน้ำเปลี่ยนนิสัย คือสุรานั้นเอง ก็เลยตรัสบอกว่า ต่อไปนี้ห้ามพระภิกษุสงฆ์กินเหล้า ไม่ให้กินไม่ให้ดื่มทั้งสิ้น ใครจะกินแล้วจะผิดศีล อย่ากินกันเลย ตั้งแต่นั้นต่อมา พระที่บวชไม่ให้ฉันเหล้าอีกเลย เขาถือว่าเป็นบาปไม่ใช่บุญ แล้วถ้าคนสมัยนี้จะคิดเอาบุญที่ไม่ต้องกินก็ได้หรือกินก็ได้ แต่ว่าเหล้าเนี่ยเขาว่าเป็นยาบารุณก็ได้ถ้าเรากินพอสมควร พอกินข้าวได้ ท่านอาจารย์ที่วัดท่านบอกว่ากินมากไม่ดี ถ้ากินน้อยก็เป็นกระสอยยา อย่างเช่นป่วยกินได้แต่ถ้าว่าไม่ให้กินได้เลยยิ่งดี จะได้มีบุญมากขึ้นมีศีลมากขึ้น เขาก็เลยตรัสว่าไม่ให้พระภิกษุสงฆ์กินเหล้าตั้งแต่บัดนั้นมาเอาเป็นข้อบังคับว่า "พระภิกษุสงฆ์ไม่ให้ดื่มเหล้า" แล้วเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นจากว่า มีนายพราณคนหนึ่งเดินทางไปในป่าไม่รู้จักไปหาหน้าที่ไหนกิน ก็เลยเดินๆ ไปลาซารก็ไม่มีตรงไหนเลย มองไปก็เห็นแต่นกบินเต็มไปหมด ก็เลยย่องเดินเข้าไปดูว่านกมันกินอะไรกัน ก็เห็นกิ่งไม้แล้วข้างในกิ่งไม้นั้นก็มีบ่อแล้วก็มีน้ำอยู่ข้างใน แล้วนกก็เที่ยวเก็บลูกตาลมาบ้าง เม็ดพริกไทยมาบ้าง เอาของมาหมักเข้ากินแล้วก็มีฤทธิ์เรียกว่าเป็นเหล้า นกมันก็กินกัน เมื่อกินแล้วก็นั่งสัปหงกบ้าง บินแล้วก็ลาดกลงไปบ้าง กางปีกดิ้นกระแต่วๆ อยู่ นายพราณก็มาดูแล้วเอานกมาอย่าง พอกินน้ำนั้นเข้าไปสักประเดี๋ยวหนึ่ง ตัวเองก็เลยโงกเมาๆ เมาแบบนก คล้ายๆ ว่านกมันเมาเองน้ำที่จะกิน เอ้ นี่มันเป็นของดี กินแล้วเพลินดี ก็เลยเอาใส่กระบอกไปถึงบ้านเมืองเลย ไปนี้ก็เอาไปให้พระเจ้าแผ่นดินกิน พระเจ้าแผ่นดินก็ถามว่า "เอ็งเอาน้ำมาจากไหนเว้ย" เขาก็บอกว่า เขาไปเอามาจากที่เขาโน้น มีนกไปกิน เขาหาน้ำไม่ได้ ไปเห็นนกกินน้ำ เขาก็เลยเอาอย่าง เขาก็เลยเมา แต่มันพวกนี้ก็เมาก่อนแล้ว น้ำเนี่ยะกินเข้าไปแล้วชื่นอกชื่นใจ มันก็ดี ท่านลองกินดูซิ พระเจ้าแผ่นดินก็ลองเอามากินพอกินแล้ว เอ้ น้ำนี้อร่อยดีนะ ก็เลยนึกขึ้นมาก็เลยถามว่า "ในน้ำนั้นมีอะไรนะ" นายพราณก็บอกว่า "มีเม็ดพริกไทย ลูกกระวาน ตาล มุลอะไรต่ออะไรนั้นหลายอย่าง เอ็งไปลองทำเป็นแบบงี้เอามาหมักเป็นแฉ่ง เอาไปหุงเป็นเหล้าก็จะดีเหมือนกัน ก็เลยทำ มันก็เกิดเป็นจริงเหมือนกัน

ก่อนหน้านายพรานก็เอานกแกล้มบ้าง ไก่มาแกล้มบ้าง เอาเป็ดมาแกล้มบ้าง ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินก็
 กินอร่อย ที่นี้มีลูกชายอยู่คนหนึ่ง ก็แสนรักแสนห่วง พอกินเหล้านี้เข้าไปมันชักเมา ก็บอกกับเมียว่า
 "แกต้องไปหากับแกล้มมาไว้ให้เรานะ" เมียก็บอกว่า "ฉันหาไว้แล้ว แต่ที่นี้เพื่อนของแกมา
 กินหมด" ก็เลยบอกว่า "ตัดหัวเด็กคนนั้นแล้วเอาไปย่าง แล้วเอามาให้เรากิน" เมียก็ร้องไห้ แต่
 เขาจะทำอย่างไรได้ ก็ต้องทำอย่างนั้น ก็ตัดหัวเด็กนั้นเอาไปย่าง ย่างไปก็ร้องไห้ไป พออย่างสุกก็
 เอาไปให้หัว หัวก็เอาไปแกล้มเพลินทีเดียว พระเจ้าแผ่นดินนั้นแหละพอของ เด็กคนที่ตัดแล้วเอา
 ไปกิน พอกินแล้วค้างคืนตื่นขึ้นมาก็สร้างเมา ก็รำลึกหาลูก เมียก็ถามว่าหาอะไร สั่งให้ฉันตัดหัว
 เอามาอย่างเอาไปให้พระองค์แกล้มเหล่า ตายไปแล้วไปรำลึกถึงมันที่ไหนกัน ตายทำไมเรากิน
 เหล้าเข้าไปแล้วไม่รู้สติถึงขนาดนั้น ร้องไห้ใหญ่ ต่อไปนี้กูไม่กินมันแล้วเหล่า กินเข้าไปแล้ว
 เปลี่ยนนิสัยจริงๆ ถึงเขาพูดกันว่าน้ำเปลี่ยนนิสัย คิดถึงลูก กินแล้วดูเหมือนเสื่อ กินแม้กระทั่งลูก
 ต่อไปนี้กูไม่กินแล้ว กินสติได้ กินแล้วเป็นอย่างนี้กูไม่กิน ใครจะกินก็ให้เขากินไป กูเสียลูกชายไป
 คนหนึ่งแล้ว กูไม่กินเป็นอันขาด ไม่เอาแล้ว ก็เลิกกินเหล้าตั้งแต่วันนั้นมาแต่ลูกก็ตายไปแล้ว ก็อยู่
 กับเมีย เมียกับหัวราฟึงถึงลูกทุกวัน หัวก็บอกว่า "แกเอ๊ยไม่ต้องไปรำฟึงถึงหรอก" เราขาดเขา
 ไปแล้ว เรามีเวรมีกรรมไม่รู้จะตกนรกก็คุ้มกัน ต่อไปนี้เราก็ก็นอนกันอยู่กันด้วยความสุขกันเถอะ

เรื่องบาป

นางเลียบ สังข์ทอง

การบาป ของตายแล้วก็ว่าเห็นของเน่านี้เรายำคั้ตทั้ง ๆ มันบาป มีเช่นอย่างว่า สมัยก่อนนั้นนะมีความตายอยู่ ความตายเน่ามีแรงมากในที่นี้ลูกสาวเจ้าเกิดไปเห็นอีแรงกินความเน่า ลูกสาวเจ้าก็จากถุย จากถุย พญาแรงก็เจ็บใจเห็นลูกสาวเจ้ามาจากถุย จากถุย มีความเจ็บใจมาก พญาแรงจามลงกลายเป็นมนุษย์สวว่าต้องเอาลูกสาวเจ้าทำเมียให้ได้ ที่นี้ก็แปลงตัวเป็นหนุ่มสวยแล้วก็มาบ้านยายกะตา มาขอพักบ้านยายกะตานั้นก็ยากจนอยู่กันห้องเล็กนิดเดียว พญาแรงเป็นหนุ่มสวยมาขออยู่บอกกับยายกะตาว่า ขอพักอยู่ยายกะตาก็ดีใจเห็นมีหนุ่มสาวมากก็ต้อนรับอยู่มาก ได้ชั่วระยะหนึ่งก็บอกกับยายตาว่า ยายตาเอ๋ยฉันอยากมีเมียเหลือเกินยายตาถามว่าจะเอาใคร ละก็บอกว่าเขาชอบลูกสาวเจ้าให้ยายกะตาไปขอทีเฮอะชอบลูกสาวเจ้าเหลือเกิน ที่เคยจากถุย จากถุยมีความเจ็บใจมากไม่บอกยายกะตาให้รู้ บอกว่าช่วยขอให้ทีหนึ่งเฮอะยายกะตาบอกว่าจะไปขออย่างไรได้หลานเอ๋ย เรารักียากจน เอาเดอะนะยายตาเอ๋ยช่วยขอให้ผมทีเฮอะคร้วผมหาได้ถ้าเขาจะเอาอะไรผมจะหาให้ก็ได้ ยายตาก็เสียดายแต่เข้าไปขอลูกสาวเจ้านั้น ทางฝ่ายเจ้าเขาก็ก็นำไปขอทีให้เพอญเขาก็ก็นำ เออกำหนดแต่งงานเขาก็ก็นำ ไปขอเขาแล้วเขาก็นำ สะพานเงินสะพานทอง ยายกะตาก็ร้องโวยหลายเอ๋ยจะเอาที่ไหนให้เขา ยายกะตาก็จนอย่างนี้ อย่าเอาเลยหลายเอ๋ย เอาเดอะนายายถึงกำหนดแล้วผมจะมีมาให้เขา กำหนดวันแต่งงานก็มีมา สะพานเงินสะพานทองทอดตั้งแต่บ้านยายกะตามาถึงบ้านยายกะตามาถึงบ้านเจ้า แต่เจ้าเห็น สะพานเงินสะพานทองก็ปลื้มใจมากโสมมใจของท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่นี้ก็กำหนดแต่งเสร็จแล้วก็กลับมาพักบ้านยายกะตาพอได้ 3 วัน พญาแรงก็เลยพาเมียกลับมาเมือง บอกยายกะตาหนูลากลับไปบ้านไปเมืองผมก็พาเมียไปไปถึงก็เข้าเมืองแล้ว พอเข้าเมืองแล้วพบแปลงเป็นแรงแสดง ที่นี้บริวารในถ้ำนั้นเยอะแยะ พญาแรงเองกินลั่นกินดา เมียก็ร้องขอโทษ ร้องขอ ใจแทบจะขาดทำไรก็ไม่ยอม ว่านี้ครั้งนั้นเคยจำได้ไหมว่าข้าได้ไปกินความเน่าแล้วก็ได้จากถุย จากถุย ความบาปอันนี้ถึงจะต้องเอาแถมมาทนทุกข์ทรมานแบบนี้ ตัวพญาแรงเองตัวที่เป็นพ่อของลูกสาว เจ้านั้นกินดากินลั่นและนอกจากนั้นบริวารกินเนื้อกินหมดเลยทั้งตัวนั้นและเข้าไปความบาปว่าเห็นของเน่าแล้วอย่าจากถุยหรือจากศพก็แล้วแต่อย่าไปจากถุยให้ผมเอาไว

เรื่องบุรุษผู้ซื่อสัตย์

นายภมรินทร์ สารสังข์

สมัยก่อนมีนายพรานชื่อนายบุญ เขาเรียกแต่พรานบุญ แต่เป็นคนเที่ยวล่าสัตว์เอาหางอน
เอางา พวกนี้ไปขายในเมือง เป็นประจำ มีวันหนึ่งเขาก็มาส่งข่าวว่ามีแรดตัวหนึ่ง หนอนี่งาม
เหลือเกิน แดงเทียว แกกัเลยไปหาหน่อแรด จะแรดว่าจั้นเถอะ แต่แกเป็นคนถือสัตย์นะตาพราน
คนนั้นะ แกตั้งใจจะเอาแรดก็ต้องเอาแรด ไอ้พวกหมูกวางอะไรก็ไม่เอาถึงมาอยู่ขวางหน้าก็ไม่
เอาเลย ไม่ทำ แกตั้งใจจะไปเอาตรงไหนก็ตรงนั้น หรือตั้งใจจะไปเอาหนูกัไปเอา แรดเร่ตอะไร
มาก็ไม่เอา จะเอาหนูดั้นเขาเรียกว่าตาพรานบุญ แกถือสัตย์ ถึงแกจะหาขายก็จริง ก็ถือสัตย์
แกก็เดินไปตามหน่อแรดตัวนั้นแหละ ไปเรื่อง ๆ ไป ข้ามเขาไปตั้ง 2 - 3 ลูกเขาก็กังไม่เจอ
ไปเจอศาลาอยู่ศาลาหนึ่ง แกเหนื่อยแกก็เลยนอนพักอยู่ในศาลานั้น ศาลานั้นก็เป็นศาลาฤาษีสมัยก่อน
นั้นเขามีฤาษีนะ เป็นศาลาฤาษี ฤาษีเขาก็ออกมา มาเห็นนายพรานบุญหลับก็ เฮ้ย! เจ้าหนุ่ม
เจ้านกน้อยนี้มาจากไหน ว่าจั้นนะ เจ้าพรานบุญแกก็ลุกขึ้นมา ก็ อ้อ! อาตมา...อ้อ...ข้าฯ จะ
ไปยิงแรด ได้ข่าวว่ามีแรดของงามเหลือเกิน จะมายิงแรดไปขายในเมือง ฤาษีก็เลยบอกว่า
เฮ้อ...บาปกรรม อย่าเลย พราดลูกพราดเมีย อยู่กะท่านเถอะ ตาพรานบุญก็ว่า ไม่ได้หรอก
ฉันหาขายก็จริง แต่ฉันมีสัตย์ เขาว่าจั้นนะ เรียกว่า ต้องการหาอย่างไร ก็ต้องหาอย่างนั้น
ที่นี้ตาฤาษีก็เลยว่าแกมีสัตย์จะสู้บุญได้หรือ เออะก็เลยเถียงกันพอเถียงกันแล้วก็ทำกัน แกมีสัตย์
ดีแกนั่งบนใบบัวได้หรือเปล่า ข้ามีบุญข้านั่งบนใบบัวได้นะ ว่าจั้น ที่นี้ตาพรานบุญว่า ท่านกัก็เอวอะ
เราไม่เคยนั่งกับเขาจะนั่งได้หรือเปล่า ก็เลย พอมือกันั่งบนใบบัวกัน มีสระบัวอยู่ข้าง ๆ ฤาษี
นั้นแหละ ฤาษีไปถึงกันั่งขัดสมาธิสบายอยู่บนใบบัว ฝ่ายพรานบุญก็ยั้งเก็กัง ๆ จะนั่งได้หรือเปล่าเลย
ยกมือขึ้นอธิษฐาน ว่าด้วยความสัตย์ของข้านี้ให้นั่งบนใบบัวได้เหมือนฤาษีเถอะ ที่นี้แกก็ลงไป
เอะกันั่งได้เหมือนฤาษีเหมือนกัน ที่นี้แกบอกปามากังวงนอน พอใกล้สว่างไม่สว่างตีกังโงกเงก
สับหงกบังอะไรบัง ที่นี้ฤาษีก็ว่า ยังไม่ทันสว่างก็ว่า เฮ้ยบุญสว่างแล้วทำไมยังสับหงกอยู่ละ
เลยฤาษีตกใบบัวเลย ทั้งปากเสียศีล อย่างเนี้ยเขาก็เรียกว่า ไม่ทันสว่างก็สว่าง ทั้งปากเสียศีล
ฤาษีก็อายต่อพรานบุญเหลือเกิน ก็เลยวิ่งเข้าไปชุกกอไม้ไผ่ เขาเรียกว่าไม้ไผ่ป่า เดียวนี้เขา
เรียกว่าไม้ไผ่ฤาษีชุก จนกระทั่งบัดนี้เขาเอามาใช้กันเรียกว่า ไม้ไผ่สีสุก ไม้ไผ่สีสุกเดี๋ยวนี้
เขาเอาทำขา เอาข้อ เอาอะไร เออะ! ที่นี้พวกชาวบ้านเขาก็รู้เขากัว่า เอ ตาพรานบุญนี้เก่ง

เก่งกว่าฤๅษีเสียอีก เขาว่า แล้วก็มาหาพรานบุญกัน เชื้อเชิญให้มาเป็นหัวหน้าอยู่ในบ้านนี้เนะ ตามบุญก็จัดค้ำอันวอนเขาไม่ได้ ก็พาลูกพาเมียมา แต่แก้ต้องสัญญาว่า ถ้าให้เราหัวหน้าต้องถือสัตย์นะ จะทำอะไร ว่าไปแล้วก็ต้องทานแบบนั้น เปรียบมายิมของเขานี้ ว่าพรุ่งนี้ให้ พรุ่งนี้ก็ต้องมาให้เขานา นัคประชุมว่าก็โมงก็ต้องมาเท่านั้นโมงนะเออ ต้องมีสัตย์กัน ก็มาเลยมาควบคุมอยู่ในท่าไร่ทานากัน บางทีก็ทำไม่ได้มาก ต้องทำไร่ทำอะไรกัน แต่นี่ว่าก็เลยถ้าหมูเข้ามาได้ก็เอาเป็นยิง เอาเนื้อไปขายในเมืองก็ได้เงิน ก่อนอยู่กับฤๅษีห้ามทำ หมูเข้ามาถึงก็ทำไม่ได้ บาบ กลับบาบก็ยากจน ก็อยู่ต่อทรัพย์เหลือน้อยเข้าก็ทำไร่ทานา ทำไปได้มากเข้าต่อไปหมู่บ้านนั้นก็เงิน ก็มีอันจะกินเข้า จบเสียแล้ว

เรื่องปลาดะเพียนทอง

นางปราณี ราชสมบัติ

เรื่องปลาดะเพียนทอง มีสองฟัวเมียเขาอยู่ หากินทางทอดแห หากินไปวัน ๆ หนึ่งทอดก็ได้มาทุกวัน มีอยู่วันหนึ่งทอดก็ไม่ได้อะไรเลย ดวงไม่ดี ไปทอดปลาดะเพียนมาได้หนึ่งตัว ตัวก็ไม่ใหญ่มาก กินก็กินไม่พอ จะขายไม่ได้ ตายมันก็ไม่ตาย เมียเป็นคนใจอ่อน ก็บอกกับฟัวว่า เธอจะเลี้ยงไว้ถ้าจะคืนะ ฝ่ายฟัวก็ว่า จะเลี้ยงก็เลี้ยงตามใจแก ก็เอาไปไว้ในขวด ก็เอาอาหารให้กิน พอเช้าขึ้นมาเต็มขวดเลยขึ้น เพราะปลานั้นเป็นปลาพิเศษ ไม่ใช่ปลารธรรมดา ตัวเป็นทองสวย ฟัวก็บอกว่าเปลี่ยนให้เอา พอตื่นเช้ามาก็เต็มหม้ออีก ใส่อ่างมันก็เต็มอ่าง ใส่โอ่งมันก็เต็ม โอ่งก็เอาไปปล่อยบ่อก็เต็มบ่อ ชาวบ้านก็มาดูกันใหญ่ คนโน้นก็อยากได้ คนนี้ก็อยากได้ มีชาวบ้านคนหนึ่งก็อยากได้บ้าง เขาคิดว่าถ้าได้ปลาทองนี้ไป เขาจะต้องรวย ตกกลางคืนเขาก็ไปฆ่าปลาเสียแล้วเอาปลาอื่นหมด แต่ตอนฆ่าเกล็ดปลาดูอยู่เต็ม เข้าขึ้นมาสองฟัวเมียก็ขึ้นไปดูปลา อ้าว หลาหายไปหมดเกลี้ยงเลย ก็เสียใจ แต่ทำไมมีเกล็ดปลาที่เขาเกล็ดปลาใส่ในถุงไว้ไม่ได้ทำอะไรหรอก คนที่ได้ก็เอาเนื้อไปแบ่งกันกิน กินกันแล้วจะเอาเกล็ดไปขายแต่เกล็ดไม่มี เพราะมันดันเกล็ดหลุดหมด เมื่อไม่ได้เกล็ดก็กินเนื้อ ก็กินเข้าไป พอกินกันไปแล้ว สองเมียนี่ก็ว่า อยู่เมืองนี้ไม่ได้แล้ว เพราะคนเมืองนี้ใจร้าย ก็ย้ายไป ก็ไปขายเกล็ดปลา ปลาวัวให้ไปขายเถอะ พอเอาขายไปขายก็ยังมี ทางนี้ก็กินเนื้อแต่กินสามวันสามคืนก็ยังไม่หมด พอถึงวันที่สี่ ที่ห้า ผนตก น้ำป่ามากไหลไปเกลี้ยงทั้งหมู่บ้านเลย สองฟัวเมียนั้นสบายไม่ตาย ไปอยู่เมืองอื่นขายเกล็ดปลาได้ร่ำรวย แต่มีอยู่อีกสามอันเขาไม่ขาย เขาก็ว่า เขาขายมาเพราะปลาตัวนี้

เรื่องผี

นายสมคิด จันนาค

วันหนึ่งออกมาจะไปวางอวน เสืออยู่ที่หน้ายาย ที่นี้ก็เข้าไปชวนเข้ามาด้วยกัน จะยิงก็ไม่ได้ยิง เพราะกลัวไม่ได้เห็นกัน พอเสือกลุกขึ้นยืนก็กลัวเสือ ลงน้ำลงไป บ้านเมืองก็เลยแตก อยู่กันไม่ได้จนทุกวันนี้ เขาเรียก ต้องไปขอมันอีก บางเจ้าก็จะเอาเงินก็ว่าจะเอาเงินสี่ห้าหมื่น บางเจ้าก็ว่าเอาธำของป่า ป่าก็เอาไป ผมไม่มีใครอยู่ ผมก็ทำอย่างนั้นเอง

วันหนึ่งผมไปเรือ ไปถึงที่หนองปลาแล้งตั้งเครื่องก็ แจวเรือเข้าไปริมฝั่ง แล้วก็หันเรือออก ปล่อยอวน พอปล่อยอวนมาหมดอวนก็ไล่ปลา พอหันไปอีกทีเพื่อจะติดเครื่อง ก็ได้ยินเสียงเหมือนคนเป่านกหวีด เสียงตูดปากริมฝั่ง ไอ้...ก็บอกว่า เอไครเขาเป่าปากอยู่ริมฝั่งนะ ก็บอกว่าไม่รู้ พอตอบไอ้เข ก็มีเสียงตอบริมฝั่ง เป็นเสียงเป่านกหวีด และเล่นน้ำมาเป็นลูกคลื่น ๆ และมองมาทงไอ้เข ไอ้เขบอกว่าไม่รู้ ผมเองก็ไม่เชื่อว่าผีหลอก ตาก็คอยจับไปว่าที่มีผีหลอกแหละ พอลมใกล้ ๆ เข้ามาคล้าย ๆ คนว่ายน้ำ แบบเล่นน้ำ ประมาณ 15 วา ตามไอ้เขว่าอะไรวะ ไอ้เขว่าไปผมก็หันไปติดเครื่อง พอมาถึงพอบ้าน ก็บอกกับเพื่อน ๆ เพื่อนไม่เชื่อ ก็ให้มันไปส่ง แต่เพื่อนไม่ไป มันกลัว บอกกับไอ้เขว่า ให้เข้ามาบ้านก่อน ผมก็เข้ามาบ้าน ผมก็เอาปืนที่บ้าน เคยได้ยินชาวบ้านว่า ถ้าเป็นตราของตำรวจทุกอย่างนะ ผีมันกลัว ที่เรียกว่าของหลวง ผมเลยคว้าปืนไป เอาลูกปืนไปสามนัด พอเดินออกไปเพื่อน ๆ ก็ว่ามึงเอาลูกปืนไป พอลูกปืนมึงหมด ผีมันไม่กลัวนะ ก็เลยไม่ แต่ไอ้เขาก็ไม่ไป เขาก็เอาเรือมาไว้ พอเหยียบเรือ ทำลั่นตักน้ำ พอตักน้ำ ไอ้เรื่เขาก็มาอีก ว่า แหมมึงกลัวจนขาอ่อนตักน้ำเลยหรือ มาถึงเอาเรือเข้ามาบ้านในบ้านแล้ว เมียผมว่า ไหนว่าไม่กลัวผี ผมว่า ผีที่ไหนไม่กลับมันได้หรือ มีตัวมีตนเสียที่ไหน มันหลอกเอา ไอ้ผีลอยน้ำมึงถามพี่คำดูซิ รอจนกระทั่งเช้า ก็ไม่กล้าไป ก็ไปเก็บอวน ก็ไม่เห็นมีอะไร ก็เป็นธรรมดาแหละ และมาอีกคืนหนึ่ง ก็ไปกับไอ้เบ่ ปลานี่ติดอวนขาวไปหมด แต่เชื่อไหมปลาในอวนนั้นได้ตัวเดียว ก็บอกว่าผีหลอก เมื่อฉายไฟไปที่ปลาตัวนั้นขาวไปหมด แต่พอสาวอวนไปไม่มี

เรื่องผีกระสือ

นายสมคิด จันนาค

ส่วนผีกระสือ ยายคงแกยังอยู่เลย แกเล่าว่าแกเป็นหมอตานแย ใครเจ็บท้องที่ไหนแกก็ไปเอาลูกออกให้เขา สมัยโบราณบ้านคนเป็นบ้านไม้ไผ่ ส้วมก็ไม่มี ชุตหลุมได้ก็เอาทางมะพร้าวขึ้น ๆ แล้วมันมาที่ร่อง มันมาจ้องกินคนที่คลอตลุกอ่อน มากินของสกปรก แล้วเอาปากไปเช็ดผ้าถุง แล้วเราเอาไปต้มปากจะพอง ถ้าเราจับได้มันก็จะให้หมด แม้แต่ตัวเองก็ยอมให้เขาได้ กลัวเขาจะรู้ แต่ว่ายายคนนี้ เขาอยู่กับพี่ ที่นี้ไปก็ไปติดกับหนามระกะ ไปได้มากก็ไม่ได้ ก็เลยไปอยู่ที่โคนไถบ้านเขา ตัวเองก็ไม่รู้ว่าเป็นผีกระสือด้วย ตื่นมากก็ว่า เอ เมียจะไปไหน หัวก็ไม่มีด้วย แต่ว่าไม่ตายนะ ที่นี้พี่ก็ออกไปโคนไถก็รู้ว่า เมียนี่เป็นผีกระสือก็ร้องไห้กลัวพี่ทั้ง พี่ก็สงสาร เวลาหลับนี้ถ้าเรารู้จะเข้าพิศทัศน์ที่เลย จะเอาข้างหน้าไว้ข้างหลัง เอาข้างหลังไว้ข้างหน้า ยายคงเขาก็ว่า ทิดเอ๋ยอย่าไปนั่นมันเลย ให้ไปเข้าเหมือนเดิม แต่ว่าเขาต้องเอาน้ำ...ถึงจะเข้าได้ วันนั้นคงถึงคราว ถึงไปติดหนามเข้า

เรื่องผีโลง

นางปราณี ราชสมบัติ

หมู่บ้านนั้น เขามีลูกสาว สวยทั้งหมด มีผีโลง เขามีเชื่อผีโลงคือ ว่าถ้าแต่งงาน แล้วผู้ชายมีเชื่อผีโลงแล้วเขาไม่เอา จะไม่ชอบ เวลาได้แล้วจะกินเขยกินเครื่องในลูกเขย คนที่เป็นผีโลง พอแก่แล้ว จะนั่งอยู่คนเดียว คนมามาก ๆ จะลุกไม่ไหวแต่ถ้าคนออกไปหมดแล้ว จะเดินหาของในครัว หมูน้อย่าไว้กินกินหมด กินเนื้อขาว ๆ นี่แหละ ไก่ก็กิน หมูทั้งตัวก็กิน เวลาจะลงโลงที จะต้องเอาหมหนึ่งตัวลงโลง มีคนเข้าทรงจะพอนราแล้วลงโลง ลูกเขยก็จะหาย ถ้าไม่หาย คนแก่ที่เป็นผีโลงนั้นใกล้จะตาย เราไปเยี่ยมจะหาวิธีนี้เย็น ย่าเขาไปเยี่ยมคนที่เป็นผีโลงนี้ ถามว่าเป็นอย่างไร ต้องพูดดี ๆ ว่าสวยขึ้นนะมีเนื้อขึ้นนะ ผีก็ว่ามีเนื้อขึ้น ก็ว่ามีแก้มแหละชมคนเดียวยายเล็ก ย่าเขาซื่อยายเล็ก ย่าเขาก็เอามือมาลูบ เขาว่าเย็น ๆ จริง ๆ เอามือไปลูกใหญ่เดี๋ยวก็หาย แลปล้นออกมายาว ที่นพอจะตาย คนที่เป็นลูกสาวจะต้องรับต่อไปอีก จะต้องเป็นอยู่อย่างนี้ ถ้าทำถูก ก็จะช่วยทั้งตระกูล ถ้าไม่ถูกจะเจ๊งทั้งตระกูลเลยนะ แต่ตายยาก นอนหงายอยู่นั่นแหละ เมื่อก่อนมีเขอะ เดียวมันเสื่อมไปหมดแล้ว

เรื่องผัวเมีย

นายเสวียง แสงจันทร์

ไอ้เรื่องนี้มันหัดตะโพน ตะโพนที่มีสองหน้า ตีข้างนี้ที ข้างนี้ที มันมีขาตั้ง แล้วตีก็ดัง
 ดัง ๆ ข่าง ๆ หัดตีตะโพน แรกก็หัดเพลงได้มาเพลงสองเพลง แรกก็ร้องเพลง ที่ไปหัดไปต่อกับ
 ครูบาอาจารย์มา มันมีมากเพลง ก็หัดทีละเพลงสองเพลงมากลับมาถึงบ้านแรกก็ซ้อมของแกให้มัน
 คล่อง เรียกว่าซ้อมทุกวัน กลางคืนก็ซ้อม นอนไปตื่นรู้สึกเวลาไหน กลางคืนกลางค่ำที่ตีตะโพน
 หนักเข้า ชาวบ้านเขาก็รำคาญ บ้านใกล้เคียง เรือนเคียง หนองหูลูเขา เสียงตะโพน ดังดัง ทุกคืนแหละ
 เขาก็ตำแม่บ้าง อะไรบ้างพอเมียแกก็บ่นว่า ทำไมละไม่เกรงใจชาวบ้านบ้าง เขาอนไม่หลับ
 กลางคืน ขอเสียทีเถอะอย่า ดีเลย หัวคำ ๆ ไม่เป็นไร เวลาเขาอนกันแล้ว ดึกขึ้น ใกล้เคียง
 แกลุกขึ้นมาเกี๋ย แก่ว่าจะตีจะทำไม กำลังเรียนกำลังเรียกว่ากำลังช้า ต้องการซ้อมให้มันเก่ง
 และเจ้าเมียก็ทนคนเขาตำหัวไม่ไหว รำคาญ จึงคิดอุบาย ว่าทำไมถึงตาแก่หัวตัวเองให้หยุดตีตะ
 โพนให้ได้ อยู่มาคืนหนึ่ง ดึกเท่าไร ก็ดีอยู่อย่างนั้นแหละ เอาตะโพนตั้งไว้ที่ปลายดินนั้นแหละ พอ
 ตื่นมาไม่บังหน้าหอรอก หลับตาได้สามสี่ตา พอถึงตะโพนก็ตี ก็ไม่ต้องลืม ตะโพนตีไม่ต้องลืมตาได้
 พอไปถึงเอามือแตะก็ ออ ข้างนี้ข้างตึง ๆ ข้างนี้ข้างตึง ๆ ข้างสองเสียงเนี่ยตึง ๆ ตึง ๆ ...
 ตีอย่างนี้ ที่ดินนั้นพอตกได้เวลาที่ไอ้หัวใกล้จะตื่นมาตีตะโพน เมียแกก็คิดไว้แล้ว อุบายที่จะแก แรก
 ไป ก่อนหัวหลับ แรกก็ไปยกตะโพนไปซ่อนไว้ซะ แล้วพอใกล้ ๆ ตื่นแกเองก็แก้ผ้าหมด ไปโก้งโค้ง
 เหมือนอย่างนี้ แล้วเอากันชูเออย่างนี้ ข้างนี้ก็ข้างเล็ก ข้างนี้ก็ข้างใหญ่ เล็กข้างใหญ่ข้างนี้ตะโพน
 ที่นอนได้เวลาตื่น แกไม่ลืมตา ขยับไปหลับอย่างนั้นแหละ ไปถึงก็ไปแตะพระเข้า ออ... พอตี
 ข้างนี้ข้างได้อีกข้างก็ตี แรกข้างใหญ่ก่อน เท็ง ๆ ดีเคยดังเท็ง ทำไมมันดังแแปะ ๆ มันไม่ดังเท็ง
 มันดังแแปะ ๆ ก็กันคนนะ ไปตีเอากันเมีย ที่นี้คนมันว่งหาวนอนไม่ค่อยเต็มเต็งอยู่แล้วว่งมัวซี้ตา
 แรกก็สงสัยว่าแก เอ... ทำไมมันดังแแปะ ๆ ใครทำตะโพนแกหรือใจ แรกก็ไม่รู้แกก็ไม่ลืมตา แรกก็
 งมไปงมมา แรกก็ร้อง โอ้ยแน่นอนหนักัด แกว่าและกั๊ดเป็นทางยาวเขี้ยวแกว่าจั้น หนักัดตะโพน
 แรกตกใจหมด แรกก็ไม่ลืมตา ถึงง่วงนี้เมียแกก็กลั่นหัวเราะแทบตายอยู่แล้ว ที่โก้งโค้งเป็นตะโพน
 แหละ ว่ามันกั๊ดเป็นทางยาวเขี้ยว งมไปงมมาไปเจอรูทะลุเข้าก็ร้องว่า โอ้ย รูทะลุรูใหญ่เขี้ยว
 อะไรต่ออะไร งมไปอีกหน่อยไปเจออะไรไม่รู้ เกาะแคะ ๆ สงสัยก็เอามาตามดูว่า อ้อ เหมือน
 แคะขี้ฟันสด ๆ ร้อน ไม่เชื่ออีกเราเอามาตามดู ก็ตาไอ้เย็ดแม่ แทะไม่ว่ายังแถมทำรังอีด้วย หนัก

เข้าเอารังหนูมาดมว่าเหม็นฉั้พันสด ร้อน ๆ เหม็นฉั้พันเหมือนกลั่นกะปี่นีน่า สองมือก็อุดรูที่หนูกัด
 อุดไว้แข็งว่าแล้วก็ช่วยมาเอาตัวให้ได้ ว่าเย็ดแม่ต้องเอาตัวมาให้ได้ เมียก็ทนไม่ไหว หัวเราะดัง
 คิก ๆ นึกว่าหนูเล่นอยู่ เอาตัวให้ตัวได้ ที่แท้เสียงเมียหัวเราะคิก ๆ หาวว่าตัวหนูยังอยู่ในตะโพน
 เรื่องมันก็เท่านั้นเอง

เรื่องผัวเมียงู (ส่วนที่ 1)

นายสมคิด จันนาค

สมัยโน้นคนสัตว์อะไรพวกนี้พูดกันรู้เรื่อง มีสองสามีภรรยาอาศัยอยู่ในป่า ป่าที่อยู่นี้เป็นป่ามี สัตว์เยอะแยะ สองคนนี้มีลูกสาว ลูกสาวเป็นสาวสวยด้วยนะเหมือนพวกนางไม้อะไรแบบนั้นแหละ ก็ไปรักชอบกับงู อยู่กันมานาน ลูกเต้าก็ไม่มี พ่อแม่โกรธไปได้กับงูก็พากัน เดินทางไปสองคนไป เจอถ้ำเข้าให้พึ่ง พ่อแม่ไล่ออกจากบ้าน มีผัวเป็นงู ถ้ำก็เห็นใจ เออ...เออ!... ข้าจะช่วยเจ้าเอง มานี้ มานี้ ว่าแล้วก็เป่ากระหม่อมสามที ท้องคาถา แปลงงูให้เป็นคน เป็น หุ่นรูปงาม เมียก็ดีใจกราบลาถ้ำ แล้วก็กลับไปหาพ่อแม่ ก็อยู่กันตามประสาทานา ทาไร่ ไม่เป็นงูแล้ว จบแล้ว

เรื่องพี่เมียจู (ส่วนที่ 2)

นายเสวียง แสงจันทร์

มีครอบครัวอยู่สองครอบครัว เป็นคู่แข่งกันมาตั้งแต่ มีลูกสาวคนละคน อยู่ อยู่มาลูกสาว
 อีกหนึ่งเข้าไปหาหน่อไม้ เข้าไปในป่าลึก ไปเจอจูเหลื่อม ตกใจหนึ่งเหลื่อมบอกว่าอย่าหนีเลย แล้วก็
 เลื้อยมาใกล้ ๆ ลูกสาวบ้านนี้ตกใจตื่นตะลึง จูเหลื่อมบอกว่า เป็นเจ้าชายถูกสาบมาเป็นจูเหลื่อม
 ขอไปอยู่บ้านด้วยคน พอลูเหลื่อมมีเมียเป็นคนก็พ้นคำสาบ แล้วพาไปอยู่ในเมืองอีกบ้านหนึ่งวันนั้นกำลัง
 ทำไร่ไถอยู่ ไร่ข้าวโพดอยู่ พอกลับไปบ้านก็เห็นจูเหลื่อมนอนอยู่ที่ในบ้านพ่อแม่ดีใจกันใหญ่บอกว่า เออ!
 อีหนู จูเหลื่อมมาอยู่บ้านเราแล้ว เอ็งต้องเป็นเมียมันนะ เอ็งจะได้เป็นเมียเจ้าชาย ลูกสาวเชื่อ
 จูเหลื่อมนอนอยู่ก็ไปนอนใกล้ ๆ จูเหลื่อม เออ! ดีอีหนู ดีแล้ว แม่ แม่ จูเหลื่อมกอดฉันแล้ว เออ! ดี
 แล้วอีหนู แม่ แม่ จูเหลื่อมเอาหางหยั่งแล้ว เออ! ดีอีหนู พ่อแม่คิดว่าลูกสาวเป็นเมียจูเหลื่อมไป
 แล้ว พอถึงตอนเช้า เอ ทำไมลูกสาวไม่ยอมตื่นหุงข้าว ไปดูเห็นจูเหลื่อมนอนท้องกางอยู่กินลูกสาวไป
 เรียบร้อยแล้ว ก็ร้องไห้เสียใจกันใหญ่ จูเหลื่อมไม่ใช่เจ้าชาย แต่เป็นจูเหลื่อมจริง ๆ

เรื่องฟัวเมียอิจากับฟัวเมียซื่อ

นางมณี พักทอง 56

สองคนฟัวเมีย อยู่ในป่าในดงท่าไร่ไถนา ทุกวันฟัวออกไปไถนากลางท้องนา เมียเอาไปส่งทุกวัน รักใคร่กัน ฟัวดี เมียดี พูดจะจำ ฟัวไม่มีเมียน้อย เมียไม่มีชู้ ใครใคร่ก็มีใครมีอะไรก็ช่วยทุกที วันนั้นฟัวเมียคู่นี้ก็ไปทำบุญ แต่งตัวสะสวยไปทำบุญ ตักบาตรเทโว อานิสงส์ทำบุญ พอตกกลางคืน เมียก็ฝันว่าพระอินทร์บอกให้ไปขุดดินใต้ต้นไม้ใหญ่จะมีทรัพย์สิ้นเงินทองเป็นหีบเลย ก็รีบปลุกฟัว "พี่ พี่ฉันฝันว่าพระอินทร์ให้ไปขุดดินที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ จะมีเงินทองเต็มหมด เราไปขุดกันเถอะ" สองคนดีใจพอไปขุดเจอหีบสมบัติจริง ๆ โอ้โฮ ที่เรารวยแล้ว ดีใจ ดีใจจริง ๆ ร้องตะโกนกันใหญ่ ฟัวเมียซื่อจ๋าได้ยินเออะไร ทำไมเอ็งถึงรวยล่ะ เอ้าฉันไปทำบุญมานะเลยฝันว่าพระอินทร์มาให้สมบัติก็ได้จริง ๆ ก็เลยบอกว่า "เออ! พี่ พี่เราไม่เคยทำบุญเลยนะ แล้วเราจะได้เหรอ เอาจ้พຽ່ງนี้เราไปทำบุญกันเอาของไปให้มากกว่าใครเลยนะพี่จะได้หีบใหญ่กว่าสองคนนั้น" ไปทำบุญไปทำบุญ ตกกลางคืน เมียฝันว่าพระอินทร์มาบอกให้ไปเอาสมบัติใต้ต้นไม้ใหญ่เมียดื่นขึ้นมาถึงไปบอกฟัว "พี่ พี่ พระอินทร์ให้ขุดสมบัติที่ใต้ต้นไม้ใหญ่" ฟัวเมียดีใจกันใหญ่รีบไปที่ต้นไม้ใหญ่ ก็ขุด ขุด ขุด เจอหีบสมบัติ หีบใหญ่โต "โอ้ โฮ พี่หีบใหญ่นานนี้สมบัติเต็มหีบนี้เราเป็นเศรษฐีเลยนะพี่รวยกว่าสองคนนั้นอีกนะพี่" ว่าแล้วก็หัวเราะกันใหญ่ พี่ พี่รีบเปิดเถอะ ฟัวก็เปิดโอ้ย ู เต็มหีบเลยไม่ใช่เงินทองมีแต่วังวนกลับมาบ้านกันหอบแฮก แฮก ไม่ได้เงินเลย

เรื่องพระพุทธเจ้าสิบชาติ

นายเหรียญ บุญลอย

พระพุทธเจ้า 10 ชาติ พอไปเกิดเป็นนกยูงก็ฉลาดเฉลียวกว่าเพื่อนทั้งหมด เข้าขันของ สมัยก่อนก็รู้จักสวดมนต์ภาวนา เข้าขันหันหน้าไปทางทิศตะวันออก แล้วก็พนมมือ เข้าขันมาแล้วก็ สวดมนต์ พอเขาไปไหนๆ แล้วเขาไม่มีอันตรายเลย เขาจะทำอะไรก็ฉลาดแคล้วไปหมด เขาจะ ทำอะไร เขาก็สวดมนต์แล้วก็ถือศีลภาวนาคล้ายกับฤๅษี วันนั้นนายพรานก็เห็นพญานกยูงทอง สวย จริง มาเล่าให้พระเจ้าแผ่นดินฟัง พระเจ้าแผ่นดินก็อยากได้ขึ้นมาซิ เอ๊ ทำไมถึงจะได้ ก็ตั้งมอง ร้องบ่ว่าใครจะจับนกยูงทองได้บ้างมีคนเขาก็ไป ไอ้คนที่เห็นนั้นก็ไป พอไปเขาก็ยิงยิงก็ไม่ถูก คนไหนยิงไปก็ไม่ถูก หลายวันก็ไม่ถูกเพราะเขามีมนต์ของเขา หลายวันก็ไม่ถูกเลย ก็ เลยตั้งมองร้องเป่าอีกใหม่ว่า ถ้าหากใครไปจับนกยูงทองได้ จะมีรางวัลให้เป็นพิเศษ ก็เลยมีคนทำ บ่วงไว้ดัก คนๆ นั้นรับอาสาจะไป แต่ว่าเขาจะลงหรือเปล่าพระเจ้าแผ่นดินก็บอกว่า จั้นเอา ตัวเมียไปล่อไว้ให้พญานกยูงทองเห็นเขาก็ต้องถลาลงมา แล้วจะได้ซัก ก็เลยเอาตัวเมียไปล่อ ที่นั้นกยูงทองเห็นตัวเมีย เขาก็ลืมมนต์ก็นายหายซิ ก็เลยบินถลาลงมา ที่นั้นก็เลยมาติดกับ ที่นั้นก็ บอกว่าอย่าเอาชีวิตฉันเลย ให้ฉันอยู่กับพระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ใช่ไรหรอก ฉันก็ยอมไปอยู่แต่ที่นี้ ฉันขอเถอะ อย่าทำฉันเลย นายพรานนั้นก็ดีใจที่นึกเต็มใจไปอยู่กับพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อไปอยู่กับ พระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็รักใคร่ พอถึงเวลาก็เอาอาหารไปให้กิน พอกินแล้วก็นั่งดูหนัง คลานานๆ เข้านกก็พูดกลอนว่า ไม่คิดซื้อต่อวอนแถมลง จึงยกคำบาลีขึ้นชี้แจงให้แจ่มแจ้ง เห็น ประจักษ์เป็นนานที สอนอนงค์กานดาจึงพาพักตร์ เมื่อร่วมรักเชยชมภริยาอยู่ หย้าเรือนเคหา กับ สามี รู้จักวิธีปฏิบัติภักดา อันชัยเศรษฐีผู้มีศักดิ์ สอนลูกรักโถมศรีวิสาขา เชิญมานั่งร่วมจิตของบิดา จาวาจาพอจะสอนสมรเมือง เจ้าจะไปมีคู่แม่หนูจ๋า จงจากพ่อว่าเถอะเนื้อเหลือง แม่บ้านนี้ ยากลำบากเคื่อง จะย่างเยื้องเดินนั่งระว่างกาย จานรรวาทิมัจจหวะ อย่าเอะอะอีกทีก็ตรองตรึก หมาย สามีสอนร้อยชั่งฟังภิราย อย่าเง้างอดวุ่นวายยอศุพิน ตอนที่ซักรแล้วเอาไว้ให้มากมาก จะ ได้ยากอภัยสหมดพรพัสสิน นั่งข้าวบลาการน้ำจะทาภิน ค่อยประทีนคิดดูอย่าว่าวาม ครั้วจะหมดหรือจะ ยังจึงสังเกต ทั้งเครื่องเขตจุจิกพริกมะขาม อีกดีเกลือเนื้อมะลาอย่าสร้างฯ อีกด้วยขามเก็บ กวาดสะอาดตา ทั้งเครื่องใช้ไม้สอยและน้อยใหญ่ จึงจัดไว้ในทาเลในเคหา เครื่องจอกน้อยขันน้ำ ประจําตรา กิดสัถยชาติขัดเกล้าให้เคราคลาย อย่าทอดทิ้งให้สนิมขึ้นริมขอบ ผิดระบอบแบบนาง

วางกฎหมาย ตุ่มนั้นหมั้นชำระอย่าละได้ เข้มและด้ายหาไว้สำหรับเรือน อันฟันตองได้เสม็ดดูให้เสร็จ จัดไว้อย่าให้เคลื่อน ระวางอย่าให้พัวต้องตักเตือน อันการเรือนดูให้รอบจึงชอบดี ทั้งผ้าห่ม ร่มเสื้อหมวกความซัก จึงเก็บนับแขวนเรียงเคียงไสว กระโดนน้อยร้อยข่งจ่งตั้งไว้ เมื่อพัวไธ จะได้บัววนให้ถ้วนดี หมากคืบเจียดอ่อนผ่อนช้อมา จัดไว้ว่าพัวพันทุกวันไป จะได้ทุลจีบพลูประหยัดอย่าให้หวัดเลยแม้หนูดูไม่ได้ ตรูกลมากบักปากกลามากใจ พัวจะได้ความแค้นแสนระคาย อันเขตใครไปมาดูหน้าก่อน จะรีบร้อนหรือเย็นเป็นโจน ควรจะปลุกภัสตาหรือว่าไร ถ้าไม่คว่นจวนเวลา จึงเข้าครัวหุงต้มระดมพลัน และเมื่อเสร็จจลัน จัดสารับออกมาเทียบ จัดให้เรียบแม่เนื้อหอมเถอะจอมขวัญ แล้วเชิญให้รับประทานทั้งหวานมัน นี่แหละขวัญนัยนาอูตสำคัญ หึงท่างามก็เพราะการปฏิบัติ สารพัดไม่ขัดเงิน ดังราชรถถ้าขาดตรงอลงกรถึงจะอนกก็ไม่งามยังทรมตา"

เกิดมาร่างกายทั้งมวลล้วนเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เบญจขันธ์ทั้ง 5 ขอยืมเขามาเจ้าของเขาทวงล่อลวงกลับไป หลายครั้งหลายคราว คราวนี้แหละหนอ คราอยู่อยู่ๆ เรียกหาแม่พ่อน้ำตาหลังไหล ในอกในใจในสมประดี ตายไปเป็นพือกนั้นไม่มี เพราะตระหนี่บุญญา ยิ่งทัญญูเอาไว้ก็ได้ไปสวรรค์ที่ใจบาปหยาบซ้ายมบาลเข่นฆ่ามาพาตัวไป เจ้าข้าเขาหันเขามันเขารอนเขาทอนเป็นท่อนโยนเข้ากองไฟ พระเพลิงเจ้าเอ๋ยเผาผลาญบรรลัย กระดูกของเจ้ากวาดเข้ามาดมมาย เอาไปฝังไว้ใต้พื้นพระสุธา พุทธ พุทธ อนิจจัง อนัตตา คนเราเกิดมาไม่มีแก่นสารอยู่ด้วยธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่นานเท่าไรก็สลายพุ้ง พระพุทธคุณนัง พระธรรมคุณนัง พระสังฆคุณนัง พระเจ้าข้ามฟุ้งด้วย สภาทอง ข้ามพ้นบ่วงเกิดคลาดแคล้วบ่วงมาร ข้ามพ้นสังสาร นิพานทันใด มนุษย์เราเอ๋ย เกิดมาทำไม นิทานมีสุขนิยายไม่ไป ตั้หาหน่วงหนักหน่วง ซักหน่วงไว้ จันไปไม่ได้ ห่วงนั้นพันผูก ห่วงลูก ห่วงหลาน ห่วงสินทรัพย์สฤงคาร จงสละเสียเถิด จะได้ไปเกิดนิพพาน ข้ามพ้นภพสาร เมื่อหนุ่มสาวน้อย หน้าตาเข้มซ้อย งามเลิศทุกประการ เกิดเผ่าหนึ่งนาน ล้านแต่เครื่องเหม็น เอ็นใหญ่ 900 เอ็นน้อย 9,000 มั้มาทาเชื้อใจ ให้ร้อนให้เย็น เมื่อชนทั้งตัว ขนคิ้วก็ขาว นัยน์ตาก็มืด เส้นผมบนหัว ตาแล้วกลับหงอก หน้าตาเว้าออก ดูแล้วบัดสี จะนั่งก็โยย จะลุกก็โยย เหมือนดอกไม้โรยไม่มีเกสร เมื่อจะเข้านอน ฟังสอนเผ่าณาให้ว่าพระทุกขัง พระอนิจจัง พระอนัตตา คนเราเกิดมารั้งแต่ต้องตาย ผู้ดีเชื้อใจ ก็ตายเหมือนกัน เงินทองทั้งนั้น มิติตตัวไป ตายไปเป็นผี ลูกเมียตัวรัก เขาก็ชักหน้าหนี เขาว่าชาคนี่ เปื่อยเน่าพุพอง หมูญาติพี่น้อง เขามามเอาไป เขาว่างลงไป เขานั่งร้องไห้ แล้วก็กลับคืนมา คนอยู่ผู้เดียวบ่าไม้ขายเขี้ยว เหลี้ยวไม่เห็นใคร เห็นแต่ฝูงแร้ง เห็นแต่ฝูงกา เห็นแต่ฝูงหมา เยื่อแย่งกันกิน

ดูน้าสมเพช กระตูกอเอ๋ย เร็ยรายแผ่นดิน แร้งกาหมากิน เอาเป็นอาหาร เทียงคินสังัด
 ร้องแลกผกขวัญ เห็นแต่ฝูงผี ร้องให้หากิน มนุษย์เราเอ๋ย อย่าหลงนักเลย ไม่เป็นแก่นสาร
 อุตสาห์ทำบุญ คำจุนเอาไว้ เมื่อตายไป จะได้ขึ้นสวรรค์ นิพพาน อหังวันทา วิสัตโส อหังวันทา
 นิพพานนิปัตโยต เกศพรหมนอก บอกว่ากูเฒ่า พันพางผมเผ้า แก่แล้วทุกประการ ตามมือหูกัก
 ร้ายหนักสาธาร บัมิเป็นแก่นสาร ไซ้ตัวตนของเรา แผลพื้นเบลอเย่น่าเกลื่อนระดับกาย เราโส
 โครทังตัว แข้งขามือสั้น เส้นสายพันพัว เห็นน่าเกลียดกลัวอยู่ในตัวของเรา ให้มันให้เหน้อย
 เจ็บให้เหน้อยไปทั่วเส้นขน แต่แล้วโรคคาเข้ามาหาตน ให้ได้ทุกขทนโสกาอวาร จะนั่งก็โอย
 จะลุกก็โอย เหมือนดอกไม้โรยไม่มีเกสร แก่แล้วโรคคาเข้ามาวิงวอน ให้ได้เคื้อคร้อนทั่วกาย
 อินทรีย์ ครั้นสิ้นลมปากกัตกตายหายจาก เรียกกันว่าผีครัวมึงสินทรัพย์ ยิ่งแลยิ่งรัต ไม่เห็นตามมา
 เห็นแต่ศีลธรรมเมตตากาวนา ตามเสียงรักษาอ่อนเนื้ออ่อนใจ ศีลตามไปช่วยไปเป็นเพื่อนม้วย
 เมื่อตนตายไป ตกแต่งสมบัติ นพรัตน์โพยภัย อะตะกิเลสมากมี นางฟ้าแห่ล้อม ห้อมล้อมมากมี
 คนตรีดีดสี ขับเสียงบรรเลง บรรเลงสมบัติ แก้วกลับแก้วกล่าว เนาวรัตน์นับริยไม่เหลือ คุณพระ
 ทศพลที่ตนนับถือ พระธรรมนั้นหรือสั่งสอนทุกวัน พระสงฆ์องค์อารีรัตน์เป็นปิ่นปักพระกรรमान มา
 เอี้ยววยสมบัตินพรัตน์โอฬาร ดีกว่าลูกหลาน ประเสริฐผลิตเพลา ครัวมึงสินทรัพย์ บัมิเป็น
 ตระหนัก รักเขาเสียเปล่า เขามีตามช่วยเป็นเพื่อนม้วยด้วยเรา ไปหลงรักเขาเห็นไม่เป็น
 การรักตนดีกว่า จาศีลภาวนา

เรื่องพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นวานร

นายสมชาย สุขสวัสดิ์

พระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นพญาจันทน์ เป็นพญาวานร เป็นสัตว์มาหลายชาติกว่าจะมาเสวยชาติเป็น พระเวสสันดร พญาวานร ท่านมีบริวารมากมาย จะนับประมาณ ก็ไม่รู้ว่าจะเท่าไรมากมายเหลือเกิน พญาวานรเป็นผู้ใจบุญ รักบริวาร ไม่ว่าจะท่องเที่ยวต่าง ๆ ก็จะไปกันเป็นหมู่คณะ สัมผัสกัน วันหนึ่งพญาวานร พาบริวารไปหาอาหารพวกผลไม้ สัมผัสลูกไม้ เยอะแยะ ในเขตพระราชวัง ของพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินเสด็จลงมาในส่วนเห็นผลไม้ พวกนี้ไม่เหลือเลย เห็นแต่พญาวานรพวกนี้เต็มไปหมด พระเจ้าแผ่นดินโกรธมาก สั่งให้เสนาอำมาตย์จับตัวพญาวานรให้หมดทุกตัว มีพญาวานรอยู่ตัวหนึ่งสง่างามกว่าวานรตัวอื่น ๆ เข้ามาถวายความเคารพพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินไม่พอใจเห็นหน้าหน้ายังโกรธไม่หาย พูดเสียงดังสนั่น "เจ้าลิงป่า ทำไมเจ้ามากินผลไม้ในเขตพระราชวังของข้า กินจนหมด ทำอย่างนี้ไม่กลัวตายเลยหรือใจ" พญาวานรตอบว่า "ข้าพระพุทธเจ้าเห็นว่าบริวารของข้าพุทธเจ้าหิวมากเราเดินทางกันมานาน ไม่มีผลไม้กินเลย เห็นแต่ในส่วนนี้แหละ พะยะคะ" พระเจ้าแผ่นดินบอกว่า "เสนาอำมาตย์ฆ่าไอ้ลิงพวกนี้ให้หมด" พญาวานรก็ขอร้องบอกว่า "ขอให้ข้าพระพุทธเจ้าคนเดียวเกิด พะยะคะ ข้าพระพุทธเจ้า อนุญาตให้บริวารของข้าพเจ้ากินผลไม้ของพระองค์ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายชีวิต พะยะคะ" พระเจ้าแผ่นดินก็ตกลง พญาวานรก็เลยดับขันธ ว่าจะจะเป็นพระพุทธเจ้าก็ต้องเสวยชาติเป็นอะไรต่อมิอะไรหลายชาติ

เรื่องพ่อค้าใจดี

นางเลียบ สัจทอง

เล่าถึงสองคนพ่อเมีย มีเรือสำเภาลำใหญ่ พ่อเมียพ่อค้า พ่อค้าเรือสำเภา อยู่กินกันมาสามปีก็ยังไม่มีลูกสองคนนี้อากมีลูก ค้าขายอะไรก็ร่ำรวย ทานมาค้าขึ้น รวยเอารวยเอา สองคนพ่อเมียนี่เป็นคนใจบุญ พออยู่ ๆ มาก็ตาเรือเทียบฝั่งขึ้นฝั่งกันซะที ไม่ได้ขึ้นมานานแล้ว ก็ได้ยินเสียงเด็กร้อง อู แว้ ๆ ก็เรียกเมีย เด็กที่ไหนมาร้องอยู่แถวนี้ ก็ไปเดินหาได้ลูกแล้ว พากันไปเลี้ยงเหมือนลูกเอง

เรื่องเพื่อนเกลอ

นายเตียน บัวแก้ว

หัวล้านสี่คนเป็นเพื่อนกัน หัวล้านคนแรกทักมา แล้วในนาที่เลี้ยงปลา อีกคนหัวเขาควย เขาก็เดินมา "ไอ้หัวล้านมึงเห็นวัว กูไปทางนี้ไหม" ตอนนั้นผมกำลังไอ้หัวล้านคนที่ถางไร่อยู่ในนา ก็ไม่รู้หัวล้านอีกคนพูดว่าอะไร "ไอ้หัวล้านเห็นวัวกูไปทางนี้ไหม เขาถามอีกที" ไอ้หัวล้านคนที่ถางไร่อยู่ที่พยักหน้า "อ้อไปทางที่ใช่ไหม ถ้ากูหาเจอจะให้วัวมึงตัวหนึ่ง" พอเดินไปเขาก็เจอ วัวจริง ๆ หากิจงวัวกลับบ้าน หัวล้านที่ถางไร่ก็ถามว่า มึงจะจูงวัวมาให้กูทำไม" ก็มึงบอกทาง ให้กูหาวัวเจอ กิจงมาให้มึงเป็นการตอบแทน "กูไม่ยอม มึงมาดูลูกกู" ต่างคนก็ต่างหุติง "กูก็ไม่ยอมเหมือนกัน" สมัยก่อนยังไม่มีศาลตัดสินความทั้งสองจึงไปให้เจ้าอาวาสวัดตัดสินให้ ระหว่างนั้นก็ไปเจอหัวล้านอีกคนเอาขุมมาขาย "มึงจะไปไหนกันวะ" กูสองคนจะไปหาสมภารตัดสิน "ไอ้กูบอกกับมันว่าวัวกูไปทางไหน ให้บอกกูจะให้วัวมัน มันไม่เอา มันจะเอาตัวกูไม่ยอม โคตรพ่อโคตรแม่กูไม่เคย" ไอ้คนที่ถางไร่ก็บอกว่า "กูถางทั้งไร่ปลายนา ตั้งแต่หม่นจนแก่ไม่มีใครเอาวัวมาค้ามาพาลูก มีไอ้นี้มาพาลูก กูไม่ยอมถึงไหนก็ไม่ยอม" "กูก็ไม่ยอม" "กูขายขุมมาตั้งแต่หม่นจนแก่ไม่มีใครมาเก็บของกู มีมึงนั่นแหละ" ไอ้หัวล้านคนนี้ก็หุติงเหมือนกัน ทุกคนต่างก็มาหาสมภารพร้อมกัน สมภารก็หัวล้านแถมหุติงอีก "สมภารวัวผมหายผมจึงถามไอ้นี้ว่าเห็นวัวผมไหมถ้าเห็นผมจะให้วัวสักตัว ไอ้คนถางไร่คนนั้นมันจะเอาวัวตัวนี้ผมไม่ยอมนะ เป็นอย่างไรก็เป็นนะผมไม่ยอม" "ผมทักหัวไร่ปลายนามาตั้งแต่หม่นจนแก่ มีไอ้นี้แหละเอาวัวมาให้ผม ผมก็ไม่เอา ผมไม่รู้เรื่องวัวมาอยู่ไหน" สมภารก็ได้ยินไม่ถนัด คิดว่าพวกมันก็ทะเลาะกัน ทีนี้ไอ้หัวล้านที่ขายขุมก็พูดขึ้นว่า "ผมขายขุมมาตั้งแต่หม่นจนกระผมไป เคยถูกเก็บภาษี ไอ้สองคนนี่ไม่รู้มาจากไหนจะมาเก็บภาษีผม ผมไม่ยอมล่ะ" สมภารก็คิดว่าไอ้คนขายขุมมาว่า เขาก็พูดว่า "กูขมาตั้งแต่หม่นจนแก่ไม่มีใครเคยมาว่ากู มีมึงนั่นแหละ ก็ไม่ยอม"

นิทานเรื่องเพื่อนแท้

นายอานนท์ สุรินทร์

มีคนสองคนเป็นเพื่อนกัน คนหนึ่งมีเรือ คนหนึ่งมีเงิน คนมีเงินเป็นคนจน คนมีเงินไม่มีเรือเขาเป็นเพื่อนกันแต่ไหนแต่ไรมา เขาก็รักกัน เขาก็ปรึกษากันเรื่องทำมาหากิน เราทำอะไรดี เรามีเรือ เรามีเงินเอามาลงทุน มาช่วยกันค้า พอเอาไปค้าก็ปรึกษากันว่า เราอย่าเพิ่งใช้ใหญ่ ใช้โตนัก เรามุ่งแต่จะตั้งตัว เราก็น้อยใช้น้อยไปก่อน เมื่อไรเรามีมากแล้วค่อยใช้มาก ทีนี้เพื่อนคนนั้นทำมาเห็นเงินเป็นกอบเป็นกำจึงใช้สุรุ่ยสุร่าย ใช้เงินทองไม่ค่อยจะมี เพื่อนก็ไม่ว่าอะไร เพื่อนคนมีเงินบอกเพื่อนคนจนก็ไม่เชื่อ ใช้ชะจนเคยมือ เมื่อเพื่อนคนนั้นไม่เชื่อ จึงตกลงต่างคนต่างค้า แบ่งทุนกันไป คนมีเงินก็ค้า ส่วนคนมีเรือก็ใช้เงินเหมือนเดิม จนไม่มีเงินก็จนเหมือนเดิม ส่วนคนมีเงินไปค้าอยู่ต่างเมืองก็ได้เมียได้ลูกจนร่ำรวย ส่วนคนมีเรือใช้จ่ายมากก็ยากจน คนมีเรือปรึกษากับเมียว่า "จะไปหาเพื่อน เพื่อนคงไม่รังเกียจเราหรอกนะ เพราะเป็นเพื่อนรักกัน" เมียบอกว่าไปก็ไป ไปก็ไปถามหาเพื่อน ไปถามชาวบ้านแถวนั้น ชาวบ้านบอกว่าต้องเดินไปทางโน้น เพื่อนคนนั้นเมื่อเห็นเพื่อนไปก็ดีใจ ก็ต้อนรับขับสู้อย่างดี เพราะเป็นเพื่อนรักกันแต่ไหนแต่ไรมา ก็เลยบอกว่าเอาเถอะเพื่อน "ยากจนก็มาอยู่กับเราก่อน เราก็จะหาที่หาทางให้อยู่" โดยบอกกับคนใช้ว่าไปยกขนากตรงนั้นให้เพื่อนเราสักหลังหนึ่ง แอบตรงต้นมะขามต้นเล็กนั้นนะ พวกนั้นก็ไปหาจนสำเร็จ 2 คนผัวเมียก็เข้าไปอยู่ แต่เพื่อนคนมีเงินก็บอกก๊อซบว่า "เพื่อนเอ๋ย เราพูดอะไรก็ต้องเชื่อเรานะ ไม่ว่าเวลาจะกินข้าวก็ไปรับเอามา กินกับใบมะขามทุกวันมันก็หมด เพราะว่ามันต้นเล็ก เพื่อนคนนั้นก็ยังไม่ยอมบอกปริศนาเขาจึงไปหาเพื่อนใหม่ว่า แอเอ๋ย มะขามต้นเล็กมันหมดแล้วนะแล้วจะทำอย่างไรอีก เพื่อนคนนั้นก็บอกว่า ต้นนั้นหมดแล้วไม่เป็นไรหรอก เรายังมีอีกต้นหนึ่ง แต่อยากให้แกอยู่ที่ต้นมะขามอีก แกจะได้ร่มเย็น ทีนี้ให้ไปอยู่ที่ต้นมะขามอีก แล้วก็ก๊อซบอีกว่าให้กินใบมะขามทุกมื้อไปเลย เราพูดแล้วต้องเชื่อเรานะ เอ็มมันเป็นใจมันถึงได้ให้เรากินใบมะขามทุกมื้อนี่มันแปลกจริง อยู่นานไปชักเอื่อมใบมะขาม ทีนี้ก็เข้าไปถามหาเพื่อน "เพื่อนทำไมให้เรากินใบมะขาม ทำไมไม่บอกสักทีว่ากินแล้วมันเป็นอย่างไร" เพื่อนก็บอกว่าให้หมดต้นเถอะ ทีนี้แหมมองต้นมะขาม มันใหญ่โต เราก็จะเอื่อมใบมะขามทำใจวะเราถึงจะกินหมดต้น เรากลับไปตามใจเพื่อน พอกินถึงนี้หมด กิ่งหนึ่งไปกินกิ่งนั้น กิ่งนั้นหมด ทีนี้ไอ้กิ่งนั้นก็ออกมาอีก กินก็ไม่รู้จะหมดอีก ทีนี้ก็ไปหาเพื่อนอีก เพื่อนเอ๋ย เรากินมะขามไม่หมดหรอกก็ต้นไม้

ใหญ่อย่างนี้ทำใจเราจะกินหมด เพื่อนนั้นก็บอกว่า "เราบอกปริศนาให้แกฟัง ตอนนั้นเราไม่อยากบอกแกหรอก จะลองดูใจแกหรอกว่าจะทำอย่างไร ถึงจะดีทีนี้เราจะบอกแกว่า ต้นมะขามต้นเล็กนะ หมายถึง ตอนเงินเรายังมีน้อย เราใช้มากเงินมันก็หมด ถ้าเราประหยัดสักหน่อยถึงต่อไปเรารวยเข้า ๆ เงินมันก็มากมายเข้ามันก็ออกดอกออกผล กินมันก็ไม่รู้จักหมด แล้วเพื่อนจะเชื่อเราไหม ต่อไปนี้ เราจะเชื่อเพื่อน ที่นี้สองพี่เมียก็จากกลับเมืองของตน กลับมาหาหาหากินแล้วก็คอยรำลึกถึงเพื่อนที่สอนว่า "เพื่อนเราก็คืนเราอย่างนั้นนะ เราต้องเอาอย่างมัน แล้วเราจะได้รวยเหมือนกัน ที่นี้เรามาหาหาหากินเอง ประหยัดเข้าอะไรเข้าที่นี้ก็รวย "จึงกลับไปหาเพื่อนเพื่อนก็บอกว่าเชื่อเราเป็นอย่างนี้ไม่เสียหรอก ถ้าเชื่อเราตามขั้นแรกบ้านนี้รวยเท่าไรไปแล้วก็ไม่รู้ ขอให้เจริญ ๆ ทั้งพี่เมีย เราก็ต่างคนต่างแยกย้ายไปทำ แล้วก็ขอให้เพื่อนเจริญ ๆ เถอะ

เรื่องมรดกพ่อ

นางสาวจรรยาพร คล้ายเชื้อวงษ์

เรื่องมรดกพ่อเป็นเรื่องเป็นข้อคิด เรื่องมีอยู่ว่า มีชายคนหนึ่งอายุมากแล้วอยู่ในวัยกลางคนแล้ว สุขภาพไม่ค่อยดี มักจะเจ็บป่วยอยู่เป็นประจำ แต่มีลูกชายอยู่สามคน ลูกทั้งสามคนของแกก็ขยันขันแข็งกันทุกคนพอลูกชายเป็นหนุ่ม แกก็เที่ยวมองหาลูกสาวบ้านไหนที่เป็นคนขยันคนดี รวยจนไม่สำคัญ พอแห่หาลูกสะใภ้ได้แล้ว ก็หมดหวัง ที่นี้แกก็เจ็บป่วยกระเสาะกระแสะมาตลอดวันหนึ่งแกเรียกลูกชายทั้งสามคนมาแล้วก็สั่งเสียว่า "ลูกเอ๊ย ตอนนี้นูกเป็นหนุ่มมีครอบครัวกันหมดแล้ว พ่อก็หมดหวัง แต่ว่าเดี๋ยวนี้พ่อรู้ตัวว่าพ่อก็เหมือนไม้ไผ่ผุพัง จะตายวันตายพรุ่งก็ไม่รู้ พ่อมีที่นาอยู่ไม่กี่ไร่พอจะแบ่งให้เท่ากันเลยทั้งสามคน แล้วของสำคัญอีกอย่างเจ้าต้องเก็บรักษาให้อย่างดีเอาเอาไอ้โน้ไปเม้ดมะขาม พ่อเก็บมานานแล้ว ถ้าใครเก็บรักษาได้นานที่สุดเจ้าก็จะร่ำรวย" ลูกทั้งสามคนก็เอาเม้ดมะขามกลับบ้านทั้งสามคน พอกลับไปบ้านแล้วไม่นานพ่อก็ตายทั้งสามพี่น้องก็ช่วยกันทำศพเรียบร้อยดีลูกคนสุดท้องก็ขอกระดูกของพ่อไว้บูชา แต่พี่สองคนไม่ได้เอากระดูกพ่อกลับไปเพราะเมียบอกว่ากลัวผีพ่อ พี่ชายสองคนได้เม้ดมะขามไปกิ้งง บอกว่าพ่อให้อะไรไม่รู้ เม้ดมะขามไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไรเลย เออ! เป็นทรัพย์สินเงินทองก็ไปอย่าง ว่าแล้วก็เลยเอาเม้ดมะขามไปต้มกินจนหมด ฝ่ายน้องคนสุดท้องก็เก็บมาคิดว่าหาอย่างไรก็จะเก็บมะขามได้นานที่สุดก็เลยคิดได้ว่า เอามะขามไปปลูกถึงออกงามขายได้จนร่ำรวยเป็นเศรษฐี ส่วนพี่ชายสองคนยากจนลงทุกที

เรื่องแม่เป็นหมา

นางปราณี ราชสมบัติ

เรื่องแม่เป็นหมา มีหมาอยู่ตัวหนึ่ง เป็นแม่ลูกอ่อน อาศัยอยู่ที่ใต้ถุนวัดมีลูกออกมาเป็น
 คนล้วน ๆ เป็นลูกสาวทั้งสามคนเลย ก็เลี้ยงลูกมาจนโตเป็นสาว คนที่หนึ่งก็ไปได้หัวเศรษฐี
 คนที่สองก็ไปได้หัวเจ้านายคนนายคน ส่วนคนสุดท้ายก็ได้อาณาจักรบ้านสวนจนไม่มีอะไรจะกิน ที่นี้ด้วย
 ความอวย ใครถามว่าพ่อแม่ออยู่ที่ไหนก็ไม่บอกว่าพ่อแม่เป็นใครที่นี้ก็เวียนไปที่บ้านลูกสาวคนโต
 เพราะคนโตนี้รวยมาก แม่ก็ไปริมรั้ว คนใช้ก็กลัวว่าหมาจะมาลักขโมยของก็ไล่ไป เดียวก็มาอีก
 เวียนอยู่อย่างนั้นแหละ ลูกจึงก็ไปบอกลูกเขยที่บ้าน พ่อของลูกสาว ไล่ไป ที่นี้ลูกสาวมา
 เอง ก็บอกกับลูกจ้างว่า ให้อาณาจักร หมาอย่างนี้ หิว ผอม ไล่ออกไป ก็ไล่ออกไป หมาก็เสีย
 ใจ เดินมาที่บ้านลูกสาวคนที่สองบ้าง ที่นี้เขาเป็นเจ้านาย เป็นเจ้าคนนายคน ก็ไปเวียน บ้านนั้น
 เขาก็ไม่เอาให้ไล่ไป ให้อาณาจักรในบ้านไล่ไป ตีออกไป ที่นี้หมาบ่น ก็ไปบ้านของคนสุดท้าย ก็ไปหา
 ลูกสาวจนแม่ได้ก็ร้องไห้ จนแม่ได้ ว่าทำไมแม่ถึงเป็นแม่อย่างนี้ สมัยก่อนคนเราพูดกันรู้เรื่องกับ
 หมา ที่เป็นแม่หมาที่ลูกสาวเอาหัวร้อนสาธยาย เขาไล่ตีบ้าง ก็เลยไป พอใกล้จะตายก็บอกกับลูก
 สาวว่า พ่อเขาแล้ว ให้อาณาจักรใส่หม้อดินไว้สามหม้อ อย่าเอาไปทิ้งไหนเวลาวันพระที่ให้เปิด
 ให้ที่หนึ่ง ลูกสาวเฝ้ารักษาแม่ แต่ก็ไม่หาย เพราะเป็นมาก แก่แล้วพอมหาตายแล้ว ลูกสาวก็ทำ
 ตามที่บอก พอวันพระที่เปิดที่ เปิดที่ละหม้อ ก็พบแก้วแหวนเงินทองมากมาย ก็เอาไปขาย ร่ำรวย
 ที่นี้ลูกสาวคนโตก็ถามว่า ทำไมไม่ถึงร่ำรวยมาได้ก็บอกว่า แม่ให้ไว้ เหลืออีกสองหม้อ ก็บอกว่าฝังอยู่
 ข้างบ้านข้างต้นไม้ ด้วยความโลภของคนก็ไปขุดไปหวังจะเอาไป พอเอาถึงบ้าน ก็เขาบอกว่าวัน
 พระที่ให้เปิด ลูกสาวคนโตก็ไปเปิด เป็นไส้เดือน หนอน ขยะแฉะ ตีมือตัวเอง ตีตรงไหน
 ตรงนั้นก็พองเป็นน้ำเหลือง เหมือนกับที่ทักกับแม่ที่นั้นแหละ ตัวเองก็เสียใจ เป็นเพราะเหตุตัวเอง
 เนรคุณ ตอนหลังตัวเองก็ต้องตาย ส่วนเหลืออีกหม้อนั้นคนที่สองไปเอา เขาว่าเปิดวันพระแต่ก็ไม่ม
 ีอะไรเลย มีแต่ขี้เถาเฉย ๆ ด้วยความเสียใจ นึกได้ว่าเราไม่ควรไล่แม่ไปเลยก็ไปเล่าให้พ่อฟัง
 พ่อก็เลยเกลียด ว่าเป็นคนเนรคุณพ่อแม่ พี่น้องเขาก็ไม่เอา เขาให้ออกไปอยู่นอกบ้าน ก็ต้องไป
 อาศัยตามวัดตามวาอยู่ ส่วนน้องสุดท้ายก็ตาย

เรื่องแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง (ส่วนวันที่ 1)

นางมณี พักทอง

พี่เมียสองคน อาชีพแพทานา ทำมานานแล้วไม่ได้ร่ำรวยอะไร มีลูกชายอยู่คนนึงเป็นหนุ่มแล้ว แกลเลเย่ยขึ้นมาว่า ลูกชายเรานี้ก็เป็นหนุ่มขึ้นทุกวัน ๆ แล้วนา เราเองก็แก่ลง แก่ลงยังไม่มีหลานกันเลย เรา ก็เลยมองหาลูกสะใภ้ให้ลูกชาย ก็เลยผูกซื้อไม้ขมิ้น อยู่กินกันไปช่วยกันทำงาน ขยันทั้งสองคนพี่เมีย ร่ำรวยขึ้นมา วันหนึ่ง เมียอาเจียน ไอ้ก อ้าก ไอ้ก อ้าก กินอะไรไม่ได้ เหม็นไปหมด พี่ก็ไปบอกพ่อแม่ พ่อแม่ถามว่า "เมียเอ็งอยากกินของส้ม ๆ หรือเปล่าวะไอ้ทิด" ไอ้ทิดก็บอกว่าเมียเขา "อยากกินส้ม ๆ ทุกวันด้วย" พ่อแม่ก็บอกว่าสงสัยเมียเชื่อท้องก็พากันดีใจ ฝ่ายเมีย ก็คลอด คลอดออกมาสามวันเมียก็ตาย เจ็บ ๆ ท้องระบมหมด พี่ร้องไห้ยกใหญ่คิดถึงเมีย ลูกก็กำพร้าแม่ ฝ่ายพ่อกับแม่ก็ว่า "เออ แม่มีงเรา ต้องหาเมียให้เราต้องหาเมียให้ไอ้ทิดใหม่แล้วละ จันใครจะเลี้ยงอีหนูล่ะ" ตกลงกันแล้วไปหาเมียให้ ลูกชายใหม่เมียไอ้ทิดมาอยู่ อยู่ไปอยู่มาให้กินน้ำข้าวทุกวัน อะไรก็ไม่ได้กิน อีหนูนั่นผอมลง ผอมลง อยู่ได้ไม่นานตัวยังเล็ก แม่เลี้ยงก็ใช้ทำงาน หุงข้าวหาลาทุกวัน พอพี่มากก็โกหกว่า อีหนูไม่ได้ ทาอะไรเลย ชี้เกียจ พี่มากก็ตีลูก ตีทุกวันลูกก็ร้องไห้ ก็ทาไป ทาไป นางแม่เลี้ยงให้กับข้าวกับหัว ปลาทุ กินแต่ก้าง วันนึงตายายมาเยี่ยมหลานก็ตกใจเห็นหลานร้องไห้ ก็เล่าความจริงให้ฟัง ตายาย ก็เลยให้ไอ้ทิดไถ่แม่เลี้ยงใจร้ายนี้ไป

เรื่องแม่เลี้ยงลูกเลี้ยง (สัปดาห์ที่ 2)

นางเลียบ สังข์ทอง

แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงมีเรื่องกันเยอะ เขาว่าไม่ค่อยถูกกัน อิจจាកันมีเศรษฐีคนหนึ่งมีเมียแล้ว
 ที่เมียเกิดมาตาย มีลูกแล้วด้วย เป็นลูกสาว ก็ไปมีเมียใหม่ก็มีลูกอีก เป็นผู้หญิงเหมือนกัน โตขึ้นลูก
 ชาวบ้านนี้ก็สวยทั้งสองคนเลย คนลูกเมียก่อนนิสัยดี เรียบร้อยใครเห็นใครก็รัก ลูกสาวคนเล็กชื่อจลา
 รียา พูดจาไม่เพราะใคร ๆ ก็ไม่อยากพูดด้วย สองคนพี่น้องไปอาบน้ำที่บ่อน้ำ เจ้าชายเดินทางผ่าน
 มาเจอลูกสาวสองคนก็เกิดชอบพอกับคนที่ให้ร่มรงค์ แหวน ไว้บอกว่าจะเอาเธอมารับเข้าเมือง
 คนน้องก็จลา อยากเป็นมเหสีเจ้าชาย ก็ปรึกษากับแม่หาทางฆ่าพี่สาว ก็พากันมาอาบน้ำอีก แล้วก็
 ทรอกให้คนที่ตกน้ำให้ก็พลัดตกน้ำ ก็ไม่ตายผีพรายช่วยไว้ทัน แม่เลี้ยงกับลูกสาว ก็วางแผนฆ่าอีกก็ไม่
 ตายอีก คนพี่มีบุญ เจ้าชายก็เอาเธอมารับเข้าไปในเมือง แม่เลี้ยงก็วางแผนกับลูกสาว เดินทางไปใน
 เมืองไปบอกให้คนที่ว่าพ่อตายแล้วให้มาทาศพพ่อ ที่นี้ก็ร้องให้เจ้าชายก็เลยบอกให้กลับไปทาศพพ่อก่อน
 พอถึงกลางทางก็เอาไม้ทุบ เทวดารักษาต้นไม้เห็นก็ช่วยไว้แล้วก็พาเข้าไปในเมือง ไปเจอพ่ออยู่ใน
 เมืองก็รู้ว่าพ่อยังไม่ตาย ฝ่ายเจ้าชายโกรธ สองแม่ลูกบอกให้เอาสองแม่ลูกเอาไปประหารชีวิต แต่
 นางก็บอกให้อย่าลงโทษแม่กับน้อง คนพี่เป็นคนดีไม่โกรธเจ้าชายก็ครองเมืองอยู่กับคนที่จนแค้นแต่

เรื่องเมียบ้านนอก

นายอารมณ อัมมอโร

นานแล้วแต่สมัยโน้น มีบ้านอยู่บ้านหนึ่ง ซึ่งมีลูกสาวอยู่สองคน บ้านอยู่ที่ชายป่า ไม่ห่างจากบ้านเขานัก มีลาธารหนึ่ง ซึ่งลูกสาวเขาก็ทำลอบดักปลาอยู่ที่ลาธารนั้น วางลอบที่ลาธารนั้น เขาก็ได้ปลาเป็นจำนวนมากทุกวัน ๆ เขาก็ไปกั ดินวันหนึ่งปลาในลอบนั้นเกิดไม่ได้ปรากฏว่ามีรอยของผู้ที่มาลักลอบเอาปลาไป สองคนพี่น้องที่ไปกัลอบ เดินทางมาก็ต้องผ่านป่าก็พูดคุยกันมาเลยว่า ใครจะมาขโมยลอบ จับได้จะเอาให้เข็ดจะจัดการเสีย ก็ปรึกษากันมาเรื่อย ฝ่ายเจ้าหนุ่มคนหนึ่งซึ่งอยู่ในป่า ซึ่งจะมาหาไม้ ก็ได้ยินสองสาวนี้ปรึกษากัน ก็คิดว่า เอ่อ! สองคนนี้สวยดี จะมาจัดการอย่างไรกับเรา หรือจะจับเราทำโทษสถานใด ก็คอยติดตามว่าทั้งสองพี่น้องนี้จะไปกัลอบเวลาใดประจำ ปรากฏว่าสองพี่น้องนี้ไปกัลอบตอนสายของวันรุ่งขึ้นของทุกวัน เจ้าหนุ่มคนนั้นทำเป็นท้าวไปเอาปลาในลอบนั้น ให้ได้เวลาประจวบเหมาะกันกับเวลาที่สองสาวที่มากัลอบ สองสาวก็เห็นว่า เออ ทิดคนนี้เองมาขโมยกัลอบ ทั้งสองคน จึงทำการจะจับกุมฝ่ายเจ้าหนุ่มทิดนั้นก็ทำที่เป็นวิ้งหนีเข้าป่า สองสาวก็ไล่ทัน แล้วก็จับเจ้าหนุ่มนี้เปลื้องผ้า เปลื้องผ่อนออก แล้วมัดติดกับต้นไม้ แล้วก็ของซึ่งเดิมปรึกษากันว่า ถ้าใครมาขโมยลอบจะจับเชือดเสียให้เข็ด ก็จับมัดกับต้นไม้ แล้วแก้ผ้าแล้วให้พี่สาวนั้นเพ่งสาว ก็เจ็บ เลยดิบโครมเข้าให้ เพื่อให้เจ็บมากขึ้น เมื่อได้ทำโทษเจ้าทิดนั้นจนพอใจแล้วก็เข้าบ้านปล่อยเจ้าทิดกลับไป ตัวเองก็กลับบ้าน ฝ่ายน้องสาวก็มีความเจ็บ กลางคืนสองคนนี้ สองคนพี่น้องก็นอนอยู่ในห้องนั้น แล้วปรึกษากันว่า คนน้องก็บอกว่า เออ พี่ ไอ้ฉันของผู้ชาย ของไอ้ทิดนั้นฉันว่ากระดุก พี่สาวบอกว่า เอ็น น้องบอกว่ากระดุก ก็เถียงกันไปเถียงกันมา ฝ่ายเจ้าแม่ขึ้นมาอนอีกหนึ่งห้อง ก็คิดว่า เอ มันเถียงอะไรกันนะ เสียงว่า กระดุก เอ็น ๆ ลูกสาวทั้งสองก็เล่าให้ฟัง นิทานเรื่องนี้ก็สอนให้รู้ว่า เมียบ้านนอกโง่เขลาเบาปัญญา...

เรื่องเมียน้อยเมียหลวง (ส่วนที่ 1)

นายเสวียง แสงจันทร์

สมัยก่อนมี มี...เออ จะเล่าทำไมผู้ชายเขาจะรักเมียน้อยมากกว่าเมียหลวง เรื่องมามีมาตั้งแต่โบราณนานแล้ว มีผู้ชายคนหนึ่ง มีเมียสองคน เมียน้อย กับเมียหลวง ก็สนิทสนมรักใคร่กันดี วันนั้นเป็นวันทักขุ วันตรุษสงกรานต์ คนมาทักขุกันเยอะแยะ กำลังสาธิตน้ำเพลินเลย ที่นี้ก็พากันเข้าไปในโบสถ์ไหว้พระประธานอะไรเสร็จแล้ว ตาพัวก็เหลือบไปเห็นตัวอะไรแปลก ๆ ยั๊ก ยั๊ก เข้ามาในโบสถ์มากินคน เจ้ายั๊ก กินคน มาหมดแล้ว เหลือสามคนนี่แหละ เลยนึกสนุก "เออ! นี่ถ้าเจ้าไม่ยอมตายก็แก้ผ้าให้ข้าดูแล้วข้าจะปล่อยไป ถ้าเจ้าไม่ทำ ข้ากินเจ้าแน่" ว่าแล้วก็ให้เมียน้อย กับเมียหลวงแก้ผ้า เมียหลวงไม่ยอมแก้ผ้า เมียน้อยรักพัวมากถ้าไม่แก้ผ้าพัวต้องตายก็เลยยอมแก้พัวเลยไม่ตาย ตั้งแต่นั้นมาพัวเลยรักเมียน้อยมากกว่าเมียหลวง

เรื่องเมียน้อยเมียหลวง (ส่วนที่ 2)

นายสังวาลย์ หอยสังข์

เรื่องนี้นานมาแล้ว เศรษฐีมีเมียหลวงกับเมียน้อย เศรษฐีตอนแรกรักเมียหลวงมาก ต่อมา นางเมียน้อยให้ทำเสน่ห์ ผัวหลงหัวปักหัวปำ เมียหลวงทำอะไร ๆ ก็ทุบตี อยู่กันมานาน เมียหลวง ตั้งท้อง เมียน้อยก็ตั้งท้องต่างคนต่างก็ตั้งท้อง ตั้งท้องได้เก้าเดือนท้องอู้ย้าย ผัวก็คอยรอว่าเมื่อไหร่ เมียจะคลอด พอเมียหลวงคลอดเป็นผู้หญิง เมียน้อยคลอดผู้หญิงเหมือนกัน ผัวรักลูกเมียน้อย ลูกเมียหลวงไม่สนใจ เมียหลวงคลอดลูกได้เจ็ดวันต้องเก็บผัก ตักน้ำ หุงข้าวหาข้าว ถูทูป ถูตี สารพัด เมียน้อยใส่ร้ายว่าเมียหลวงคบชู้ ลูกก็ไม่ใช่ของพี่หรอก นางเมียหลวงมันสวมเขาให้พี่ ผัวก็เชื่อหลงเสน่ห์เขา เขาวางยังงี้ก็เชื่อ วันหนึ่งนางเมียน้อย ก็คิดฆ่าเมียหลวง กลัวว่าพี่จะไปรักเมียหลวงก็เลย คิดกาจัด พอตีเมียหลวงหามน้ำขึ้นบันได ลงบันไดเต็มตุ่มข้างบน ข้างล่าง ตักเต็มหมดพอกำลังจะลง บันไดนางเมียน้อยก็พลัดตกบันได ตาย ตายเป็นผี ก็หว่านลูกมาเลี้ยงลูก หว่านลูกผีร้องไห้ทุกวัน สงสารลูก หว่านลูก ผัวก็ไม่สนใจหลงเสน่ห์อยู่นานไป นานไป ก็ยังหลงเมียน้อย พังเมียน้อยทำบาป ทำกรรม แกล้งลูกเลี้ยงทุกวัน คิดจะฆ่าลูกเลี้ยงวันที่พี่ไปทำงานนางเมียน้อยเอาขี้ฉี่ยัดปากลูกเลี้ยง ผีเมียหลวงมาช่วยลูกไว้ทัน บาปกรรมนางเมียน้อยมีมากวันนั้นเจ็บท้องเยี่ยวก็เยี่ยวที่จอมปลวก เจ้าที่ เจ้าทาง จอมปลวก ที่สาปแช่งทำบาปทำกรรมนักขอให้แม่พระธรณีสูบ นางเมียน้อยก็ถูกแม่พระธรณีสูบ ก็ตายผัวก็ หายหลงเสน่ห์รักลูก เลี้ยงลูก เมียหลวงก็ได้ขึ้นสวรรค์ไปต้องหว่านลูก นางเมียน้อยตกนรกไม่ได้หลุดได้ เกิดเลย จบแค่นี้

เรื่องฤๅษีขบหมา

นางเลียม สังข์ทอง

ในป่าแห่งหนึ่ง ฤๅษีกำลังบำเพ็ญตบะแก่กล้าขึ้นสูงได้ยินเสียงหมาร้อง เอ็ง เอ็ง เอ็ง ๆ ฤๅษีก็ลืมตาขึ้นมาถามว่า "นี่ เจ้าหมาทำไมถึงร้อง เอ้าแล้วมันทำไมเลือดไหลนองอย่างนั้นล่ะ บอกข้ามาซิ" เจ้าหมาบอกว่าข้าหนีเสือมาขอให้ท่านฤๅษีช่วย ช่วยข้าด้วยเถอะ ตอนนั้นเสือวิ่งมาถึงพอดี ฤๅษีรีบเสกหมาให้เป็นคน เป็นหญิงสาวสวยงามมาก แล้วฤๅษีไล่เสือไป ผู้หญิงคนนี้เลยกลายเป็นลูกสาวฤๅษีอยู่มา เจ้าชายไปล่าสัตว์มาเจอหญิงงามนางหมา หลงรักแล้วพาไปอยู่ในเมือง นางหมาวันดีคืนดีก็กินไก่ดิบ หมูดิบ กินจี้ด้วย นางหมาทำทุกวัน ข้าทาสบริวาร บ่าวรับใช้สงสัยทำไมไก่หายหมูหาย ใครลักขโมยก็แอบดู เห็นหมากินอย่างเอร็ดอร่อย บ่าวไพร่พากันไปลือนางหมาเป็นผีกระสือ ไปทูลเจ้าชาย เจ้าชายไม่เชื่อเลยไปแอบดูเห็นเป็นจริง เลยไล่ นางหมาออกจากเมือง หมายังไง ๆ ก็เป็นหมา นางหมากลับไปหาฤๅษี นางหมาบอกว่าข้าไม่เป็นคนแล้วเป็นหมาดีกว่า สนุกกว่าเป็นคน หมาใจดีกว่าคนเยอะเลย ว่าจั้นนะ (หัวเราะ)

เรื่องแรงเวรแรงกรรม

นายเฉลิม สังข์ทอง

ก็จะยกนิทานเรื่องอุทาหรณ์ธรรมะเรื่อง แรงเวรและแรงกรรม ให้ชัก 1 เรื่องก็ยาว ไปหน่อยอันไหนตัดได้ก็ตัดออก มีเศรษฐีอยู่คนหนึ่ง เศรษฐีนั้นเป็นคนขยันหมั่นเพียรมีลูกจ้าง บ่าวไพร่ใช้สอยมากมาย แต่ว่าไม่ยอมจะใช้ ตัวเองขยันทำเองหมดล้างด้วยล้างขามทำงานเหมือนอย่างบ่าวไพร่ ก็มาวันหนึ่งมีสุนัข 1 ตัววิ่งกระเต็งไปอยู่อาศัยด้วยก็เลี้ยงดูอย่างดี เศรษฐีนั้นก็ไปจ่ายกับข้าว ไปจ่ายกับข้าวที่ตลาด สุนัขนั้นก็ตามไปก็เขามีควาย เขาเลี้ยงดูเราเราก็มีความกตัญญูรู้คุณเขา คอยระแวงระวังอันตรายให้แก่เจ้าของ ไป ๆ ก็เลยคนทั้งหลายก็ว่าทำไมเอาสุนัขวิ่งตามคนทุกวัน ทุกวันอย่างนี้ ก็รู้เขาหูก็มีความละเอียดใจตัวเอง เอ๊ะจะไม่ให้ไปวันหนึ่งก็วิ่งตาม วันที่สองก็ตาม วันที่สามก็ตามไป ก่อนถึงที่หมายก็หลบหนีไปที เดียวเอาก่อนหันขว้างท่อนไม้ขว้างก็วิ่งตามไปอย่างนั้น วิ่งตามไป สามได้ไป ไปคนคนหนึ่ง ไปคนโน้นบ้าง เกี้ยวข้าวบ้าง ทาอยู่ในท้องนานั้นก็คิดในใจแล้ว ก่อนแรงเวรแรงกรรมขึ้นมาในตัว คิดในใจว่า นอกจากฆ่าสุนัขตัวนี้เลยเอาข้าวใส่หม้อข้าวหัวไปพลาง ๆ พอผ่านบ่อน้ำลูกหนึ่งผ่านไปก็คิดแล้ว เดียวกับมาก็จะเอาสุนัขมัดคอถ่วงน้ำ เอาข้าวไปส่งให้พวกมันเรียบร้อยแล้วก็กลับมา มาถึงก็มานั่งที่บ่อน้ำพักท่าย สุนัขนั้นไม่รู้ว่าเรียก เรียกสุนัขนั้นมา โอ๊ยกระดิกหูเข้ามาหาอย่างดีใจทีเดียวนึกว่าเจ้าของจะมีความเอ็นดูเราอย่างพอใจ แต่ที่นี้ไม่ใช่อย่างนั้น เจ้าของคิดแล้วแรงเวรแรงกรรมอันนั้นต้องเกิดแก่เจ้าของ เสร็จแล้วพอมาถึงก็จับมัดคอได้ตกลงมึงต้องตายในวันนี้ ตายวันนี้ก็เลยเอาทรายนั้นใส่หม้อ ใส่หม้อเสร็จสรรพก็ปลักรทรายห่อพริกปลกลงหม้อไปปลกลงในบ่อน้ำ หมายก็ชักคันชักงอตายไป ตายไปก็อยู่มางานั้นก็สิ้นชีพดับขันธไป ก็ไปบังเกิดเป็นเมียพาคิษย์รวย มีเรือสำเภา มีใส่เพชรใส่พลอยอย่างดีทีเดียวนั้นก็ไป ไปกับเรือสำเภา นั้น ไปที่เรือสำเภาไปถึงเรืออับปางอยู่ในกลางทะเลหลวงไม่มีลมเลย ลูกเรือก็มากมายแต่ที่นี้ทำไมเรือไม่ไปไหนอยู่อยู่กับที่ ทาอย่างไรหนอมีกากินอยู่ในเรือเราแล้ว นึกเห็นกากิน เห็นกากินคนไหนชักได้กากินคนนั้นก็ต้องทิ้งทะเลถึงเรือจะไปได้ พอเขียนเสร็จสรรพก็คนก็เขียนกันเสร็จแล้วก็คนๆ แล้วก็ชูขึ้นมาให้เมียพาคิษย์จ้าย จับโดนกากินลูกน้องก็บอกว่าอย่าเพิ่งไม่ได้หรือก่อกำแก่เขาต้องให้ได้ความก่อนถึงจะหมดกาย เอาจับอีกก็โดนกากินจับอีกครั้งที่สามก็กากินนี้ พวักก็บอกว่าชีวิตพามาอยู่ในเรือ ตัวเองก็ควรตายได้แล้วก็เลยปลักรทะเลเมื่อว่ายนน้ำไม่เป็นก็ชักคันชักงอ ให้เรียกเอาขึ้นมา

กลับเอาขึ้นมาอีก ก็มีปลาอยู่ในเรือนั้น ก็เลยเอาปลานั้นออกตัดคอนแล้วจะให้เอาเพชรเอา
พลอยออกจากมือให้หมด พัวก็ปลักลงไปทันทีตกลงไปทันคลอง ความอันนี้และถ่วงหมา แล้วก็มี
พระภิกษุติดต่อกับนิทานเรื่องนี้ติดต่อกันไป มีภิกษุอยู่องค์หนึ่งทั้งพระพุทธรเจ้าของเราท่านไปพักอยู่
ที่ตึกหนึ่ง ชนบทหนึ่งแล้วก็ใช้สาวของท่านเจ็ดองค์ให้ไปหาพระยาตามชนบทต่างๆ ตามที่
อยากอยู่ที่เลยไปไปถึงคราวนั้นก็ออกพรรษาแล้ว ผากเม้งสการพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเถะ
เดินตามทุ่งนามาถึงทุ่งนั้นก็มีเรือนครวอยู่ในกลางทุ่งนั้นหมายพระจะอดฉันเพล ก็จะเข้าเรือนครว
ก่อน พอฉันเพลไม่รู้สัจจรรยอย่างไรขึ้นมา ไฟไหม้เรือนครวชักเกลี้ยงเออ ไฟไหม้พระก็วิ่งออก
มาไม่รู้ว่ามีอย่างไรได้ วิ่งออกมามีกาบินมาจากไหนไม่รู้เอาหัวมาชนกำแพงนั้นตกลงไปไหม้
เกรียมเป็นเถ้าถ่านไปเลย พระนั้นก็ไปอีก เดินไปอีกจนไปทูลถามแก่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของ
เราว่าเหตุเวรกรรมอะไรจึงเป็นอย่างนี้ ก็ช่วยกันจดจำไป ไปที่นั้นก็จนเย็นแล้วถึงวัดหนึ่งก็ต้อนรับ
อย่างดี เป็นวัดไทยเป็นวัดบ้านป่าและมีหลังถ้ำ ถ้ำนั้นสำหรับให้พระเจ้าอาศัยและบิณฑุนี้ะเต็ม
หมดแล้วพระ ก็เลยเจ็ดองค์นั้นเข้าไปพักอยู่ในถ้ำ พอได้เวลาแปดโมงกลางคืนก็อนิสาถาลั้ง
จากบนถ้ำเข้านมบิดทางถ้ำหาย องค์พระอยู่ในนั้นหาย อยู่ตรงนี้ มีดก็มีดหายใจไม่ค่อยจะออกจะ
ตายเอาเจ็ดองค์นั้น เข้าขึ้นมาก็เกณฑ์คนในหมู่บ้านนั้นให้มาจัดหินนี้ออกจากถ้ำเอาพระออก ยิ่งจัด
ยิ่งติดไปแข็งอยู่ถึงเจ็ดวัน พระอยู่ในนั้นตายแล้วแบบนั้น อดข้าวอดปลาถึงเจ็ดวัน และก็ได้เจ็ดวันที่
นี้ออกเอง ขึ้นกลิ้งอยู่ในบนถ้ำเขาเลยอยู่กับที่ออกมาทั้งหมดแรง พระทั้งเจ็ดองค์นั้นหมดแล้วและอยาก
จะลงไปตั้ง 3 วันหรือ 5 วันก็เลยพอมิแรงดีให้ท่านเดินไป เดินต่อไปจนถึงที่นั่นที่พระสัมมา
พุทธเจ้าท่านหาพระยาอยู่ ท่านก็ถามทุกรูป สาวกของท่านว่ามีความสุขดีหรือ ดีพระเจ้าข้าพอว่า
มีช่องโหว่หรือว่างน้อยก็เข้าทูลเลยคนไหนเป็นหัวก็เข้าทูล ก็จะจำเอาไว้อีกที่นั่นที่สททางมานี้ได้
ประสบการณ์อะไรมา พอได้จึงหะก็ถามเลย เพราะเหตุอะไรที่เดินมานั้นก็มีไปอยู่ในเรือนครว
นั้น ย้อนกลับหลังมามาเล่าให้พระพุทธรเจ้าฟัง เพราะเหตุอะไรจึงโดนครวนั้นไฟไหม้ขึ้น ไหม้แล้ว
มีกาบินมาชนไหม้เกรียมลงไปถึง 10 ตัวนะเวรกรรมอันใด ท่านก็เล็งจิตแล้วว่าชาติแต่ปางก่อน
มาตอนนั้น ตั้งแต่เลี้ยงวัว วัวตัวนั้นดีเหลือเกินว่าใช้งานไม่ไปเอาแต่จะนอน ก็เลยเอาฟางเผาวัว
ตัวนั้นตาย เวรกรรมอันนั้นเกิดเป็นกาแล้วต้องมาชนไฟไหม้เกรียมคือกรรมเวรที่เราทำกันมา
แล้วก็ผ่านพ้นไป 1 เดือน แล้วก็มาเรื่องที่ว่าหินบิดปากถ้ำนะ เพราะเป็นเหตุอะไร ท่านก็เลยเพ่ง
ดูก็เห็นว่าเออนั้นะ พระภิกษุเจ็ดองค์นี้ เมื่อแต่ชาติปางก่อนเป็นเด็กเลี้ยงโค ปลอ่ยโคไปแล้วก็ให้
ไปกิน ก็มาเล่นตามชายป่าชายทุ่งนี้ก็มีจอมปลวกอยู่ 1 จอมปลวก จอมปลวกนั้นเมื่ออยู่ 7 รู เจ็ด

คนนี้ก็เลยมีเบี้ยอยู่ 1 ตัวก็ลากกันไปลากกันมาก็เบี้ยก็เลยวิ่งเข้าไปในรู อยู่ในจอมปลวกนั้น
 ต่างคนต่างเอาใบไม้มาเอาดินปิดเอาอะไรอุดกัน อุดอย่าให้เบี้ยออก ค่ะแล้วมาเลี้ยงวัวแล้วค่อย
 มาเปิด เลยลืมไปหายเลยไม่ได้เปิดตั้ง 7 วันถึงไปเลี้ยงที่นั่นตายไปชักออกสิหนา หมคแรงเลยลูก
 เขามือตื่นอ่อน เลี้ยงพอมเหลือแต่กระดูก อืมเราอย่ากินเขาเลยหนอ กินก็ไม่มีเลือด ปล่อยเขา
 ไปตามเวรตามกรรมเถอะ แล้วค่อย ๆ กระดิกค่อย ๆ คลาน นี่เวรกรรมอันนี้ที่จุกเอาใบไม้
 จุกรูจอมปลวกเจ็ดฐานะ คนหนึ่งรู ๆ ๆ หนึ่งแล้วเกิดเป็นพระราชาตินี้ต้องให้กินปิดปากถ้าเป็นอย่าง
 นั้นเวรกรรมอันนี้อ่าได้กระทำเลย

เรื่องโรครดสีดวง

นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

คือคนเรามีตาคู่ที่กันมีตาคู่สองตาคู่ และที่นั่นที่เป็นโรคทวาร เขาเรียกว่าไอโรค
 บานทะไร้ ก็มี ที่เขาเรียก บางทีเขาก็เรียกว่า ไอโรครดสีดวง ออกเป็นเคียวเป็นอะไรก็มี
 แต่คนนี้เป็นโรคเขาเรียกเป็นโรคบานทะไร้ คือมันเป็นแล้วเป็นล่อออกมาก็ต้องคอยจับอุจจาระ
 เสมอตลอดชีวิต จนอายุตั้งมาก มากแล้ว ก็ไปรักษามาทั่วแล้ว แต่ไม่หายทำไมก็รักษาไม่หาย
 บางครั้งก็ไต่ยาดีหน่อยก็เพียงทุเลาลงไปนิด ๆ หน่อย มันไม่หาย มันยังล่ออยู่บ่อย ๆ ก็จนหนัก
 เสียในตัวเองว่า อยู่ไปทำไมทรมานทรมานเหลือเกิน ไปตายดีกว่า อยู่ไปก็ทรมานบุตรหลาน
 เขาด้วย ทามาหากินก็ไม่ได้ แกก็ไปที่ป่าช้า ไปถึงแกก็โง้งโคง แกก็ผ่าออกมาหมด แล้วก็เอาหัวปัก
 ดิน กันก็แดงอยู่อย่างนั้น ที่ป่าช้า แล้วปากแกก็บอกว่า ผีย่อยมาเอาฉันให้ตายเสียที ทรมานเหลือ
 เกิน เป็นไม่รู้จักหายเป็นโรคเช่นนี้ลำบาก ไอ้ผีมันก็มีจริง ๆ ด้วยไอ้ผีมีผีอยู่บ้านหนึ่ง มีลูกสองคน
 ไอ้คนที่โตเลี้ยงน้องได้แล้วอุ้มน้องไปเที่ยวได้ น้องยังเล็ก ยังชน ยังเงียะ แล้วอุ้มน้องมาที่ป่าช้า
 เห็นตานั้นโง้งโคง แลตากล่อแดงอยู่ ไอ้ น้องก็รักชอบ มันก็ว่าเป็นดอกไม้ มันก็ร้องบอกว่ามันจะ
 เอาผีไม่เอา มันก็ชักมันไม่ยอม ตกลงพื้นมันต้องเอาให้ ผีเอาให้ พออีกที เข้าไปถึงก็จับตากแดด
 แดดเดียวตากก็ขาดออกมาให้น้องเล่น ตาลุงนั้นพอผีจับดึงเด็ดตากขาดก็ร้องโวยวายแล้ว ๆ เขา
 ว่าเขาตายแล้ว ทั้ง ๆ ที่อยากตาย ว่าตายแล้ว ๆ เลย หายเลย กลับมาถึงบ้านแผลหายเป็นปกติ
 หายสบายเลย ที่นี้ไอ้เมืองผีนี้ เขาว่าเป็นเดือนหนึ่งหรือปีหนึ่งนี่ะเท่ากับหนึ่งวันเรา หรือเมืองผี
 วันเนี่ย เดียวขึ้นอีกปีเพื่อเขาก็เป็นอย่างเดียวกับแก รู้ข่าวว่าแกหาย จึงถามว่าแกหายได้อย่างไร
 เอายาที่ไหนมารักษา แกก็บอกตามความเป็นจริง ว่าไปโง้งโคงแล้วบอกว่าให้ผีมาเอาชีวิต ให้มัน
 ตายไปซะ มันทรมานเหลือเกิน ยังงั้นยังงี้ แกก็จำไป ไปป่าช้า ไปถึงก็ไปโง้งโคงตามที่
 เพื่อนหายมาแล้วให้ฟัง ก็ไปร้องบอกผีว่าให้ตายยังงั้นยังงี้ อยากหาย ไอ้ผีสาวพาน้องกลับมาถึง
 บ้านเห็นน้องจะดีให้ตายแล้วว่า มึงไปเอาตากกลับมาเล่นสกปรกยังงั้นยังงี้ตากคนนี่ มึงเอาไปคืน
 เอาไปคืน ไม่งั้นจะดี ผีสาวก็แย่งน้องเอามา มาถึงไอ้ที่โง้งโคงตากแดงที่แท่นมีคนคนหนึ่งเล่า
 มาถึงก็อดพรวกเข้ามา ร้องโวย ๆ ร้อง แบบเดียวกันเลย นึกว่าหาย ที่แท้เพิ่มเป็นสองตาคู่
 เดินง่อแกกลับไป ไปค่าเพื่อนว่าหลอกเกือบตาย เท่านั้นแหละ

เรื่องลิงเจ้าปัญญา

นายอารมณ อัมมูไร ๗

ทีนี้จะเล่าถึงเรื่องลิงเจ้าปัญญา ชื่อนี้เรียกว่าลิงเจ้าปัญญา ลิงเจ้าปัญญาน้อยขายน้ำหนึ่ง ซึ่งมีสวนของตากับยาย ตากับยายนั้นก็ทำไร่มีอาชีพทำไร่ อาศัยข้าวบ้างพืชผลต่าง ๆ หัวเผือกหัวมัน เจ้าลิงปัญญานี้บอกเอะยายกับตานี้ปลูกหัวมันนี้เราทำอย่างไร เราจะได้กินมันนี้ เจ้าลิงซึ่งสัตว์แต่ก่อนนี้ไม่ว่าสัตว์ประเภทไหนก็พูดได้ หัวหน้าลิงนี้ก็เป็ลลิงที่ฉลาดและมีปัญญาดีก็ตกลงกันว่าต้องไปบอกกับยายกับตาว่า ตายายหัวเผือกปลูกอย่างนี้โตช้าและหัวไม่ดีหรอก ถ้าปลูกให้ดีต้องเอาพันธุ์นั้นไปต้มเสียก่อนแล้วก็คลุกน้ำตาลเข้า แล้วก็เอามาปลูก แม้คือลิงนั้นจะออกอุบายจะกินเผือกต้ม ตายายก็ว่าเอ๊ะถ้าจะดีของมันจริงแฮะ ก็ไปเอาเผือกมาต้มและก็คลุกน้ำตาลอ้อยมาชะดี ก็ซุดหลุมปลูกกัน ก็พอซุดหลุมปลูกกันตายายปลูกเสร็จก็กลับไปบ้าน ลิงรู้เข้าก็พาบริวารไปกินเผือกคลุกน้ำตาลกันแล้วก็ไปตอนต้นบอนมาปลูกแทน เช้าวันรุ่งขึ้นตากะยายมาถึงไร่อยู่ดีก็ใจใหญ่ว่าเออ แหมลิงนี้เก่งเหลือเกินเข้าใจแนะนำให้ปลูกเผือก แหมคิดเดียวโตขึ้นตั้งเยอะแสดงว่าลิงออกอุบาย ลิงนี้มีปัญญารู้จักใช้ปัญญา

เรื่องลึงผู้ซื้อสัตว์

นางมณี ทักทอง

มีชายคนหนึ่งเขาเป็นคนที่รักสัตว์ เขาเลี้ยงไว้หลายตัวด้วยกันพวกหมา พวกหมา พวกนี้ก็เลี้ยง นก เป็ด ไก่ ก็เลี้ยง ชายคนนั้นไปป่าก็ไปเจอลึงก็ชวนลึงมาอยู่ด้วย ลึงตัวนี้รูปร่างสา ชายคนนี้ก็เลยรักมากกว่าพวก หมา แมว ที่วันหนึ่ง ชายหนุ่มคนนี้ก็เข้าป่า วันนั้นไปลึกมาก เขาก็ชวนลึงไปด้วย พวกสัตว์ตัวอื่นก็ไม่ยอมไป ชี้เกียจเข้าป่ามีลึงตัวเดียวที่ยอมไปเข้าไปในป่าก็ไปเจอเสือ ร้องเสียงโฮก โฮก มาเลยดังลั่นป่าเสือได้กลิ่นนม ก็คิดในใจว่าวันนี้ล้มละ กลืนอย่างนี้คนแน่พอชายคนนั้นเห็นเสือก็ตกใจ ลึงก็ตกใจวิ่งขึ้นต้นไม้เรียกให้ชายคนนั้นขึ้นมา ก็ขึ้นไม่ทัน ตกตะลึงยืนเฉยอยู่อย่างนั้นเสือกำลังอ้าปากจะกินนมอยู่แล้ว เจ้าลึงก็รีบตะโกนบอกอย่างก๊น เจ้านายข้า ฝ่ายเสือก็ตกใจตัวอะไรจะขึ้นอยู่บนต้นไม้ เสือคิดว่าลึงนี้เป็นสัตว์ประหลาด ก็เลยวิ่งหนีไป ผู้ชายคนนั้นก็เลยรอดตาย

เรื่องเล่าของคน

นายอารมณ์ อัมมไธโร

นิทานเรื่องนี้ให้ชื่อว่า เล่าของคน ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีวัดอยู่วัดหนึ่งแล้วก็มีพระบวชอยู่หลายรูปด้วยกัน มีพระรูปหนึ่ง ซึ่งไปบิณฑบาตตามกิจวัตรของพระทุกวัน ๆ เกิดไปมีความชอบอกชอบใจหญิงสาวบ้านที่ไปบิณฑบาตอยู่ประจำ ก็มีความคิดว่า เราจะสึก และจะไปเอาสาวคนนี้เป็นภรรยา เมื่อคิดเช่นนั้นบ่อย ๆ เข้า หลายครั้งหลายคนเข้า ก็สึกจากการเป็นพระ เมื่อสึกใหม่ ๆ ก็ไปบ้านของเจ้าสาวนี้ เมื่อไปก็ไปไหว้พ่อของเจ้าสาวนี้ ฝ่ายพ่อของเจ้าสาวนี้รับไหว้แล้วก็พูดคุยกัน เห็นว่าคนนี้บวชอยู่ทั่วคืนก็เห็นว่าดี ก็ต้อนรับอย่างดี คุยกันไปคุยกันมาก็ยังไม่รู้ว่าไอ้ทิดสึกใหม่นี้ชื่ออะไร ทิดนี้ก็คิดอุบายมาแล้วก่อนที่จะถึง ก็ว่าเราจะตั้งชื่อเราอย่างไร อันนี้จะต้องขอโทษว่ามันอยากคาบไปหน่อย ไอ้ทิดนี้เขาก็บอกว่า ชื่อทิดเม็ค พ่อก็คุย คุยกันไปแล้วก็ไปคุยกับแม่บ้าง คุยไปคุยมาก็ถามว่า ทิดเองชื่ออะไร ทิดก็บอกว่า ผมชื่อเม็คกะต่อครับ คุยกับแม่แล้วก็หาทางที่จะไปคุยกับลูกสาวเขา ไปคุยกับลูกสาว คุยไปคุยมา ก็ถามอีกว่าชื่ออะไร ไอ้ทิดก็บอกว่าชื่อเม็คชุน ก็หาทางอุบายไม่ยอมกลับ อยากอยู่บ้านนี้จนเม็คค่า กินข้าวกินปลาแล้วก็ยังอยู่ สมควรได้เวลาจะนอน แล้วก็นั่งคุยกัน ทั้งพ่อแม่ ทั้งทิดนั้น ได้เวลาจะนอนแล้ว ไอ้พ่อก็ชวนทิดนอน เขาก็บอกลูกสาวว่า สาวไปเสียให้ไปบวชเสียให้ทิดเข็ดทีหนึ่ง ไอ้แม่ก็มองหน้า ว่า เอมันยังงี้...

นิทานเรื่องลูกกตัญญู

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ ๒๔

เจ้าหนูน้อยคนหนึ่งอาศัยอยู่กับพ่อที่ยากจนมาก พ่อก็บ่่วยหนัก บ้านก็ไม่มีมุ้ง เจ้าหนูน้อยตอนอยู่ข้าง ๆ พ่อ เวลาขุ่กิดเขาก็ไล่ขุ่ไม่ให้กิดพ่อเขาให้มากัดเขาแทน เมื่อมันอิมแล้วมันจะได้ไม่ไปกิดพ่อ พ่ออนนั้ตาไหลเมื่อเห็นขุ่ เขาจะบอกว่าขุ่จ่าอย่ากิดพ่อดันเลย พ่อจันแก่แล้วถ้าขุ่อยากได้เลือดก็กิดจันแทนเถิด นี่เขาเรียกว่าไล่ขุ่ ขอร้องขุ่ ถ้าเป็นเราขุ่มา เราก็บอกว่าขุ่จ่าอย่ากิดจันเลย ไปกิดพ่อดันเถิดพ่อดันแก่แล้ว หน้าหนาวพ่อมม่กนะหาผ้าห่มมาห่มให้ลูก ถ้าเราไปหาข้างแม่บางครั้งเราไปแย่งผ้าห่มมาห่มด้วย เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีความกตัญญูเป็นสำคัญ

เรื่องลูกชายเจ้า

นายเฉลิม สังข์ทอง

ลูกชายเจ้าองค์นี้ ท่านชอบท่องเที่ยว ชอบท่องเที่ยวเป็นชีวิตจิตใจ ท่านไปเที่ยวป่าหิมพานต์ ป่าหิมพานต์อยู่ที่เทือกเขาหิมาลัย ไปเจอวัดหนึ่ง มีแต่ฤๅษีล้วน ๆ ผู้หญิงไม่มี ก็ไปอาศัยอยู่กับเขา ฤๅษีพวกนี้ ส่วนนี้เคร่งแต่ศีล ไม่ใช่โลกุตระ เป็นโลกียะ หลวงพ่อไม่อยู่ได้สามเดือน ฤๅษีพวกนี้ก็เข้ามา ท่านไม่ทานข้าว ทานแต่ อ้อ! เขาเรียกว่าจันฉันทหัมมัน นาน ๆ จะจันข้าวที่ ลูกชายเจ้าเรียก เจ้าชายแล้วกันนะไม่รู้ชื่ออะไร "ต้องบอกชื่อไหม" "ไม่ต้องก็ได้ค่ะ" เลย... ที่นี้ เจ้าชายก็สนใจเจ้าไปสอบถาม แล้วก็ศรัทธาก็เลยขออยู่ด้วย ท่านก็อยู่มาสามเดือน เดือนแรก ก็ขึ้นไปชมป่าหิมพานต์ เป็นป่าแต่มีหิมะตกตลอดแล้วตลอดฝน เป็นต้นไม้ ผลไม้ทุกชนิดกินได้จันได้ แต่เขาไม่ให้เอาลงมา ท่านไปอยู่ก็มีพวกสัตว์ทุกชนิดมีต้นไม้มีน้ำมีผลไม้เหมือนกันคล้ายคน เจ้าชายก็เอามันเกิดมาทั้งหมดเจ็ดราตรีจึงจะร่วงหล่น ก็เฝ้าเปื่อยเป็นดินไป เจ้าชายอยู่นั้น ระยะแรกท่านอยู่กับฤๅษีพวกนี้ เขาพาเข้าป่าทุกวันพวกนี้ไว้ พอรู้ว่าสัตว์ร้ายจะมากินแล้วทิ้งฤๅษีอยู่ พวกนี้มีหลายศาสนา พวกนี้ตายไม่เผาทั้งลงไปแม่น้ำคงคา เจ้าชายก็ไป ท่านก็ไป มันมีแดนนรก แม่น้ำคงคานี้ ท่านไปวันแรก เขาเผาแปดสิบคน ตั้งแต่เข้าไปหาเหยียงเผาแล้วโยนลงน้ำคราวนี้แรงก็เอาไปกิน ตัวหัวหน้ากินอิ่มแล้วพวกตัวลูกน้องก็เอาไปกิน เจ้าชายก็เดินทางต่อมาเรื่อย ๆ มาเจอภิกษุ ที่มีหน้าตาเป็นคน มีปีก เห็นสระบัว มีสระอินคาต แต่ท่านไม่เห็นเพราะมันไกล ท่านอยู่สามเดือน ก็มาพบกับชีเปลือย ไม่นุ่งผ้าเลย เรียกว่านุ่งลมหม่นผ้า เจ้าชายสงสัยจึงถามว่า ทำไมท่านไม่นุ่งผ้า ชีเปลือยตอบว่า บ้าเพี้ยนเพี้ยนอย่างนี้แล้วจะได้พระอรหันต์ เจ้าชายจึงถามว่าแล้วท่านทำอะไร เป็นกัจจตรบ้าง ชีเปลือยบอกว่า บ้าเพี้ยนกลัววานานั่งสมาธิ เจ้าชายลึกลับคิดว่าถ้าใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบนี้คงจะไม่ดีแน่ น่าจะทำตัวให้เป็นประโยชน์บ้าง จึงเดินทางกลับเมืองของตัวเองไม่ท่องเที่ยวไปไหนอีก บ้าเพี้ยนกลัววานา

เรื่องลูกชายเจ้าเมือง

นายเหรียญ บุญลอย

ลูกชายเจ้าเมือง สองเมือง เป็นเพื่อนรักกันชื่อ พระสุธน กับพระสุวรรณ เป็นเพื่อนรักกัน ไบมาหาสู้กันเป็นประจำ มีอาหารการกินทุกอย่างก็แบ่งกัน คบกันมาหลายปี ฝ่ายพระสุธนนี้พา ข้าราชการออกไปหาเนื้อหาอาหารได้กว้างได้แวกก็แบ่งกันมาประจำเป็นเวลาหลายปีไม่เคยมี เรื่องขัดข้องหมองใจกันสักนิดเลย ต่างคนต่างก็มีบริวารต่างก็มีเมืองอยู่ มีปราสาทราชวังอยู่ ต่อมา คราวนี้ พระสุธนก็เข้าไปหาอาหารอีกกับบริวาร วันนั้นไปได้ช้างไปยิงช้างได้มา เนื้อช้างนั้น ตัวมันใหญ่ ขมนั้นน้อยนะ แต่เนื้อมันเยอะแบ่งกันให้พระสุวรรณ พระสุวรรณก็ขี้ใจเพื่อน ว่าเพื่อน เป็นคนซื่อสัตย์จริง ๆ หลังจากนั้นต่อมาอีกไม่นาน พระสุธนก็ได้หาอาหาร คราวนี้ได้เม่นมา พระสุวรรณรอรับอย่างเดียว ได้เม่นมา ก็แบ่งเนื้อไปให้ มีทั้งขนเม่นนั่นแหละ มีทั้งเนื้อเม่นนั่นแหละ แบ่งไปให้พระสุวรรณ พระสุวรรณนั้นก็คิดว่า ทำไมอาหารที่แบ่งมาให้เรานี้ทำไมมันน้อยเหลือ เกินนะโดยที่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ พระสุวรรณก็ขึ้นมาต่อว่าพระสุธนว่า ท่านทำอย่างนี้ได้อย่างไร ท้ายใจเราก็คือว่า เราแบ่งครึ่งกันแล้ว อีที่ข้างตัวมันใหญ่ ขมนั้นน้อย แล้วที่เม่นขนมันมาก ตัวมันก็ต้องใหญ่ซิ บอกท่านนี่นะ มันไม่ได้เป็นอย่างนั้นะ ถึงเม่นขนมันมากก็จริง แต่เนื้อมันน้อยขัดใจกัน รบกันใหญ่ แบ่งพรรคแบ่งพวกกัน ก็เดือดร้อนถึงพระอินทร์ พระอินทร์จึงได้ลงมาห้าม บอกว่าอย่าง นี้ก็แล้วกัน ต่อไปต่างคนก็ไม่ต้องไปหาเนื้อหาอาหารกัน แล้วจะแบ่งเขตให้อาหารการกินค่อนข้าง จะสมบูรณ์ สัตว์นี้ทุกสิ่งทุกอย่างจะสมบูรณ์ก็จบเท่านั้นแหละ

เรื่องลูกหนูเลือกคู่

นางสาวจรรยาพร คล้ายเชื้อวงษ์

ครอบครัวหนู มีพ่อหนู แม่หนู แล้วก็ลูกหนู ลูกหนูโตแล้ว โตเป็นสาว พ่อ แม่หนู บอกว่า
 เออ "ลูกนี่เจ้าก็โตใหญ่เป็นสาว แล้วนี้สวยด้วย น่าจะมีเหย้ามีเรือนได้แล้ว พ่อ แม่จะได้ไม่ต้องห่วง"
 ลูกหนูก็ตามใจ พ่อหนู แม่หนู ที่นี้พวกสัตว์ต่าง ๆ พวกมันเดินทางมาให้ลูกหนูเลือกไม่หว่าดไม่ไหว
 พวกไส้เดือน กิ้งกือ แมงป่อง ตัวอะไรนี่ไม่รู้ เดินทางมาเบ่งก้ามกันเลย ใครมีอะไรดีอวดกันใหญ่
 เสร็จแล้วลูกหนูก็บอกแม่หนู พ่อหนูว่าไม่เอา "ตัวเล็กนิดเดียวเองพ่อไม่เอาหรอก จะเอาตัวใหญ่" ที่นี้
 ช้างเดินผ่านมาเป็นฝูงเลย "นี่ นี่ ท่านพญาช้าง ทำไมท่านพากันมาเยอะแยะ" "ก็ข้าได้ยินว่าลูกเจ้า
 สวยงามนัก ข้าเลยมาให้ลูกเจ้าเลือกเป็นคู่ะซี" ว่าไงอีหนู เลือกไหมช้างตัวใหญ่แล้วไม่เล็กแล้ว
 "ตัวใหญ่ไปจะพ่อ อยู่บ้านเราก็ไม่ได้ ไม่เลือกจะ" ช้างลาแม่หนู พ่อหนูไปทีนี้อะไรมาลูกหนูไม่เลือก
 ไม่เลือก เสียที ที่นี้มีหนูจอมโหดมา หนูนานะ พ่อแม่บอกอีหนูเอาไป หนูนานะ หนูเลยบอกว่าเอาตัวมัน
 เท่ากับเราเลยลูกหนูได้คู่เป็นคู่ พ่อ แม่ ว่าเออ! ได้ลูกเขยเสียที เป็นลูกหนูนาสมกันดีว่าจันเรื่องก็จบ

นิทานเรื่องลูกลิ้ม

นายอรุณ ศิริทวีป

เขาเกิดมา จนกระทั่งเขากำเนิดเกิดมา มี.....เขา....เล่านาน ๆ แล้วลิ้ม ตั้งแต่
 ครั้งเรียนหนังสือแล้ว ครูเขาเล่าให้ฟัง เขาเกิดมาอาชีพเขาทำนาอย่างหนึ่ง ทำนาหนังสือขาย
 อย่างหนึ่ง แล้วทำทงเกวียนอย่างหนึ่ง จนเขาอยู่มีลูกเกิดมา 6 คน ลูกนั้นก็...มาถึงวันหนึ่งมาถึง
 นิจกรรม ตายไปนะ ตายไปแล้ว ทินี่เขาก็ทำทงเกวียนเอาไว้อยู่ที่ป่า ทงเกวียนสุนัขขุนะ พอมาถึง
 เขา ก็พอตายไปพอดีดับจิตกันแล้วทินี่ไปถึงยมบาล ยมบาลเขาบอกว่า เอแกนี่ยังไม่ถึงอายุ ที่จะกลับ
 มาฉันเขาไปเรียกตัวผิด ว่าเขายังไม่ถึงอายุที่จะตาย ว่าทำอย่างไรได้ จะส่งกลับไหนร่างก็สามวัน
 แล้ว เปื่อยไปหมดแล้ว ทินี่ทำอย่างไรดี ก็เลยไปอยู่อาศัยวัด อาศัยอยู่ที่ศาลาวัด ตื่นเช้ามาก็เจอ
 เพื่อนอยู่คนหนึ่ง แกเป็นคนรูปร่างดำ อีกคนหนึ่งเขารูปร่างขาว ทินี่แกก็เลยสมคบกัน อยู่เป็นเพื่อน
 นอนอยู่ศาลาวัด ศาลาวัดนั้น ตื่นเช้าพระก็ไปนิมิตมาต ไปนิมิตมาต พอพระมาถึงพระก็เอามาข้าวให้เด็ก
 แกสองคนกับเพื่อนก็เข้าไปชิง แกก็ได้เม็ดหนึ่ง เพื่อนก็ได้เม็ดหนึ่ง เอามากินวันหนึ่ง ข้าวกินบาตรนั้น
 เอามากินได้ 1 วัน พอตื่นเช้า พระก็ไปอย่างนั้น แกก็ไปชิงอยู่อย่างนั้นแหละแล้วมาวันหนึ่ง แกก็ไป
 เห็นผู้หญิงสาวสวยคนหนึ่ง หาบน้ำ ผู้หญิงนั้นมีผิวแต่สวย แกไปหาบน้ำที่บ่อวัด ทินี่ทำอย่างไรก็เห็นผู้
 หญิงสาวสวยแกก็เดินตามไป จะไปนอนกับสาวคนนั้น แกตั้งใจ แกก็เปิดมุ้งเข้าไปนอนด้วยกัน ก็คือ
 กำเนิดมา 9 เดือน แกก็เกิดมาร้อง แว ๆ ๆ ทินี่ออกมาตายแล้วก็พูดไม่ได้ ทำใจได้ แกก็
 เกิดมาแล้ว ทินี่พอแกเกิดมาเสร็จแล้วทินี่ทำใจละ แกก็ยังพูดไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้.....อายุได้
 5 ขวบ.....เล่าย้อนไป ทินี่พอผิด แกไปไม่ได้เข้าแถว ยมบาลเรียกเข้าแถวแล้วทินี่แกยังไม่ถือ
 กำเนิด ยมบาลยังไม่สั่งให้กลับ แกก็กลับไม่ได้ ร่างเน่าหมดแล้ว แกอยากกินน้ำเกลือกิน ยมบาลก็
 เลยให้ลูกมือให้ทินี่ทุกคนเข้าแถวก็อยากกินน้ำ แต่แกไม่กิน เอาไว้ห่อพก ทินี่ห่อพกเขาเรียกลูกลิ้มไว้
 พอยมบาลมาถามแกก็อยู่ มันเรียกยมบาลอยู่อย่างนั้น ทินี่แล้วทำอย่างไรได้ แกก็นึกถึงได้ว่า เอ
 ไอ้ที่เรียกว่าลูกลิ้มนี้ ก็เลยโยนทิ้ง ไม่ยอมให้ทุกคนกิน ทินี่แกก็กิน แกโยนทิ้งแกก็มาอีก มาถึงที่เฝ้า
 ถึงก็ยมบาลก็สั่งให้กับราชบุตร แล้วกลับมาถึงตอนที่แกอยู่ศาลากับเพื่อนนะ อยู่ศาลากับเพื่อนนะ
 ทินี่ยมบาลราชบุตรมาส่งก็เลยมาอยู่กับเพื่อน เมื่อเย็นเข้าก็คือจะไปเข้ามุ้งไปนอนกับผู้หญิง แต่ที่
 แท้ไม่ได้นอนหรอก เข้าไปกำเนิดเกิดในท้องเข้าถึง 9 เดือน ก่อนนี้แกก็พูดไม่ได้สินี่ ทินี่ก็อยู่กับมา
 ได้อายุ 5 ขวบ เสร็จแล้วแกก็มาแกก็บอกว่า บ้านแกอยู่สุพรรณ เด็ก 5 ขวบ แล้วก็พูดได้

บอกให้ส่งแกลไปบ้านที่สุพรรณทีเถอะ เขาก็มาส่งบ้านสุพรรณ มาถึงก็มากอดคอเมียเมียยังไม่ตายนี่ กอดคอเมียแล้วเรียกลูกมา ที่นี้ทางเมียลูกก็ เอทำไมใช่พ่อกู พ่อกูมั่ง เป็นไง เมียชักเชื่อแล้ว ที่นี้ไอ้ลูกยังไม่เชื่อ แล้วพ่อที่ทางเกวียนไว้อยู่ในป่านั้น ไปเอามากันแล้วหรือยัง ลูกว่ายัง ส่งลูกไปเอากงเกวียนออกมาจากป่า ลูก 6 คนก็เชื่อ ที่นี้เกิดมาแล้วทำใจได้ ที่นี้เกิดมาแล้ว แกลก็ไม่ต้องทำอะไร หนังสือไม่ต้องเรียนหมดแกลจำได้เพราะแกลไม่ได้กินลูกลิม พอมาถึงแกลก็เอา ให้ลูกเมียดูทุกคนหนังสือตรงไหน ๆ หนังสือพระเวชสันดรอะไร ๆ ต่าง ๆ ใช้หนังสือขอมหมด ที่นี้ทำอย่างไรได้ แกลก็เลยอยู่จนเมียตาย ลูกตายแกลไม่ทำอะไรแกลก็อยู่จนกระทั่งทานาหาไร่ กินหมด จบเท่านั้นเอง

เรื่องเวรกรรม

นางเลียบ สังข์ทอง

นิทานเรื่องนี้ก็ เรียกว่านิทานเวรกรรมไอ้เวร คนไหนทำเวรก็รับเวร คนไหนเป็นกรรมก็รับกรรมอันนี้เป็นคดีแก่เด็กธนูหลานต่อไปอย่าได้กระทำอีก เรื่องมีอยู่ว่ามีเศรษฐีอยู่ 1 คน เศรษฐีนั้นมีลูกชายอยู่ 1 คน ลูกชายนั้นก็โตเป็นหนุ่มมาก็ไปขอภรรยาให้ ภรรยาให้ไปขอมาได้ แล้วก็เลยเกิดเป็นหมั้นขึ้นมาไม่มีลูก ที่นี้ท้าวอย่างไรจึงจะได้ลูกท้าวพันธุ์ต่อไปอีกเล่า คิดว่าอยากจะ ได้หลานเหลือเกินก็ไม่ได้หลานแน่แล้วเป็นหมั้นนะ แม้มาคิดๆ ว่าจะไปขอเมียให้ลูกชายดี ฝ่าย เมียหลวงก็ให้เขาอยู่เป็นประธานไปเพราะไม่ได้ลูกสืบพันธุ์ต่อไปแล้ว ก็ต้องไปขอเมียน้อยมาให้ นางเมียหลวงนั้นรู้ทันก็เลยว่าฉันเองไปขอใหม่ต้องไปขอหรือ ก็ไปไปขอเอาพี่น้องกันไปขอว่าจะ ให้แต่งงานกับตัวของตัวเพราะเป็นหมั้น มาขอของกันไปวันหนึ่งวันหนึ่ง เลี้ยงชีพไปวันหนึ่งๆ เหมือนกันไม่ได้คิดอะไรหรือตกลงกันก็เอาขนมไปแบ่งกันเสร็จสรรพก็มากินอยู่ด้วยกันในครอบครัว นั้นอยู่ๆ นางเมียหลวงคิดก่อเวรกรรมในตัวขึ้นมา ถ้าท้องเมื่อไหร่จะไปใส่ยาพิษให้กินก่อเวร กรรมให้ตัวเอง เสร็จแล้วว่าน้องท้องแล้วบอกพี่นะไม่ต้องห่วงข้าวหรือหุงให้กินอยู่เฉยๆ พี่จะเอาไปให้กินเมียน้อยก็เลยเชื่อเมียหลวง พอท้องอ่อนก็เลยบอกนางเมียหลวงว่าน้องท้องแล้ว เื่อท้องแล้วน้องไม่ต้องทำอะไรนะพี่จะหุงข้าวมาให้ใส่ยาไปให้ในข้าว ยาพิษใส่ข้าวพอกินเข้าไป เด็กธนูก็เลยแท้ง พอแท้งไปแล้วก็ท้องที่สองนั้นบอกพี่อีกนะพี่จะหุงข้าวหุงปลาไปให้จะได้ไม่ลำบากคนท้องแก่ท้องอ่อน ไม่ต้องยุ่งยากอะไรนักหรือพี่จะปฏิบัติ พอท้องมาครั้งที่สองก็บอกว่า พี่น้องท้องอีกแล้วใส่ยาพิษเข้าไปอีกคราวนี้ให้หนักหน่อย ทางฝ่ายแม่จำปากินเข้าไปเด็กก็เลยแท้ง ก็เลยตาย ท้องที่สามนะน้องบอกพี่อีกนะ ก็สงสัยเขาแล้วพี่จะเอายาพิษใส่ซะแล้ว ก็เลยไม่บอก เขาแล้วท้องคนที่หนึ่งก็บอกพี่เขาก็แท้งไปก็ยังไม่สงสัย ท้องที่สองบอกพี่เขาก็แท้งไป ก็สงสัยเขา แล้วว่าพี่จะเอายาพิษใส่เองท้องที่สามนี้ระวังเป็นอย่างดี ระวังไม่ให้ ไม่รู้ไปทางไหนไปเอายาพิษ ใส่มาทั้งแม่ทั้งลูก ในใจบอกอย่างนั้นใส่ไปอย่างมาเลยตาย แม่ตาย ลูกตาย ตายไปหัวจับได้ ตืออย่างสาหัสเลยตืออย่างกะอักเลือดเลย เวรกรรมนั้นที่ทันตาเห็นทีเดียว นางนั้นก็ตายไปกลับชาติ เป็นนางต่ำย ผักชีอยู่ 1 ลัง นางแมว ก็กินจนหมดลึงเลย ผักครั้งที่สองก็กินหมดลึง ลังที่สามกินทั้ง แม่ทั้งลูก เวรกรรมสับกันไปสับกันมา พอละจากชาตินั้นแล้วก็ไปเกิดเป็นนางเสือเหลืองอยู่ในป่า

เดียวกัน อีกนางหนึ่งเกิดเป็นนางกวางก็มีลูกมานางเสือเหลืองก็ดอดด้อมไปกินลูก มีตัวที่สอง นางเสือเหลืองก็ดอดด้อมไปซุดไปกินหาย ที่สามกินทั้งแม่ทั้งลูกเลยกินจนหมดทั้งแม่ทั้งลูกสับกันไปสับกันมาเป็นเวรกรรม เวรกรรมอันนี้ต้องเวียนว่ายตายเกิดกันอยู่อย่างนี้เองไม่สิ้นหรอก ก็เลยไปเกิดเป็นคน ก็ไปมีสามีมีลูก และนางเมียบลวณั้น นางเมียน้อยนั้นไปเกิดเป็นยักษ์กินนางนั้นพอมีลูกได้โตน้อยก็นางยักษ์ก็มาแปลงร่างสวยเข้ามาเราโลมอย่างนั้นอย่างนี้ พอเปลื้องลูกหักคอกินซะ คนที่สองก็มาอีกมาแปลงร่างอย่างนั้นแปลงร่างสวยงามเป็นผู้หญิงแปลงร่างมาก็เดินไปจับลูกหักคอกินซะ แม้คนที่สามนี้ต้องระวังเป็นอย่างดีแล้ว เป็นพี่ชายด้วย ก็โดนเป็นหนุ่มก็ไปเฝ้าพระอินทร์ ก็ปากก็จั่นกันวันไป ก็วันของเขาก็เรียกว่าแรมปีของเราว่าจันเอะ สองคนกับสามีเดินไปอาบน้ำในสระน้ำ เดินไปก็บอกว่าสามีเดินลงไปอาบก่อน เมื่อชำระร่างกายอย่างดีแล้วก็กลับขึ้นมาและเขาจะลงไปบ้าง พอสามีอาบน้ำเสร็จแล้วก็กลับอุ้มลูก เมียก็ลงไปบ้างอาบน้ำ ผิดไป แล้วเมียบลงไปก่อน หัวลงที่หลัง หัวลงไปที่หลังนั้นนะ เมียกำลังอุ้มลูกอยู่นางยักษ์ก็แปลงร่างเป็นม้าเลยวิ่งใหญ่มาเลย นางเห็นแล้วนั้นนางยักษ์ตนนี้ได้กินลูกมาสองคนแล้ว ก็วิ่งแสนจะเสียได้ลูกสุดแรงเกิดเลยวิ่ง พระเทศนาโปรดพอดีตรงกับวันพระ ก็เลยเข้าไปมียักษ์ประจำอยู่ในประตุนั้น ห้ามเข้า ใครก็ห้ามเข้าทั้งนั้นเลยเลยลอดเข้าไปเข้าไปที่ถ้ำเลย เสือเด็กเข้าไปที่ถ้ำ พระท่านเลยบอกว่าถึงพูดไม่ออกแล้วนาง แล้วท่านก็ถามว่าเพราะเหตุอะไร ไปหนีอะไรมา ก็หนียักษ์ที่เคยกินลูกมาสองคนแล้ว คนที่สามนี้ก็จะมีมาอีกก็วิ่งมา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าช่วยด้วยเถอะท่านกับบอกว่าหยุดก่อนนาง แล้วก็บอกกับที่ยามประตูและว่าให้เขาเข้ามา ให้นางยักษ์นี้เข้ามา พอเข้ามาถึงท่านก็เทศน์โปรดทั้งสองฝ่าย ก็เทศน์โปรดระความพยศของยักษ์นั้นทั้งหมดไป เมื่อมันคลายไปหมดโอ้อการสงสารแล้วท่านก็เลยเทศน์ถึงเรื่องในอดีตมา เวรกรรมมาเป็นให้อยากกินกันมาและก็ให้เป็นนางแมวนางต่าย นางเสือเหลือง นางกวางกับชาติกันมา สบล้างกันมาถึงชาตินี้มาเกิดเป็นคนไล่จับกันมาพบท่านพอดีท่านเทศนาโปรดก็ได้มาเจอท่าน แล้วก็เรียกทั้งสองคนเข้ามาโอโหสิกรรมอย่างนี้มีเวรมีกรรมแก่กันและกันเลย ขอให้หมดเวรหมดกรรมตั้งแต่นี้เป็นต้นไป นี่เวรกรรมที่พากันมาโดยไม่รู้ตัวเลย เวรกรรมนั้นก็ตามสนองกรรมทุกชาติ ทุกชาติ ถ้าหากว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านยังมีกำลังพระชนม์ไปแล้ว สัตว์โลกของเราจะต้องเวียนว่ายกันอยู่เป็นถึง 500 ชาติ ถึงจะหมดสิ้นกรรมเวรอันนี้ แค่นี้เปลี่ยนไป 3 ชาติ เจอะท่านแล้วท่านก็มาแล้วให้โอโหสิกรรม นางยักษ์ก็สงสารสมเพชจึงมาร้องให้ขอลูกอุ้ม เมื่ออุ้มแล้วก็บอกว่า โอ้หนอเราไม่น่ามีเวรมีกรรมกันมาถึง 3 ชาติเลย ต่อไปหมดเวรหมดกรรมกันแล้วไม่ทำแล้วก่อเวรก่อกรรมอันนี้ มันร้ายแรงเหลือเกิน ให้นางยักษ์นี้นั้นไปเป็นน่าวของนาง ให้ไปผูกวัวผูกม้า

เรื่องเศรษฐีใจบุญ

นายจำลอง คัมปลี

มีเศรษฐีสองคนผิวเมื่อยเป็นคนใจดีใจบุญ เศรษฐีใส่บาตรทุกวัน แกววยข้าวพระเป็นประจำเลย ตั้งแต่เด็กทนายังงี้ ถวายข้าวพระถวายข้าวเทวดา แกววยยามทำคุณงามความดีทุกอย่าง คนยากคนจนทุกคนคนไหนอยากให้อ่านเศรษฐีช่วยอะไรก็ได้ทุกอย่างเลย คนทั้งหมู่บ้านรักเศรษฐีทุกคน บางคนมาจากที่ไกลโน้นก็เดินทางมาหาท่านเศรษฐี ท่านเศรษฐีก็ช่วยเหลือ หลาย ๆ หมู่บ้าน ไกล ๆ ก็มา ที่นี้มีอะไรก็ได้หมด บริจาคหมด ต่อมาเศรษฐีก็จนลง เทวดายูบสวรรค์ก็แปลกใจว่า เอ...ทำไมไม่ได้กินอะไรเลย ทำไมเศรษฐีไม่ทำบุญแล้วหรือใจ ก็ใช้ตาวิเศษดูเลย ก็เห็นเศรษฐีพอมโซ เทวดาสงสาร เอ...ทำไมต้องช่วยกันหน่อย เทวดาก็ให้ซ่อนวิเศษก็เลยมีข้าวปลากินทุกวันไม่อดอยาก ที่นั้นก็มาขออีกก็ให้อีก ที่ไหนไร ๆ ก็ล่ำลือว่าเศรษฐีมีซ่อนวิเศษคิดอะไรก็ได้ เจ้าเมืองสงสัยทำไมเดี๋ยวนี้พวกชาวบ้านเมืองนี้หายไปไหนหมด ก็เรียกเหล่าเสนาอำมาตย์ หึ! โอ้พวกเสนาอำมาตย์ทำไมมันหายไปไหนหมดวะ เจ้าเมืองเป็นคนพาลอาละวาดเสนาทหารหนีไปหมด มาเมืองเศรษฐี เศรษฐีได้เป็นเจ้าเมือง เจ้าเมืองเมืองนี้ได้ข่าวว่าสืบรู้ได้ว่าเศรษฐีเป็นคนใจบุญ ขออะไรก็ได้หมด ก็เลยเดินทางไปเมืองเศรษฐีแล้วก็บอกว่า "ข้าได้ข่าวว่าเจ้าเป็นคนใจบุญ ใจกุศล ใครขออะไรก็ให้ทุกอย่างจริงไหม"

เศรษฐีก็บอกว่า ถ้าข้าให้ได้ข้าก็ให้ ใครมีมากต้องแบ่งกัน เจ้าเมืองตัวร้ายก็บอกว่า ถ้าเจ้าใจบุญจริง ข้าขออะไรสักอย่างเจ้าอะไรไหมละ เศรษฐีก็ถามว่าอะไรละ ข้าขอซ่อนวิเศษ ถ้าเจ้าไม่ให้ข้าจะยึดเมืองเจ้าข้าจะฆ่าคนในเมืองนี้ทุกคน เศรษฐีบอกว่าข้ายินดีให้ซ่อนวิเศษท่านขอให้ท่านอย่าทำร้ายคนในเมืองเราเท่านั้นก็พอ เจ้าเมืองหัวเราะชอบใจ (หัวเราะ)

แล้วก็เอาซ่อนวิเศษไปพอได้ซ่อนวิเศษไปถึงมือเจ้าเมือง ซ่อนก็กลายเป็นซ่อนธรรมดาคิดอะไรไม่ได้เพราะไปอยู่กับคนชั่วก็เสื่อมหมด

เรื่องสาหร่ายกับเจ้าค่อม

นายฟุ้ง อินทเกษตร

เรื่องนางสาหร่าย กับเจ้าค่อม ตากับยายมีลูกอยู่คนหนึ่งชื่อเจ้าค่อมและมีตากะยายอีกคนหนึ่ง มีลูกชื่อสาหร่าย บ้านอยู่ใกล้กัน เป็นคนสวย พออยู่ไปๆ เจ้าค่อมกับนางสาหร่ายก็เกิดชอบกัน มันรุ่นเดียวกัน ไปตกปลาหาปูก็ไปด้วยกัน สองตายายก็ไม่ถือ มีงาก็มีผู้ชาย ภูก็มีผู้หญิง แต่ผู้ชายไม่น่าดู หลังค่อมมาแต่กำเนิด ส่วนผู้หญิงนั้นสวย มาชอบนางสาหร่าย ส่วนนางสาหร่ายนั้นก็ไม่มีผู้ชายก็ชอบกันอยู่ มีวันหนึ่งไปตกปลา ริมคลองมีขอนไม้ลอยน้ำมา นางสาหร่ายไปเกาะขอนไม้ เลยปลัดตกลงน้ำหาย ออกทะเลสาบไปลี้ว เจ้าค่อมก็ยกมือไหว้ ว่า นางสาหร่ายไปไหน ขอให้ไปทีนั้น ให้ตามไปเจอ เจอเป็นเจอตายไม่ว่า แม้ตายฉันทังยังรักอยู่ ต้องตามให้เจอก็เพ่นโครมลงไปในน้ำอีก เจ้าค่อมตายไปอีกแล้ว ลอยไปโน่น ชาวบ้านรู้เขาก็ไปบอกตากะยาย แล้วก็ค้นหาศพกัน ดวงวิญญาณไม่ไปไหน ลอยไปตามน้ำ นางสาหร่ายลอยไปท้องมหาสมุทรใหญ่ ในท้องมหาสมุทรใหญ่ มีถ้ำท้าวนาครา พ่อของพญานาค ดวงวิญญาณลอยไปติดข้างกำแพงของท้าวนาครา ท้าวนาคราออกมาเที่ยวก็เจอ ถามว่า มาอย่างไรละ นางสาหร่ายก็บอกว่า มาตกปลา แล้วตกน้ำหาย ฉันทังลอยมาตามยถากรรม พ่อเอ๊ยช่วยด้วย ท้าวนาคราเห็นเป็นผู้หญิงสวยก็ช่วยไว้พาไปบ้าน พอนางสาหร่ายไปสักครู่หนึ่งเจ้าคร่อมก็มาถึง ก็มันตายตามไปก็เลยมาตามกัน ท้าวสาหร่ายก็ไม่รู้ว่าใคร แต่นางสาหร่ายรู้ ก็เลยบอกว่า นี่เป็นแฟนฉัน ท้าย่างไรถึงจะเข้าได้ละ ก็บอกว่าหยุดก่อนนะไอ้หนู คนในถ้ำ ในมหาสมุทรนี้ ถ้าเป็นคนโง่ฉันทังไม่เอาไว้หรอก ปลอยไปตามยถากรรมแต่ถ้าเป็นคนฉลาดก็จะเอาเข้ามาเลี้ยงได้เหมือนกัน นางสาหร่ายก็ว่า ท้าย่างไรถึงจะเอาแฟนฉันเข้ามาได้ละ ถ้าหนูอย่าให้แฟนเข้ามาได้นี้ ต้องทายปัญหาสามข้อนี้พ่อถึงจะให้เข้ามาได้ ให้ได้ใจความให้ได้เหตุผลว่า ปลาในมหาสมุทรและที่ในน้ำ บนบกไม่ว่าน้ำจืดน้ำเค็ม มีกี่พันธุ์ ข้อที่หนึ่ง ให้หาข้อนี้มาเฉลยพ่อ แล้วไม้ที่เกิดมาในโลกทุก ๆ เขาทุก ๆ ที่ที่มีไป คนทุกวันนี้พูดได้ก็คำ ทำได้ก็อย่าง ก็บอกว่า พ่อเขาให้หาปัญหาทั้งสามข้อนี้แกจะหาได้ไหม นางสาหร่ายบอกเจ้าค่อม เจ้าค่อมก็ว่าหาไม่ได้หรอกขอไปท่องเที่ยวในมหาสมุทรถามเพื่อน ๆ ดูก่อน ไปजरุงจนเข้าก็หาไม่ได้ มีแต่เขาบอกว่ามีงอย่าไปหาเลย ปลาที่มีกี่พันธุ์ ก็โง่มีงหาไม่ได้หรอก ไม้ในหุบเขานั้น แม้แต่ต้นหนึ่งมีงกับไม้ถ้วน เจ้าค่อมก็ไม่ว่าอะไร คนพูดก็คำมีงกับไม้ถ้วนหรอก เพื่อนก็ว่าอย่างนั้นทีเจ้าค่อมจะท้าย่างไรละ ก็กลับมาที่เดิม มาพียงอยู่ที่กำแพงท้าวนาครา

ท้าวก็จะเรียกขึ้นไปเฉลยปัญหาแล้ว เขาสัญญาแล้วก็ทำตามสัญญา พอเช้าแล้วก็ขึ้นไปบนหอรระงัง เมื่อเขาประกาศมาแล้วก็ให้เฉลยปัญหา ว่าข้อนี้ว่าอย่างนี้ ข้อนั้นว่าอย่างนั้น ตอนเช้ามันมีบุญคุณ ตรงนี้ ให้จำไว้เป็นหลักวิชา เจ้าจอมก็จันทว หาเพื่อนฝูงไม่ได้ พอคิดมาประชุมในท้องมหาสมุทร เต็มไปหมดแล้ว ท้าวเวลานาก็ขึ้นไปเคาะระฆังแล้ว ว่ามาหรือยังเจ้าจอมก็ตะโกนว่ามาแล้วครับ ยกมือไหว้ไปก็เสียงไป ไม่ได้ยินถึงใคร นึกบิตามารดาว่ามารดาบิดาช่วยลูกด้วย ลูก अबจนเสียแล้ว ยกมือท่วมหัว ท้าวเวลานาก็ให้เฉลยปัญหาข้อที่หนึ่ง บลาในท้องมหาสมุทรมีกี่พันธุ์ เจ้าจอมก็บอกว่ามี สองพันธุ์ พันธุ์มีเกล็ด อีกพันธุ์หนึ่งไม่มีเกล็ด ท้าวเวลานาก็ว่าถูกข้อที่หนึ่ง แล้วถามอีกข้อหนึ่งว่าไม้ บนเขามีกี่ใบ เจ้าจอมก็บอกว่ามีสามใบ ใบเริ่มแหลม ใบกลางฉลาด ใบสุดท้ายเหลืองหล่น ท้าวเวลานาก็บอกว่าถูก ส่วนอีกข้อหนึ่ง ว่าคนในทุกวันนี้ พูดได้กี่คำ ทำได้กี่อย่าง เจ้าจอม ก็บอกว่าพูดได้สองคำ ทำได้สองอย่าง ทำไงละ ก็ทำชั่วไม่ได้ก็ทำดี กลับไปกลับนั้นละครับ หลักการมี เท่านั้น ท้าวเวลานาก็ว่าถูก ก็เลยได้แต่งงานกัน อยู่ด้วยกัน

เรื่องสุนัขขี้ขลาดบ้านแมวอยู่ข้างบนบ้าน

นายเฟื่อง วรรณรัตน์

มีบ้านอยู่บ้านหนึ่ง ซึ่งเลี้ยงหมา กะแมว ไว้อย่างละตัว แล้วก็เป็นคนที่มีอันจะกินเป็นเศรษฐี อยู่ในหมู่บ้านนั้น มีพ่อค้าคนหนึ่ง พ่อค้าเรือสำเภามาขายของ พ่อค้านี้มาขายในเมืองนี้มาเจอได้ของวิเศษชิ้นหนึ่ง เรียกว่าแก้วสารพัดนึก เรียกว่านี่อะไรก็ได้ ฝ่ายเจ้าเศรษฐีนี้รู้ว่าพ่อค้านี้ซึ่งมาได้แก้วสารพัดนึกมีอยู่ที่เรือสำเภานั้นก็ไปขอซื้อ พยายามอ่อนน้อมซื้อก็ไม่เป็นผล ก็จึงคิดว่าทำไมหนอเราถึงจะได้แก้วสารพัดนึกนี้ เพื่อเราจะมานึก เมื่อคิดไปคิดมาก็ว่า เอ เรามีเจ้าแมวกะเจ้าหมาสองตัวนี้ ซึ่งรู้ภาษาดี ซึ่งจะใช้ให้ได้ประโยชน์มาก เมื่อคิดเช่นนั้นแล้วก็ให้เจ้าแมวกับเจ้าหมานี้ไปลักขโมย แก้วสารพัดนึกซึ่งอยู่ในเรือสำเภา เจ้าแมวกะเจ้าหมาก็ไปถึงเรือ แต่เรือไม่ได้จอดอยู่ริมตลิ่งนะ เจ้าสองตัวนี้ก็เกียวกินว่า ใครจะเป็นคนไปเอามาอยู่เช่นนั้น เจ้าหมาก็บอกว่า มันอยู่ห่างไกล ขำวายน้ำไม่เป็น วายน้ำไม่ได้ แกกระโดดเก่ง ให้แกระโดดไปที่เรือ เกียวกินไปเกียวกินมา ก็เกิดมีการทะเลาะกัน หมาก็จะกัดกับแมว เจ้าแมวตัวเล็กกว่าก็คิดว่าจะสู้ไม่ได้ ก็จำยอมกระโดดเข้าไปในเรือสำเภานั้น ในห้องในท้องเรือซึ่งพ่อค้าเก็บแก้วสารพัดนึกไว้ ก็ลงไปอยู่ในหีบเป็นไม้ เจ้าแมวก็สามารถที่จะเปิดหีบนั้นได้ ทำไมจะได้แก้วสารพัดนึกก็นอนขดอยู่ นอนอยู่ข้าง ๆ นอนคิดอยู่ว่าจะทำอย่างไรในที่สุดก็คิดได้ว่า เออ สักพักหนึ่งก็มีหนูวิ่งผ่านมาเจ้าแมวนั้นก็ตระครุบหนู ก็จะกินหนู หนูก็ขอชีวิตไว้ เจ้าแมวบอกว่าถ้าจะขอชีวิตไว้ต้องกัดหีบให้เจ้าแมว แล้วเข้าไปเอาแก้วสารพัดนึกมาให้ เจ้าหมูก็รับอาสาแล้วก็ทำการกัดหีบนั้นก็เป็นเวลานานเกือบสว่างถึงจะกัดเข้าทะลุถึงแก้วสารพัดนึกได้ เอาแก้วออกมาได้แล้ว เจ้าแมวก็นำแก้วนั้นขึ้นฝั่ง เมื่อขึ้นฝั่งมาก็จะเดินกลับบ้าน ฝ่ายเจ้าหมาเห็นว่า เออ เราอยากจะได้หน้า ว่าเราเป็นคนเอามาให้ได้ ก็ทำการแย่งจากเจ้าแมว เพื่อจะเอาไปให้เจ้าของก็แย่งเอามา ระหว่างทางที่เดินมา จำเป็นจะต้องผ่านสะพานหนึ่งเจ้าหมาก็ผ่านสะพานนั้น ก็เห็นเงาของตัวเองก็ว่า เออ มีสุนัขอีกตัวหนึ่งคาบแก้วสารพัดนึกนี้โตกว่าดวงที่ตัวเองคาบอยู่อีก ก็หยุด ว่า เอ ก็เจ้าแมวมันเอามา เราไปแย่งเอาอันโน้นมาดีกว่า โตกว่าด้วย เจ้าของจะได้รักเรา พอคิดเช่นนั้นอ้าปากจะบอกเจ้าแมวแก้วสารพัดนึกอยู่ในปากก็ตกน้ำหาย ตัวเองคิดจะไปแย่งเขา ที่ไหนได้ตกน้ำไปแล้ว ก็เกิดปัญหาขึ้นมาอีก ที่นี้ก็เกียวกินให้ลงไปงม ที่จะให้เจ้าของ ในที่สุดเจ้าแมวซึ่งเล็กกว่าจำเป็นต้องยอมอีก ลงไปเอาแก้วสารพัดนึกอีก ที่นี้สัญชาติของแมวของหมาไม่สามารถที่จะคา

น้ำลงไปกันคลองได้ เจ้าแมวก็นั่งจ้องอยู่ริมตลิ่ง บังเอิญมีปลาอยู่ตัวหนึ่งว่ายมาที่ริมตลิ่ง ปลาก็ร้องขอชีวิต มิฉะนั้นก็จะถูกแมวกิน แมวก็บอกว่า ถ้าขอชีวิตนั้นนะได้ แต่แกต้องลงไปคาเอาแก้วสารพัดนึกกันคลองนั้นมาให้ข้า ปลาที่รับอาสา เอาแก้วสารพัดนึกมาได้ แล้วก็เดินคาบต่อไปอีกก็เพื่องทะเลาะกัน แย่งชิงกันอยู่เช่นนั้น หมาก็จะเอาหน้าอย่างเดียว จนกระทั่งสามารถเอาแก้วนั้นกลับมาให้เจ้าของได้ เจ้าสองตัวนี้ก็ทะเลาะกันอยู่เรื่อย จนเสร็จรู้ว่า เออไอ้ที่ไปได้ทุกครั้งนี้อุปสรรคอย่างไร เจ้าแมวก็นำให้ฟัง เศรษฐีก็เลยทำโทษให้เจ้าหมาอยู่ใต้ถุนบ้าน ให้แมวยู่บนบ้าน แล้วสาเหตุที่แมวเดินแล้วเอวแพ้วเอวเหวี่ยง ก็ถูกหมากัดส่วนปลาที่มีชื่อว่า ปลาลายสาเหตุที่แมวข่วน ตะครุบจับเจ้าปลาตัวนั้นมา หมาดังอยู่ใต้ถุน แมวอยู่บนบ้าน ได้รับการเลี้ยงดูว่าหมามาจนทุกวันนี้

เรื่องสุวรรณสาม

นายอานนท์ สุรินทร์ ๒๑

มีพวเมียวุ่นหนึ่งมีอาชีพเป็นพรานล่าสัตว์ เขาอยู่กับในป่าลึกสองคนพวเมียวุ่นเป็นคนดี ต่อมาก็มีลูกชื่อสุวรรณสาม สุวรรณสามนั้นเป็นเด็กดีมาก ช่วยพ่อแม่ทำงานทุกอย่างตั้งแต่เล็กแต่น้อย พุดาจาไฟเราะ ไม่พูดจาหยาบคายเลยสักคำเดียว เป็นคนที่มีน้ำใจสงสารสัตว์พวอะไรก็ฟังรู้เรื่อง เป็นเพื่อนคุยเพื่อนเล่นกับพวกลิง ค่าง บ่าง ชะนี พวกนั้นก็มาช่วยกันเล่น ช่วยกันทำงาน อยู่มาวันหนึ่ง เจ้าเมืองอะไรไม่รู้ก็มาล่าสัตว์เห็นพวก เก้ง ลิง อะไรพวกนี้อยู่ล้อมรอบเด็กคนหนึ่ง อยู่ก็กะจะยิงสัตว์ แต่ไปถูกเด็ก พวกสัตว์พวกนั้นก็หนีกระเจิดกระเจิงเจ้าเมืองก็เลยเดินเข้าไปหาสุวรรณสาม สุวรรณสามถูกยิงแต่ยังไม่ตาย แต่สุวรรณสามไม่ร้องไห้ กับเป็นห่วงพ่อแม่ อ้อเล่าผิด ข้ามไปแล้ว ลืมบอกไปว่าพ่อแม่สุวรรณสามตาบอด ตอนนั้นไปหาหน่อไม้มากินกันไปที่ต้นกอไฟไม่เห็นเงาหา เงาหาพันพิษใส่ลูกตา ตาบอดสนิทกันทั้งสองคน สุวรรณสามเป็นเด็กต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ หาอาหารให้พ่อแม่ทุกวัน สัมสุกลูกไม้ หามาให้กินเยอะแยะแต่ตอนนั้นมาถูกยิงก็เลยเป็นห่วงพ่อแม่ ไม่เป็นห่วงตัวเองเลย ก็เลยฝากกับเจ้าเมืองว่าผมตายไปไม่เป็นไรแค่ขอร้องให้ท่านเจ้าเองช่วยเลี้ยงดูพ่อแม่ผมได้ไหม เจ้าเมืองส่งสารสุวรรณสามมาก็รับปาก แล้วสุวรรณสามก็ตายเจ้าเมืองไปหาพ่อแม่สุวรรณสาม พ่อแม่สุวรรณสามก็สงสัยว่าใครมาไม่ใช่ลูก เพราะเดินไม่เหมือนกันเลยถามว่าใคร เจ้าเมืองก็บอกว่า เขาเป็นเจ้าเมืองมารับตา ยายไปอยู่เมือง ตอนนั้นสุวรรณสามตายแล้ว พ่อแม่สุวรรณสามก็ไปตามหาศพสุวรรณสามแล้วก็อธิษฐานว่า ขอให้ลูกฟื้น เพราะลูกเป็นคนดี ถ้าลูกไม่ฟื้นก็จะขอตายตามลูกไปด้วยทั้งสองคน ด้วยผลบุญของสุวรรณสามพ่อแม่ของสุวรรณสามก็หมดเวร สุวรรณสามฟื้น พ่อแม่สุวรรณสามก็หายจากตาบอด ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

นิทานเรื่องเสื่อยังกลัว

นางสีนวล เมตตา ๗1

เจ้าหนูน้อยคนหนึ่งเดินทางไปในป่ากับพ่อ เมื่อเดินทางไปในป่าก็เดินตามพ่อในขณะนั้นเอง ก็มีเสือโคร่งลายพาดกลอนตัวใหญ่มายืนขวางอยู่ข้างหน้า เมื่อเสือโคร่งลายพาดกลอนยืนอยู่เห็นสองพ่อลูกมันก็เดินเข้าไป เดินเข้ามาเรื่อย ๆ ดวงตาจ้องเขม็งจับนั่งอยู่ที่สองพ่อลูก แล้วในที่สุดมันก็โผล่เข้ามาตะบปรางของพ่อไว้ พ่อเสือเข้าตะบปเท่ามันนั่นแหละ เจ้าลูกชายก็ตกใจ แต่ด้วยความรักที่มีต่อพ่อห่วงพ่อ ลูกชายก็ตะโกนเรียกพ่อสุดเสียง แล้ววิ่งเข้าไปกอดคอเสือ แล้วรื้อก้นขึ้นทาบไปที่ลำตัวเสือ เสือก็ตกใจใหญ่ เสือมันก็สลัดคืนหนีไป หลังจากพ่อรอดตายแล้ว เมื่อชาวบ้านทราบข่าวก็มาถามว่า ทำไมไม่กลัวเสือหรือ เขาบอกว่าเสือนะเขาก็กลัว แล้วเธอไปกอดคอมันทำไมอย่างนั้น จะมันวิ่งหนีไปอย่างนั้น แล้วกลัวอะไรใครจะกล้าทำกับเสืออย่างนั้น จนมันวิ่งหนีไป เรากลัวเสือจริง แต่เรากลัวที่จะอยู่โดยปราศจากพ่อไม่รู้เราจะอยู่ได้อย่างไร ถ้าไม่มีพ่อก็เพราะรักพ่อนั่นแหละ เขาจึงเสี่ยงเอาชีวิตเข้าไปต่อสู้กับเสือ เสือมันก็ตกใจหนีไปเลย เพราะแรงกตัญญู บางคนกลับเร่งวันตายของพ่อโดยการทำอะไรไม่ดี

เรื่องสองตายาย (ส่วนที่ 1)

นายเตียน บัวแก้ว

มีตายายลูกเต๋าก็ไม่มี หากินตามประสาคนแก่ วันหนึ่งไปทอดแหหาปลาก็ได้ปลาหลด ก็ยังมีอาหารการกินเป็นปลาตุก ปลาหมอ ไปวัน ๆ หนึ่ง สักวันหนึ่งเขาจึงหาปลาหลดมาแกงกิน ปลาหลดพูดได้ "อย่ากินผมเลย แล้วผมโตขึ้น ผมจะตอบแทนบุญคุณของตายาย ตายายก็แปลกใจ ปลาหลดพูดได้ก็เลยเลี้ยงไว้ให้อาหารการกินทุกวัน ชังไว้ในคุ่มปลาหลดก็โตขึ้น ตายายจึงย้ายมา ชังที่โอ่ง ปลาหลดก็บอกว่าอี๊ดอดเหลือเกินเอาผมปล่อยหนองหน้าบ้านนี้เถอะ ตายายก็ปล่อยไว้ที่หนองหน้าบ้าน "ตายายหาอาหารให้ผมกินที่เถอะ" ตายายก็หาได้เท่าที่จะหาได้ ต่อไปถ้าผมโตขึ้นกว่านี้ผมจะหาให้ตายาย เมื่อปลาหลดโตขึ้น ปลาหลดจึงขอให้ตายายย้ายเข้าไปที่ทะเล พอถึงทะเลก็ปล่อยลง ปลาหลดก็เริ่มหาข้าวของเงินทองให้กับตายาย โดยการต่อสู้กับจระเข้และปลาหมอ จระเข้กับปลาหมอมันกินคน กินเสร็จก็เหลือข้าวของเงินทอง ปลาหลดจึงไปต่อสู้เพื่อเอาข้าวของเงินทองเหล่านั้นมาให้ตายาย ปลาหลดทำอย่างนั้นจนตายายรำรวย ตายายอยากเห็นว่าปลาหลดต่อสู้อย่างไรจึงขอไปดู ตายายอยากเห็นลูกต่อสู้ช่วยพาตายายไปดูที่เถอะ ได้ซึ่งผมจะพาไปปลาหลดก็พาตายายไปที่เกาะแห่งหนึ่งเพื่อดูการต่อสู้ ปลาหลดสั่งว่าเวลาดูการต่อสู้ อย่าพูดว่าผมแพ้ ถ้าพูดเช่นนั้นผมจะแพ้จริง และอาจถึงตายได้ ตายายก็รับปาก ระหว่างที่ปลาหลดต่อสู้กับจระเข้นั้นก็มีคลื่นฟุ้งขึ้นมาจนไม่เห็นตัวทั้ง 2 ฝ่าย คล้ายจะเกิดลมพายุ เมื่อการต่อสู้เสร็จลง คลื่นนั้นก็หายไป ปลาหลดก็ได้รับชัยชนะพร้อมข้าวของเงินทอง และพาตายายกลับบ้าน เมื่อชาวบ้านรู้เขาก็อยากได้ข้าวของเงินทองบ้าง จึงขอร้องปลาหลดให้พาไปดูการต่อสู้บ้างจริง ๆ แล้วปลาหลดก็ไม่ค่อยเต็มใจเพราะชาวบ้านไม่ได้มีพระคุณเหมือนตาบยาย แต่ปลาหลดก็พาไปไว้ที่เกาะเดียวกันกับที่ตายายเคยไป ระหว่างจะต่อสู้นั้นก็เกิดคลื่นขึ้นเหมือนครั้งก่อนพวกชาวบ้านเห็นดังนั้นเหมือนครั้งก่อน พวกชาวบ้านเห็นดังนั้นจึงคิดว่าปลาหลดแพ้

เรื่องสองตายาย (สัณวนที่ 2)

นายบุญชู แสงจันทร์

ตายายสองคนผิวเมียมียูกลูกชายอยู่คนเดียวชื่อจ้อย อาชีพของแกคือ ต้มเหล้าขาย เขาไม่เคยทำอะไรอย่างอื่นเลย ทำตั้งแต่ยังไม่มีลูกจนมีลูกทำไปวันกินไปวันก็ขายไปด้วย ขายได้ก็ไปซื้อข้าวซื้อเครื่องครัว แกก็ถ่ายทอดวิชาการต้มเหล้าให้จ้อย จ้อยก็ไปช่วยพ่อแม่ทำไปช่วยหัดไปไปช่วยกวาด ทำแบบนั้นทำแบบนี้จ้อยก็ช่วยทำจ้อยก็กินเหล้าจนติด จ้อยก็ติดเหล้าตั้งแต่เด็ก เหล้านี้เขาเรียกว่าน้ำอมฤต พ่อแม่ก็ให้จ้อยก็ตายจากไปหมดเหลือจ้อย จ้อยก็มีเมียมีลูก จ้อยก็ทำนาต้มเหล้า จ้อยมีลูกชาย 19 ปี จ้อยอายุ 40 ปี ปีหน้าลูกชายจะบวช จ้อยก็เกิดอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บไปหาหมอรักษาไม่หาย จึงส่งลูกสั่งเมียว่า "เราจะอยู่กับแกไม่ไหวแล้ว เราจะต้องตายจากแกไปเร็ว ๆ เหล้าที่เราต้มไว้ก็มีอยู่มากมาย แกบอกลูกชายว่า "แกต้องดูแลแม่หน่อย" ครั้นพ่อไปอย่างมีความสุข อย่าอาลัยอาวรณ์เลย อย่าห่วงหน้าห่วงหลังเลย "ทำตามทีบอกสั่งด้วยนะ" อย่าลืมเอาน้ำอมฤตใส่ไปในโล่งไปสองลิตรละ อดไม่เลยมันกินเป็นอาชีพนะ" เมื่อตายไปก็ไปเจยมบาล เอ็ง เอาอะไรมานะจ้อยทำนยมก็ลองกินดูซิ น้ำสกรบก น้ำข้างบนมีเยอะแยะไปถูกกินก็กินไม่หาวดไม่ไหว จะไปกินน้ำข้างล่าง" เอาหน้อยหน้าทำนยม ท่านส่งให้พวกผมไปเกิดบนโลกมนุษย์นี้ เกิดจนดับ ดับแล้วก็เกิดแล้วผมก็มาอยู่ข้างบนเนี่ยะ ผมจึงสั่งให้ลูกหลานใส่ข้างโล่งมา 2 ลิตร ตั้งแต่ต้นตระกูลผมมาดื่มไอนี้ขายแล้วก็กินไอนี้ อยู่รอดเพราะไอนี้ที่เค็ดนะทำนยม กินแล้วถ้าหากว่าเก่ง ของที่แตกไม่ไหวพอกินเหล้าเข้าไปก็แบบไหวทันที เราเก่งเรากล้าผจญ มันจะดีหรือจ้อย ดีซิ มันอร่อย อยู่บนโลกมนุษย์ไม่เห็นมีอะไรอร่อยเท่าไอนี้เลย น้ำอมฤตผิทำนยมลองกินดู "เอาทำนี่ว่าจ้อย" จิบเดียวยังไม่ดีหลาย ๆ จิบถึงจะดี กินไปกินมาเกือบหมดลิตรยังขาดของดีอีกอย่าง ถ้ามีของอีกอย่างจะดีกว่านี้ หลาย ๆ อย่างก็ได้จ้อย มีครบทำนยม มือไปจัดการเอามาทำเลย ใช้นะทำนยม "คนบนสวรรค์พูดอะไรไหนก็ค่านั้นไม่มีการโกหก ไม่เหมือนกับคนข้างล่าง" จ้อยก็จัดการไปตีหัวกาปากเหล็ก ท่านก็บอกว่า "จ้อยนั้นอะไรกาปากเหล็กนะ ถ้ารู้ว่ามึงจะเอากูไม่ให้มึงหรือ" ทำนยมพูดแล้วยาคืนคานะ" "กูรู้แล้วนะ ถ้ารู้ว่ามึงจะเอาอีกากาปากเหล็กที่แรกก็ไม่ให้มึงหรือที่มึงบอกว่าขาดของอีกอย่างหนึ่งนะ แล้วมึงบอกว่าบนสวรรค์มีหรือเปล่า กูบอกว่ามี น้ำเหล้าของมึงนี้แรง แรง จริง ๆ นะ กินเข้าไปแล้วห้าวเลย" จ้อยมันก็หัวอีกากาปากเหล็กตาย "แล้วมึงจะทำอย่างไรต่อไป" "ก็ต้องอย่างใช้ฟัน ใช้ไม้ก่อฟันเป็นไฟ

แล้วบนสวรรค์นี่ไม่ไหมล่ะ" "ไม่มีมีแต่ต้นจ้าวจะแหละ" ต้นจ้าวนั่นแหละก็ได้ ท่านยมจะเอาไว้ทำไม" ก็เอาไว้ลงโทษคนที่ผิดลูกเขาเมียเขานั้นแหละ เอาหยกไล่ลงหมาด่าไล่กัด มันจะได้วิ่งขึ้นต้นจ้าว มันหาต้นไม้อื่นไม่ได้" มันก็ต้องขึ้นต้นจ้าวเมื่อขึ้นต้นจ้าวแล้ว เอาหยกไล่แทงก็ไม่ถึง หมาด่าไล่กัดก็ไม่ได้ ก็ให้อีกปากเหล็กไล่จิก" "เอาอีกปากเหล็กตีตายไปแล้ว จะเอาอย่างไม่มีอีกปากเหล็ก แล้ว จะเอาต้นจ้าวไว้ทำไมล่ะ" "เอาไปไอ้จ้อย" โคนต้นจ้าวเอามาเป็นพินอย่างอีกปากเหล็ก "พอกินอีกปากเหล็กกลั้มเหล้า กินไปหมดลิตร จึงเปิดลิตรที่สอง ไอ้จ้อยมันก็ปรึกษาท่านยม "ท่านยมผมจะอนุญาตไปปีหนึ่งได้ไหมล่ะ" "สบายมากไอ้จ้อย มาบอกเลยว่ามันจะไปไหนแล้วมัน จะทำอะไรมันกับท่านยมเปรียบเหมือนคนที่สนิทกันที่สุดเลย ตกลงมันมีข้อเสนอมะไรบอกมาเลย" "ผมมีลูกชายอยู่คนเดียว อยากจะบวชบิณฑาจะได้ไหมท่านยม" "ได้สิ แต่มันต้องตอบข้อเสนอมันก่อน ที่จะไปแล้วน้ำเหล้ามันนี้เขาทำอะไรมีวิธีอะไร กินแล้วมันดี มันแตกต่างจากแต่ก่อน" "มีพริกไทย ตีกริ ข่า กระเทียมแล้วอะไรอีกหลายอย่าง..." "แล้วบนสวรรค์นี้มีหรือเปล่าไอ้จ้อย" "มีแต่ไม่ ครบต้องลงไปเอาข้างล่าง" "เมื่อมันไปบวชลูกบวชหลาน สั่งให้ญาติมันเอาใส่ข้างโล่งมาเยอะ ๆ หน่อย ถ้าเอามาสองลิตร เอามาหลาย ๆ โห เมื่อลงไปข้างล่างเลยไอ้จ้อย "แต่ก่อนไอ้จ้อย ร่างมันโดนเผาไปแล้ว แล้วมันก็นั่งกินน้ำเหล้าหมดไปลิตรกว่าแล้วเท่ากับเวลาในโลกมนุษย์สาม เดือนผ่านไป" "ท่านยมแก้ไขหน่อย" จ้งมันไปเข้าร่างเจ้าขอ เจ้าขอมันเสียชีวิตไปเมื่อคืนนี้ ตกลงให้ไอ้จ้อยลงไป ยมบาลก็ไปเปิดสมุดบัญชีรายชื่อผู้ก็จัดให้อีกหนึ่งชีวิต แต่ลืมลบเลขศูนย์ทำอะไร ไอ้จ้อย มีชีวิต 401 ปี ไอ้จ้อยก็ไปบวชหลานบวชหลานตอนแรกก็บวชลูก พอบวชเสร็จก็สั่งลาลูก แล้วก็เตรียมของที่จะไปทาน้ำเหล้าให้ท่านยมกิน ที่นี้ก็ยังไม่ตาย ปีแล้วปีเล่าก็ยังไม่ตาย อยู่จนถึง 401 ปี ท่านยมก็แค่นใจหายเมามพามาเปิดบัญชีดูก็ตกใจ ตายท่า ลืมลบเลขศูนย์ให้ไอ้จ้อยไปถึง 401 ปี ทำไงดีละ ไอ้ขอตายจริง แล้วไอ้จ้อยก็มาเข้าร่างตาขอ พอฟื้นขึ้นมาเมียบและลูกตาขอก็ดีใจ เจ้าจ้อยมันไม่รู้จักใครเลย มันหาไม่ได้ลูกตาขอก็มาเรียกพ่อ พ่อ ไอ้จ้อยก็บอกว่าไม่รู้จัก ไอ้ที่มา เรียกพี่ ๆ ก็ไม่รู้จักเพราะไม่ใช่เมีย" "ฉันชื่อไอ้จ้อยบ้านฉันอยู่นั่นฉันจะกลับบ้าน" "เพ็งพิน ไหม ๆ ยังกลับไม่ได้" ตอนหลังจึงส่งกลับทางบ้านก็ไม่เชื่อไม่รู้จัก ตอนหลังจ้อยก็เล่าให้ฟังว่า ตัดพินไว้แค้นแค้น ต้มเหล้าไว้ด้วยวิธีนั้น วิธีนี้ ลูกชื่อนั้น ลูกเกิดวันอะไร เดือนอะไร จึงจะเชื่อ สั่งหลานเขาว่าครบกำหนดปีแล้วให้เตรียมพริกไทย หัวกระเทียมหัวข่า ให้ยมบาลเขากิน เอาใส่ไว้ข้างโล่งเยอะ ๆ เลย ใส่ไปหลายลิตร พอถึงปีก็ไม่ตายไม่เป็นไรอยู่ไปปีแล้ว ปีแล้ว มีอีก จนท่านยมสงสัยว่าไอ้จ้อยยังไม่ขึ้นมาสักทีจึงไปเปิดบัญชีดู จึงรู้ว่าลืมลบเลขศูนย์อยู่นี้

จ้อยอายุ 40 ปี เติมเลขหนึ่งลบไปเลยเป็น 401 ปี ยมบาลจับใจมองต้นจ้าว ต้นจ้าวก็เตียน
 มองอีกปากเหล็กก็หายตายไป ไม่รู้จะทำโทษไอ้จ้อยอย่างไรดี ท่านยมยังมีกะทะทองแดงแล้วต้น
 จ้าวที่เป็นพื้น พอไอ้จ้อยขึ้นไปไม่ต้องกินแล้วเหล่าเรียกไอ้จ้อยมาก่อไฟกะทะทองแดง พอกะทะทองแดง
 เดือดท่านยมก็จับไอ้จ้อยกดลงไป นี่แน่ะ ไอ้จ้อยให้ไปหนึ่งปีดันไปตั้ง 401 ปี จึงลงโทษไอ้จ้อย

เรื่องสองหัวเมีย

นางเสวียง แสงจันทร์

มีชายคนหนึ่งชื่อ นายน้อย นามสกุลหันหมี่ สมัยนั้นมีสงคราม นายน้อยเขาเพิ่งจะแต่งงานใหม่ ๆ ก็ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร ก็บอกว่าผมไม่อยากจะไปหรอกครับ ทาไมหรือ บอกว่าหัวเมีย ถ้าเมียไม่ไป จะเอาพ่อเอาแม่ไปก็รักษาเมีย ที่จะไม่หรือเปล่า จะไปก็ไปไม่ไปไม่ได้แต่ที่หัวของอยู่อย่างหนึ่ง เอ้า! หัวก็หัว มันมีหนังควายแห้ง เมียก็ไปบอกมาให้ เอ้า! เอาไปหมั้นตากแดดหน่อย ถ้าไม่ตากแดดไม่ได้ละ มันจะเหม็น หัวได้ก็ถือดาบไปเลย ไปหาแม่ทัพนายกองเสร็จก็จะทำศึกกันละ เพื่อยุติวันนั้นฝนนั้นฝนมันตก หนังควายพอถูกฝน มันก็มีกลิ่น พอแดดออกก็เอาไปตากไว้ หมาเจ้ากรรมมันก็มาเจอ คาบวิ่งเข้าไปหาเข้าศึก เจ้าน้อยก็คิดว่าเขาเมียตัวเองหายพวกข้าศึกก็วิ่งแตกกระเจิงไป ใจก็ไม่ค่อยดี กลับมาก็บอกใจไม่ดีละ ก็บอกว่าหาเขาเมียหาย มาถึงบ้านก็ใจไม่ดี เมียบอกให้ขึ้นต้นพุทรามากิน ก็ขึ้นไป แต่ไม่ได้นั่งกางเกงใน เมียก็บอกว่า ให้ลงมาเดี๋ยวมันหนีไปอีก

นิทานเรื่องหามลา

นายจำลอง คัมปลี

หามลา ลามันตัวขนาดม้า มันคล้ายม้าเหมือนกัน คนที่เขาเลี้ยงไว้ในชนบทเขาเลี้ยงไว้
 บรรทุกของ สมัยก่อนเขาเอาสินค้าไปขายเขาก็บรรทุกหลังลาขึ้นแหละไป ไปค้าขายกัน จนร่ำรวย
 ก็ไอ้เพราะลาขึ้นแหละ สมัยนั้นรถยนต์ไม่มีนะ โบราณมีสองคนตายาย เขาก็มีลูกชายอยู่คนหนึ่งรุ่น
 หมู่ ยังมีได้เป็นหนุ่มดินะ ยังรุ่น ก็ปรึกษากัน สองคนผัวเมียว่าบ้านเขาก็ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ
 อยู่กับบ้านเหมือนกัน แต่ก็อยากหาอาชีพให้ลูกทำ ปรึกษากันว่าให้ไปซื้อลามาสักตัวหนึ่ง แล้วเอามา
 ไว้บรรทุกสินค้ามาขายในเมืองกับเขาบ้าง ผัวเมียตกลงแล้วก็เอาเงินให้ผัวไปสองคนพ่อลูกไปให้
 ซื้อลา แล้วก็ไปทอดวันตรุษสงกรานต์ เขาหยุดงานหลายวัน มีเวลาว่างเวลานั้น ที่ตัวเองก็หยุด
 งาน ก็พากันสองคนพ่อลูกเดินข้ามไปเป็นวัน กว่าจะถึงที่มีลาขาย ที่ผสมลามีลาขายนั้นนะ พ่อไปซื้อลา
 ได้มา ต่อราคาเขาได้ดีแล้ว สองคนก็ขึ้นหลังก็ขี่หลังกลับบ้าน เขาว่าเดี๋ยวจะมีดี เดี่ยวไม่ทัน ที่นี้ทอด
 สงกรานต์กันนะ ตลอดทางที่มาต้องผ่านหมู่บ้าน หลาย ๆ หมู่บ้าน แคว้นสนุกสนาน สาดน้ำ ร้องรำทำ
 เพลงเหมือนกัน ทั่วหมู่บ้านกัน ผ่านหมู่บ้านที่เขากำลังสนุกสนานกันมาได้พวกคนที่ในหมู่บ้านเขาเห็น
 สองคนพ่อลูกขี่ลามาสองคน ขึ้นหลังลามาที่เดียวสองคน เขาก็ร้องตะโกนว่า 10 วันเนี่ยวัน
 ทั่วหมู่บ้านกัน เขาปล่อยนกปล่อยปลา กัน เขาไม่ทราบสัตว์กัน ไอ้สองคนนั้นคันขี้ลา ที่เดียวถึงสอง
 คน ลาจะทนไหวหรือ เขาสนุกสนานกันดันไปทาบ ทาไม่ไปทราบสัตว์อย่าง เมื่อไหร่ ๆ ทาไปไม่หยุด
 ทาญกับเขาเสียมัน 10 สองคนพ่อลูกก็รับซักลงไปหันไอ้หมู่บ้านนั้นไปหันแล้วมาปรึกษากัน สองคนพ่อลูก
 พ่อเขาก็บอกว่า จริง ๆ ของเขาเขาว่าเราเนี่ย เราผิดจริง ๆ ของเขาว่าเราไปขึ้นที่เดียวสองคน ลา
 มันก็จะทนไม่ไหว เจ้าขี้คนเดียวแล้วจูงคนหนึ่ง ซักก็เข้าไปเดี๋ยวไปเจอหมู่บ้านไหน เขาก็ว่าเอาอีก ก็ให้
 พ่อขึ้นหลังลูกก็ว่าตัวเขายังแข็งแรงจูงเองพอเข้าไปถึงหมู่บ้านอีก แห่งหนึ่ง กำลังรื่นเริง อะไรกันต่ออะไร
 สาดน้ำกันร้องเพลงสนุกสนานกันผ่านไปพวกหมู่บ้านมากมันก็ตะโกนว่า ไอ้ พ่อลูกหรือ สองคนพ่อลูกนี้ทำไม
 พ่อใจดำ ใจไม้ไ้ระกาเหลือเกิน ให้ลูกจูง ตัวเองไปนั่งหลังลา สมายใจ เอาเปรียบลูกเหลือเกิน
 เขาวางอย่างนี้ ว่าเป็นคนเอาเปรียบมันใช้ไม่ได้ ก็จริงของเขา พอเลยไปก็ไปปรึกษากันอีก จันให้ลูก
 ซักดีกว่า พ่อจูงเอง เขาว่าพ่อเอาเปรียบลูก ลูกยังเล็กที่นี้พ่อผ่านไปอีกหมู่บ้านเขาก็ว่าอีก ก็ให้พ่อขึ้นหลัง
 เลยดีกว่าปรึกษากันแล้วก็ไปจะถึงหมู่บ้าน ยังไม่เข้าบ้านของตัวเองหรือจะเข้าหมู่บ้านแล้ว พวกมันก็ว่า
 เอ ลุงทำไมไม่อย่างนี้ ไอ้ลูกก็โง่ อุตส่าห์เสียเงินมาตั้งที่ซักร้อย แล้วทำไมไม่จูงลามา กว่าจะถึงบ้าน

เรื่องหนอนกับเหวดา

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

กาลครั้งหนึ่งยังไม่นานเกินที่จะจำได้ มีชายสองคนเป็นเพื่อนกัน คนหนึ่งชื่อเจ้าบุญ อีกคนชื่อเจ้าบาบ เจ้าบุญชอบทำบุญ เจ้าบาบชอบทำบาบ แต่สองคนก็ยังคงเป็นเพื่อนกันอยู่ตลอดเวลา ตลอดชีวิตเจ้าบุญก็ทำบุญ ส่วนเจ้าบาบก็ทำบาบ เมื่อตายไปเจ้าบุญก็ไปเกิดเป็นเหวดา วันนั้นก็เกิดความสงสัยว่าเพื่อนเราไปอยู่ที่ไหน ก็นั่งระลึกถึง มองไปมองมา นั้นเพื่อนเราไปเกิดเป็นหนอนในหลุมส้วม จึงเดินทางมาที่หลุมส้วม แปลงร่างเป็นหนอน เจ้าบาบเพื่อนเราสมัยก่อนทำ ความชั่ว ชอบเถียงพ่อแม่ กินเหล้าเมายา ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติด แกล้งครูอาจารย์ ไม่ตั้งใจ เรียนหนังสือ ทำสิ่งผิดศีลธรรม เพื่อนทำชั่วทุกอย่างจึงมาเกิดเป็นหนอน ส่วนเราทำดีจึงเกิดเป็นเหวดา จำเราได้รึยัง จำได้ เอ็งมีธุระอะไรเราละสงสารเจ้า สงสารเราเรื่องอะไร ก็เจ้ามาอยู่ในหลุมส้วมสกปรกและก็เหม็นด้วย เจ้าบาบหรือหนอนเถียงว่าหอม หนอนก็บอกเหวดาว่า หนอนกับเหวดาคนละกลิ่นไม่เหมือนกัน ชอบกลิ่นไม่เหมือนกัน แล้วเหวดาจึงชวนเจ้าหนอนไปอยู่กับเราไหม เจ้าหนอนก็ถามว่าบนสวรรค์มีอะไรดี บนสวรรค์ต้องการอะไรก็เสกเอารอบประเดี๋ยวเดียวก็ได้ โอ้ย ข้าไม่ไปละ เจ้าบุญหรือเหวดาก็ถามว่าเพราะอะไรละเพื่อน เอ็งทำความดีตั้งมากมายต้องเสกต้องรอ ส่วนเราไม่ต้องเสกต้องรอ เขาขึ้นมาก็หล่นบับบับ บับบับทั้งวัน กินไม่หมดละเพื่อน อย่างนั้นเราก็กินไม่เต็มเจ้า ถ้าเจ้าคิดว่าของเจ้ามีคนเอามาให้ทุกวันโดยไม่ต้องเสก เพื่อนเอ๋ยบนสวรรค์ที่นั่งของเราเป็นเพชรนิลจินดา เจ้าบาบมันก็ร้องไห้แล้วบอกว่าเพื่อนเอ๋ย เพื่อนทำความดีมาเกือบเป็นเกือบตาย เราบอกแล้วว่าอย่าทำ คุณไปนั่งบนเพชรนิลจินดาบนทองคำ มันแข็ง สู้ของเราไม่ได้มันนุ่มเหมือนฟูก เหวดาก็พยายามชักชวนเพื่อนให้ขึ้นจากหลุมส้วมให้ได้ จึงชักชวนต่อไปอีก เพื่อนอยู่ที่นั่นลำบาก เพื่อนไปอยู่กับเราบนสวรรค์เถอะ บนสวรรค์เหวดามีบริวารนางฟ้า 500 นุ่งน้อยห่มนิดเท่านั้นแหละ เจ้าบาบทำหน้าบู๊เสธ เพื่อนมีบริวารเป็นนางฟ้า 500 ทำความดีเกือบตายมี 500 แถมยังนุ่งน้อยห่มนิด ส่วนเรามีบริวารเป็น 10,000 แถมยังไม่ นุ่งสักนิดห่มสักน้อย เหวดาก็ส่ายหัว ชวนมันอย่างไ้มันก็ไม่ไป บอกว่าสวรรค์ดียังไ้มันก็ไม่ไป มันก็ยังขอกินอาจมหหรืออุจจาระในหลุมส้วมอยู่นั่นแหละ นี่แหละคือหนอน แต่ว่าในเรื่องนี้ขอฝากเอาไว้ว่า คนที่ตกเป็นทาสของความชั่วทั้งหลายเปรียบเหมือนหนอน ใครจะชวนขึ้นจากความชั่วยังงี้พ่อแม่จะพร่ำสอนอย่างไร ครูอาจารย์จะสอนอย่างไร สอนจนปากจะฉีกถึงใบหู มันก็ยังไม่ยอมเป็น

คนดี มันก็ยังทำความชั่วเพื่อสร้างความเดือดร้อนให้แก่อื่น นั่นแหละคือหนอนอยู่ในหลุมส้วม หนอนในส้วมก็ไม่ใช้หนอน แต่หนอนในส้วมนั้นแหละคือคนชั่ว ใครก็ตามที่อนุรักษความชั่ว ทำความชั่วไม่ว่าใครจะชี้แนะให้ขึ้นจากความชั่วได้ ใครเขาบอกก็ไม่ฟัง เห็นกงจักรเป็นดอกบัว นั่นแหละคือหนอน หนอนคือคนที่เห็นกงจักรเป็นดอกบัวคือเห็นความชั่วเป็นความดี เห็นความดีเป็นความชั่ว เพราะฉะนั้นเป้าหมายของนิทานเรื่องนี้คืออยากเห็นกงจักรเป็นกงจักร เห็นดอกบัวเป็นดอกบัว คือให้เห็นความชั่วเป็นความชั่ว เห็นความดีเป็นความดี เห็นความดีแล้วรีบทำ เห็นความชั่วแล้วอย่าไปทำ เหมือนงูแม่แต่ตัวเล็กก็กัดคนตายเหมือนกัน

เรื่องหมามีบุญ

นางสีนวล เมตตา

จะเล่าถึงหมาตัวหนึ่ง เมื่อก่อนนี้สมัยครั้งกระโน้น เศรษฐี เลอง กระต่าย ลิง หมา แล้ว
ก็อะไรอีกเยอะแยะให้กินด้วยกัน นอนด้วยกัน เศรษฐีเอื้อมระอากับเจ้ากระต่าย ลิง กระแต
กระต๊าก พวกนี้ มันซุกซน การงานอะไรก็ไม่หยาบไม่จับ บ้านช่องก็ไม่เคยอยู่มี เจ้าหมาตัวเดียวขยัน
กว่าใคร ๆ แล้วแ่กรักเศรษฐีใครไปใครมาก็เท่า วันนั้นขโมยมันปรึกษากันจะขึ้นมาปล้นบ้านเศรษฐี
เศรษฐีกำลังนอนหมาได้ยินเสียง หมาเห่า (ทำเสียงหมาเห่า) (ห้าวเราะ) แล้วก็วิ่งเข้าหาโจร
โจรก็วิ่งเลยไม่ได้ปล้น เศรษฐีได้ยินหมาเห่าก็ตื่น เอ้า! "ไอ้หมาทำไมเจ้าเห่าเสียงดังหนวกหูจริง ๆ"
เศรษฐีปลุกเมียขึ้นมา หมาบอกกว่า "โจรมันจะปล้นบ้าน ข้าเลยเห่ามันหนีไปเลย" เออ! เออ! เอ็ง
เก่งงั้นต่อไปนี้เอ็งขึ้นไปอยู่บนเรือนกับข้าเลย เลี้ยงไว้ไม่เสียข้าวสูกพวกลิงอะไรพวกโน้นให้เข้าป่าไป
พวกนี้เลยอยู่ป่าหมาเลยอยู่บ้านสบายไปเลย

นิทานเรื่องหลานกบ

นายพั่ง อินทเกษร

มีตากับยายสองคน นิทานนี้ชื่อเรื่องว่า หลานกบ มีตากะยายสองคนอยู่กระท่อมหลังหนึ่ง ก็พากันหากินกันมา ไม่มีลูก มีเต้าอะไร อยู่มาวันหนึ่งได้ไปซื้อขันทอง ขอนไปก็ได้กบ สองวันก็ได้แต่กบ ว่าเอทำไมกบมันถึงเข้าละยาย ก็เลยเอามาเลี้ยงไว้ ใส่ตุ่มไว้ แล้วก็ซื้ออีกเอากันมาเป็นอาหารอีกวัน วันหนึ่งก็นึกขึ้นมาทันגעกบกันคิดว่า ตากก็บอกกับยายว่า ทานגעกบกิน ยายก็ตกลงว่าจะทานגעกบกิน เลยไปเปิดตุ่มจะเอากบגע กบพูดว่า ก๊ว เออตายายขอโทษเดอะ อย่าגעจันเลย จันขอยู่เป็นลูกเป็นหลานตายายก็แล้วกัน ยายก็บอกกับตากว่า กบพูดได้กบเขาว่า อย่าגעเลย จันขอยู่เป็นลูกเป็นหลานตายายก็แล้วกัน ตากก็ตีใจมาเก็บไว้เป็นหลาน อยู่มานาน ๆ เข้า กบก็ว่า ตายายเอ๋ย จันอยากมีเมียเหลือเกิน ตายายก็บอกว่า ก๊หลานเป็นกบ แล้วใครจะเอาหลานละ กบเขาก็บอกว่า โน่น ลูกสาวเจ้าโน่น ตายายก็บอกว่า ไปขอไม่ได้ เคียวถูกตัดคอเอาเดอะน่าไปเดอะ ตายายก็เชื่อหลาน ก็ไปขอ วันแรกไปขอเขามีลูกอยู่ 12 คน ลูกสาวเจ้า ไปขอวันแรกเจ้าเขาก็เรียกลูกเขา 11 คน เมื่อมาแล้วแต่ลูกคนสุดท้ายยังไม่มา ก็บอกว่า เออตากะยายเขาจะขอว่าอย่างไร จะให้หลานกบเขาลูกสาวเจ้าทั้ง 11 คนนั้น โกรธเคือง ดุยน้าลายรดตากะยาย เอาน้ำสาตตากะยายจึงวิ่งกลับไปบ้าน ไปถึงก็บอกกับกบว่า ไม่ได้หรือหลานเอ๋ย เขาให้น้ำลายรดตากะยายจนหนาว กลับบ้านมานี้ หลานก็อ่อนวอนว่าไปเดอะน่า ไปบอกกับเขาดี ๆ ก็ไปอีก เชื่อหลาน แต่ทีนี้ยังไม่ได้เรียกคนสุดท้ายมาวันนี้ก็เรียกคนที่สุดท้ายมาว่า เออ มีตากะยายเขาจะมาขอให้หลานกบเขา จะว่าอย่างไร จะตกลงหรือเปล่า ลูกสาวคนสุดท้ายก็บอกว่า ตามใจพ่อแม่เดอะ พ่อแม่จะยกให้ใคร จันก็เอาทั้งนั้นแหละ อย่างนั้นก็ตกลงกัน แต่ว่าเจ้าที่โง่ ถึงวันตกลงแต่งงานต้องให้ทอดสะพานเงิน สะพานทองมาบ้าน ถึงไม่ทอดมาถึงบ้านจันจะฆ่าแก ตากะยายก็บอกว่า ทาใจหลานเอ๋ย ตากะยายถึงวันตายแล้ว เพราะว่า เขาให้ทอดสะพานเงินสะพานทอง ถึงบ้านเขา ตายายจะเอาเงินเอาทองที่ไหนไปทา หลานเขาก็บอกว่า ตายายเอ๋ย ไปหุงข้าวหุงปลากินเดอะไป ไม่ต้องเดือดร้อนหรือถึงเวลามันก็เป็นเองแหละ ตากะยายก็เชื่อหลาน อยู่มาถึงวันแต่งงาน สมมุติว่าจะแต่งพຽ່ງนี้ คินนี้ กบนั้นก็แปลงตัวเป็นเทวดา ขึ้นไปหาพรรคพวกบนสวรรค์ให้ทอดสะพานเงินสะพานทองแดงไล่ไปหมด ถึงบ้านเจ้าที่นี้ก็ เจ้าก็คิดว่าไฟติดบ้านตายาย เลยใช้ให้สาวใช้ไปดูที่บ้านตา

ยาย สาวใช้ก็วิ่งมาว่าหลานกบทอดสะพานเงินสะพานทองมาถึงบ้านเจ้า ไม่ใช่ไฟติด ก็เลยตกลง
 แต่งงานกัน แต่ว่าไม่ออกจากร่างกบนะ มาเป็นกบนั่นแหละมาเป็นกบใส่พานมา ที่นี้พวกพี่ก็เกลียดชัง
 เจ้าก็เกลียดชังว่าลูกสาวทำไมคิดต่ำต้อยเหลือเกินไปแต่งงานกับกบ เราเป็นถึงเจ้าดันไปแต่งงานกับ
 ก็เกลียดชังลูก ที่มอบให้มันก็เขียนหมากหัก จันแตก พานแตก เอามาให้ลูกสาวก็ถือว่ามาอยู่
 กับกบ อยู่กินกันมา กบก็อยู่ ที่นี้มาอยู่วันหนึ่งพ่อแม่ก็จัดงานให้พี่ ๆ หาหัว เพราะว่ามีพี่ ๆ ยังไม่หัว
 น้อง ๆ ก็มีไปแล้ว แต่ว่าเป็นกบ พวกพี่ก็เยาะเย้ยแต่น้อง พ่อแม่ก็อยากให้หาหัว ก็เดินไปหาหัว
 ก็เดินไปทางบ้านที่หลานกบอยู่ หลานกบก็ถามว่า เธอพี่ ๆ จะไปไหนกัน พี่ ๆ ก็คุย บอกว่ามึงไม่
 ต้องมาถามกูหรอก กูจะไปหาหัว มึงเป็นกบไม่ต้องมาถามกูหรอก เออ พี่ไปเถอะก็ใช้แต่ชาชาดบ้าง
 ตาบอดบ้างมา ก็เป็นเช่นนั้นจริง ไปก็ได้เช่นนั้นจริง หูหนวก ตาบอด เป็นไปมาเขาว่า
 เขาดีแล้ว เขามีหัวคน ไม่ใช่หัวกบ น้องก็ไม่ว่าอะไร ที่วันหนึ่งบ้านเขาก็จะจัดงาน มีงานใหญ่โต
 เขาจะจัดงานบุญ เขาก็ให้พวกเขยพี่ ๆ มาสร้างศาลาใหญ่ นิมนต์พระมาทำบุญใหญ่โต ที่นี้ก็เขาก็เดิม

เรื่องอนิจจัง

นายเหรียญ บุญลอย

คนเรานี้อยู่ทุกวันนี้ก็ต้องอาศัยธาตุทั้งสี่มารวมอยู่ในตัว อาศัยอยู่ในโลกก็ต้องมีความสัมพันธ์กัน รักใคร่กัน คนเราต้องอาศัยคุณธรรม ไม่ว่าหญิงชายเหมือนกัน เจ้าเมืองเมืองหนึ่ง มีพระโอรสที่สง่างามมาก เลื่องลือไปทั้งเมืองใกล้ ไกล วันหนึ่งก็บอกให้ทหารไปข่าวประกาศต้องการหาคู่ครองให้ พระโอรส ทหารไปข่าวประกาศ "บ้านนี้เมืองนี้ใครมีลูกสาวขอให้ออกมาให้พระโอรสเลือกเป็นคู่ครอง" ตีฆ้องร้องป่าวไปทั่ว บรรดาสาวก็อยากมาให้พระโอรสเลือกเต็มพระราชวัง มีทั้งสาวสวยงดงาม เป็นธิดาเมืองอื่นก็มากัน ให้พระโอรสเลือกไม่หวาดไม่ไหว มีอยู่เมืองหนึ่งพระธิดารูปชั่วตัวดำ แต่มีปัญญาดี ฉลาด ตอบคำถามพระโอรสได้ พระโอรส ตอนเช้าราศีอยู่ที่ไหน พระธิดาก็ตอบว่า "ราศีอยู่ที่หน้า" ตอนเช้าเราต้องล้างหน้า "ตอนเย็นราศีอยู่ที่ไหน" "อยู่ที่เท้า" ต้องล้างเท้าก่อนนอน พระโอรสก็เลยบอกว่า "น้องตอบปัญหาได้พ่ะย่ะค่ะกับน้อง" ฝ่ายเจ้าเมืองไม่เห็นด้วย "นี่ลูกพ่อทำไม เจ้าเลือกผู้หญิงคนนี้ รูปชั่วตัวดำ น่าอายไปทั่วเมือง" พระโอรสก็ตอบว่าชีวิตคนเรานั้นอนิจจัง ไม่มีเที่ยงแท้แน่นอนแก่ใหนำเพื่อยศพียงเหมือนกันหมดทุกคน เจ้าเมืองก็เลยเห็นด้วย แล้วยกเมืองให้ พระโอรสครองเมืองคู่กับพระมเหสี ปกครองบ้านเมืองเจริญขึ้น เมืองใหญ่ขึ้น

เรื่องอโหสิ

นายพิว สิงห์พันธ์ 5)

มียายคนหนึ่งปลูกผัก พอดีผักของแกเลาะเข้าไปในที่ดินของวัด แล้วพระก็พูดกับยาย ยายแกไม่เชื่อแถมบอกว่าที่ดินตรงนั้นเป็นของแกด้วย ที่นี้แกเกิดล้มป่วยลง ลูกแกก็เอาที่นอนมาให้นอน แกก็นอนไม่ได้แกบอกว่าที่นอนมีหนามเต็มไปหมด ลูกแกก็ส่งสาร จึงไปซื้อที่นอนให้ใหม่ แกก็ยังนอนไม่ได้ แกบอกว่านอนลงไปก็มีแต่หนามคอยทิ่มคอยตำ แกก็เลยนึกขึ้นได้ แกให้ลูกชายไปนิมนต์พระมา แกจะยกที่ดินคืนให้พระ พระจึงบอกว่าโยมทำใจดีๆ นะ หมอโหสิให้ อาตมาอโหสิให้โยม โยมตั้งใจรับศีลรับพรจากผม เมื่อรับศีลเสร็จแกก็สบายตัว ไม่มีอะไรมาทิ่มแทงแกอีกแล้ว แกก็นึกขึ้นได้ "กรรมนะ ไปเอาที่ดินของใคร มันเป็นบาป เป็นกรรม" เขาพูดต่อกันไปว่า "ถ้าคนไหน โกงที่ดินใครผู้หนึ่งผู้ใด ตายไปแล้วจะไปทูลแผ่นดิน ตั้งแต่นั้นแกก็ไม่เอาของใครแล้ว แกก็สบาย แกก็อยู่จนมรณภาพเอง

นิทานเรื่องไอ้ประเสริฐ

พระสมุห์บุญมา ฐิตบุญโญ

เขาบอกว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สะท้อนใจ ประเสริฐเป็นชื่อที่ไพเราะที่แม่ตั้งให้แม่เป็นผู้ที่พยายามเลือกเฟ้นชื่อมาตั้งให้ลูกที่เป็นแก้วตาดวงใจของตน เจ้าประเสริฐมันไม่ได้ประเสริฐเหมือนชื่อไพเราะที่แม่ตั้งให้ เจ้าประเสริฐมันชอบกินเหล้าเล่นการพนัน วันไหนเมาเสียเงินมันก็จะกลับมาขอเงินแม่ ถ้าแม่ไม่ให้มันก็จะทำร้ายทุบตี คำว่าแม่สารพัด บางครั้งก็ทำร้ายร่างกายแม่อยู่บ่อย ๆ จนบางครั้งชาวบ้านเรียกมันว่าเจ้าเนรคุณ แม่ถูกทำร้ายร่างกายอยู่เป็นประจำด้วยความเจ็บปวด และเสียใจ เมื่อวานก็เป็นวันที่แม่ถูกทำร้ายตนร่างกายบอบช้ำ เช้าวันนั้นแม่ตื่นขึ้นมาก็อุทานว่า ตายแล้ว 9 โมงแล้ว ประเสริฐลูกแม่คงไปไหนอยู่กลางนา เพราะปกติแม่เจ้าประเสริฐจะเป็นคนขี้ขลาดขี้อายมันก็ไปไหน เพราะบ้านมันมีนา แม่มันจะตกเป็นทาสของการพนันมันก็จะไถนาให้เสร็จ แล้วมันจึงไปเล่นการพนัน แม่ก็เป็นห่วงลูก แม่ก็รีบหุงข้าวทำกับข้าวไปให้เจ้าประเสริฐกิน กว่าจะเดินไปถึงนาก็คงเข้าตามเคย เพราะร่างกายของแม่แก่แล้ว เจ้าประเสริฐมันนั่งคิดอยู่ในใจว่า อีแก่เอ๊ย วันนี้มาช้าอีกแล้ว เดี่ยวมาถึงจะขอมให้เจียนตายเลย เมื่อวานนี้ก็มาสาย เมื่อวานโดนเตะไปยังไม่เจ็ด วันนี้ก็มาสายอีกเดี๋ยวเถอะอีแก่ มันไม่เคยระลึกนึกถึงเลยว่ อีแก่ที่มันเรียกนั้นเป็นแม่ของมัน เจ้าประเสริฐนั่งอยู่โคนไม้ในใจว่าถ้ามาถึงมันจะตบซ้ายตบขวาตบล้างน้ำ 3 - 4 ที ให้อายแค้นที่มาสายในขณะนั้นเองมันก็เลื้อยไปโคนไม้ มันก็เห็นลูกควายตัวเล็ก ๆ กำลังกัดกินนมแม่ของมัน ขณะแม่ยืนกินหญ้า ลูกควายก็เข้าไปถึงนมแม่ควายยืนนิ่งน้ำตาไหลพราก เจ้าประเสริฐมันเห็นภาพที่แม่ความยอมเจ็บปวด เพื่อให้ลูกมันกินนมให้อิ่มหนำสำราญ ดูซิเจ้าควายมันยังรักลูกของมันเหลือเกินนะ เจ้าประเสริฐมันคิดอยู่ในใจว่าขนาดแม่ควาย ยังรักลูกควายมากขนาดนี้แล้วแม่ของเราเป็นคนจะรักลูกขนาดไหน เราะกินเหล้าเมายาแล้วไปทำร้ายแม่ คำว่าแม่ บางครั้งแม่น้องให้ ยิ่งคิดไปเจ้าประเสริฐยิ่งนึกภาพในอดีต ตอนเล็ก ๆ แม่บ้วนข้าวบ้วนน้ำ ชักผ้าอ้อมให้ นึกไปถึงตอนที่แม่กลับจากตลาด เด็กน้อยวิ่งไปหาแม่ ไปดูในตะกร้าของแม่ว่าแม่ซื้อขนมมาฝากหรือเปล่า เมื่อไปค้นดูจะพบขนมทุกครั้ง นึกถึงภาพตอนกลางคืนที่แม่ห่มผ้าห่มจูบแก้มแล้วถามว่าหนาวไหมลูก ไปนอนข้าง ๆ แม่ แม่เอาผ้าห่มของแม่มาห่มให้ลูก โดยแม่นอนหนาว เวลาจะกินข้าวแม่ก็แกะปลาหูกให้ลูกโดยแกะส่วนที่เป็นเนื้อให้ลูกส่วนที่เป็นหัวกับหางแม่เก็บไว้กินข้าว

มีไข่แม็กก็จะแกะไข่แดงคลุกข้าวให้ลูกเพื่อความเจริญเติบโตของลูก แม่นั่งมองลูกกินข้าวด้วยความเอร็ดอร่อย แม็กินข้าวคลุกนั้นไปด้วยความยากจน เนื้อผ้าที่แมใส่ก็เก่า ๆ แต่ลูกกลับมีเสื้อสวย ๆ แมใส่รองเท้าแตะ แต่ลูกกลับใส่รองเท้าผ้าใบ พอขาดแม็กก็จะซื้อให้ใหม่เพื่อไม่ให้ลูกได้อายคนอื่น แมใส่รองเท้าแตะหุขาดผุดด้วยเชือกสีก็คนละสี แต่แม็กก็ใส่ แม่ประหยัดเพื่อลูก แม่ลำบากก็เพื่อลูก แม่จำเสรีฐคิดไปแล้ว เสรีฐเคยทำร้ายแม่ เสรีฐเคยด่าแม่ เสรีฐต้องทำให้แม่ลำบาก เสรีฐบาปจริง ๆ เดียวถ้าแม่มาเสรีฐจะกราบขอขมาลาโทษแม่ มันคิดขึ้นมา มันก็เห็นพระคุณของแม่อันยิ่งใหญ่ แม่เป็นคนแก่ต้องหิ้วข้าวมาให้มันกินทุกวัน หาบน้ำมาให้มันอาบมันไม่เคยที่จะช่วยแม่ทำอะไร นาของแม็กขายเอาไปเล่นการพนันจนเกือบหมด ควายของพ่อมันก็ขาย เสรีฐเอ๋ยเจ้าชู้ เป็นลูกล้างลูกหลาน เจ้ามันช่างชั่วจะจริง ๆ วันนี้จะเป็นวันที่เจ้าจะไม่กลับไปดำเนินชีวิตอย่างนั้นอีกแล้ว จะต้องเป็นประเสริฐคนใหม่ มันตั้งใจว่ามันจะเป็นประเสริฐคนใหม่ ขณะนั้นเองมันเห็นแม่เดินมา พ่อมันเห็นแม่เดินมาเท่านั้นแหละเจ้าประเสริฐมันก็ดีใจใหญ่เลย แม่เดินมาแล้ว เดียวมันจะได้กราบแม่ขอขมาลาโทษแม่ มันตะโกนเรียกแม่ แม่จำ แล้ววิ่งเข้าไปหาแม่ แม่ได้ยินเสียงเจ้าประเสริฐ แม็กก็ตกใจลูกคงฆ่าเราแล้ว เมื่อวานมันบอกว่าถ้าเรามาสายมันจะฆ่าเราทิ้ง ลูกเอ๋ยบาปจริง ๆ แม่ไม่อยากให้ลูกต้องเป็นบาปเลย แม็กคิดว่าแม่ช่างมีกรรมจะจริง ๆ มีกรรมที่ลูกไม่เคยเห็นความดีของแม่ ถ้าอยู่ต่อไปลูกคงต้องทำบาปมากกว่านี้ คิดแล้วแม็กหันหลังวิ่ง ไม่ยอมที่จะให้ลูกทำร้ายอีก ไม่ยอมที่จะให้ลูกฆ่าเพื่อเป็นบาปเป็นกรรม อันหนักแก่ลูก แม่วิ่งแล้วในมือก็ยังถือปืนโตแม็กกลัวปืนโตตกกลัวลูกไม่ได้กิน ขณะวิ่งแม็กพยายามประคองไม่ให้ปืนโตตก เจ้าประเสริฐมันตะโกนบอกแม่ว่าแม่อ่าหนี่ แม่อ่าว๊ิง แม่จำ แม่ อารามที่แมตกใจ แม็กไม่ได้ยินเสียงอะไร แม่มองไม่เห็นหน้าลูก แม่พยายามเอามือป้องปาก แล้วก็พยายามมองลูก พร้อมกับพูดว่าแม่นะมีกรรมอาหารในปืนโตชั้นล่างเป็นข้าว ชั้น 2 เป็นแกงเนื้อ ชั้น 3 เป็นน้ำพริกปลาทุ ที่เจ้าชอบ ลูกทานชนะ แม่มาสาย แม่ไม่ได้ตั้งใจแกล้งลูก แต่แม่ป่วยชาตินี้แม่มันมีกรรม แม่ลา ก่อน ว่าแล้วแม็กวิ่งต่อไป เจ้าประเสริฐก็วิ่งตาม แม่วางปืนโตแล้วแม็กวิ่งไปตามทางแม่น้ำ ข้างทางมีบ่อน้ำอยู่แม็ดัดสินใจแล้วแม็กวิ่งเข้าไปใกล้บ่อ เจ้าประเสริฐมันตะโกนเรียกแม่อ่าแม่ แม่ แต่แม็กไม่ได้ยิน แม่เข้าใจว่าลูกจะมาทำร้าย แม่วิ่งไปที่บ่อ แม่มองลงไปบ่อ แม่มองเห็นกลับไปลูกเป็นครั้งแรกสุดท้าย แล้วแม็กพุ่งร่างลงไปบ่อนั้นเองร่างของแมที่ปราศจากวิญญาณร่างของแมไม่รับรู้สิ่งใด ๆ ทั้งสิ้นแล้ว แม่จำลูกเสียใจเหลือเกิน ลูกตั้งใจจะกราบขอขมาลาโทษแม่ แต่ลูก

ก็ไม่มีบุญเพียงพอ ลูกไม่มีบุญที่จะได้ปรนนิบัติแม่ ลูกได้รู้แล้วว่าแม่มีพระคุณปานใด ลูกคิดไปแล้ว ขอแม่โปรดอโหสิกรรมให้แก่ลูกด้วยเถิด เจ้าประเสริฐแม่จะพร่ำพรรณานานใด แม่ก็ไม่รับรู้ซะแล้ว ชีวิตของแม่คือผู้ยิ่งใหญ่ชีวิตของแม่คือผู้ให้กำเนิดชีวิตเรา ไม่ได้พร่ำบอกว่ารักเราอยู่เสมอ เมื่อเรารู้ว่าแม่รักเรา เมื่อเราพูดคำว่ารักแม่ เราก็จะทำอะไรเพื่อแม่บ้าง จงรักแม่ เคารพแม่ คำสอนของแม่ทุกคำต้องมีความหมายด้วย ต้องจดจำต้องนำมาปฏิบัติอย่าทำให้ผิดหวังเมื่อ เจ้าประเสริฐมันเป็นลูกที่เกิดมาเพื่อฆ่าแม่ ลูกกลัวแทงที่ หัวโพล์ขึ้นมา แม่มันจะต้องตาย ขอให้เราเป็นลูกแก้ว แก้วสารพัดนึกแม่หวังฟังลูกได้ เจ้าประเสริฐตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาไถ่บาปที่เคยทำกับแม่เดินธุดงค์ตลอดชีวิต โดยได้ฝากชีวิตไว้กับผู้ภาวนาสาวพัตร์ และร่มเงาของพระพุทธศาสนา เมื่อเขาได้สัณนิทสน์ก็สลายไปเสียแล้ว เมื่อชีวิตของแม่สิ้นลงไป เราทั้งหลายยังไม่สลายไปหรอกที่จะทำความดีกับพ่อแม่ อย่างกระตือรือร้นที่ต้องทำความดีต่อท่าน อย่าอายุที่จะไหว้ท่านตอนเป็น ๆ นี่แหละ ตายไปแล้วท่านไม่รับรู้อะไร ข้าวบลาภก็ทำให้ท่านกินตอนเป็น ๆ เงินล้านที่หยิบยื่นให้แม่ไม่เท่ากับความดี ความมีเกียรติ ความดีงานที่ลูกทำอยู่ทุกวันนี้หรอก เมื่อนิทานได้จบลงก็อยากจะฝากข้อคิดไว้ว่า เรื่องประเสริฐคือเรื่องที่บ่งพร่องของชีวิต ใครก็ตามที่ไม่เคยเห็นพระคุณพ่อแม่ ก็พยายามพิจารณาให้เห็น แล้วอย่าทำให้พ่อแม่ผิดหวัง เพราะการทำให้พ่อแม่ผิดหวังเป็นบาป

เรื่องอวดฉลาด

นายประสิทธิ์ อินทรประเสริฐ

กินเหล้า สูบฝิ่น กินกัญชา สูบยาแดง มีสี่คน เป็นพวกเสพติดทั้งนั้นแหละ เมื่อพวกเขาเสพอย่างพอใจแล้วก็พากันเดินไปในเวลากลางคืนเดือนหงาย กลางท้องนา มีจิ้งจอกยักยอกหนึ่งอยู่กลางท้องนา ไอ้กัญชามันก็คิดไปต่าง ๆ นานา มันก็บอกว่า หมวกไว้อย่าใส่ก่อนจิ้งจอกยักยอก มันก็บอกกับอีกสามคน ไอ้ยาแดงบอกว่าหมอกก็หมอกซิ เก็บซิ ไอ้คนกินเหล้าบอกว่าเก็บทำไม ไอ้กินเหล้ามันก็เคาะไอ้ยาแดงก็บอกว่าหมอกขาด หนี้ก็รู้ถึงเจ้า "เอ้อไอ้สี่คนนี้นั้นมันมีตืออะไรหนักหนา จะต้องเอามาพิจารณาดูหน่อย ต้องพิจารณาว่ามันมันชั่ว ถ้ามันชั่วต้องทำลาย ใครเขาก็ไม่ต้องการให้มี มีแต่ลูกหนึ่งเอาผ้ามาคลุมไว้ ถ้าไม่รู้ทั้งสี่คนเลยก็ต้องฆ่า ถ้าฉลาดตอบได้ก็ไม่ฆ่า เขาสี่คนนี้นั่งล้อมวง เอาแดงคลุมผ้าไว้ตรงกลาง มึงต้องทายให้ถูกนะ ถ้ามึงทายไม่ถูกจะตัดหัวทั้งสี่คนเลย ไอ้สูบฝิ่นมันมีปัญญามันเป็นคนช่างคิด จะพูดจะทำอะไรก็คิดให้เรื่องเป็นราวนะ ไม่อย่างนั้นหัวขาดทั้งสี่คนนะ ไอ้คนสูบกัญชารู้ว่ากัญชามีใบเหมือนแดงคือมีใบหยัก ๆ เหมือนกัน" เป็นต้นเป็นเงาแก่ก็ต้องไม่หยักสิ "ส่วนไอ้ยาแดงมันสูบแต่ยาแดงมันก็คิดแต่ต้นยาแดงอย่างเดียว มันก็ไม่ได้คิดถึงอย่างอื่นเลย มันจึงพูดโพล่งออกไปว่า "เอ...มันก็ฉลาดดีนี่ "เอ้า...พวกมึงรอดตาย" มันก็เลยเสพติดกันต่อมา โดยไม่มีการห้ามเพราะมันตายถูก มันเลยมีมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจงกล เกียรติมัย
เกิด	วันที่ 29 เดือน เมษายน พุทธศักราช 2506
สถานที่เกิด	อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9 หมู่ 8 ตำบลโคกเพลาะ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	รับราชการครู โรงเรียนบ้านคลองมะขาม ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2518	ประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนวัดโคกเพลาะ "อำนวยการวิทยาคาร"
พ.ศ.2523	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนพนัสนิคมวิทยาคาร
พ.ศ.2527	การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ.2537	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร